

Arthur C. Clarke

2010:

Druhá vesmírná odyssea

AUTOROVA POZNÁMKA

Román *2001: Vesmírná odysea* byl napsán během let 1964 až 1968 a vyšel v červenci roku 1968, krátce po premiéře filmu. Jak jsem vylíčil v knížce *Ztracené světy 2001*, obě díla vznikala současně a obě se navzájem ovlivňovala. Často jsem tak měl velice zvláštní příležitost udělat opravy v rukopisu, když jsem předtím zhlédl sekvence natočené podle rané verze příběhu. Je to podnětný, leč poněkud nákladný způsob, jak napsat román.

Výsledkem je mnohem těsnější spřízněnost mezi knihou a filmem než bývá obvyklé, avšak i tady jsou značné rozdíly. V románu kosmická loď *Discovery* měla za cíl Iapetus (či Japetus), nejzáhadnější z mnoha Saturnových měsíců. Saturnovu soustavu dosáhla přes Jupiter: *Discovery* se přiblížila ke gigantické planetě a využila její obrovské gravitační pole k „prakovému“ efektu, který dal lodi další zrychlení pro druhou etapu její cesty. Naprosto shodně manévrovaly kosmické sondy *Voyager* v roce 1979, když se vydaly na první důkladný průzkum vnějších obřích planet.

Naproti tomu ve filmu se Stanley Kubrick moudře vyhnul zmatkům tím, že třetí střetnutí člověka s monolitem umístil mezi měsíce Jupitera. Saturn zcela vypustil ze scénáře, nicméně Douglas Trumbull využil později odborných znalostí, které při natáčení získal, k vytvoření filmu o planetě s prstencem ve své vlastní produkci - *Tichý běh*.

Tehdy v šedesátých letech by nikoho ani ve snu nenapadlo, že se výzkum Jupiterových měsíců neuskuteční až v příštím století, ale už za patnáct roků. Zrovna tak se nikomu ani nesnilo o divech, které tam odhalíme - ačkoli vůbec nemusíme pochybovat o tom, že objevy dvojčat Voyagerů jednoho dne překonají ještě mnohem překvapivější zjištění. Když byla psána *2001: Vesmírná odysea*, Io, Europa, Ganymed a Callisto byly pouhé zářící špendlíkové hlavičky i v tom nejsilnějším dalekohledu. Dnes pro nás znamenají celé světy, každý naprosto svébytný, a jeden z nich - Io - je dokonce vulkanicky nejaktivnějším tělesem v celé Sluneční soustavě.

Nicméně i když film s knihou postavíme do světla těchto objevů, zjistíme, že ob stojí. Je úchvatné srovnávat jupiteránské sekvence

z filmu se skutečnými záběry kamer Voyagerů. Samozřejmě ovšem dnešní autoři už musejí brát v úvahu výsledky výzkumů z roku 1979 - Jupiterovy měsíce dnes už nejsou nezmapovaná území.

Narážíme však na jiný, delikátnější faktor, který nelze přejít - faktor psychologický. 2001: *Vesmírná odysea* byla napsána ještě v době, od níž nás odděluje jeden z největších předělů v lidské historii, okamžik, kdy Neil Armstrong spočinul svou nohou na Měsíci. Do dvacátého července roku 1969 scházelo ještě půl desetiletí, když jsme společně se Staley m Kubrickem začali uvažovat o „přísluvečně dobrém vědeckofantastickém filmu“ (to je jeho okřídlené úsloví). Dnes se historie s fantazií propletly už neoddělitelně.

Astronauté z projektu *Apollo* viděli film již předtím, než odletěli k Měsíci. Posádka *Apollo 8*, první lidé na světě, kteří o vánocích roku 1968 spatřili na vlastní oči odvrácenou stranu Měsíce, mi vyprávěla, že zápasila s pokušením ohlásit rádiem objev velkého černého monolitu - bohužel však zvítězil realismus.

Později se přihodilo několik téměř tajuplných skutečných událostí, které se velice blížily dění popsanému v románu. Ze všech nejpodivnější byl hrdinský příběh *Apollo 13* z roku 1970.

Jako bezvadný začátek pokřtili velitelský modul určený pro posádku na Odyseu. Těsně před výbuchem kyslíkové nádrže, který zavinil ztroskotání výpravy, si astronauté přehrávali motiv Zarathustry od Richarda Strausse, dnes už neodmyslitelně spjatý s filmem. Okamžitě po výpadku proudu Jack Swigert volal do řídicího střediska: „Houstone, měli jsme problém.“ Slova, jichž užil při obdobné příležitosti Hal k astronautu Franku Poolovi, zněla: „Omlouvám se, že ruším oslavy, ale máme problém.“

Když byla později zpráva o výpravě *Apollo 13* zveřejněna, ředitel NASA Tom Paine mi zaslal výtisk a pod Swigertova slova znamenal: „Stalo se to přesně tak, Arthure, jak jsi to předpověděl.“ Ještě dnes mě obcházejí velice podivné pocity, když o celé sérii tehdejších událostí přemítám - skoro jako bych doopravdy nesl svůj díl odpovědnosti.

Jiná shoda fantazie a skutečnosti je sice méně závažná, avšak stejně zárážející. Jedna z technicky nejdokonalejších sekvencí ve filmu ukazuje Franka Poola, jak obíhá v kruhu pořád kolem dokola v ohromné centrifuze, v níž ho udržuje „umělá gravitace“ vytvářená rotací.

Téměř o jedno desetiletí později napadlo posádku velice úspěšného *Skylabu*, že konstruktéři vybavili stanici podobným geometrickým uspořádáním. Prstenec kontejnerů se zásobami tvořil dokonalý hladký kruhový pás okolo celého vnitřku kosmické stanice. *Skylab* se samozřejmě neotáčel, to však jeho vynalézavé obyvatelé neodradilo. Zjistili, že mohou běhat po kontejnerech jako křeček na otáčivém kole a vyvolat vizuální dojem nerozeznatelný od záběru v *2001*. Televizním přenosem odvysílali cvičení dolů na Zemi (je nutně zmiňovat hudební doprovod?) s přáním: „Tohle by měl vidět Stanley Kubrick!“ Ten ovšemže všechno viděl, protože jsem mu poslal videonahrávku. (Abych ji už nikdy nedostal zpátky, Stanley totiž používá na shromažďování materiálů ochočenou černou díru.)

Ještě jedním spojovacím článkem mezi filmem a skutečností je obraz velitele společné mise Apollo-Sojuz kosmonauta Alexeje Leonova *V blízkosti Měsíce*. Poprvé jsem ho spatřil roku 1968, když promítali *2001* na konferenci o mírovém využití vesmíru pořádané OSN. Okamžitě po skončení filmu se na mě Alexej obrátil a řekl, že jeho představa (na straně 32 knihy autorů Leonova a Sokolova *Hvězdy nás očekávají*, Moskva 1967) zachycuje naprosto stejnou konfiguraci jako počátek filmu: skrytá za Měsícem vychází Země a za nimi oběma stoupá na oblohu Slunce. Leonov mi podepsal skicu obrazu, která dnes visí na zdi mé pracovny, další podrobnosti se dočtete ve dvanácté kapitole.

Snad už nastala vhodná chvíle, abych uvedl další, tentokrát mnohem méně známé jméno, jež se rovněž objeví na následujících stránkách: Hsue-šen Tsien. Doktor Tsien založil roku 1936 společně s velkým Theodorem von Karmanem a Frankem J. Malinou Guggenheimovu aeronautickou laboratoř Kalifornského technického institutu (GALCIT) - přímého předchůdce věhlasné pasadenské Laboratoře reaktivních pohonů. Stal se také prvním goddardovským profesorem na Caltechu a významně se podílel na americkém raketovém výzkumu během čtyřicátých let. Později, což je jedna z nejhanebnějších epizod McCarthyova období, byl na základě zcela podvrženého obvinění ze špionáže uvězněn, když se chtěl vrátit do rodné země. V posledních dvou desetiletích se stal jednou z ústředních postav čínského raketového programu.

A nakonec jsem si nechal tajemnou záležitost Japetova oka, viz 35. kapitola románu *2001: Vesmírná odysea*. Popisují zde objev ast-

ronauta Bowmana, zvláštní úkaz na Saturnově měsíci: „...zářivě bílá oválná skvrna, asi čtyři sta mil dlouhá a dvě stě široká ... dokonale symetrická ... a tak ostře ohraničená, že vypadala téměř jako ... vkreslená do tváře malého měsíce.“ Jak se přibližoval, Bowman se přesvědčil, že „jasná elipsa zasazená proti temnému pozadí satelitu je ohromné prázdné oko, zírající na něho ze stále větší blízkosti ...“ Později si všiml „drobné černé skvrnky přímo uprostřed“, z níž se vyklubal monolit (či jedno z jeho ztělesnění).

No a když *Voyager 1* odvysílal první fotografie Japeta, skutečně prozradily veliký, zřetelně ohraničený bílý ovál s drobnou černou skvrnkou v prostředku. Carl Sagan mi okamžitě poslal z laboratoře reaktivních pohonů kopii s tajuplnou poznámkou „Myslím na tebe ...“ A tak nevím, zda mám pociťovat úlevu nebo zklamání, že *Voyager 2* ponechal celou tuhle záležitost stále ještě otevřenou.

Ze všech těchto důvodů je to s příběhem, který se chystáte číst, nevyhnutelně mnohem komplikovanější, takže není jen pouhé a přímé pokračování předchozího románu - respektive filmu. Kde se oba příběhy lišily, tam jsem se obvykle přidržel filmové verze. Avšak mnohem více jsem si dal záležet na tom, abych vytvořil samostatné dílo - a takové, které by co nejvěrněji odráželo dnešní úroveň poznatků.

Které samozřejmě k datu 2001 zase znovu zastarají ...

Arthur C. Clarke
Colombo, Sri Lanka
leden 1982

I. Leonov

1 - SETKÁNÍ V OHNISKU

Dokonce i v současném metrickém věku to stále ještě byl tisícopý, a nikoli třístametrový teleskop. Jak se tropické slunce rychle sklánělo k odpočinku, obrovskou číši zasazenou mezi hory už napůl zahaloval stín, avšak trojúhelníkový nosič anténní soustavy zavěšený vysoko nad jejím středem se dosud trpytil v paprscích. Člověk by musel mít pěkně bystré oči, aby tam vysoko nahoře rozeznal ve visutém bludišti mezi spleti nosníků, závěsných lan a vlnovodů dvě lidské postavy.

„Teď je ta pravá chvíle,“ řekl dr. Dimitrij Mojsevič svému starému příteli Heywoodu Floydovi, „abychom si promluvili o spoustě věcí. O botách a kosmických lodích a o pečetním vosku, ale hlavně o monolitech a špatně fungujících počítačích.“

„Tak proto jsi mě vytáhl z jednání! Ne že bych měl něco proti. Carla jsem už slyšel mluvit o SETI tolikrát, že to můžu přednášet sám. A rozhled je odsud fantastický - víš, že jsem se sem, k anténnímu napáječi, nedostal ani jednou za celou dobu, kdy jsem v Arecibu?“

„Tvoje chyba. Já jsem vylezl až sem už třikrát. Umíš si představit? My odsud nasloucháme celému vesmíru - a přitom nikdo nemůže slyšet nás. Ale pusťme se do tvého problému.“

„Do jakého problému?“

„Pro začátek třeba probereme, proč jsi musel odstoupit z funkce předsedy Národní rady pro astronautiku.“

„Nemusel. Havajská univerzita mnohem líp platí.“

„Řekněme, že nemusel - udělals to o chvilku dřív. Jenže mě neoblafeš, Woody, ani se nepokoušej. Kdyby ti teď v tuhle chvíli nabídli radu šéfovat, zaváhal bys?“

„No dobře, ty chytráku. Co bys chtěl vědět?“

„Především - zpráva, kterou jste nakonec po tolika urgencích vydali, je v mnoha ohledech nedotažená. I když pomineme směšné a

naprosto protiprávní tajnůstkářství, s nímž vaši lidé monolit v kráteru Tycho vykopali ...“

„S tím nemám nic společného.“

„To rád slyším. Dokonce ti věřím. A oceňujeme skutečnost, že teď dovolujete každému, aby mohl tu věc zkoumat - což jste ovšem měli udělat hned na začátku. Ale ne, že by to zas tolik pomohlo.“

Rozhostilo se pochmurné mlčení a oba muži zatím přemítali o černé záhadě tam nahoře na Měsíci, stále pohrdavě vzdorující veškerým zbráním, jež proti ní lidský důmysl dokázal zamířit. Potom ruský vědec pokračoval.

„V každém případě, ať už je monolit v kráteru Tycho cokoli, tam u Jupiteru je něco ještě mnohem důležitějšího. Tam nakonec taky vyslal svůj signál. A tak taky vaši lidé zabředli do potíží. To je mi, když už jsme u toho, líto - ačkoli Frank Poole byl jediný, koho jsem znal osobně. Seznámil jsem se s ním na kongresu IAF v roce 1998 - vypadal jako dobrý chlap.“

„Díky, všichni to byli dobří chlapi. Kéž bychom se dozvěděli, co se jim přihodilo.“

„Ať už to bylo cokoli, jistě uznáš, že se to dnes týká celého lidstva - nejen Spojených států. Nemůžete se už dál pokoušet využívat svoje poznatky pro čistě národní prospěch.“

„Dimitriji - víš velice dobře, že tvoje strana by si počínala přesně stejně. A ty bys napomáhal.“

„Máš naprostou pravdu. Ale tohle všechno už patří do historie - stejně jako vaše vláda, které právě skončilo funkční období a která nese za všechny ty zmatky odpovědnost. S novým prezidentem snad převládnou moudřejší názory.“

„Možná. Máš nějaké návrhy - a mluvíš oficiálně, anebo jenom sám za sebe?“

„V téhle chvíli jsem zcela neoficiální. Podnikám to, co ti zatracení politici nazývají průzkumné rozhovory. Kdyby něco, jednoduše všechno popřu.“

„No, tohle si nechám líbit. Tak dál.“

„Dobře - tak jak jsme na tom. Snažíte se smontovat *Discovery* 2 na parkovací oběžné dráze co nejrychleji, jenže nemůžete doufat, že ji budete mít připravenou dřív než za tři roky, což znamená, že zmeškáte příští startovací okno ...“

„Tohle nechci ani potvrdit, ani popřít. Nezapomínej, že se teď věnuju vědě a práci univerzitního rektora a od Astronautické rady jsem půl světa.“

„Předpokládám, že tvůj poslední výlet do Washingtonu byla jenom cesta za starými přáteli. Ale dál: naše loď *Alexej Leonov* ...“

„Myslel jsem, že jste ji nazvali *German Titov*.“

„Omyl, rektore. Stará dobrá CIA vás zas jednou vypekla. Je to *Leonov*, asi tak od minulého ledna. A nikomu neříkej, co ti teď prozradím: že dosáhne Jupiter aspoň rok před *Discovery*.“

„A ty zas nikomu neříkej, že jsem ti prozradil, že přesně toho jsme se obávali. Ale pokračuj.“

„Protože moji šéfové jsou úplně stejně pitomí a krátkozrací jako tvoji, chtějí se do toho pustit sami. Což znamená, že všechno, co se přihodilo vám, může se stát nám, a všichni budeme tam, kde jsme byli, u ničeho na druhou - anebo ještě hůř.“

„A co si ty myslíš, že se stalo za neštěstí? My jsme úplně stejně vyvedení z konceptu jako vy. Nepovídej mi, že jste nezachytili všechny relace, které David Bowman odvyšlál.“

„Ovšemže ano. Až po ta poslední slova „Proboha, je to plně hvězd!“ Dokonce jsme provedli na vzorcích jeho hlasu analýzu přízvukných slabik. Nedomníváme se, že podlehl halucinacím, snažil se vyličit, co skutečně viděl.“

„A co usuzujete o posunu z Dopplerova efektu?“

„Naprostě nemožný, samozřejmě. Když jsme Bowmanův signál ztratili, vzdaloval se jednou desetinou světelné rychlosti. A dosáhl ji v kratší době než za dvě minuty. Čtvrt miliónu G!“

„Takže ho to muselo okamžitě zabít.“

„Nehraj si na naivku, Woody. Ukotvení vašich radioantén není zkonstruováno tak, aby bylo schopné odolat třeba jenom jedné setině takového zrychlení. Když vydrželo, mohl přežít i Bowman - aspoň do té doby, než jsme ztratili spojení.“

„Já si jenom tak sám pro sebe prověřuji vaše dedukce. Od téhle chvíle tápeme ve tmě úplně stejně jako vy. Pokud ovšem tápete.“

„Jen si tak pohrávám se spoustou bláznivých dohadů, o kterých bych se ti styděl povídat. Nicméně mám podezření, že žádný z nich není ani z poloviny tak šílený jako pravda.“

Výstražná navigační světla mrkala do celého okolí v krátkých karmínových výbuších a tři štíhlé věže nesoucí anténní komplex se

rozzářily proti tmavnoucímu nebi jako majáky. Za kopci, tyčícími se všude dokola, zmizel i poslední rudý odlesk slunce. Heywood Floyd vyčkával na pověstný zelený záblesk, který ještě nikdy neviděl. A zas se zklamal.

„Takže, Dimitriji,“ povídal, „přejděme přímo k věci. K čemu mě chceš dovést?“

„V databance *Discovery* určitě leží nesmírná kupa nedocenitelných informací, pravděpodobně se v ní hromadí i nadále, přestože loď přestala vysílat. Rádi bychom se k nim dostali.“

„Docela pochopitelné. Ale když tam doletíte a *Leonov* se s *Discovery* spojí, co by vám mělo bránit, abyste se na ni vylodili a pořídili si kopie všeho, čeho se vám zachce?“

„Nikdy by mě nenapadlo, že právě tobě budu muset připomínat, že *Discovery* je teritorium Spojených států a že každý neoprávněný vstup je pirátství.“

„Vyjma případu ohrožení lidského života, který by nebylo zas tak obtížné zinscenovat. Konec konců, bylo by obtížné dohlížet na to, co tam vaši hoši vyvádějí, ze vzdálenosti miliardy kilometrů.“

„Díky za nanejvýš zajímavý návrh, postoupím ho dál. Jenže i kdybychom se tam vylodili, trvalo by nám celé týdny, než bychom rozluštili, jak vaše systémy fungují, a přečetli všechny vaše paměti. Já chci navrhnout spolupráci. Jsem přesvědčený, že to je nejlepší cesta - ale možná nám dá zabrat, než o tom přesvědčíme naše příslušné šéfy.“

„Chceš, aby jeden z našich astronautů odletěl s *Leonovem*?“

„Ano - nejraději palubní inženýr specializovaný na systémy *Discovery*. Přesně jako ti, které cvičíte v Houstonu, aby dopravili loď nazpátek.“

„Jak ses tohle dozvěděl?“

„Proboha, Woody - stálo to ve videotextu *Aviation Weeku* už aspoň před měsícem.“

„Nemám kontakty; nikdo mě neupozorní, co už bylo odtajněné.“

„Další důvod strávit pár dní ve Washingtonu. Podpoříš mě?“

„Bezvýhradně. Stoprocentně s tebou souhlasím. Jenže ...“

„Jenže co?“

„Oba musíme vyjednávat s dinosaur, kteří mají mozky v ocasech. Někteří z těch mých budou namítat: Jen nechte Rusy, ať se že-

nou k Jupiteru a srazí si tam vaz! Dostanete se tam stejně, o pár let později - tak jaký spěch?“

Na okamžik se na anténním nosiči rozhostilo ticho, rušené jen slaboučkým vrzáním mocných závěsných lan, která nesla soustavu antén ve stometrové výšce nad radioteleskopem. Pak Mojsevič navázal, tak tiše, že Floyd musel vynaložit značné úsilí, aby ho uslyšel:

„Překontroloval někdo později oběžnou dráhu *Discovery*?“

„To opravdu nevím - předpokládám, že ano. Ale proč se tím obtěžovat? Je dokonale stabilní.“

„Opravdu? Dovol, abych ti naprosto netaktně připomněl trapnou příhodu z dob staré slavné NASA. Vaši první kosmickou orbitální stanici - *Skylab*. Mělo se za to, že vydrží nahoře přinejmenším celé desetiletí, jenže trošku jste se spletli ve výpočtech. Těžce jste podcenili tření o vzduch v ionosféře a *Skylab* se zřítil celá léta před plánovanou dobou. Jsem si jistý, že si na všechno to vzrušení okolo vzpomínáš, ačkoli jsi tehdy byl ještě kluk.“

„Stalo se to ve stejném roce, kdy jsem promoval, a ty to dobře víš. Jenže *Discovery* se nikde k Jupiteru nepřibližuje. Dokonce i v perigeu - tedy v perijovu - zůstává mnohem výš, než aby na ni mohlo mít vliv tření o atmosféru.“

„Už jsem ti toho napovídal dost, abych šel znovu do vyhnanství na svoji daču - a možná by ti příště ani nedovolili, abys mě navštívil. Tak jenom laskavě požádej vaše lidi, co sledují letové dráhy, aby dělali svoji práci pečlivěji. A připomeň jim, že Jupiter má největší magnetosféru v celé Sluneční soustavě.“

„Došlo mi, kam míříš - díky. Ještě něco, než se spustíme dolů? Začínám mrznout.“

„Neměj obavy, kamaráde. Jakmile tohle nasadiš do hlavy Washingtonu - ale počkej asi tak týden, aby na mě nepadlo podezření - věci brzy naberou obrátky, pořádné obrátky.“

2 - DŮM DELFÍNŮ

Delfini vplouvali do jídelny večer co večer, na minutu před západem slunce. Od té doby, co se Floyd nastěhoval do rezidence rektora, jen jednou jedenkrát porušili svůj zvyk. Bylo to v den, kdy se přihnala '05 tsunami - jež naštěstí než dospěla k Hilu, ztratila mnoho

ze své síly. Kdyby příště porušili jeho přátelé svůj denní řád, naházel by Floyd rodinu do auta a vyrazil směrem vzhůru, zhruba směrem na už nečinnou sopku Mauna Kea.

Ačkoli ho okouzlovali, musel připustit, že jejich hravost byla občas na obtíž. Zámožnému podmořskému geologovi, jenž dům navrhoval, nikdy trocha vody nevadila, neboť na sobě míval jen plavky - nebo ani ty. Ale nezapomenutelnými se staly chvíle, kdy kompletní univerzitní rada ve večerních oblecích usrkávala okolo bazénu z koktejlů a vyčkávala, až dorazí význačný host z pevniny. Delfini zcela správně usoudili, že dostanou podruhé něco na zub. A tak návštěvníka dost překvapilo, když ho uvítal urousaný výbor ve špatně padnoucích županech - a občerstvení bylo strašlivě slané.

Floyd často uvažoval o tom, co by asi řekla o jeho podivném a překrásném domu na srázném břehu Pacifiku Marion. Nikdy nepřišla moři na chuť, a přece nad ní nakonec zvítězilo. Ačkoli se mu její podoba zvolna z mysli vytrácela, stále se mu vybavovala zářící obrazovka, na níž si poprvé přečetl slova: Dr. Floydovi - NALÉHAVÉ a SOUKROMÉ. A pak odvíjející se řádky světélkujících písmen, jež mu prudce a palčivě prosakovaly do vědomí: S POLITOVÁNÍM OZNAMUJEME, ŽE JE OHLÁŠENA HAVÁRIE LETADLA NA LINCE 452 LONDÝN-WASHINGTON POBLÍŽ NEW FOUNDLANDU. ZÁCHRANNÉ PROSTŘEDKY SMĚŘUJÍ NA MÍSTO, AVŠAK OBÁVÁME SE, ŽE NIKDO NEPŘEŽIL.

Nebýt osudné náhody, býval by seděl v tomtéž letadle. Po několik dní litoval, že ho práce pro Evropskou kosmickou agenturu zdržela v Paříži, handrkování o finančních nákladech na *Solaris* mu zachránilo život.

A tak teď měl nové zaměstnání, nový domov - a novou ženu. Osud si s ním znovu ironicky pohrál. Vzájemné obviňování a vyšetřování nezdaru výpravy k Jupiteru mu zcela zničilo jeho washingtonskou kariéru, avšak člověk s jeho schopnostmi nikdy neztratil zaměstnání na dlouhou dobu. Odjakživa se mu zamlouvalo volnější tempo univerzitního života, a když se to zkombinovalo s jedním z nejkrásnějších míst na světě, neodolal. Ženu, která se stala jeho druhou manželkou, potkal měsíc nato, co ho jmenovali do funkce, když v davu turistů společně pozorovali ohnivé fontány nad Kilaueou.

Díky Karolíně objevil, že spokojenost je právě tak důležitá jako štěstí a má delší život. Stala se dobrou nevlastní matkou dvěma Ma-

roniným dcerám a dala mu Chrise. Navzdory jejich dvacetiletému věkovému rozdílu měla porozumění pro jeho nálady a uměla si poradit s jeho občasnými depresemi. Díky ní vzpomínal nyní na Marion bez zármutku, ačkoli ne bez hořké nostalgie, jež bude provázet celý zbytek jeho života.

Karolína právě házela rybu největšímu delfinovi - velikému samci, kterému říkali Scarback - když tiché pípání na Floydově zápišti ohlásilo, že někdo volá. Stiskl tenký kovový pásek, aby umlčel tiché zvonění a předešel hlasitému, pak přešel k nejbližšímu z několika komunikátorů rozmístěných v pokoji.

„Tady rektor. Kdo volá?“

„Heywood? Tady je Viktor. Jak se máš?“

Ve zlomku vteřiny se přehnal Floydovou myslí celý kaleidoskop pocitů. Nejprve ho přepadl odpor: jeho nástupce v úřadu - a, tím si byl jist, hlavní viník jeho pádu - se od jeho odchodu v Washingtonu ani jedenkrát nepokusil navázat s ním kontakt. Pak se dostavila zvědavost: o čem chce mluvit?

Pevně si umínil být užitečný co nejméně, pak se však za svou dětinskost zastyděl a nakonec ho zalila vlna vzrušení. Viktor Millson mohl volat jen z jediného důvodu.

Tak neutrálním hlasem, jak jen dokázal, Floyd odpověděl: „Nemůžu si stěžovat. Máš nějaký problém?“

„Tahle linka je jištěná?“

„Díkybohu ne. Takové už teď nepotřebuju.“

„Hmm. No dobře, zkusím i tak. Vzpomínáš na poslední projekt, za který jsi odpovídal?“

„Sotva bych mohl zapomenout, zvláště když mě před měsícem Podvýbor pro astronautiku zas předvolal, abych podal ještě další svědectví.“

„Jistě, jistě. Už se musím doopravdy dokopat k tomu, abych si tvoje prohlášení přečetl, jen co budu mít chvílku. Ale jsem děsně zasekaný těmi dokončovacími pracemi, v tom je ta potíž.“

„Myslel jsem, že všechno běží podle plánu.“

„Běží - naneštěstí. Nemáme nic, čím projekt urychlit; dokonce i když pro něj vyhlásíme nejvyšší prioritu, bude to znamenat jen několikátýdenní rozdíl. A to znamená, že přijedeme pozdě.“

„Tomu nerozumím,“ povídal Floyd nevinně. „Ačkoli nechceme marnit čas, samozřejmě, žádný skutečně finální termín neexistuje.“

„Teď už je - jsou. Dokonce dva.“

„Překvapuješ mě.“

Pokud Viktor nějakou ironii postřehl, pominul ji. „Ano, existují dva pevné termíny - jeden daný lidmi, druhý ne. Teď se zdá, že nebudeme první, kdo se vrátí na - ehm, na scénu. Naši věční soupeři nás předhoní aspoň o rok.“

„Mizérie.“

„Tohle ještě není to nejhorší. I kdyby vůbec nešlo o nějaké soutěžení, stejně bychom přišli s křížkem po funuse. Už tam nic nebude, až konečně dorazíme.“

„Ty bys mě rozesmál. Určitě bych přece něco zaslechl, kdyby Kongres zrušil gravitační zákon.“

„Myslím to vážně. Pozice je nestabilní - nemůžu tady uvádět podrobnosti. Zbytek večera strávíš doma?“

„Ano,“ odvětil Floyd a s mírným potěšením si uvědomil, že ve Washingtonu musí už být dobře po půlnoci.

„Dobře. Během hodiny dostaneš balíček. Zavolej mi okamžitě, jak to stihneš prostudovat.“

„Nebude už pozdě?“

„Ano, bude. Jenže už jsme promarnili příliš mnoho času. Další už ztrácet nechci.“

Millson dodržel slovo. Přesně o hodinu později se nedostavil nikdo menší než letecký plukovník a doručil zapečetěnou obálku. Zatímco Floyd pročítal její obsah, trpělivě seděl a povídal s Karolínou. „Obávám se, že to budu muset zas odvézt, až budete hotov,“ dodal vysoce postavený poslíček omluvně.

„To jste mě potěšil,“ odvětil Floyd, zatímco se usazoval do houpací sítě, v níž četl nejraději.

Obálka obsahovala dva dokumenty, první z nich velmi stručný. Nesl razítko PŘÍSŇE TAJNĚ, nicméně PŘÍSŇE bylo přeškrtnuto a oprava potvrzena třemi podpisy, všemi zcela nečitelnými. Zjevně to byl výtah z jakési mnohem delší zprávy, tvrdě cenzurovaný a plný bílých míst, takže takové čtení šlo člověku dost na nervy. Dal se na štěstí shrnout do jedné jediné věty: Rusové doletí na *Discovery* dříve, než toho budou schopni její právoplatní majitelé. Poněvadž tohle už Floyd dávno věděl, rychle přešel ke druhému dokumentu - ačkoli ne dříve, než s uspokojením zaznamenal, že teď už to jméno mají správně. Dimitrij byl precizní, jako obvykle. Příští člově-

kem pilotovaná expedice k Jupiteru poletí na palubě kosmické lodi *Kosmonaut Alexej Leonov*.

Druhý dokument byl mnohem delší a pouze důvěrný; v podstatě měl formu rukopisu článku pro časopis *Science*, připraveného k poslednímu zredigování před zadáním do tisku. Jeho šťavnatý titulěk zněl „Kosmická loď *Discovery* a anomálie v její oběžné dráze“.

Za ním následovalo tucet stran výpočtů a astronomických tabulek. Floyd je rychle prolístoval, pokoušel se oddělit kov od hlušiny a zachytit jakýkoli náznak omluvy či alespoň rozpaků. Když skončil, pocítil nutkání hořce se zasmát, dokonce se neubrnil obdivu. Vůbec nikoho by nenapadlo, že stanice sledující průběh dráhy a vypočítávající efemeridy se nechaly naprosto zaskočit a tohle všechno je fantastická kamufláž. Ale hlavy nepochybně padat budou a Floyd věděl, že Viktor Millson je usekává s chutí - pokud se nestane jedním z prvních, jimž uletí. Ačkoli je třeba spravedlivě přiznat, že Viktor protestoval, když Kongres seškrtal náklady na sledovací síť. Proto se možná z oprátky vyvlékne.

„Děkuji, plukovníku,“ řekl Floyd, když se papíry probral. „Úplně stejné jako kdysi, když jsem dostával číst tajné materiály. To je jediná věc, která mi nechybí.“

Plukovník pečlivě uložil obálku do své aktovky a nastavil kódy na zámčích.

„Dr. Millson by byl rád, kdybyste mu co nejdříve zavolal nazpátek.“

„Vím. Jenže nemám linku zajištěnou proti odposlechu, za okamžik mi přijde důležitá návštěva a ať mě vezme čert, jestli mám chuť táhnout se do centra do vaší kanceláře v Hilu jenom proto, abych oznámil, že jsem si přečetl dva dokumenty. Vyřídte mu, že jsem si je pečlivě prostudoval a se zájmem očekávám další kontakty.“

Na okamžik to vypadalo, že se s ním plukovník pustí do hádky. Pak si to rozmyslel, upjatě se rozloučil a nerudně se vytratil do noci.

„Oč se vlastně jedná?“ vyptávala se Karolína. „Dnes večer přece žádnou návštěvu nečekáme, ať už důležitou nebo ne.“

„Nesnáším, aby mi někdo přikazoval, co mám dělat, zvlášť když to je Viktor Millson.“

„Vsadím se, že ti zavolá okamžitě, jakmile dostane hlášení od plukovníka.“

„V tom případě musíme vypnout video a dělat hluk, jako kdybychom pořádali večírek. Ale abych řekl úplnou pravdu, v tomto okamžiku doopravdy nemám, co bych dodal.“

„K čemu, jestli můžu pokračovat ve vyzvídání.“

„Odpusť, miláčku. Vypadá to tak, že *Discovery* na nás zkouší nějakou habaďůru. Mysleli jsme si, že loď obíhá po stabilní oběžné dráze, jenže teď se zdá, že se chystá spadnout.“

„Na Jupiter?“

„To ne - to je naprosto nemožné. Bowman ji nechal zaparkovanou na vnitřním Lagrangeově bodu, na spojnici mezi Jupiterem a měsícem Io. Měla se udržovat v podstatě stále na jednom místě, ačkoli vlivem vzdálenějších měsíců by trochu komíhala sem a tam.

Ale to, co se s ní děje teď, je velice podivné a neznáme přesné vysvětlení. *Discovery* se stále rychleji posouvá k Io - ačkoli chvílemi zrychluje a chvílemi se dokonce vrací nazpátek. Jestli jí to však vydrží, zřítí se v průběhu dvou či tří let.“

„Myslela jsem si, že něco takového se v astronomii nemůže stát. Cožpak se nebeská mechanika nepovažuje za exaktní vědu? Aspoň tak se to nám, přihloupkým a zaostalým biologům, vždycky tvrdilo.“

„Je to exaktní věda, pokud se vezmou v úvahu veškeré vlivy. Jenže v okolí Io se dějí velice podivné věci. Kromě jeho sopek se tam objevují obrovité elektrické výboje - a každých deset hodin se otočí kolem dokola Jupiterovo magnetické pole. Takže gravitace není jediná síla, která na *Discovery* působí, měli jsme na to pomyslet dřív - mnohem dřív.“

„No dobře, ale teď už to není tvoje starost. Měl bys za to být vděčný.“

„Tvoje starost“ - úplně stejný výraz užil Dimitrij. A Dimitrij - ta stará mazaná liška! - ho znal mnohem delší dobu než Karolína.

Možná to už nebyla jeho starost, avšak stále cítil svou odpovědnost. I když se práce účastnilo mnoho dalších, byl to on, kdo po finální analýze schválil plán na cestu k Jupiteru, a kdo řídil jeho provádění.

Dokonce už tehdy míval svoje pochyby; jeho názory coby vědce se střetávaly s jeho povinnostmi úředníka. Byl by býval mohl vystoupit a postavit se proti krátkozraké politice tehdejší vlády - i když nakolik tím přispěl ke katastrofě, stále nebylo tak úplně zřejmé.

Možná by bylo nejlepší, kdyby tuhle kapitolu svého života uzavřel a soustředil veškeré svoje myšlenky a úsilí na novou kariéru. Jenže srdce mu říkalo, že to je nemožné; dokonce i kdyby Dimitrij nebyl rozvířil staré viny, vypluly by jedenkrát na hladinu samy.

Čtyři muži zahynuli a jeden byl nezvěstný - tam kdesi nahoře mezi Jupiterovými měsíci. Ruce měl potřísněné krví a netušil, jak by ji měl smýt.

3 - SAL 9000

Dr. Sivasubramanian Čandrasegarampillai, profesor kybernetiky na Illinoiské univerzitě v Urbane, rovněž trpěl trvalým pocitem provinění, avšak zcela jiným než Heywood Floyd. Ti z jeho studentů a kolegů, kteří si často lámali hlavu, zda je drobný vědec tak úplně člověkem, by nebyli překvapeni, kdyby se dozvěděli, že na mrtvé astronauty nikdy ani nepomyslel. Doktor Čandra truchlil pouze pro své ztracené dítě, pro HALa 9000.

Dokonce ani po všech těch letech a po nekonečném přezkoumávání všech údajů vyslaných z *Discovery* si nebyl jist, kde se stala chyba. Mohl jen vyslovit hypotézy; fakta, jež potřeboval, zmrzla v Halových obvodech, tam kdesi daleko mezi Jupiterem a Io.

Průběh událostí byl jednoznačně stanoven až po okamžik tragédie; pak velitel Bowman doplnil ještě pár detailů při krátkých chvílích, kdy obnovil spojení. Avšak znalost toho, co se přihodilo, ještě neobjasňovala proč.

První náznak potíží se objevil až v pozdní fázi cesty, když Hal ohlásil bezprostředně hrozící selhání jednotky, jež udržovala hlavní anténu *Discovery* stále natočenou k Zemi. Kdyby se půl miliónu kilometrů dlouhý rádiový paprsek odchýlil od cíle, loď by se stala slepou, hluchou a němou.

Sám Bowman se vydal do kosmického prostoru, aby podezřelou jednotku přinesl, jenže když ji přezkoušeli, k všeobecnému překvapení se zdála v nejlepším pořádku. Automatické kontrolní přístroje na ní neshledaly žádnou závadu. Když informace odvysílali do Urbany, nic nepatříčného nezjistilo ani Halovo dvojče SAL 9000 dole na Zemi.

Nicméně Hal trval na správnosti své diagnózy a dělal narážky na „lidskou omylnost“. Navrhl, aby dokud součástka skutečně nepřestane pracovat, umístili směrovou jednotku nazpět do antény. Pak by se závada dala přesně lokalizovat. Nikoho nenapadlo cokoli namítat, neboť jednotku mohli vyměnit v několika minutách, i kdyby se doopravdy porouchala.

Bowman a Poole se z toho ovšem nijak neradovali. Oba vycítili že se něco děje, ačkoli žádný z nich nedokázal říci co. Po celé měsíce brali Hala jako třetího do svého malého světa a už znali všechny jeho nálady. A najednou se atmosféra na palubě nepatrně proměnila, ve vzduchu ucítili napětí.

Když se lidské dvě třetiny radily, co s počítačem, připadaly si úplně jako zrádci - a tak je také rozrušený Bowman nazval, když později referoval řídicímu středisku. Posádka si lámala hlavu, co podniknout, kdyby se jejich společník skutečně pokazil. V nejhorším myslitelném případě mohli Hala zbavit všech vyšších funkcí. To by znamenalo odpojit je - pro počítač totéž co smrt.

Přes své pochyby postupovali podle schváleného programu. Poole opustil *Discovery* v jedné z malých kapslí, jež sloužily k přepravě a k opravářským pracím v kosmickém prostoru. Poněvadž se dost složité operace při vyměňování anténní jednotky nedaly provést pomocí manipulátorů kapsle, Poole se do toho pustil sám.

Co se přihodilo potom, to už venkovní kamery nezaznamenaly, což bylo podezřelé samo o sobě. Bowmana ze všeho nejdříve varoval před katastrofou Poolův výkřik - a pak ticho. O chvílku později spatřil Poola, jak letí nohama vzhůru a v kotrmelcích mizí ve vesmíru. Rozdrtila ho jeho vlastní kapsle, ženoucí se teď pryč z Bowmanova dosahu.

Jak velitel později připustil, nevyvaroval se potom několika vážných chyb - z nichž se však všechny, vyjma jedné, daly promítnout. V naději, že by ještě Poola mohl zachránit, pokud byl naživu, Bowman odstartoval v jiné kapsli - a ponechal Halovi neomezenou vládu nad lodí.

Výstup do kosmu byl zbytečný; když ho Bowman dostihl, Poole už byl po smrti. Ochromen zoufalstvím, dopravil jeho tělo zpátky na loď - aby zjistil, že ho Hal odmítá pustit dovnitř.

Jenže Hal podcenil lidskou vynalézavost a odhodlání. Ačkoli Bowman zapomněl přilbu od kosmického skafandru v lodi a musel

se tudíž vystavit nebezpečí smrti ve vzduchoprázdnu, vynutil si vstup nouzovým východem, který počítač neměl pod kontrolou. Pak provedl Halovi lobotomii, když jeden po druhém vyrval jeho mozkové bloky.

Když Bowman znovu převzal řízení lodi, udělal děsivý objev. Během jeho nepřítomnosti odpojil Hal systémy, jež udržovaly při životě tři další hibernované astronauty. Bowman osaměl tak, jak se to ještě žádnému člověku v celé historii lidstva nestalo.

Jiní by možná propadli bezmoci a zoufalství, avšak David Bowman nyní prokázal, že ti, kteří zvolili jeho, vybírali opravdu velice dobře. Dokázal udržet *Discovery* v provozu a dokonce navázat znovu přerušené spojení s řídicím střediskem, a to tak, že natočil celou loď, aby poškozená anténa směřovala k Zemi.

Nakonec *Discovery* po své předem určené dráze dospěla k Jupiteru. Když Bowman prolétal mezi měsíci obrovité planety, narazil na černou desku, která měla přesně stejný tvar jako monolit vykopaný v kráteru Tycho na Měsíci - jenže byla mnohokrát větší. Vydal se v kapsli ven, aby ji prozkoumal a zmizel, když po něm zůstala jeho poslední, záhadná slova: „Proboha, vždyť to je plné hvězd!“

Bylo na ostatních, aby se s touhle záhadou vypořádali, jediným zájmem dr.Čandry, který ho však zcela pohlcoval, byl Hal. Pokud vůbec existovalo na světě něco, co jeho absolutně nevzrušivý mozek nenáviděl, pak to byla nejistota. Nikdy nedojde klidu, dokud nezjistí příčinu Halova chování. Dokonce ještě teď odmítal, aby se tomu říkalo porucha, nanejvýš tak „anomálie“.

Maličký kumbál, jenž mu sloužil coby posvátné útočiště, byl vybaven pouze otáčivou židlí, klávesnicí a tabulí lemovanou po stranách dvěma fotografiemi. Jenom pár lidí z široké veřejnosti by umělo poznat, kdo to na nich je, avšak každý, kdo by směl přistoupit tak blízko, by na nich musel okamžitě rozpoznat Johna von Neumanna a Alana Turinga, nerozlučnou dvojici bohů, kralující na počítačovém nebi.

Na stole se nepovalovaly žádné knížky, a dokonce ani papír a tužka. Pouhým dotekem prstu dokázal Čandra proniknout ke kterémkoli svazku jakékoli světové knihovny - a displej mu sloužil jako skicář i zápisník. Dokonce i tabuli používal jen při styku s návštěvníky, poslední napůl smazané blokové schéma tu neslo tři týdny staré datum.

Dr.Čandra si připálil jedno ze svých jedovatých viržinek, jež si přivázel z Madrásu a která byla všeobecně - a správně - považována za jeho jedinou neřest. Terminál nikdy nevypínal. Překontroloval, zda se na displeji neobjevilo nějaké závažné sdělení a pak promluvil do mikrofону.

„Dobré jitro, Sal. Takže nic nového pro mě nemáš?“

„Ne, doktore Čandro. A máte vy něco pro mne?“

Hlas mohl patřit kterékoli vzdělané indické dámě, která studovala ve Spojených státech či ve své vlasti. Sal ale nepochytila svůj přízvuk takhle, v průběhu let jen získala mnohé z Čandrovy intonace.

Vědec vytřukal na klávesnici kód a přepnul tak Saliny vstupy na paměť s nejvyšším stupněm utajení. Nikdo netušil, že pomocí těchto elektrických obvodů hovoří s počítačem tak, jak to s lidskou bytostí nikdy nedokázal. Co záleželo na tom, že Sal ve skutečnosti rozuměla sotva zlomku toho, co povídal, odpovídala tak přesvědčivě, že se tím dával občas zmást dokonce i její tvůrce. A to si taky přál: tyhle tajné rozhovory mu pomáhaly, aby si udržel duševní rovnováhu - a možná ho dokonce chránily, aby se nezbláznil.

„Často mi říkáš, Sal, že problém Halova anomálního chování nemůžeme vyjasnit bez dalších informací. Ale jak je máme získat?“

„To je přece jasné. Někdo se musí vrátit na Discovery.“

„Přesně tak. Teď se zdá, že k tomu dojde dřív, než jsme očekávali.“

„To ráda slyším.“

„Věděl jsem, že tě to potěší,“ odvětil Čandra a skutečně to tak myslel. Už dávno přerušil kontakty se stále se zmenšující skupinou filozofů, kteří tvrdili, že počítače ve skutečnosti žádné emoce nemají, že je jenom předstírají.

(„Jestli mi dokážete vy, že svůj vztek nepředstíráte,“ jízlivě odsekl jednomu takovému kritikovi, „budu vás brát vážně.“ A v tom okamžiku jeho odpůrce předvedl vztek nanejvýš věrohodně.)

„Chtěl bych teď přezkoumat jinou možnost,“ navázal Čandra. „Diagnóza je jenom první krok. Proces je neúplný, pokud nevede k vyléčení.“

„Vy věříte, že Hal se dá znovu opravit, aby fungoval normálně?“

„Doufám. Nevím. Možná došlo k nenapravitelným poškozením a nepochybně k rozsáhlým ztrátám paměti.“

Zamyšleně se odmlčel, několikrát vyfoukl dým a pak vypustil dokonalý kroužek kouře, který zasáhl kruhové sklo kryjící Saliny širokoúhlé čočky. Člověk by to za přátelské gesto rozhodně nepovažoval, a to byla další z mnohých výhod, které měly počítače.

„Potřebuju, abys se mnou spolupracovala, Sal.“

„Samozřejmě, doktore Čandro.“

„Může se tu skrývat určité nebezpečí.“

„Co tím chcete říct?“

„Navrhuju odpojit některé tvoje obvody, zejména ty, které zajišťují tvoje vyšší funkce. Nemáš z toho strach?“

„Nedokážu odpovědět, pokud svou informaci blíže nespecifikujete.“

„Výborně. Vysvětlím ti to takhle. Pracuješ nepřetržitě, že, od okamžiku kdy tě poprvé zapojili?“

„To je pravda.“

„Ale viš, že u lidí je to jinak. My potřebujeme spánek - skoro úplně přerušit duševní funkce, přinejmenším na úrovni vědomí.“

„Tohle vím. Ale nechápu to.“

„Dobře, mohla bys vyzkoušet, jestli nezažiješ něco jako spánek. Pravděpodobně se nestane nic jiného, než že čas sice poplyne dál, jenže ty si toho nebudeš vědoma. Až ho srovnáš se svými vnitřními hodinami, zjistíš, že kontrolní záznam má mezery. To je všechno.“

„Jenže vy jste povídal, že to může být nebezpečné. V čem?“

„Existuje velice nepatrná pravděpodobnost - není možné ji spočítat - že až tvoje obvody znovu zapojím, může v tvé osobnosti dojít k nějakým změnám. V tom, jak se budeš dál chovat. Můžeš se cítit trochu jinak. Tím nemám na mysli, že líp nebo hůř.“

„Tomu nerozumím - co tohle znamená.“

„Promiň - možná to nemá žádný význam. Už se tím netrap. Teď, prosím, načneme nový soubor - jmenuje se takhle.“ S použitím klávesnice Čandra vyťukal: FÉNIX.

„Viš, co to znamená?“ otázal se Sal.

Počítač bez patrné odmlky odvětil: „Nejnovější encyklopedie uvádí dvacet pět významů.“

„Co myslíš, který z nich je důležitý pro nás?“

„Achilleův vychovatel?“

„Zajímavé. To jsem ani nevěděl. Zkus ještě jeden.“

„Mytický pták, rodící se znovu a znovu z vlastního popela.“
„Výtečně. Chápeš už, proč jsem vybral takové jméno?“
„Protože doufáte, že Hal může být znovu uveden do chodu.“
„Ano - s tvou pomocí. Jsi připravena?“
„Ještě ne. Ráda bych se na něco zeptala.“
„Na co?“
„Budou se mi zdát sny?“
„Budou, samozřejmě. Všem inteligentním bytostem se zdají sny - jenže nikdo neví proč.“ Čandra se na okamžik odmlčel, vyfoukl z viržinka další kroužek kouře a dodal něco, k čemu by se nikdy před žádným člověkem nepřiznal. „Třeba se ti bude zdát o Halovi - jako často mně.“

4 - POPIS VÝPRAVY

Anglická verze

Komu: Kapitán Taťána (Táňa) Orlovová, velitelka kosmické lodi, kosmonautka na lodi

Alexej Leonov (registrace v UNCOS č. 08/342)

Od: Národní rada pro astronautiku, Pennsylvania Avenue, Washington

Komise pro výzkum vesmíru, Akademie věd SSSR, Koroljevův prospekt, Moskva

Cíle výpravy

Vaše výprava má následující cíle, uvedené v pořadí podle jejich důležitosti:

1. Doletět do prostoru planetární soustavy Jupiteru a spojit se s *Discovery*, kosmickou lodí USA, č. registrace UNCOS 01/283.

2. Vstoupit na palubu této lodi a získat veškeré dostupné informace, týkající se jejího dřívějšího pobytu v kosmu.

3. Reaktivovat palubní systémy *Discovery* a ukáží-li se zásoby paliva dostatečné, uvést loď na návratovou dráhu k Zemi.

4. Lokalizovat cizí umělý předmět, s nímž se střetla *Discovery*, a v maximální míře jej prozkoumat pomocí dálkových čidel.

5. Pokud se to bude zdát bezpečné a svolí-li k tomu řídicí středisko letu, přiblížit se k tomuto předmětu a podrobit jej bližšímu přezkoumání.

6. Provést výzkum planety Jupiter a jeho měsíců v takovém rozsahu, jak to umožní plnění výše uvedených úkolů.

Je počítáno s možností, že si neočekávané okolnosti vyžádají změnu pořadí jednotlivých cílů či dokonce znemožní jejich dosažení. Proto musí být jasné, že spojení s kosmickou lodí Discovery se děje za účelem získání informací o cizím umělém předmětu. Tento cíl musí mít přednost před všemi ostatními úkoly včetně pokusu o záchranu lodi.

Posádka

Posádku kosmické lodi *Alexej Leonov* tvoří:

Kapitán Taťána Orlovová, technická pohonných systémů,

Dr. Vasilij Orlov, navigátor-astronom,

Dr. Maxim Brajlovský, konstrukční technik,

Dr. Alexandr Kovaljov, spojový technik,

Dr. Nikolaj Ternovský, technik řídicích systémů,

Dr. Kateřina Ruděnková, šéflékařka, zajišťování životních podmínek,

Dr. Irina Jakuninová, lékařka, dietetička.

Dále vysílá tři své odborníky Národní rada pro astronautiku USA ...

Dr. Heywood Floyd odložil memorandum a opřel se zády v křesle. Všechno bylo rozhodnuto, překročil bod, odkud ještě bylo návratu. Dokonce i kdyby si teď všechno rozmyslel, ručičky hodin se už vrátit nazpátek nedaly.

Pohlédl na Karolínu, sedící s dvouletým Chrisem na okraji bazénu. Kluk byl už víc doma ve vodě než na suchu a dokázal vydržet pod hladinou tak dlouho, až z toho návštěvy často mívaly hrůzu. A třebaže zatím neuměl pořádně promluvit člověčinou, zdálo se, že delfínština mu jde výborně.

Jeden z Chrisových přátel právě připlaval z Pacifiku a nastavoval záda k poplácání. Ty jsi taky pěkný tulák, pomyslel si Floyd. V tom ohromném a nezmapovaném oceánu, jenže jak nepatrný vy-

padá ten tvůj Pacifik proti bezbřehému prostoru, jemuž se mám teď postavit já.

Karolína na sobě ucítila jeho pohled a postavila se. Pohlédla na něho zamračeně, avšak bez hněvu. Během několika posledních dní už všechn vyprchal. Když k němu přistoupila, dokázala dokonce nasadit nostalgický úsměv.

„Už jsem našla tu báseň, co jsem hledala,“ povídala. „Začíná takhle:

*Ženou pohrdls věrnou a krbu teplem,
rodným krovem, o závod chvátáš s větrem
zlé stařeně v náruč, co vdovy dělá z žen. “*

„Promiň - dobře tomu nerozumím. Kdo to je, ta stařena, co vdovy dělá?“

„Ne kdo - co. Moře. Báseň je lamentace vikingské ženy. Napsal ji před sto lety Rudyard Kipling.“

Floyd vzal manželku za ruku. Nezdráhala se, ale nestiskla ji.

„Jenže já se vůbec necítím jako Viking. Nevydávám se na lup a dobrodružství je úplně to poslední, po čem toužím.“

„Tak tedy proč - ale ne, nechci začínat novou hádku. Ale prospělo by nám oběma, kdybys přesně věděl, co tě tam vlastně žene.“

„Sám bych si přál, abych dokázal uvést jeden jediný pořádný důvod. Namísto toho mám celou hromadu malých. Jenže když je všechny sečtu, dostanu konečnou odpověď, která je naprosto jednoznačná - to mi věř.“

„Věřím. Ale víš určitě, že si nic nenalháváš?“

„Jestli si něco nalhávám, pak to dělá i spousta jiných lidí. Včetně, pokud jsi to náhodou zapomněla, prezidenta Spojených států.“

„Nemyslím, že bych zapomněla. Ale řekněme - jen předpokládejme - že by tě nevybrali. Přihlásil by ses dobrovolně?“

„Na to ti můžu odpovědět podle pravdy: Ne. Nikdy by mě to totiž nenapadlo. Když mi zavolal prezident Mordecai, byl to největší šok, jaký jsem kdy zažil. Ale když jsem si všechno promyslel, uvědomil jsem si, že má naprostou pravdu. Víš, že si nepotrpím na falešnou skromnost. Mám pro tuhle práci tu nejlepší kvalifikaci - pokud mě uznají kosmičtí doktoři. A ty bys měla vědět, že jsem ještě pořád v parádní kondici.“

Jak zamýšlel, slova jí vyvolala na tváři úsměv.

„Někdy uvažuji o tom, jestli ses jim nenavrhl ty sám.“

Taková myšlenka ho skutečně napadla, ale mohl odpovědět poctivě.

„Nikdy bych to neudělal, aniž bych se s tebou předem neporadil.“

„To jsem ráda, že ne. Nevím, co bych ti potom řekla.“

„Ještě pořád můžu odmítnout.“

„Teď už povídáš nesmysly a sám to dobře víš. I kdybys to udělal, nenáviděl bys mě po celý zbytek života - a nikdy by sis to neodpustil. Máš příliš silně vyvinutý smysl pro povinnost. Tohle je možná jeden z důvodů, proč jsem si tě vzala.“

Smysl pro povinnost! Ano, to byla klíčová slova a co všechno obsahovala! Měl smysl pro povinnost vůči sobě, vůči své rodině, vůči univerzitě, vůči svému předchozímu zaměstnání (dokonce i přesto, že odešel s malérem), vůči vlasti - a celému lidstvu. Nebylo snadné rozhodnout, co má před čím přednost, a jedno s druhým se občas dostávalo do konfliktu.

Existovaly naprosto logické důvody, proč by se měl výpravy zúčastnit - a důvody stejně logické, jak už poukázali mnozí z jeho kolegů, proč ne. Avšak poslední volbu provedlo jeho srdce a ne mozek. Jenže ani pocity neměl zcela jednoznačné.

Zvědavost, pocit viny, odhodlání završit úkol, který tak zpackal - tohle všechno se slévalo v jedno a přitahovalo ho k Jupiteru a ke všemu, co ho tam očekávalo. Naopak strach - byl natolik čestný, že si ho dokázal přiznat - spolu s láskou k rodině ho poutal k Zemi. Přesto však o správném rozhodnutí nikdy doopravdy nezapochyboval, učínil je téměř okamžitě a Karolíniny námitky odrážel tak taktně, jak jen dokázal.

Navíc tu byla ještě jedna konejšivá myšlenka, ale zatím nenašel odvahu, aby se s ní manželce svěřil. Ačkoli odcestuje na dva a půl roku, celou dobu, až na padesát dní v blízkosti Jupiteru, stráví v hibernaci, kde se jeho biologický čas zastaví. Až se vrátí, jejich věkový rozdíl se zmenší o víc než o dva roky.

Obětuje přítomnost, aby mohli spolu sdílet delší budoucnost.

5 - LEONOV

Měsíce se smrskly v týdny, týdny se postupně zkrátily v dny, dny zkoncentrovaly v hodiny a Heywood Floyd náhle znovu stál na kosmickém Mysu - poprvé od okamžiku, kdy se před mnoha lety vydal na základnu Clavius a k monolitu v kráteru Tycha.

Ale tentokrát nebyl osamělý a výpravu nehalilo žádné tajemství. Několik sedadel před ním letěl dr.Čandra, už zcela pohlcený rozhovorem se svým kapesním počítačem a naprosto nevšímavý ke svému okolí.

Jednou z Floydových tajných zábav, s níž se nikomu nesvěřoval, bylo pátrat po podobě mezi bytostmi lidskými a zvířaty. Srovnání bývalo častěji lichotivé než urážející a jeho nevinný koníček zároveň nesmírně pomáhal paměti.

S dr.Čandrou to bylo snadné - okamžitě ho napadlo slovo pták. Čandra byl droboučký, jemný a měl hbité a přesné pohyby. Jenže jaký pták? Nepochybně nějaký velice chytrý. Straka? Moc drzá a zvědavá. Sova? Ne - příliš těžkopádná. Možná by bylo vhodné srovnání s pěnkavou.

Walter Curnow, systémový specialista, kterého očekává úctyhodná práce uvést *Discovery* znovu do chodu, byl případ složitější. Byl veliký, pěkný pořízek a rozhodně se nepodobal žádnému opeření. Člověk by spíš hledal srovnání s některými z nespočetných psích plemen, a přece se žádný pes nezdál vhodný. No ovšem - Curnow, to byl medvěd. Nepatřil k žádnému nebezpečnému druhu, ale k nějakému přívětivému, přátelskému. Ano, to by snad šlo, a zároveň to Floydovi připomnělo jeho ruské kolegy, k nimž se už brzy připojí. Byli na oběžné dráze již řadu dní, zcela zaměstnání prováděním závěrečných kontrol.

Tohle je velká chvíle mého života, říkal si Floyd. Odlétám na výpravu, která může rozhodnout o budoucnosti lidstva. Avšak žádný triumf nepociťoval. To jediné, nač v posledních minutách před odpočítáváním pomyslel, byla slova, jež šeptal těsně před odchodem z domova: „Nashledanou, můj drahý synáčku. Poznáš ty mě vůbec, až se vrátím?“ A pořád měl trochu zlost na Karolínu, že nechtěla dítě při loučení vzbudit, i když současně věděl, že to od ní bylo moudré a tímhle způsobem mnohem lepší.

Jeho špatné rozpoložení zahnal náhlý výbuch smíchu. Doktor Curnow si vyprávěl se svými společníky vtipy a zároveň se s nimi dělil o pořádnou láhev, s níž zacházel tak opatrně, jako by obsahovala jen nepatrně podkritické množství plutonia.

„Hele, Heywoode,“ volal, „povídá se, že kapitánka Orlovová všechno pití pozamykala, takže tohle je tvoje poslední šance. Chateau Thierry, ročník 95. Musíš omluvit, že mám jenom plastické kelímky.“

Když Floyd usrkával skutečně skvělé šampaňské, pocítil, že Curnowův řehot rozléhající se po celé Sluneční soustavě mu jde trochu na nervy. I když si velice cenil inženýrových schopností, jako společník na cesty mohl Curnow představovat zdroj napětí. Ještě že s Čandrou žádné takové problémy nebudou. Floyd si stěží uměl představit, že by se usmál, natož pak rozchechtal. Odmítl samozřejmě i šampaňské a sotva postřehnutelně se přitom zachvěl odporem. Curnow byl natolik taktní - anebo tak rád - že víc nenaléhal.

Zdálo se, že inženýr je předurčen k tomu, aby se stal duší společnosti. O pár minut později vytáhl dvouoktávové elektronické varhany a zahrál několik hbitých improvizací písňe D'ye ken John Peel, jak by ji postupně zahrálo piáno, trombon, housle, flétna a kompletní varhany, to všechno s vokálním doprovodem. Byl doopravdy báječný a Floyd se brzy přistihl, že zpívá společně s ostatními. Ale stejně je dobře, pomyslel si, že Curnow stráví větší část cesty pěkně potichu v hibernaci.

Muzika ztichla zároveň s divokými neladnými zvuky, jak se zažehly motory a raketoplán zamířil k obloze. Floyda uchvátilo důvěrně známé, avšak vždy nové vzrušení - pocit neomezené síly, jež ho odnášela pryč od všech pozemských starostí a povinností. Člověk si počínal důvtipněji než vůbec tušil, když umístil sídlo bohů až za dosah gravitace. Floyd letěl do říše, kde nic neváží ani gram a na okamžik pominul skutečnost, že se tam nerozkládá volnost, ale nejtíživější odpovědnost celé jeho kariéry.

Jak tah motorů narostl, pocítil na svých ramenou tíhu světa - ale přišla mu příjemná jako Atlasovi, kterého rovněž jeho břímě nevyčerpávalo. Pustil z hlavy všechny myšlenky a spokojil se s tím, že vychutnával svůj zážitek. I kdyby se vzdaloval od Země naposledy a loučil se se vším, co mu bylo drahé, nepocíťoval žádný smutek. Rev

motorů, který ho obklopoval, zněl mu jako vítězná fanfára zahánějící všechny vedlejší pocity.

Když ustal, přišlo mu to skorem líto, třebaže uvítal, že se mu dýchá snáze a náhle se cítí volně. Většina ostatních cestujících si začínala rozepínat bezpečnostní pásy a chystala se užít si třicet minut ve stavu beztlíže během naváděcího obletu, avšak pár těch, kteří takový výlet podnikali zjevně poprvé, zůstalo na svých sedadlech a plní obav vyhlíželi stevardy.

„Mluví k vám kapitán. Letíme teď ve výšce tři sta kilometrů nad západním pobřežím Afriky. Moc toho neuvidíte, protože pod námi je noc - ta světlá vepředu je Sierra Leoně - a nad Guinejským zálivem řádí tropická bouře. Podívejte, vidíte tam blesky!

Slunce nám vyjde za patnáct minut. Zatím stočím loď tak, abyste měli dobrý výhled na rovníkový pás družic. Ta nejjasnější - skoro rovnou pod vámi - je anténní systém Intelsatu Atlantik 1. Směrem na západ potom Interkosmos 2 - ta slabší hvězda je Jupiter. A když se podíváte přímo pod ni, uvidíte zářící světýlko, letící na pozadí hvězdného nebe - to je nová čínská kosmická stanice. Proletíme okolo ní ve vzdálenosti sto kilometrů, příliš daleko, než abyste něco viděli pouhým okem ...“

Co tu chtějí tihle?, pomyslel si mimoděk Floyd. Kdysi zkoumal detailní záběry zavalitého válcového tělesa s podivnými vypouklími, ale nenašel žádný důvod, aby věřil panikařským zvěstem, že to je pevnost s laserovými děly. Jenže když pak pekingská akademie věd nebrala na vědomí opakované žádosti Kosmického výboru OSN o povolení inspekční cesty, mohli Číňané za tak nepřátelskou propagandu poděkovat jen sami sobě.

Loď *Kosmonaut Alexej Leonov* nebyla nic překrásného, avšak jen málo kosmických lodí bylo stavěno pro krásu. Jednoho dne lidstvo možná vytvoří novou estetiku. Vyrostou umělecké generace, jejichž tvůrčí vidění nebude se už opírat o přirozené pozemské tvary, formované větrem a vodou. Vesmír sám o sobě je říší, jejíž nádhra až ohromuje, lidská technika se však bohužel podle ní ještě neřídí.

Odhlédneme-li od čtyř ohromných nádrží s palivem, které loď odhodí okamžitě, jakmile nabere rychlost a dostane se na svou dráhu, byl *Leonov* překvapivě malý. Měřil od ochranného tepelného štítu až po pohonné jednotky méně než padesát metrů; jen stěží se dalo uvě-

řit, že tak neokázalá loď, menší než mnohá běžná letadla, dokáže přepravit deset mužů a žen přes půlku Sluneční soustavy.

Avšak stav beztlíže, v němž se snadno pletl strop s podlahou či se stěnami, rozmetal všechna pravidla o způsobu života. Na palubě *Leonova* by byla spousta místa i v případě, že by byla vzhůru celá posádka najednou, jak tomu bylo právě v těchto chvílích. Navíc počet jejích členů nyní minimálně zdvojnásobili různí novináři, technici provádějící poslední úpravy a ustaraní vládní úředníci.

Jakmile raketoplán přistál, Floyd se dal do hledání kabiny, kterou bude sdílet - za rok, až se probudí - s Curnowem a Čandrou. Když ji objevil, zjistil, že je přečpaná pečlivě označenými bedničkami se zařízením a s proviantem, takže proniknout dovnitř bylo téměř nemožné. Zasmušile přemítal, jak se dostat přes práh, když jeden z členů posádky, zručně ručkující od držáku k držáku, postřehl Floydovo dilema a zabrzdil.

„Doktore Floyde - vítám vás na palubě. Jsem Max Brajlovský, zástupce hlavního technika.“

Mladý Rus hovořil pomalou, pečlivou angličtinou studenta, který dostal víc lekcí od elektronického učebního automatu než od učitele. Když si potřásali rukou, Floyd si přiřadil tvář i jméno k příslušnému místu v informátoru o posádce: Maxim Andrejevič Brajlovský, věk jedenatřicet let, místo narození Leningrad, specialista na kosmické stavby, koníčky: šerm, kosmická cyklistika, šachy.

„Jsem rád, že vás poznávám,“ řekl Floyd. „Jenže jak se dostanu dovnitř?“

„Nestarat se,“ povídal Max vesele. „Tohle všechno přijde pryč, než se probudíte. Jsou to - jak se to řekne? - jednotky k obětování. Než budete svou místnost potřebovat, vyjíme ji do čista. Slibuju.“ Popleskal se po žaludku.

„Výborně, ale kam si zatím uložím věci?“ Floyd ukázal na tři malé kufříky, celková hmotnost padesát kilogramů, jež obsahovaly - jak doufal - všechno, co bude potřebovat pro příštích pár miliard kilometrů. Nebyl by to býval snadný úkol ani pro ovčáka hnát je před sebou lodními koridory a způsobit jen těch pár srážek. Kufříky sice nic nevážily, avšak neztratily setrvačnost.

Max uchopil dvě ze zavazadel, elegantně proklouzl trojúhelníkem tvořeným třemi stýkajícími se nosníky a ponořil se do úzkého průlezu, čímž zcela zjevně popřel první Newtonův zákon. Když ho

Floyd následoval, udělal si další modřiny. Po dost dlouhé době - zevnitř se *Leonov* zdál mnohem rozlehlejší než zvenčí - dospěli ke dveřím označeným KAPITÁN, azbukou i latinkou. Ačkoli Floyd uměl rusky mnohem lépe číst než mluvit, tohle gesto oceňoval. Ostatně povšiml si už předtím, že všechny nápisy na lodi jsou provedeny dvojjazyčně.

V odpověď na Maxovo zaklepání se rozsvítilo zelené světýlko a Floyd vplul dovnitř, jak nejladněji dokázal. Ačkoli už hovořil s kapitánkou Orlovovou mnohokrát, ještě nikdy se s ní nesetkal osobně. A tak ho čekala dvě překvapení.

Bylo nemožné odhadovat skutečnou velikost lidské postavy podle videofonu, kamera jaksi každého zarovnála na jednotnou velikost. Kapitánka Orlovová vestoje - pokud se ve stavu beztlíže vůbec může stát - Floydovi stěží dosahovala k ramenům. Obrazovka ovšem také zcela selhala v případě jejich zářivě modrých očí dominujících celému obličejí a zcela utajila jejich pronikavost. Takže až v téhle chvíli mohl spravedlivě posoudit, jestli je hezká.

„Nazdar, Táno,“ povídal Floyd. „Jsem rád, že se konečně setkáváme. Ale těch tvých vlasů je škoda.“

Podali si ruce jako staří přátelé.

„Jsem ráda, že jsi na palubě,“ odpověděla kapitánka. Její angličtina, na rozdíl od Brajlovského, byla téměř plyná, i když se silným přízvukem. „Ano, mrzelo mě, že mám o ně přijít, jenže vlasy jsou na dlouhé cestě pro zlost a místní kadeřníky bych si chtěla udržet od těla tak dlouho, jak to jenom bude možné. A omlouvám se ti kvůli kabině, Max už ti to určitě vysvětlil. Najednou jsme zjistili, že potřebujeme deset krychlových metrů skladovacího prostoru navíc. My tu teď s Vasilijem skoro nebudeme - takže se zaříd' jako doma v naší ubikaci.“

„Děkuju ti. Ale co Curnow a Čandra?“

„Uložila jsem je podobně jako posádku. Vypadá to možná, že s vámi zacházím jak s nákladem ...“

„Během cesty neupotřebitelné.“

„Prosím?“

„To bývalo označení, které se lepilo na výstroj a vybavení v dřívějších dobách zaoceánských cest.“

Táňa se rozesmála. „To skoro sedí. Jenže vy na konci cesty budete upotřebitelní. Už chystáme večírek na oslavu vašeho zmrtvýchvstání.“

„To mi zní příliš religiózně. Nazvěme to - ne, vzkříšení, to by znělo ještě hůř - večírek na probuzenou. Ale vidím, že máš práce až nad hlavu. Nech mě, abych si sem odložil věci a pokračoval ve velké okružní cestě.“

„Max tě provede - vezmi doktora Floyda k Vasilijovi, prosím tě. Je dole u pohonné jednotky.“

Když vypluli z kapitánské ubikace, dal Floyd v duchu komisi pro výběr posádky to nejlepší vysvědčení. Táňa Orlovová zanechávala v člověku hluboký dojem i na dálku, tváří v tvář z ní šel skoro strach přes veškerý její půvab. Docela by mě zajímalo, ptal se Floyd sám sebe, jaká je, když ji něco vyvede z míry. Proměnila by se v oheň nebo led? Celkem vzato dával přednost tomu, aby to nezjišťoval.

Floyd se pohybu ve stavu beztlíže rychle přizpůsoboval a než dorazili k Vasiliji Orlovovi, manévroval už téměř tak sebejistě jako jeho průvodce. Vedoucí vědecké části posádky pozdravil Floyda stejně srdečně jako jeho manželka.

„Vítám tě na palubě, Heywoode. Jak se cítíš?“

„Výtečně až na to, že umírám hlady.“

Orlov chvilku vypadal zmateně, pak se mu tvář rozzářila širokým úsměvem.

„Aha, zapomněl jsem. No, nepotrvá to dlouho. Za deset měsíců se budeš moct najíst, co hrdlo ráčí.“

Hibernátory vyžadovaly týden předem nízkokalorickou dietu; posledních čtyřiaadvacet hodin se nesmělo nic jiného než tekutiny. Floyd by byl rád věděl, jakou část z jeho podezřele narůstajícího pocitu lehkosti má na svědomí hladovění, jak se na něm podílí Curnowovo šampaňské a čím stav beztlíže.

Aby se lépe soustředil, přelétl pohledem pestrobarevná potrubí, která je obklopovala všude kolem.

„Takže tohle je ten slavný Sacharovův motor. Poprvé ho vidím ve skutečné velikosti.“

„Tenhle je teprve čtvrtý, který byl vůbec kdy postavený.“

„Doufám, že bude fungovat.“

„To bych mu nanejvýš doporučoval. Jinak sovět v Gorkém zas Sacharovovo náměstí přejmenuje.“

Tahle ironická věta patřila ještě do dob, kdy Rusové mohli jen žertovat - jakkoli černě - o tom, jak jejich země zachází se svým největším vědcem. Floyd si znovu připomněl Sacharovovu působivou řeč v akademii, když mu byl opožděně udělen titul Hrdina Sovětského svazu. Vězení a pronásledování, řekl posluchačům, je skvělý prostředek, jak podnítit schopnosti člověka. Nejedno mistrovské dílo se zrodilo mezi zdmi žaláře, mimo dosah světského rozptylování. Jako důkaz nechť slouží, že i Principia, nejskvělejší plod lidského intelektu vytvořený jedincem, byl výsledkem Newtonova dobrovolného vyhnanství z morem zaplaveného Londýna.

Srovnání nebylo nepřipadné, z let strávených v Gorkém pocházel nejen nový pohled na strukturu hmoty a počátek vesmíru, ale zároveň také koncept řízení dění v plazmatu, který vedl k praktickému využití termonukleární energie. Pohon lodí, ačkoli představoval nejznámější a nejčastěji publikovaný výsledek této práce, znamenal jen vedlejší produkt úžasného duchovního vzepětí. Je jen tragédie, že takové pokroky jsou podněcovány bezprávím. Avšak jednoho dne snad lidstvo objeví civilizovanější způsoby, jak řešit své problémy.

Než opustili sál, Floyd se poučil o Sacharovově pohonu víc, než by si doopravdy vědět přál - či očekával, že si dokáže zapamatovat. Základní princip dobře znal - využití pulsní termonukleární reakce k zahřátí a odvržení prakticky jakékoliv pohonné hmoty. Nejlepší výsledky se dosáhly při použití čistého kapalného vodíku jako pracovního média, jenže vodík byl příliš objemný a po delší dobu obtížně skladovatelný. Jako praktičtější alternativa se nabízelo použití metanu nebo amoniaku, dala by se dokonce použít i voda, i když s mnohem nižší účinností.

Na Leonovovi došlo ke kompromisu: obrovité nádrže kapalného vodíku, jež lodi udělí počáteční zrychlení, raketa odhodí, jakmile dosáhne rychlosti potřebné k tomu, aby dospěla k Jupiteru. U cíle pak použije k brždění, k setkávacímu manévru a konečně k návratu na Zemi amoniak.

Tak zněla teorie, kontrolovaná a zase znovu prověřovaná nekonečnými testy a simulacemi na počítačích. Avšak jak se přesvědčivě ukázalo na nešťastném příběhu Discovery, veškeré lidské plány

jsou vždy vystaveny nemilosrdné prověrce. Přírodou či osudem nebo jak už chcete nazývat síly skrytě hýbající vesmírem.

„Tak tady jste, doktore Floyde,“ ozval se panovačný ženský hlas a přerušil Vasilijovo nadšené vysvětlování magnetohydrodynamické zpětné vazby. „Proč jste se neohlásil u mne?“

Pomocí jemného pohybu ruky se Floyd zvolna otočil kolem své osy. Spatřil korpulentní, mateřsky vypadající postavu oděnou do podivné uniformy zdobené tucty kapes a kapsiček. Co do výsledného dojmu nebyla nepodobná kozákovi obtočenému pásy s nábojnicemi.

„Těší mě, že se znovu setkáváme, paní doktorko. Ještě pořád jsem na obhlídce - doufám, že jste dostala z Houstonu moji lékařskou kartu.“

„Ti šarlatáni z Teague! Nevěřím, že tam poznají slintavku od kulhavky!“

Floyd dobře věděl o obapolné úctě, kterou k sobě chovají Kateřina Ruděnková a Lékařské centrum Olin Teagueové, a to i kdyby široký úsměv v doktorčině tváři neuváděl její slova na pravou míru. Postřehla jeho zvědavý pohled a pyšně si přejela prsty po popruzích okolo svého plného pasu.

„Klasický černý kufřík není v beztlízném stavu příliš praktický - předměty z něj vylétají ven a nikdy nejsou po ruce, když je potřebujete. Tohle jsem sama vymyslela; tady je komplet na menší chirurgický zákrok. Můžu vám s ním odstranit apendix - anebo přivést na svět dítě.“

„Věřím, že taková situace tady nevznikne.“

„Hm! Dobrý lékař musí být připravený na všechno.“

Jaký je to rozdíl, pomyslel si Floyd, mezi kapitánkou Orlovovou a doktorkou - nebo by jí měl říkat podle jejího hodnostního označení šéflékařka? - Ruděnkovou. Kapitánka měla půvab a temperament primabaleríny, lékařka byla prototypem Matky - statná s nevýraznou tváří vesničanky, scházel jenom šátek, aby byl obraz úplný. Ale nenech se tím mýlit, říkal si v duchu Floyd. Tahle žena zachránila od Komarovova neštěstí při přistání přinejmenším tucet životů - a ve svém volném čase navíc dokázala vydávat *Anály kosmické medicíny*. Buď moc rád, že je s tebou na palubě.

„Na prohlídku naší malé lodi budete mít, doktore Floyde, spousty času později. Moji kolegové jsou příliš zdvořilí, než aby vám to řekli, ale mají práce nad hlavu a vy jim překážíte. Ráda bych vás

vyšetřila - všechny tři - co nejrychleji a zjistila, že jste na tom bezvadně. Tím nám ubude mnoho starostí.“

„Přesně z toho jsem měl strach, ale plně chápu vaše hledisko. Jsem připraven, jakmile budete vy.“

„Já jsem připravena vždycky. Pojd'te se mnou - prosím.“

Palubní nemocnice byla právě tak veliká, aby se do ní vešel operační stůl, dva bicyklové ergometry, několik skříní s výbavou a rentgenový přístroj. Zatímco dr. Ruděnková Floyda rychle, nicméně důkladně vyšetřovala, nečekaně se zeptala: „Co znamená ten malý zlatý váleček, který nosí dr. Čandra na řetízku kolem krku - nějaké komunikační zařízení? Odmítal si ho dát dolů - abych řekla pravdu, styděl se svléknout si cokoli.“

Floyd se neubráníl úsměvu, nebylo obtížné představit si reakci drobného Inda na tuhle poněkud omračující dámu.

„To je lingam.“

„Cože?“

„Jako lékařka byste to měla vědět. Symbol mužské plodivé síly.“

„Samozřejmě - jsem hloupá, že mě to hned nenapadlo. Je to ortodoxní hinduista? Jenže teď už je trochu pozdě, kdyby po nás chtěl, abychom mu zajistili výhradně vegetariánskou stravu.“

„Nemějte obavy - to bychom vám přece neudělali bez varování. Ačkoli se doktor Čandra netkne alkoholu, není to žádný fanatik - vyjma na počítače. Kdysi mi vyprávěl, že jeho dědeček býval knězem v Banárasu a ten lingam mu dal - jejich rodina už ho přechovává po celé generace.“

K Floydovu poměrnému překvapení doktorka Ruděnková ne-reagovala s nesouhlasem, jak očekával. Do tváře jí vstoupil zvláště nostalgický výraz.

„Chápu jeho pocity. Babička mi dala překrásnou ikonu - šestnácté století. Chtěla jsem si ji vzít s sebou - jenže váží pět kilo.“

Lékařka měla zase náhle napilno, dala Floydovi bezbolestnou injekci do podkoží a řekla mu, aby se vrátil, jakmile se bude cítit ospalý. To bude, ujistila ho, za necelé dvě hodiny.

„Do té doby jenom odpočívejte,“ nařídila. „Na této palubě je pozorovací sekce - stanice D6. Proč byste si tam nezaskočil?“

Floydovi připadlo, že to není špatný nápad, a proto odplul s poslušností, jež by jeho přátele překvapila. Dr. Ruděnková se podívala

na hodinky, nadiktovala stručný záznam do diktafonu a nařídila jeho signál, aby se ozval za třicet minut.

Když se Floyd dostal na pozorovací sekci D6, zjistil, že Čandra s Curnowem už tam jsou. Ohlédli se po něm s naprostým nezájmem a hned se obrátili zase zpátky k ohromující podívané venku. Floyda však napadlo - a sám si poblahopřál k tak pronikavému postřehu - že Čandra ve skutečnosti pohled nevychutnává. Víčka měl pevně zavřená.

Ležela tam naprosto neznámá planeta, zářící úžasně modře a oslnivě bíle. Tak strašně cizí, říkal si Floyd. A co se stalo se Zemi? Ale samozřejmě - není divu, že ji nepoznal! Byla nohama vzhůru! Jaká strašlivá katastrofa - krátce se rozpomněl na všechny ty ubožáky, které smetla do vesmíru, a rozvzlykal se ...

Sotva postřehl, když dva členové posádky odvedli Čandru jako poddajnou loutku. Když se vrátili pro Curnowa, i Floyd měl už oči zavřené, avšak stále ještě dýchal. A když si přišli pro něho, dokonce už i dech mu ustal.

II. Tsien

6 - PROCITNUTÍ

A to nám tvrdili, že se nám nic zdát nebude, pomyslel si Heywood Floyd spíš s překvapením než našťavaně. Překrásné růžové světlo, jež ho obklopovalo, působilo uklidňujícím dojmem. Připomnělo mu opékané maso a praskající polena ohně na Štědrý večer. Jenže tady žádné teplo nebylo, vždyť pocíťoval pronikavý, i když nijak nepříjemný chlad.

Ozývalo se jakési mumlání, příliš tiché na to, aby dokázal porozumět slovům. Hlasy zesílily - jenže on pořád ještě nerozuměl.

„No jistě,“ povídal v náhlém ohromení. „Přece se mi nemůžou zdát sny v ruštině!“

„Ne, Heywoode,“ odvětil ženský hlas. „Tohle se ti nezdá. Je čas vstát z postele.“

Krásná záře pohasla. Otevřel oči a rozmazaně zachytil záblesk světla baterky, kterou mu předtím svítili do obličeje. Ležel na lehátku, k němuž ho poutaly pružné popruhy. Kolem něho postávalo několik postav, ale byly příliš vzdálené, než aby je dokázal zaostřit a rozeznat.

Jemné prsty mu přikryly víčka a masírovaly čelo.

„Nenamáhej se. Dýchej zhluboka ... a ještě ... dobře to děláš ... jak se teď cítíš?“

„Ani nevím ... divně ... omámený ... a hladový.“

„To je dobré znamení. Víš, kde jsi? Už můžeš otevřít oči.“

Postavy se vyloupily z šera - nejprve doktorka Ruděnková, pak i kapitánka Orlovová. Jenže s Táňou se stala nějaká změna, od té doby, kdy ji spatřil naposledy, asi tak před hodinou. Když na to Floyd přišel, téměř utrpěl šok.

„Tobě zas narostly vlasy!“

„Doufám, že to považuješ za zlepšení. To ovšem já o tvých vousech tvrdit nemůžu.“

Floyd zvedl ruku k tváři a zjistil, že musí v duchu pečlivě řídit každou fázi jejího pohybu. Bradu měl pokrytou krátkým strništěm - tak dvou či třídenním. Vousy rostly v hibernaci stokrát pomaleji než normálně ...

„Tak jsem to dokázal,“ řekl. „Doletěli jsme až k Jupiteru.“

Táňa se na něho zachmuřeně podívala, pak mrkla po doktorce, která sotva znatelně přikývla.

„Ne, Heywoode,“ povídala. „Jsme měsíc od něho. Neděs se – loď je v pořádku a všechno probíhá normálně. Ale tvoji přátelé z Washingtonu nás požádali, abychom tě vzbudili předčasně. Stalo se něco zcela neočekávaného. Ženeme se za *Discovery* jako o závod - jenže se bojím, že ho prohrajeme.“

7 - TSIEN

Když se z komunikátoru ozval hlas Heywooda Floyda, dva delfini okamžitě přestali kroužit kolem dokola po bazénu a připluli k okraji. Opřeli si hlavy o obrubu a pátravě se zahleděli na zdroj zvuku.

Takže Heywooda poznali, pomyslela si hořce Karolína a proje-la jí vlna bolesti. Naopak Chris, lezoucí v dětské ohrádce, si ani nepřestal hrát s barevnými záložkami ve své obrázkové knížce, když hlas jeho otce překlenul hlasitě a jasně propast půl miliardy kilometrů.

„... moje drahá, jistě tě nepřekvapuje, že mě slyšíš o měsíc dříve než podle plánu, nejspíš víš už celé týdny o tom, že tady máme společnost.

Stále tomu nemohu uvěřit; v mnohém to vůbec nedává smysl. Sotva mohou mít dostatek pohonných hmot, aby se bezpečně vrátili na Zemi. Dokonce nám ani není jasné, jakým způsobem chtějí provést setkávací manévry.

Samozřejmě jsme je vůbec neviděli. Dokonce i při největším přiblížení byl Tsien od nás dál než padesát miliónů kilometrů. Měli spoustu času, aby reagovali na naše signály, kdyby se jim zachtělo, jenže nás úplně ignorovali. Teď už budou příliš zaměstnaní na přátelské popovídání. Za několik hodin se vřítí do atmosféry Jupitera - a pak uvidíme, jak spolehlivě pracuje jejich brzdící systém s tepelným

štítem. Jestli vydrží, bude to vzpruha i pro naši morálku. Ale když selže - no, o tom je lepší nemluvit.

Rusové to, celkem vzato, přijímají až pozoruhodně dobře. Mají zlost a jsou zklamaní, ovšem - ale zaslechl jsem často i upřímný obdiv. V každém případě to byla bezvadná finta - stavět loď všem na očích, aby si každý myslel, že to je kosmická stanice - dokud k ní nepřipojili hlavní motory.

No, nemůžeme podniknout nic, jenom pozorovat. Ale ani v naší vzdálenosti nebudeme mít o mnoho lepší výhled než dávají vaše nejlepší dalekohledy. Nemůžu si pomoci, abych jim nepřál hodně zdaru, i když samozřejmě doufám, že nechají *Discovery* na pokoji. Ta patří nám a vsadím se, že jim to ministerstvo zahraničí připomíná každou chvíli.

Ale všechno zlé je vždycky ... kdyby nám naši čínští přátelé nepoložili nůž na krk, neměla bys ode mě zprávu celý další měsíc. Ale když mě teď doktorka Ruděnková vzbudila, budu ti povídat každý druhý den.

Po počátečním šoku se teď příjemně usazuju - seznamuju se s lodí a se členy posádky, učím se pohybovat v beztlížném stavu. A oprašuju si svou prachbídnu ruštinu, jenže nemám moc příležitostí, abych ji použil - každý trvá na tom, aby se mluvilo anglicky. My Američani máme otřesný talent na řeči! Někdy se za náš šovinismus - nebo spíš za naši lenivost stydím.

Úroveň angličtiny na palubě kolísá od naprosto perfektní - spojový technik Saša Kovalev by se mohl klidně živit jako hlasatel v BBC - až dolů k typu když-mluvíš-dost-rychle-na-chybách-nesejde. Jediná, kdo nemluví plyně, je Žeňa Marčenkova, která na poslední chvíli nahradila Irinu Jakuninovou. Mimochodem byl jsem rád, když jsem se dozvěděl, že se Irina dobře zotavila - jaké to pro ni muselo být zklamání! Divil bych se, kdyby se znovu pustila do létání s rogallem.

Když už mluvíme o nehodách, je zřejmé, že Žena prodělala velice ošklivou. Ačkoli plastičtí chirurgové odvedli pozoruhodnou práci, poznáš, že kdysi utrpěla těžké popáleniny. Je benjamínkem posádky a ostatní se k ní chovají - chtěl jsem říct soucitně, jenže to je trochu ponižující. Řekněme s obzvláštní laskavostí.

Možná budeš zvědavá, jak vycházím s kapitánkou Táňou. Moc se mi líbí - ale velice nerad bych si ji pohněval. Nemůže být pochyb o tom, kdo je na lodi pánem.

A šéflékařka Ruděnková - setkala ses s ní na kongresu o létání a kosmonautice v Honolulu a jsem si jistý, žeš na ten poslední večírek nezapomněla. Chápeš, proč jí všichni říkáme Kateřina Veliká - samozřejmě jenom za jejími širokými zády.

Ale dost drbů. Nechci ani pomyslet na ten příplatek, kdybych překročil časový limit. A mimochodem, tyhle osobní hovory se považují za naprosto soukromé. Jenže v komunikačním řetězci se nachází spousta jednotlivých článků, a tak ať tě nepřekvapí, když příležitostně dostaneš zprávu - no, jinou cestou.

Budu se těšit na zprávy od tebe - děvčatům řekni, že k nim promluvím příště. Všechny vás líbám - strašně moc vás s Chrisem postrádám. A když se vrátím, slibuji, už tě nikdy neopustím.“

Ozvalo se krátké zasyčení, pak zjevně syntetický hlas řekl: „Konec přenosu číslo čtyři sta třicet dva lomeno sedm z kosmické lodi *Leonov*.“ Jakmile Karolína vypnula komunikátor, oba delfini sklouzli pod hladinu bazénu a vytratil se zpátky do Pacifiku. Voda se po nich skoro ani nezčeřila.

Sotva Chris zjistil, že mu jeho přátelé uprchli, rozbrečel se. Matka ho zvedla od náruče a snažila se ho utěšit. Trvalo však dlouho, než se jí to podařilo.

8 - PRŮLET OKOLO JUPITERU

Obraz Jupiteru se stuhami bílých mračen, s lososově růžovými strakatými pásy a s rudou skvrnou zírající jako uhrančivé oko nehybně visel na obrazovce pilotní kabiny. Byl právě ve třech čtvrtích, avšak nikdo se nedíval na osvětlenou část kotouče. Všechny oči se upíraly na temný srpek při jeho okraji. Tam, nad noční stranou planety, se čínská loď připravovala podstoupit svou osudovou zkoušku.

Je to úplně absurdní, pomyslel si Floyd. Na vzdálenost čtyřicet miliónů kilometrů sice nic neuvidíme, ale na tom vůbec nezáleží. Rádio nám řekne všechno, co chceme vědět.

Tsien přerušil veškeré akustické, televizní a informační okruhy už před dvěma hodinami, poněvadž zatáhl antény s dalekým dosa-

hem do úkrytu svého tepelného štítu. Dál vysílal jenom všesměrový radiomaják, přesně určující polohu čínské lodi, která prudce klesala do oceánu mračen velikých jako celé kontinenty. Jediný zvuk v pilotní kabině *Leonova* bylo pronikavé píp ... píp ... píp ... Každý z těch pulsů vylétl od Jupitera už před dvěma minutami; v tuto chvíli už jejich zdroj mohl být oblak žhnoucího plynu, rozptylujícího se v Jupiterově stratosféře.

Signál se vytrácel, pohlcoval ho šum. Zkresloval se a několik pípnutí se ztratilo úplně, pak se zas řada navázala. Okolo *Tsiena* se rozrůstal plazmový obal, jenž brzy veškeré spojení znemožní až do té doby, dokud se loď znovu nevynoří. Jestli se vůbec kdy ...

„Posmotri!“ vykřikl Max. „Tamhle je!“

Nejdřív Floyd neviděl nic. Potom, hned za okrajem osvětleného kotouče rozeznal droboučkou hvězdičku - zářící v místech, kde se žádná hvězda nacházet nemohla, přímo v temné tváři Jupiteru.

Zdála se zcela nehybná, a přece věděl, že určitě letí rychlostí sto kilometrů za sekundu. Postupně se rozzářila a pak už nebyla jenom bezrozměrným bodem, ale začala se prodlužovat. Umělá komete se řítí Jupiterovou noční oblohou a zanechávala za sebou tisíce kilometrů dlouhou stopu rozžhavených plynů.

Z pozičního majáku zaznělo poslední zkreslené a podivně protažené pípnutí a pak už jenom prázdné syčení od vlastního záření Jupiteru, jeden z těch mnohých kosmických hlasů, jež nemají nic společného s člověkem ani s jeho dílem.

Tsien se stal neslyšitelným, avšak ještě ne neviditelným. Neboť sledovali, jak se droboučká protažená jiskřička zcela zjevně pohybuje směrem z osvětlené části planety a brzy zmizí na noční straně. Kdyby všechno proběhlo podle plánu, Jupiter by měl do té doby loď zachytit a odebrat jí všechnu nepotřebnou rychlost. Až se za giganticou planetou vynoří, stane se dalším Jupiterovým satelitem.

Jiskra pohasla. *Tsien* obletěl zakřivení planety a hnal se přes noční stranu. Dokud se nevynoří ze stínu, nebude ho ani vidět, ani slyšet - jestli se nic nestane, objeví se za necelou hodinu. Jenže pro Číňany to bude hodina velice dlouhá.

Vedoucímu vědecké sekce Vasiliji Orlovovi a spojovému techniku Sašovi Kovalevovi utekla ta hodina nesmírně rychle. Z pozorování hvězdičky se toho mohli mnoho dozvědět. Časy, kdy se objevila a kdy zmizela, a především posun na signálu rádiového majáku podle

Dopplerova efektu podaly zásadní informace o nové oběžné dráze *Tsiena*. Počítače na *Leonovovi* už přežvykovaly získané údaje a sypaly ze sebe předpokládané doby opětovného vynoření čínské lodi, založené na různých předpokladech o rychlosti zbrzdění v Jupiterově atmosféře.

Vasilij vypnul displej počítače, rozepjal si bezpečnostní pás, otočil se na sedadle kolem dokola a oslovil vyčkávající posluchače.

„Nejkratší doba, kdy se může znovu objevit, je dvaadváct minut. Co kdyby se diváci mezitím trošku prošli, abychom se mohli soustředit na pořádnou práci? Nashledanou za dvaadváct minut. Kšá! Nu - uchodi!“

Nežádoucí osoby zdráhavě opustily kapitánský můstek - jenže k Vasilijově nechuti byli všichni zpátky už něco po půlhodině. Ještě je plísnil za to, jak malou mají víru v jeho výpočty, když z reproduktorů vytrysklo známé píp ... píp ... píp ... *Tsienova* pojičného majáku.

Vasilij vypadal překvapeně a zahanbeně, avšak brzy se připojil ke spontánně aplaudujícímu kroužku. Floyd ani nepostřehl, kdo začal tleskat první. Ačkoli možná byli rivalové, především patřili k jedné rodině astronautů. Pronikli tak daleko od rodné planety, jak se to ještě nikomu nepodařilo - byli „vyslanci lidstva“, podle nadnesených slov první Smlouvy OSN o vesmíru.

Dokonce i kdyby nepřáli Číňanům úspěch, stejně tak by nechtěli, aby je potkalo neštěstí.

Floyd se ovšem neubráníl pomýšlení, že se do toho značnou měrou promítají i jejich vlastní zájmy. Nyní významně narostly také šance na úspěch samotného *Leonova*. *Tsien* demonstroval, že manévr zbrzdění lodi o atmosféru je proveditelný. Údaje o Jupiteru byly správné, jeho atmosféra neskrývala neočekávaná či dokonce osudná překvapení.

„Tak!“ řekla Táňa. „Myslím, že bychom jim měli poblahopřát. Jenže i kdybychom to udělali, beztak by nám neodpověděli.“

Někteří z jejích kolegů si stále ještě utahovali z Vasilije, který v upřímné nedůvěře zíral na monitor počítače.

„Já to nechápu!“ vykřikoval. „Pořád by ještě měli být za Jupiterem! Sašo - dej mi rychlostní údaje o jejich majáku!“

A vedl s počítačem další tichý dialog. Potom si dlouze, tiše hvízdl.

„Něco tu neklape. Jsou na oběžné dráze kolem Jupiteru, to je v pořádku - jenže na takové, která jim neumožňuje setkání s *Discovery*. Jejich současná oběžná dráha je vynese až daleko za Io - budu mít přesnější údaje, až je budeme sledovat dalších pět minut.“

„V každém případě musí být na bezpečné dráze,“ povídala Táňa. „Korekce můžou vždycky provést později.“

„Snad. Jenže by je to stálo celé dny času, dokonce i kdyby na to měli palivo. O čemž pochybuju.“

„Takže je pořád můžeme předběhnout.“

„Nebud' takový optimista. Pořád jsme ještě tři týdny od Jupiteru. Než se tam dostaneme, můžou udělat tučťák oběhů a ten nejvýhodnější si vybrat pro setkání. Znovu připomínám - za předpokladu, že na to mají dostatek pohonných hmot.“

„Ovšem. A tohle můžeme jenom kvalifikovaně odhadovat.“ Celá rozmluva proběhla v tak rychlé a vzrušené ruštině, že Floyd zůstal daleko pozadu. Když se nad ním Táňa slitovala a vysvětlila mu, že to *Tsien* přehnal a míří mezi vzdálené měsíce, byla jeho první reakce: „Pak se můžou dostat do vážných potíží. Co podniknete, když požádají o pomoc?“

„Děláš si určitě legraci. Umíš si představit, že by to udělali? Na to jsou moc pyšní. Bylo by to tak jako tak nemožné. Nemůžeme změnit průběh letu a ty to dobře víš. Dokonce i tehdy, kdybychom na to měli dost paliva ...“

„Máš pravdu, samozřejmě, jenže tohle bys možná špatně vysvětlovala devětadevadesáti procentům lidstva, které nechápe pohybové zákony. Měli bychom začít pomýšlet na případné politické komplikace - ani jeden z nás by nevypadal dobře, kdybychom jim nepomohli. Vasiliji, dáš mi, prosím tě, jejich definitivní oběžnou dráhu, až ji vypočítáš? Půjdu do své kabiny a pustím se do domácího úkolu.“

Floydova kajuta, respektive třetina kajuty, byla stále z části plná skladovaných věcí, mnoho z nich se kupilo na závěsy oddělených palandách, které obsadí Čandra s Curnowem, až procitnou ze své dlouhé dřímoty. Podařilo se mu vyklidit si pro sebe malý pracovní koutek a byl mu přislíben luxus dalších celých dvou krychlových metrů - jakmile se někdo uvolní, aby mu pomohl s odklizením věcí.

Floyd odemkl svůj malý komunikační panel, vložil šifrovací klíč a vyžádal si informace o *Tsienovi*, které mu přenášeli z Washingtonu. Byl by rád věděl, jestli jeho hostitelé měli úspěch při

shingtonu. Byl by rád věděl, jestli jeho hostitelé měli úspěch při luštění klíče. Kód se zakládal na součinu dvou stomístných prvočísel a Národní bezpečnostní agentura na něj vsadila celou svou pověst, tvrdila, že žádný dosud postavený počítač ho nedokáže rozlousknout před Velkým krachem na konci vesmíru. Tohle tvrzení se však nikdy nedalo dokázat - jen vyvrátit.

Znovu si soustředěně prohlédl skvělé fotografie čínské lodi pořízené v době, kdy už odkryla karty a právě se chystala opustit oběžnou dráhu kolem Země. Měl i pozdější snímky - už ne tak zřetelné, protože tehdy byla už loď daleko od slídících kamer - fotografie posledního stupně ženoucího se směrem k Jupiteru. Ty ho zajímaly nejvíce, ačkoli ještě užitečnější byly diagramy únikové dráhy a odhady výkonu motorů.

I za nanejvýš optimistických předpokladů bylo nesnadné uhodnout, co Číňané hodlají podniknout. Při svém bláznivém sprintu Sluneční soustavou spálili přinejmenším devadesát procent pohonných hmot. Pokud to nebyla doslova sebevraždná výprava - a ani tohle se nedalo vyloučit - dával nějaký smysl jedině plán operující s hibernací a pozdější záchrannou expedicí. Jenže špionážní centra nevěřila, že čínská hibernační technika je dostatečně pokročilá, aby takovou variantu realizovala.

Avšak špionážní centra se často mýlila, a ještě častěji se nechávala zahlcovat lavinami nezpracovaných fakt, jež musela vyhodnocovat - „šumem“ ve vlastních informačních kanálech. Vezmeme-li v úvahu časovou tíseň, v případě *Tsiena* odvedla skvělou práci. Floyd by však uvítal, kdyby materiály, které mu zaslali, byly zpracovány pečlivěji. Část z nich byla veteš bez jakéhokoli vztahu k výpravě.

Jestliže nevíte, po čem pátráte, je důležité vyhnout se veškerým předsudkům a předpojatostem. Všechno, co se zdá na první pohled bezvýznamné či dokonce nesmyslné, může být základní klíč k celé záhadě.

Floyd se s povzdechem pustil ještě jednou do probírání pěti set stran údajů. Zatímco na obrazovce s velkým zvětšením přebíhaly diagramy, tabulky, fotografie - některé tak rozmazané, že mohly představovat skoro cokoliv - jednotlivé zprávy, seznamy účastníků vědeckých konferencí, tituly technických publikací a dokonce také ryze komerční dokumenty, snažil se Floyd maximálně soustředit.

Velmi účinný systém průmyslové špionáže byl zjevně pořád v jednom kole. Koho by napadlo, že se dá vysledovat cíl mnoha japonských holografických pamětí či švýcarských mikroindikátorů průtoku plynu nebo německých detektorů záření na dně vyschlého jezera Lop Nor - první přestupné stanici na jejich pouti k Jupiteru?

Některé detaily se sem musely dostat omylem, nijak se nemohly vztahovat k výpravě. Jestliže Číňané udělali tajnou objednávku na tisíc infračervených senzorů přes fiktivní společnost v Singapuru, mělo to pouze vojenský význam. Zdálo se jako krajně nepravděpodobné, že by Tsien očekával, že ho budou stíhat tepelně naváděné řízené střely. A tohle už bylo doopravdy směšné - speciální geologické vybavení a zařízení na získávání vzorků od společnosti Glacier Geophysics z Anchorage na Aljašce. Který idiot si usmyslel, že by dálková kosmická výprava někdy něco takového potře ...

Úsměv Floydovi zmrzl na rtech; vzadu za krkem pocítil mravenčení. Proboha - přece se nemůžou opovážit! Jenže už teď se opovážili ažaž a od téhle chvíle konečně všechno dávalo smysl.

Šlehl pohledem zpátky na fotografie a snažil se odhadnout plány čínské lodi. Ano, bylo to docela dobře možné - to drážkování na zádi, podél elektrod vychylování trysek, by velikostí vcelku odpovídalo ...

Floyd zavolal můstek. „Vasiliji,“ řekl, „už jsi spočítal jejich dráhu?“

„Už ano,“ odpověděl navigátor zvláštním zaraženým hlasem. Floyd okamžitě uhodl, že se přihodilo něco neočekávaného. Vypálil naslepo.

„Letí přímo k Europě, že?“

Z druhého konce se ozval nevěřící povzdech.

„Čort vozmi! Odkud to víš?“

„Nevím - jenom se dohaduju.“

„Nemůže tu být chyba - překontroloval jsem cifry na šest desítných míst. Brzdící manévry proběhl přesně tak, jak zamýšleli. Míří v přímém kursu na Europu - to nemůže být jen tak náhodou. Dostanou se tam za sedmnáct hodin.“

„A přejdou na oběžnou dráhu.“

„Snad, nevyžadovalo by to ani mnoho pohonných hmot. Jenže jaký by to mělo smysl?“

„Odvážím se hádat ještě jednou. Provedou rychlý průzkum - a pak přistanou.“

„Ty ses zbláznil - anebo víš něco, co my ne?“

„Ne - je to jenom jednoduchá dedukce. Začneš si rvát vlasy na hlavě, žes prehlédl, co je úplně jasné.“

„No dobrá, Šerloku, proč by se měl kdokoli snažit přistát na Europě? Co by tam, proboha, hledal?“

Floyd vychutnával krátký okamžik svého triumfu. Mohl se ovšem taky úplně mýlit.

„Co by kdo hledal na Europě? Nic jiného než tu nejcennější látku v celém vesmíru.“

Tohle už přehnal, Vasilij nebyl žádný hlupák a okamžitě vypálil odpověď.

„Samozřejmě - vodu!“

„Přesně tak. Jsou jí tam miliardy a miliardy tun. Rozhodně dost na to, aby si naplnili všechny palivové nádrže - podnikli výpravu po všech měsících a ještě by jim bohatě zbylo na spojení s Discovery a na cestu domů. Neříkám to rád, Vasiliji - ale naši čínští přátelé nás zase jednou přetrumfli.“

„Ovšem jenom za předpokladu, že jim všechno vyjde.“

9 - LEDY VELKÉHO KANÁLU

Až na oblohu černou jak uhlé mohla být ta fotografie pořízena téměř kdekoli v pozemských polárních krajích. Na moři zvrásněného ledu, prostírajícího se až po obzor, nebylo zhora nic cizokrajného. Pouze pět postav v kosmických skafandrech v popředí prozrazovalo, že panorama patří do jiného světa.

Ještě dokonce ani teď nezveřejnili tajnůstkářští Číňané jména členů posádky. Anonymní vetřelci do zmrzlých ledových polí Euro-py byli označeni jen jako vedoucí vědecké sekce, velitel, navigátor, hlavní technik, druhý technik. Dalším paradoxem bylo, neubránil se pomyšlení Floyd, že kdekdo na Zemi viděl nyní již historickou fotografii o hodinu dříve, než dospěla na *Leonova*, který měl k dějišti mnohem blíž. Avšak *Tsien* vysílal relace v tak úzkém paprsku, že je nebylo možné zachytit. *Leonov* dokázal monitorovat jen jeho radio-maják, vysílající spravedlivě do všech směrů. A navíc i ten byl polo-

vinu doby neslyšitelný, poněvadž ho z dosahu odnášela rotace Euro-py a ještě k tomu měsíc sám zakrývalo monstrózní těleso Jupiteru. Veškeré skrovné zprávy o čínské výpravě jim museli vysílat ze Ze-mě.

Lod' přistála, po úvodním průzkumu, na jednom z nečetných pevných skalnatých ostrovů, jež vyčnívaly z ledové krusty pokrýva-jící prakticky celý měsíc. Od pólu k pólu se táhla plochá ledová pole. Scházely tady povětrnostní vlivy, které by do ledu vyřezaly fantas-tické tvary, scházel tu poletující sníh, vrstvu po vrstvě navátý v po-zvolna se posunující hory. Na Europu, kde zcela chybělo ovzduší, mohly dopadat meteority, nikdy však ani vločka sněhu. Jedinými silami formujícími její povrch bylo odvěké působení přitažlivost, zarovnávající všechny vyvýšeniny na stejnou úroveň, a nepřetržité otřesy, působené ostatními měsíci neustále křížícími své dráhy s Eu-ropou. Jupiter sám, navzdory své mnohem větší hmotnosti, měl účin-ky podstatně menší. Slapové síly Jupiteru odvedly svou práci už před celými věky a zajistily, že se Europa otáčí po svém gigantickém vládci stále stejnou tvář.

Tohle všechno bylo známo od průletu Voyagerů v sedmdesá-tých letech dvacátého století, z výzkumů sondy Galileo v letech osmdesátých a od přistání Keplera v devadesátých letech. Avšak Čí-ňané toho zjistili o Europě během několika hodin víc, než všechny předchozí výpravy dohromady. Svě poznatky si nechávali pro sebe. Člověku to sice přišlo líto, ale jenom málo lidí popíralo, že na to mají právo.

Co však popírali všichni, a to stále rozhodněji, bylo právo mě-síc anektovat. Poprvé v historii uplatňoval nějaký národ nároky na kosmické těleso a všechny pozemské sdělovací prostředky se přely o právní opodstatnění záměru. Třebaže Číňané poukazovali ve zdlou-havém a nudném rozkladu na to, že nikdy nepodepsali Smlouvu OSN o vesmíru z roku 2002 a tudíž nejsou vázáni jejími ustanoveními, prohlášení nijak neutišilo rozhořčené protesty.

Europa se zničehonic stala ústředním bodem celé Sluneční sou-stavy. A muž v centru dění - nebo alespoň jen pár miliónů kilometrů od něho - byl na roztrhání.

„Tady je Heywood Floyd na palubě *Kosmonauta Alexeje Leo-nova* v kursu k Jupiteru. Ale jak si určitě umíte představit, všechny naše myšlenky se teď obracejí k Europě.

Právě v tuhle chvíli si ji prohlížím nejsilnějším lodním dalekohledem. Zvětšení ji dělá desetkrát větší než Měsíc, když ho vidíte pouhým okem. A je to doopravdy fantastický pohled.

Celý povrch je jednotvárně růžový, pokrytý několika malými hnědými skvrnami. Křížuje ho složitá síť úzkých linek, vinoucích se a klikaticích všemi směry. Vypadá to fakticky jako fotografie z učebnice medicíny, znázorňující strukturu žil a tepen.

Několik těchto útvarů je stovky - nebo dokonce tisíce - kilometrů dlouhých a dost připomínají iluzorní kanály, o nichž se Percival Lowell a další astronomové z kraje dvacátého století domnívali, že je rozpoznávají na Marsu.

Jenže kanály na Europě nejsou přeludem, ačkoli samozřejmě nejsou umělé. A co víc, skutečně obsahují vodu - nebo alespoň led. Neboť téměř celý měsíc pokrývá oceán, hluboký průměrně padesát kilometrů.

Protože je Europa tak vzdálená od Slunce, má extrémně nízkou povrchovou teplotu - asi sto padesát stupňů pod nulou. Takže by člověk očekával, že celý ten oceán bude jedna velká kostka ledu.

Kupodivu je tomu jinak, slapové síly - stejné jako ty, co probudily k životu sopky na sousedním Io - generují uvnitř Europy spousty tepla.

A tak se led neustále rozpouští, láme a zase mrzne, utváří stejné praskliny a průlivy mezi plujícími ledovými poli jako v našich polárních oblastech. Právě si prohlížím složitou síť prasklin, většina z nich je tmavá a nesmírně stará - snad milióny roků. Ale jenom několik málo z nich je skoro čistě bílých, to jsou ty čerstvé, které se právě rozevřely a ledová kůra je na nich pouze pár centimetrů silná.

Tsien přistál těsně u jednoho takového bílého pruhu - patnáct set kilometrů dlouhého útvaru, který byl pokřtěn na Velký kanál. Číňané pravděpodobně zamýšlejí načerpat si z něj vodu do nádrží na pohonné hmoty, aby mohli prozkoumat soustavu Jupiterových měsíců a potom se vrátit na Zemi. Nemusí to být snadné, ale místo přistání určitě prostudovali velmi pečlivě a dobře vědí, do čeho se pouštějí.

Ted' už je jasné, proč tolik riskovali - a proč chtějí zabrat Europu pro sebe. Jako čerpací stanici. Mohla by být klíčem ke všem vzdálenějším oblastem Sluneční soustavy. Ačkoli se voda nachází také na Ganymedu, všechna je zmrzlá a rovněž nesnadněji přístupná pro silnější přitažlivost tohoto měsíce.

A je tu i další důvod, který mě právě napadl. I kdyby Číňané na Evropě ztroskotali a uvízli, mohli by dokázat přežít až do té doby, dokud by nebyla uspořádána záchranná výprava. Mají spousty energie, v jejich oblasti by se mohly nacházet potřebné nerosty - a víme, že Číňané jsou opravdoví odborníci na výrobu umělé potravy. Nebyl by to nijak přepychový život, ale mám pár přátel, kteří by ho s radostí podstoupili jen pro omračující pohled na Jupiter, jak se rozrůstá přes celou oblohu - pro pohled, o kterém doufáme, že ho už za pár dní uvidíme sami.

Hovořil Heywood Floyd, který se loučí za své kolegy i za sebe z paluby *Alexeje Leonova*.“

„A tady hovoří můstek. Jde ti to moc pěkně, Heywoode. Tys měl být reportérem.“

„Už v tom umím chodit. Polovinu pracovní doby mi zabraly věvěčka.“

„Věvěčka?“

„Vztahy k veřejnosti - to obvykle přesvědčuješ politiky, proč by ti měli přidat trochu peněz. Něco, s čím si u vás nemusíte lámat hlavu.“

„Kéž bys měl pravdu. Ale ať je to jakkoli, přijď nahoru na můstek. Máme nové informace, které bychom s tebou rádi probrali.“

Floyd odpojit svůj mikrofon ve tvaru knoflíku, zaaretoval dalekohled a vysoukal se ze stísněné pozorovací kabinky. Když odcházel, téměř se srazil s Nikolajem Ternovským, který měl zjevně stejnou cestu.

„Chystám se ti ukrást nejlepší pasáže pro moskevský rozhlas, Woody. Doufám, že nemáš nic proti tomu.“

„Jen si posluž, tovarišč. Ostatně jak bych ti v tom mohl zabránit?“

Nahoře na můstku kapitánka Orlovová zamyšleně hleděla na změť slov a čísel na hlavní obrazovce. Když si je Floyd začal s velkou námahou překládat, přerušila ho.

„O detaily se nestarej. Tohle je odhad doby, kterou bude potřebovat *Tsien*, aby znovu naplnil tanky a připravil se ke startu.“

„Naši dělají na stejných výpočtech - jenže je tu příliš mnoho proměnných.“

„Domníváme se, že jednu z nich jsme vyloučili. Věděls, že vůbec nejvýkonnější vodní čerpadla, jaká si můžeš opatřit, mají hasiči?

A překvapilo by tě, kdyby ses dozvěděl, že před několika měsíci přes protesty starosty pekingskému Hlavnímu nádraží náhle zrekvírovali čtyři exempláře posledního modelu?“

„Nejsem překvapený, jen tonu v obdivu. Prosím tě, pokračuj.“

„Může to být shoda okolností, ale ty pumpy by měly přesně správnou velikost. Když kvalifikovaně odhadneme čas potřebný na rozestavení čerpadel, provrtání ledu a tak dál - no, domníváme se, že by mohli znovu odstartovat za pět dní.“

„Za pět dní!“

„Pokud budou mít štěstí a všechno půjde jako po drátku. A když nebudou čekat, až se nádrže naplní úplně, ale naberou si právě jenom tolik paliva, aby se mohli bezpečně spojit s *Discovery* dříve, než se to podaří nám. I kdyby nás předhlonili o jednu jedinou hodinu, úplně by to stačilo. Přinejmenším by mohli uplatňovat nároky na odměnu za záchranu lodi.“

„Podle právníků na ministerstvu zahraničí nemohli. V příhodnou chvíli učiníme prohlášení, že *Discovery* není loď opuštěná posádkou, nýbrž pouze zaparkovaná do té doby, než pro ni znovu doletíme. Jakýkoli pokus loď obsadit bude považován za akt pirátství.“

„Jsem si jistá, že tohle udělá na Číňany nejhlubší dojem.“

„Jestli ne, co ještě můžeme podniknout?“

„Je nás víc - dokonce dva na jednoho, když oživíme Čandru a Curnowa.“

„To myslíš vážně? Kde máš šavle pro výsadek oddíl?“

„Šavle?“

„Meče - zbraně.“

„Aha. No, mohli bychom použít dálkový laserový spektrometr. Dokáže proměnit v páry miligram hmoty jakéhokoli asteroidu na vzdálenost tisíc kilometrů.“

„Nejsem si jistý, že bych se chtěl domlouvat tímhle způsobem. Moje vláda by určitě neomluvila žádné násilné počínání, s výjimkou sebeobranu.“

„Vy naivní Američané! My jsme realističtější, musíme být. Všichni tvoji prarodiče zemřeli stářím, Heywoode. Moji tři padli ve Velké vlastenecké válce.“

Když bývali o samotě, Táňa mu vždycky říkala Woody, a ne Heywoode. Myslela to doopravdy? A nebo ho jenom zkouší?

„Stejně, Discovery se vším zařízením má cenu mizerných pár miliard dolarů. Lod' není důležitá - jenom informace, které tam jsou.“

„Přesně tak. Informace, které se dají překopírovat a pak vymazat.“

„Opravdu tě napadají samé radostné myšlenky, Táňo. Někdy se mi zdá, že všichni Rusové jsou tak trochu paranoidní.“

„Díky Napoleonovi a Hitlerovi na to máme nárok. Ale nepovídej mi, že sis nevypracoval svůj vlastní - jak tomu říkáte? - scénář.“

„Nemusel jsem,“ odvětil Floyd dost našťavaně. „Ministerstvo zahraničí to udělalo za mě - v několika variantách. Budeme muset jen sledovat, s čím zas přijdou Číňané. A už mě ani trochu nepřekvapí, když nás převezou znovu.“

10 - VOLÁNÍ Z EUROPY

Spát v beztížném stavu chce šikovnost, na kterou musí člověk přijít. Floydovi trvalo skorem týden, než našel nejlepší způsob, jak si založit nohy a paže, aby mu pokaždé neodpluly do krkolomných poloh. Teď už na to byl expert a vůbec se netěšil na návrat k normální váze, jen pouhé pomyšlení na to mu občas přinášelo zlé sny.

Kdosi s ním třásl, aby ho vzbudil. Ne - to se mu určitě zdá! Soukromí bylo na palubě lodi posvátné. Nikdo nikdy nevstoupil do kajuty jiného člena posádky, aniž by nejprve nepožádal o dovolení. Zavřel oči ještě pevněji, jenže kdosi s ním třásl dál.

„Doktore Floyde - vzbud'te se, prosím! Chtějí vás v pilotní kabině!“

A nikdo mu taky neříkal doktore Floyde, to nejformálnější oslovení, jaké slyšel za poslední týdny, bylo doktore. Co se stalo?

Neochotně otevřel oči. Nacházel se ve své stísněné kabině, měkce ho tisklo ochranné spací pouzdro. Aspoň tak mu to říkala jedna část mysli, ale jak je potom možné, že přitom vidí Evropu? Jsou přece ještě tři milióny kilometrů od ní.

Navzájem se protínající linie utvářely už známé síťování, obrazce troj a mnohoúhelníků. A tohle je jistě sám Velký kanál - ne, tak to přece není. Jak by taky mohlo být, když je pořád ve své malé kabině na palubě *Leonova*!

„Doktore Floyde!“

Nadobro se probudil a uvědomil si, že levá ruka mu pluje jen několik centimetrů před očima. Není to divné, že obrazec čar na dlani se tak podivuhodně, záhadně podobá mapě Evropy? Ačkoli úsporná matička Příroda se neustále opakuje, i v tak giganticky rozdílných měřítcích, jaká jsou mezi mlékem vmíchaným do kávy, pruhy mračen řádícího cyklonu a rameny spirální mlhoviny.

„Promiň, Maxi,“ řekl. „Co se děje? Nějaké problémy?“

„Myslím, že ano - ale ne naše. *Tsien* je v bryndě.“

Kapitánka, navigátor a hlavní technik seděli připoutáni ke svým sedadlům v pilotní kabině, zbytek posádky kroužil nervózně okolo drždadel a sledoval dění na obrazovkách.

„Promiň, že jsme tě vzbudili, Heywoode,“ stroze se omluvila Táňa. „Ale situace je takováhle. Před deseti minutami jsme obdrželi z řídícího střediska absolutně spěšné sdělení. Z *Tsiena* unikl všechen vzduch. Přihodilo se to náhle, vysílal nějakou šifrovanou zprávu, několik sekund následoval zkomolený text a pak už nic.“

„A jejich maják?“

„Taky mlčí. Nemůžeme zachytit ani ten.“

„Hm! To je určitě vážné - velký malér. Máte nějakou teorii?“

„Spoustu - jenže všechno jsou jenom dohady. Výbuch - sesutí pudy - zemětřesení, kdo ví?“

„A možná se to ani nikdy nedozvíme - dokud nepřistane na Evropě někdo jiný - nebo pokud my nepřeletíme kolem a nepodíváme se.“

Táňa potřásla hlavou. „Nemáme dostatečné delta vé. Nejbliž se můžeme dostat na padesát tisíc kilometrů. Z takové vzdálenosti toho moc neuvidíš.“

„Pak ovšem nezbyvá absolutně nic, co bychom mohli podniknout.“

„Ne tak docela, Heywoode. Řídící středisko má návrh. Chtěli by, abychom tam nasměrovali naši velkou parabolickou anténu. Tak bychom mohli zaslechnout i jakkoli slabé tísňové vysílání. Je to - jak to říkáte - výstřel naslepo, ale stálo by to za to. Co myslíš?“

První Floydova reakce byla jednoznačně negativní.

„To bude znamenat, že přerušíme spojení se Zemí.“

„Ovšem, jenže to budeme muset udělat stejně, až budeme obléhat Jupiter. A navázat ho znovu zabere jenom pár minut.“

Floyd se odmlčel. Návrh byl sice naprosto rozumný, ale přesto v něm probouzel podivné obavy. Poté, co si několik okamžiků lámal hlavu, náhle si uvědomil, proč se proti té myšlence tak rázně postavil.

Všechny potíže *Discovery* přece začaly tím, když velký talíř antény - hlavní soustava antén - přestal být zaaretovaný v pozici směrem k Zemi, a to z důvodů, které dodnes nebyly zcela jasné. Jenže určitě do toho byl zapletený Hal a nebylo tedy nebezpečí, že by tady mohla nastat obdobná situace. Počítače na Leonovovi byly malé, autonomní jednotky, loď neřídila žádná inteligence. Tedy mimo lidské.

Rusové stále trpělivě čekali na jeho odpověď.

„Souhlasím,“ povídal konečně. „Oznamte na Zemi, co uděláme, a začneme s odposlechem. Navrhuju vyzkoušet všechny frekvence pro signál MAYDAY.“

„Ano, hned jak vypočítáme korekci vzhledem k posunu, danému Dopplerovým efektem. Jak to jde, Sašo?“

„Dej mi ještě dvě minuty a odposlech mi bude běžet automaticky. Jak dlouho by to mělo trvat?“

Než odpověděla, kapitánka nepatrně zaváhala. Floyd se často obdivoval rozhodnosti Táni Orlovové a kdysi jí to i řekl. V náhlém záblesku humoru odvětila: „Woody, velitel se může zmýlit, ale nikdy nesmí projevit nejistotu.“

„Budeme odposlouchávat padesát minut a deset budeme ve spojení se Zemí. A pak celý cyklus zopakujeme.“

Pro člověka tady nebylo k vidění ani ke slyšení nic, automatika odváděla při prosívání rádiového šumu mnohem lepší práci než nejdokonalejší lidské smysly. A přece Saša čas od času přepnul na zvukový monitor a kabinu naplnil řev Jupiterových radiačních pásů. Znělo to, jako by vlny narážely na všechna pozemská pobřeží najednou, a do toho se občas mísila ohlušující zapraskání působená strašlivým hřměním blesků v Jupiterově atmosféře. Po lidských signálech nebylo však ani stopy a členové posádky, kteří nebyli ve službě, jeden po druhém potichu odploovali pryč.

Zatímco Floyd vyčkával, provedl v duchu pár výpočtů. Ať už se na Tsienu stalo cokoli, přihodilo se to už před dvěma hodinami, poněvadž zprávu jim odvysílali ze Země.

Avšak Leonov by měl být schopen zachytit přímý signál se zpožděním menším než dvouminutovým, takže Číňané měli mezitím spoustu času, aby atmosféru v lodi obnovili. Jejich narůstající mlčení tedy prozrazovalo, že je potkala nějaká katastrofa, a Floyd se přistihl, že už sestavuje scénář neštěstí.

Padesát minut jim připadlo jako celé hodiny. Když uběhly, Saša obrátil soustavu lodních antén nazpět k Zemi a ohlásil nezdar. Zatímco zbytek deseti minut využíval k tomu, aby odvysílal ostatní zprávy, které se mezitím nahromadily, tázavě pohlédl na kapitánku.

„Má cenu pokoušet se o to ještě znovu?“ řekl hlasem, jenž zřetelně odrážel jeho vlastní pesimismus.

„Samozřejmě. Můžeme možná zkrátit dobu na odposlech - ale budeme pokračovat.“

V celou hodinu velká parabola antény ještě jedenkrát zamířila proti Europě. A kontrolka automatického monitoru začala téměř okamžitě blikat na poplach.

Sašova ruka okamžitě vystřelila po zesilovači zvuku a Jupiterův hlas naplnil kabinu. Utopený v něm jako šepot v zuřící bouři nesl se zcela nepochybný zvuk lidské řeči. Bylo nemožné rozhodnout, v jakém je to jazyce, přesto se Floydovi z intonace a rytmu zdálo jisté, že to není čínština, nýbrž nějaký evropský jazyk.

Saša zručně točil regulátory šířky pásma a přesného doladění a slova se stala zřetelnějšími. Ten jazyk nepochybně byla angličtina - avšak obsah stále zůstal bláznivě nesrozumitelný.

Existuje však jedna kombinace zvuků, kterou ucho každého člověka rozpozná okamžitě, i v největším rámusu. Když se znenadání vynořila na pozadí Jupiterova hlasu, Floydovi připadlo, že ještě neprocitl, že ho polapil jakýsi fantastický sen. Jeho společníkům to trvalo o chvilíčku déle než zareagovali. Pak na něho obrátili zraky stejně překvapeně - a se zvolna vzrůstajícím podezřením.

Neboť první srozumitelná slova z Evropy zněla: „Doktore Floyde, doktore Floyde - doufám, že mě slyšíte.“

11 - LED A VZDUCHOPRÁZDNO

„Kdo je to?“ zašeptal kdosi a zvedl proti sobě vlnu zasyčení. Floyd zvedl ruku na znamení, že neví - a, jak doufal, - že v tom je nevinně.

„ ... vím, že jste na Leonovovi ... možná nezbyvá moc času ... zaměření antény na skafandru směrem, kde myslím ...“

Na několik mučivých sekund signál zmizel, pak se objevil znovu mnohem čistší, ačkoli jen málo hlasitější.

„ ... předejte tuto zprávu na Zemi. Tsien zničen před třemi hodinami. Jsem jediný, kdo přežil. Používám vysílačku ve skafandru - nemám ponětí, jestli má dostatečný dosah, ale je to moje jediná naděje. Prosím, poslouvejte pozorně. TADY NA EUROPE JE ŽIVOT. Opakuji: NA EUROPE JE ŽIVOT ...“

Signál se opět ztratil. Následovalo ohromené ticho, jež se nikdo nepokusil přerušit. Zatímco Floyd vyčkával, zběsile propátrával paměť. Nedokázal ten hlas určit - mohl patřit kterémukoli Číňanovi, který vystudoval vysokou školu na západě. Pravděpodobně to byl někdo, s nímž se setkal na nějaké vědecké konferenci, avšak pokud se mluvčí neprohlásí sám, nikdy se to nedozví.

„ ... chvíli po zdejší půlnoci. Pokračovali jsme v neustálém čerpání a naplnili jsme nádrže téměř do poloviny. Vydali jsme se s doktorem Lim ven, abychom překontrolovali izolaci na potrubí. Tsien stojí - stál - asi třicet metrů od okraje Velkého kanálu. Potrubí mířilo přímo k němu a dolů pod led. Velice tenký - nebezpečný pro chůzi. Kdyby vystoupily teplé spodní vody oceánu ...“

A znovu dlouhé ticho. Floyd zauvažoval, jestli se mluvčí pohnul, anebo zda ho tak znenadání přerušila nějaká závada.

„ ... bez problémů - okolo lodi se udělal svítící věnec, výkon měl na pět kilowattů. Jak vánoční stromeček - nádherný, prozařoval ledem. Úžasné barvy. Li to uviděl první - ohromnou temnou masu vystupující z hlubin. Nejdřív jsme si mysleli, že to je hejno ryb - bylo to příliš veliké na jeden jediný organismus - pak se to začalo prolomovat ledem.

Doktore Floyde, doufám, že mě slyšíte. Tady je profesor Čang - setkali jsme se v roce 2002, v Bostonu na konferenci IAU.“

Náhle, naprosto nevhodně, Floyd se v duchu posunul o miliardu kilometrů. Matně se rozpomínal na tu recepci po závěrečném za-

sedání kongresu Mezinárodní astronomické unie - posledním před Druhou kulturní revolucí, jehož se ještě Číňané zúčastnili. A nyní se mu Čang vybavil velice zřetelně - drobný, humorem oplývající astronom a exobiolog s neustálou zásobou vtipů. Jenže teď nežertoval.

„... jako ohromné mokré pruhy mořských chaluh, plazících se po zemi. Li utíkal zpátky na loď, aby přinesl kameru - já jsem pozoroval a všechno hlásil rádiem. Ta věc se pohybovala tak pomalu, že se dala snadno předběhnout. Mnohem víc mě vzrušovala, než znepokojovala. Domníval jsem se, že je mi jasné, co je to stvoření zač - viděl jsem snímky chaluhových lesů poblíž kalifornského pobřeží - jenže jsem se naprosto mýlil bylo patrné, že tomu nastaly nesnáze. Pravděpodobně to nemohlo přežívat při teplotě o sto padesát stupňů nižší, než byla teplota jeho normálního prostředí. Jak se to plazilo kupředu, začalo to umrzat. Odlamovaly se tomu kousky připomínající sklo - avšak stále to postupovalo směrem k lodi, čím dál pomaleji, jako černá vlna.

Pořád jsem ještě nepřekonal překvapení, nebyl jsem schopen rozumně uvažovat a představit si, co se to chystá provést ...“

„Existuje nějaká možnost, jak s ním navázat spojení?“ zašeptal Floyd naléhavě.

„Ne - už je pozdě. Evropu brzy zakryje Jupiter. Budeme muset počkat, dokud ze zatmění nevyjde.“

„... šplhalo to na loď a přitom si to stavělo cosi jako tunel. Snad se to tak izolovalo před chladem - podobným způsobem, chodbičkami z bláta, se chrání termity před slunečním zářením.

... na loď tuny ledu. Nejdřív se odlomily rádiové antény. Pak jsem viděl, jak se hroutí přistávací vzpěry - všechno se dělo pomaloučku jako ve snu.

Dokud se loď nezačala kácet, nenapadlo mě, oč se to pokouší - a pak už bylo pozdě. Bývali jsme se mohli zachránit - stačilo vypnout světla.

Asi je fototropní, jeho biologický cyklus reaguje na sluneční světlo, které led propouští. Anebo jsme to přilákali jako svíčka nočního motýla. Naše reflektory určitě vydávaly mnohem silnější světlo než cokoli předtím v celé historii Evropy ...

Potom loď spadla a roztržila se. Viděl jsem, jak se rozlomil trup, vylétlo mračno sněhových vloček, zmrzlá vlhkost. Zhasla

všechna světla až na jedno, které se houpalo na kabelu asi dva metry nad zemí, sem a tam.

Co se dělo potom, nevím. První, nač si vzpomínám, je, že stojím pod tou lampou poblíž vraku lodi a všechno kolem mne je poprášené čerstvým sněhem. Zřetelně jsem v něm viděl své vlastní stopy. Musel jsem tam přiběhnout, mezitím uplynula snad minuta nebo dvě ...

Ta rostlina - pořád jsem si myslel, že to je rostlina - se nehýbala. Zauvažoval jsem, jestli se nezničila při pádu. Veliké kusy - silné jak mužská paže - ležely odštípnuté jako polámané větve.

Pak se ale dal hlavní kmen znovu do pohybu. Slezl z trupu a začal se plazit ke mně. Tehdy jsem už považoval za jisté, že ta věc je fotosenzitivní: stál jsem totiž přímo pod tisíciwattovou lampou, která se mezitím přestala houpat.

Představte si dub - anebo ještě lépe banyán se všemi jeho druhotnými kmeny a vzdušnými kořeny - přitisknutý k zemi gravitací a snažící se po ní plížit. Dostalo se to na pět metrů od světla, potom se to začalo rozprostírat, až to utvořilo kolem mne dokonalý kruh. Tady, předpokládám, ležela hranice jeho tolerance - bod, za nímž se přitahování světlem měnilo v odpuzování. Potom se několik minut nedělo nic. Napadlo mě, že to zemřelo - že to konečně zmrzlo na kost.

Pak jsem uviděl, že se na mnoha větvích tvoří veliké pupence. Bylo to stejné, jako kdybyste pozorovali ve zrychleném filmu, jak rozkvétají květy. Myslím si, že to skutečně byly květy - každý z nich velký jako lidská hlava.

Začaly se rozvíjet jemné, nádherně zbarvené okvětní lístky. Až později mě napadlo, že nikdo - ani žádná z těch věcí - takové barvy nikdy předtím nespatriřl. Dokud jsme do tohoto světa nepřivezli naše světlo - naše osudné světlo - vůbec neexistovaly.

Úponky, tyčinky se slaboučce vlnily ... Přistoupil jsem těsně k té živoucí zdi, která mě obklopovala, takže jsem všechno viděl do posledního detailu. Ani tehdy, ani kdykoli jindy jsem z toho tvora nepocítil sebeslabší záchvěv strachu. Byl jsem si jistý, že není zlý - pokud vůbec nějaké vědomí má.

Uviděl jsem záplavu velikých květů, které se postupně rozvíje-ly. Připomínaly mi teď motýly, kteří se právě prodrali z kukel - slaboučká křídla ještě pomačkaná. Začal jsem se přibližovat k pravdě.

Jenže pomrzaly - odumíraly stejně rychle, jako rozpučely. Potom, jeden po druhém, začaly odpadávat od mateřských pupenů. Několik okamžiků se mrskaly kolem jak ryby na suchu - a konečně mi došlo, co to doopravdy je. Ty lístky nebyly květy - byly to odnože nebo nějaký jejich ekvivalent. Bylo to samostatné, larvální stadium toho tvora. Většinu svého života pravděpodobně stráví zakořeněné na mořském dně, pak vysílá tyhle pohybující se výhonky, aby si našly nová území. Úplně stejně jako koralí v pozemských oceánech.

Klekl jsem si, abych se na jednoho z malých tvorečků podíval zblízka. Nádherné barvy se vytratily a proměnily v bezvýraznou hněd'. Některé z těch okvětních lístků - odnoží se utrhy, začaly se proměňovat v křehoučké střípky a podléhaly mrazu. Ale pořád se ještě trochu hýbaly, a když jsem se k nim přiblížil, snažily se ode mě odtáhnout. Byl jsem zvědavý, jak zjistily mou přítomnost.

Potom jsem postřehl, že tyčinky - jak jsem jim začal říkat - nejsou všechny na konci jasně modré skvrnky. Připomínaly maličké hvězdné safírky - nebo modrá očka na potahu lastury - vnímající světlo, ale neschopné rozlišit přesné tvary. Zatímco jsem je pozoroval, safíry se proměňovaly v šedivé, obyčejné kameny ...

Doktore Floyde - anebo kdokoli, kdo mě posloucháte - už mi nezbývá mnoho času, Jupiter brzy zakryje můj signál. Ale už jsem skoro u konce.

Tehdy jsem pochopil, co musím udělat. Kabel k té tisíciwattové lampě visel skoro až na zem. Párkrát jsem za něj prudce zatahal a se sprškou jisker zhaslo i světlo.

Zauvažoval jsem, jestli už není pozdě. Několik minut se nedělo vůbec nic. A tak jsem popošel k té stěně z propletených větví, která mě obklopovala, a kopl jsem do ní.

Tvor se začal pomalu rozplétat a ustupovat nazpátek ke kanálu. Bylo krásné světlo, viděl jsem všechno bezvadně. Na obloze stál Ganymed a Callisto - Jupiter byl ohromný, tenký srpek - a na noční straně měsíce Io se mihotala ve směru k Jupiteru obrovská polární záře. Ani jsem nemusel použít světlomet na své přilbě.

Doprovázel jsem toho tvora celou cestu až k vodě, když zpomalil, popohnal jsem ho dalším kopancem a cítil jsem, jak mi pod nohama praskají úlomky ledu ... Jak se přibližoval ke kanálu, zdálo se, že nabývá síly a energie, jako by si uvědomoval, že se vrací k domovu. Rád bych věděl, jestli to přežije a zase vyraší.

Zmizel pod ledem a v těch cizích krajích po sobě zanechal ještě pár posledních mrtvých larev. Na volné hladině se po několik minut objevovaly bubliny, dokud ji ochranný škraloup ledu neuzamkl před vzduchoprázdňem, které se rozkládalo nad ní. Potom jsem se vrátil k lodi, abych se podíval, jestli tam nezůstalo něco, co bych mohl zachránit - ale o tom mluvit nechci.

Rád bych požádal jen o dvě věci, doktore. Až budou taxonomové toho tvora zařazovat, doufám, že ho pojmenují po mně.

A - až poletí domů nějaká další loď - řekněte jim, aby převezli naše kosti nazpátek do Číny.

Za několik minut nás Jupiter přeruší. Kéž bych věděl, jestli mě někdo poslouchal. Ale v každém případě budu tuhle zprávu opakovat znovu, až budu opět v přímém dohledu - pokud bude můj skafandr tak dlouho fungovat.

Hlásí se profesor Čang z Europy. Oznamuji zničení kosmické lodi *Tsien*. Přistáli jsme u Velkého kanálu a čerpadla umístili na kraji ledu ...“

Signál náhle zmlkl, na okamžik se vrátil, potom definitivně zmizel pod úrovní šumu. Ačkoli Leonov znovu odposlouchával stejnou frekvenci, profesor Čang už žádnou další zprávu neodvysílal.

III. Discovery

12 - DO NÁRUČE JUPITERU

Konečně loď nabírala rychlost a řítila se rovnou do náruče Jupiteru. Už dávno prolétla zemí nikoho, kde se vyrovnávaly gravitační síly Slunce a Jupitera a kudy se v opačném směru a po divoce excenrických drahách potácely čtyři maličké vnější měsíce - Sinope, Pasifae, Ananke a Carme. Byly to bezpochyby zachycené asteroidy s naprosto nepravidelnými tvary. Největší měl v průměru pouhých třicet kilometrů. Utržené, rozeklané kusy skalisek nezajímaly nikoho s výjimkou planetárních geologů. Jejich věrnost neustále kolísala mezi Sluncem a Jupiterem, avšak jednoho dne je Slunce nadobro uchvátí.

Jupiter by si však mohl podržet druhou čtyřčlennou skupinu, obíhající uprostřed. Elara, Lysithea, Himalia a Leda se držely při sobě a jejich dráhy ležely téměř v jedné rovině. Objevila se hypotéza, že kdysi tvořily jedno jediné těleso. Pokud tomu tak bylo, jejich předeek by býval měl sotva sto kilometrů v průměru.

I když jen Carme a Leda se přiblížily natolik, aby se jejich kotouček dal spatřit pouhým okem, pozdravili je jako staré přátele. Představovaly první zemi, kterou viděli po té nejdelší zaoceánské plavbě - ostrůvky při pobřeží Jupitera. Odtikávaly poslední hodiny, blížila se nejkritičtější fáze celého letu - vstup do Jupiterovy atmosféry.

Jupiter už byl větší než Měsíc na pozemské obloze a zřetelně se daly spatřit i jeho obrovské vnitřní satelity, jak kolem něho obíhají. Ačkoli byly ještě příliš daleko, než aby mohli postřehnout nějaké podrobnosti, měly všechny zřetelně rozeznatelné disky a výrazné zbarvení. Předváděly věčný balet, který nikdy nepřestal být vzrušující podívanou. Měsíce mizely za Jupiterem a znovu se vynořovaly, aby vrhaly na jeho osvětlenou stranu temné stíny. Astronomové sice tohle představení pozorovali už od dob, kdy ho téměř přesně před

čtyřmi stoletími poprvé spatřil Galileo, avšak ze všech smrtelníků jen posádka Leonova ho spatřila pouhým okem.

Ustaly nekonečné šachové partie. Hodiny mimo službu trávili u dalekohledů, vážnými rozhovory anebo posloucháním hudby, ale i tehdy upírali obvykle oči na to, co se dělo venku. A na palubě se v té době udalo přinejmenším jedno milostné dobrodružství: častá společná zmizení Maxe Brajlovského s Ženou Marčenkovou se stala předmětem dobromyslného škádlení.

Byl to pár, uvažoval Floyd, který se k sobě podivným způsobem hodil. Max byl velký pohledný blondýn, gymnastický šampión, který postoupil do finále olympiády v roce 2000. Ačkoli mu bylo něco málo přes třicet, měl upřímnou tvář nesoucí téměř chlapecký výraz. A vcelku nelhala, přes skvělý přehled v technických oborech Max často Floyda překvapoval svou naivitou a nefalšovaností - představoval typ člověka, s nímž je radost si pohovořit, avšak ne příliš dlouho. Mimo svou oblast, v níž byl bezpochyby skvělým odborníkem, byl okouzlující, ale trochu povrchní.

Žeňa - v devětadvaceti letech nejmladší na palubě - pořád představovala tak trochu hádanku. Poněvadž se tomu tématu všichni vyhýbali, Floyd se nikdy o jejím zranění nezmnínil a ani jeho washingtonské zdroje mu nedokázaly dodat nějakou informaci. Zjevně se jí přihodilo nějaké vážné neštěstí, ale nemuselo to být nic neobvyklejšího než autohavárie. Dohady, že se zúčastnila tajné kosmické výpravy - což byl za hranicemi Sovětského svazu stále ještě jeden z populárních mýtů - se klidně mohly vyloučit. Díky celosvětové špiónážní síti nebyla taková věc možná už padesát roků.

Kromě jizev na těle - a bezpochyby i na duši - musela Žeňa překonávat ještě jiný handicap. Nastoupila jako náhradník na poslední chvíli a každý to věděl. Dietetičkou a druhou lékařkou na palubě Leonova měla být Irina Jakuninová, jenže její nešťastná neshoda s rogallem ji stála příliš mnoho zlomených kostí.

Každý den v 18.00 světového času shromažďovala se posádka o sedmi plus jednom cestujícím v těsné společenské místnosti oddělující pilotní kabinu od lodní kuchyně a kajut na spaní. Kulatý stůl v jejím středu byl právě tak veliký, aby se kolem něho stěsnalo osm lidí; až budou oživeni Čandra s Curnowem, už se tam všichni nevejdou a bude třeba opatřit další dvě sedačky někde jinde.

Ačkoli „Rada o šesté“, jak říkali každodennímu zasedání kolem kulatého stolu, zřídka kdy trvala déle než deset minut, hrála zásadní roli při udržování morálky. Stížnosti, návrhy, kritika, hlášení o průběhu letu - každý směl přijít s čímkoli a zabránit mu v tom mohlo jen nezvratné kapitánčino veto, jež však uplatňovala velmi zřídka.

Typickým bodem na neexistujícím pořadu jednání byly žádosti o změny jídelníčku, prosby o přidělení delšího času na soukromé spojení se Zemí, návrhy na to, jaké promítat filmy, výměna novinek a drbů a dobrosrdečné popichování amerického týmu, nad nímž měli těžkou převahu. Všechno bude jinak, varoval je Floyd, až moji kolegové vystoupí z hibernace a poměr se vylepší z 1 ku 7 na 3 ku 9. Nechal si pro sebe svoje soukromé přesvědčení, že Curnow dokáže umluvit anebo přervat kterékoli tři jiné lidi na palubě.

Pokud nespál, velkou část volného času trávil Floyd ve společenské místnosti - částečně i proto, že přes svou stísněnost byla mnohem méně klaustrofobická než jeho vlastní maličká kóje. Byla i vesele vyzdobená, všechny přístupné rovné plochy pokrývaly fotografie krásných pohledů na pevninu i moře, sportovní záběry, portréty oblíbených videohvězd a jiné vzpomínky na Zemi. Čestné místo bylo ovšem vyhrazeno originálu Leonova obrazu - jeho studii „V blízkosti Měsíce“ z roku 1965, namalované téhož roku, kdy coby mladý podplukovník opustil kabinu *Voschodu* a stal se tak prvním člověkem v historii, jenž volně vstoupil do kosmického prostoru.

Práce zjevně prozrazující talentovaného amatéra než školeného umělce zobrazovala krátery zbrázděný okraj Měsíce s nádherným Sinus Iridum - Zálivem duh v popředí. Nad měsíčním horizontem se rýsoval ohromný, tenký srpek Země, obepínající celou temnou noční stranu planety. Za tím vším plápolalo Slunce a praporce jeho korony vystřelovaly do vesmíru na milióny kilometrů kolem.

Byla to strhující kompozice - a zároveň pohled do budoucnosti vzdálené tehdy pouhé tři roky. V průběhu letu Apolla 8 Anders, Borman a Lovell měli spatřit tenhle úžasný obraz pouhým okem, když pozorovali na Štědrý den roku 1968 východ Země nad odvrácenou stranou Měsíce.

Heywood Floyd se obrazu obdivoval, avšak díval se na něj se smíšenými pocity. Nedokázal zapomenout, že ten výtvar byl starší než kdokoli na palubě - až na jedinou výjimku.

Když Alexej Leonov obraz namaloval, Floydovi už bylo devět.

13 - SVĚTY GALILEOVY

Dokonce ani nyní, více než tři desetiletí po objevech udělaných při prvních průletech *Voyagerů*, nikdo doopravdy nepochopil, proč se čtyři obrovité měsíce od sebe tak podstatně liší. Byly přibližně stejně velké a všechny se nacházely ve stejné části Sluneční soustavy - a přece se jeden druhému ani v nejmenším nepodobal, jako by to byla dítka různých matek.

Jediný Callisto, od Jupiteru nejvzdálenější, splnil původní očekávání. Když se *Leonov* okolo něj přehnal ve vzdálenosti jen něco málo přes sto tisíc kilometrů, větší z jeho nesčetných kráterů byly viditelné pouhým okem. V dalekohledu měsíc vypadal jako skleněná koule, jež se používá jako terč pro průrazné střelivo; od jednoho konce k druhému jej pokrývaly krátery všech velikostí až po samu hranici viditelnosti. Callisto, jak kdosi jednou poznamenal, vypadal mnohem víc jako pozemský Měsíc než náš Měsíc sám.

Ale ne, že by to někoho obzvlášť překvapovalo. Člověk očekával, že kosmické těleso v těchto končinách - při okraji pásu asteroidů - bude rozbombardováno pozůstatky materiálu z utváření Sluneční soustavy. A přece Ganymed, sousední satelit, vypadal naprosto odlišně. Ačkoli i on byl v dávné minulosti pořádně obsypaný krátery, většina z nich byla už rozoraná - tohle slovo podivným způsobem sedělo. Celé ohromné oblasti na Ganymedu pokrývaly brázdy a hřebínky, jako by je jakýsi vesmírný zahradník uhrabal obrovskými hráběmi. A nacházely se tady světlé pruhy široké padesát kilometrů, připomínající cestičky po slimácích. Ze všeho nejzáhadnější však byly dlouhé, klikatící se pásy, nesoucí tucty rovnoběžných linií. Nikolaj Ternovský rozhodl, že to nemůže být nic jiného než - superdálnice s mnoha jízdními pruhy, vybudované opilými staviteli. Dokonce tvrdil, že zahlédl nadjezdy a mimoúrovňové křižovatky.

Než překřížil oběžnou dráhu Europy, *Leonov* přispěl do pokladnice lidských vědomostí o Ganymedovi několika biliony bitů informací. Ledový svět Europy, nesoucí smrt i vrak, se nacházel právě na opačné straně od Jupiteru, nikdy se však příliš nevzdálil z jejich myšlenek.

Doma na Zemi se doktor Čang už stal hrdinou a jeho krajané se zjevnými rozpaky poděkovali za nescíslné projevy soustrasti. Jeden z telegramů byl odeslán jménem posádky *Leonova* poté - doneslo se

Floydovi - co jej v Moskvě podstatně přeformulovali. Jejich pocity na palubě lodi byly rozporné - směs obdivu, lítosti a ulehčení. Všichni astronauti, bez ohledu na svůj národnostní původ, se považovali za občany země řečené vesmír a pociťovali vzájemná pouta, sdíleli vítězství i tragédie svých kolegů. Nikdo se na *Leonovovi* neradoval z toho, že čínskou expedici potkala katastrofa, ačkoli zároveň pociťovali úlevu, že se závod nevystupňoval na ostří nože.

Nečekaný objev života na Europě obohatil situaci o nový prvek - téma, na něž nyní probíhaly zdlouhavé rozepře jak na Zemi, tak i na palubě *Leonova*. Někteří z exobiologů vykřikovali „Já vám to říkal!“ a dokazovali, že to vůbec nemělo být takové překvapení. Kdysi v sedmdesátých letech dvacátého století objevily výzkumné ponorky skvěle prospívající kolonie podivných mořských tvorů, riskantně bující v prostředí, jež se považovalo za životu stejně nepřátelské – v hlubokomořských příkopech Tichého oceánu. Vulkanické prameny, zúrodňující a ohřívající tyto propasti, umožnily v pustinách hlubin vznik oázám života.

A všechno, co se jedenkrát přihodilo na Zemi, dalo se miliónkrát očekávat kdekoli ve Vesmíru; to byl mezi vědci téměř základní článek víry. Voda - či aspoň led - se vyskytovala na všech Jupiterových měsících. A na Io nepřetržitě vybuchovaly sopky - takže bylo rozumné očekávat slabší vulkanickou aktivitu i na sousedním tělese. Když se tyto dvě skutečnosti spojily dohromady, život na Europě se zdál nejen možný, nýbrž jeho existence byla nevyhnutelná - tak je to nakonec se všemi velikými překvapeními, jež nám příroda přichystala, pohlížíme-li na ně s dostatečným odstupem.

Ovšem tenhle závěr navodil další otázku, a to pro výpravu na *Leonovovi* životně důležitou. Měl život, který byl nyní objevený na Jupiterových měsících, nějakou spojitost s monolitem v kráteru Tycho nebo s tím ještě záhadnějším útvarem na oběžné dráze poblíž Io?

Tohle bylo nejoblíbenější téma diskusí při Radách o šesté. Panoval všeobecný souhlas s domněnkou, že tvor, s nímž se setkal doktor Čang, nepředstavoval nějakou vyšší formu inteligentního života - aspoň pokud byla správná Čangova interpretace jeho chování. Žádné zvíře, byť na nejnižší rozumové úrovni, by se nestalo obětí svých pudů, nenechalo by se nalákat jako můra na svíčku, pokud by bylo nebezpečí, že se tím zároveň zničí.

Vasilij Orlov však okamžitě přišel s opačným příkladem, který oslabil, jestli zcela nesmetl, podobnou argumentaci.

„Podívejte na velryby či delfíny,“ povídal. „Považujeme je za inteligentní - a přece jak často hromadně hynou na mělčinách! Není to případ, kdy pudy převáží rozum?“

„Není třeba zacházet až k delfinům,“ vmísil se Max Brajlovský. „Jeden z nejskvělejších absolventů techniky z mého ročníku se osudově zamiloval do jakési blondýny. Když jsem o něm zaslechl naposledy, byl zaměstnaný v garáži. A to získal zlatou medaili za návrh kosmické stanice. Co to je za ztrátu!“

I kdyby European doktora Čanga byl inteligentní, samozřejmě by to nevylučovalo vyšší formy života kdekoli jinde. Biologii celé planety nelze posuzovat podle jednoho jediného druhu.

Avšak odevšad se sypaly námitky, že vyspělý rozumný život nikdy nemůže vzniknout v moři; v tak příznivém a neměnném prostředí by neměl dostatek podnětů. A především, jakým způsobem by dokázali podmořští tvorové rozvinout techniku bez pomoci ohně?

Avšak snad i tohle bylo možné, cesta, po které se vydala lidská rasa, nebyla přece jediná. V mořích na jiných kosmických tělesech se klidně mohly nacházet celé civilizace.

Jenže pořád vypadalo nepravděpodobné, že by mohla na Eurotě povstát pokročilá civilizace, aniž by zanechala neodmyslitelné známky své existence v podobě budov, vědeckých zařízení, startovacích ramp či dalších umělých výtvorů. Avšak od pólu k pólu nebylo vidět nic jiného než plochá ledová pole a několik vyčnívajících holých skalisek.

Když se však *Leonov* přehnal přes oběžné dráhy Io a maličkého Mimasu, na dohady a diskuse už nezbývalo kdy. Posádka byla skoro pořád v jednom kole, po měsících strávených v beztláčeném stavu se připravovala na opětovné setkání s gravitací, kdy znovu bude muset nést svou váhu. Než loď vstoupí do atmosféry Jupiteru, musí se upevnit všechny volně uložené předměty, neboť brzdná síla dosáhne v krátkých špičkách velikosti až dvou g.

Floyd měl štěstí, že sám měl dost času, aby mohl vychutnávat překrásný obraz přibližující se planety, zakrývající teď už téměř polovinu oblohy. Protože neexistovalo nic, s čím by ji mohl poměřit, mozek si neuvědomoval její skutečnou velikost. Floyd si musel neu-

stále opakovat, že polokouli, jíž se nyní k němu obracela, by nepokrylo padesát Zemí.

Mračna, vybarvená jako na Zemi při tom nejkriklavějším západu slunce, se hnala tak rychle, že i za tak krátkou dobu jako bylo deset minut zřetelně viděl jejich pohyb. Podél přibližně tuctu pásů, jež planetu obepínaly, se neustále tvořily víry, aby zase zmizely jako kotouče kouře. Čas od času tryskaly z hlubin gejzíry bílých plynů, které odnášely vichřice působené nesmírně rychlou rotací planety. A snad nejpodivnější ze všeho byly bílé skvrny, rozmístěné někdy s takovou pravidelností jako perly v náhrdelníku, jež ležely podél směru pasátů ve středních Jupiterových zeměpisných šířkách.

V hodinách bezprostředně předcházejících setkání s planetou viděl Floyd kapitánku nebo navigátora jen zřídka. Orlovovi neustále kontrolovali sestupnou dráhu a prováděli jemná doladění *Leonovova* kursu. Jen málokdy opouštěli můstek. Loď se nyní nacházela v kritických místech, její dráha se měla jen lehounce dotknout nejvyšších vrstev atmosféry Jupiteru. Kdyby vedla příliš vysoko, brzdící síly způsobené třením by nebyly dostatečné, aby ji zpomalily, a *Leonov* by se řítil dál pryč ze Sluneční soustavy, aniž by byla jakákoli možnost záchrany. A kdyby vedla příliš nízko, shořel by jako meteor. Tyto dva extrémy připouštěly jen nepatrnou možnost chyby.

Číňané dokázali, že brzdící manévry třením o atmosféru je realizovatelný, jenže se tu stále muselo počítat s tím, že něco selže. A tak Floyda vůbec nepřekvapilo, když mu šéflékařka Ruděnková přesně hodinu před průletem řekla: „Začínám si přát, Woody, abych si tu ikonu nakonec doopravdy byla vzala.“

14 - DVOJÍ SBLÍŽENÍ

„... doklady o hypotéce na dům v Nantucketu by měly být v knihovně, ve složce označené H.

No, tak tohle jsou veškeré obchodní záležitosti, které mě napadají. Poslední dvě hodiny se mi vybavuje obrázek, který jsem viděl jako kluk v rozervaném sešitu o viktoriánském umění - musel být starý skoro sto padesát roků. Už si ani nevzpomínám, jestli byl jenom černobílý nebo barevný. Ale nikdy nezapomenu na to, jak se jmeno-

val - nesměj se - nesl titul Poslední zpráva domů. Naši prapradědečkové mívali rádi taková sentimentální melodramata.

Je na něm zobrazená paluba plachetnice za bouře - uragán serval plachty a palubu neustále zalévá vodou. V pozadí posádka bojuje o záchranu lodi. A vpředu je námořník, mladý chlapec, jak píše vzkaz a má vedle sebe láhev, o které doufá, že dopluje k pevnině.

I když jsem tehdy byl ještě kluk, říkal jsem si, že by měl raději pomoci svým kamarádům a nepsat dopisy. A zatím se mi teď stalo až dojemně totéž: Nikdy bych si nepomyslel, že se jednou zachovám jako ten mladý námořník.

Ovšem já mám jistotu, že tuhle zprávu dostaneš - a na palubě *Leonova* není nic, s čím bych mohl pomoci. Ve skutečnosti mě zdvořile požádali, abych nepřekážel, takže když teď tohle diktuju, mám úplně čisté svědomí.

Předám to okamžitě nahoru na můstek, protože za patnáct minut už zatáhneme parabolickou anténu, zavedneme průzory a poklopy - to je pro tebe další přílehlavá námořnická analogie - a přerušíme spojení. Jupiter teď už sahá přes celou oblohu - ale nebudu se snažit ti ho popisovat a dokonce ani já už ho dlouho neuvidím, protože za několik minut se zatáhnou clony. Ostatně kamery odvedou mnohem lepší práci, než bych dokázal sám.

Na shledanou, moje nejdražší, líbám vás všechny a hlavně Chrise. Než se tahle slova k tobě dostanou, bude po všem, ať tak či onak. Měj na paměti, že jsem pro nás vždycky chtěl jenom to nejlepší - na shledanou.“

Když Floyd vyňal akustický čip, odplul s ním do spojového střediska a podal ho Sašovi Kovaljovovi.

„Prosím tě, zaříd', aby se určitě odvysílal, než se odpojíme,“ řekl vážně.

„Neboj se,“ slíbil Saša. „Pořád vysílám na všech kanálech a zbývá nám dobrých deset minut.“

Nabídl ruku. „Shledáme-li se, usmějem se vsutku, a ne-li, dobře bylo rozloučit se.“^{*1}

Floyd zamžikal. „Shakespeare, hádám?“

„Ovšem, Brutus a Kassius před bitvou. Takže ahoj.“

¹ Překlad E. A. Saudek

Táňa s Vasilijem byli příliš zaujati situací na obrazovkách, pouze mu zamávali a Floyd se stáhl do své kajuty. Se zbytkem posádky se už rozloučil, a tak nemohl podnikat nic jiného než čekat. Spací pytel měl zavěšený a připravený na okamžik, až loď začne brzdit a vrátí se gravitace, a zbývalo jen do něj zalézt ...

„Antény zasunuty, všechny ochranné clony vytaženy,“ ozvalo se z reproduktoru vnitřního spojovacího okruhu. „První účinky brždění bychom měli pocítit za pět minut. Všechno probíhá normálně.“

„Normálně, to bych si tvrdit netroufal,“ zamumlal si Floyd sám pro sebe. Řekl bych spíš podle plánu.“ Sotva dokončil myšlenku, ozvalo se bázlivé zaťukání na dveře.

„Kdo tam?“

K jeho údivu to byla Žeňa.

„Nevadilo by vám, kdybych šla dál?“ zeptala se zaraženě hlasem malého děvčátka, takže ho Floyd pomalu nepoznával.

„Samozřejmě ne. Ale proč nejdete radši do vlastní kóje? Zbývá jenom pět minut a narazíme do atmosféry.“

Už když otázku pokládal, uvědomoval si, že je hloupá. Odpověď byla tak naprosto zřejmá, že ji Žeňa nepovažovala za nutnou.

Žeňa byla naprosto poslední člověk, jehož příchod by byl Floyd očekával: vždycky se k němu sice chovala zdvořile, ale odměřeně. Však také byla jediným členem posádky, který dával přednost tomu, aby ho oslovoval doktore Floyde. A přece tu byla, zjevně hledala útěchu a společnost pro chvíle nebezpečí.

„Moje milá Žeňo,“ povídal s trochu trpkým humorem. „Jste vítána. Jenže moje bydlení je poněkud skrovné. Člověk by dokonce mohl říct spartánské.“

Když vplouvala do místnosti, pokusila se o náznak úsměvu, avšak neřekla nic. Tehdy Floydovi konečně došlo, že není pouze nervózní - byla přímo vyděšená. Potom pochopil, proč přišla za ním. Styděla se před svými krajany a hledala jakoukoli oporu. S tímhle vědomím jeho radost z neočekávaného setkání poněkud opadla. To však nijak nesnižovalo jeho povinnosti k jiné opuštěné lidské bytosti, daleko od domova. Celou záležitost by neměl nijak ovlivňovat fakt, že Žeňa byla přitažlivá - ačkoli rozhodně ne krásná - žena o polovinu mladší než Floyd. Jenže to svůj vliv mělo, začal situace využívat.

Nemohla si toho nevšimnout, ale jak leželi jeden vedle druhého v ochranném spacím pouzdře, nepodnikla nic, aby ho povzbudila či

odradila. Bylo tam místa akorát pro ně dva a Floyd začal úzkostlivě počítat. Připusťme, že maximální přetížení bude větší než předpokládané a závěsy povolí? Mohlo by je to pak snadno zabít ...

Zařízení určitě zkonstruovali s dostatečnou mírou bezpečnosti, nemusel mít strach, že skončí tak ponižujícím způsobem. Humor žádosti nepřál, jejich objetí se teď stalo dokonale cudným. Ani nevěděli, jestli má být rád, anebo jestli toho litovat.

A náhle bylo pozdě na postranní myšlenky. Z dálky, z ohromné dálky se donesl první slaboučký šepot, jakoby zakvílení jakési zatracené dušičky. V tentýž okamžik se loď sotva znatelně zachvěla. Spací pouzdro se rozhoupalo a jeho závěsy se napjaly. Po týdnech stavu beztlíže se vracela gravitace.

V několika sekundách slaboučké kvílení přerostlo v neustávající řev a spací pouzdro se proměnilo v přetížené visuté lůžko. Nebyl to dobrý nápad, pomyslel si Floyd, už i dýchat se stalo obtížné. Problém nezpůsobovalo jen brždění. Žena se ho držela tak, jak se údajně tonoucí chytá pověstného stébka. Odstrkával ji co nejmírněji.

„Nic se přece neděje. Ženo. Když to dokázal *Tsien*, dokážeme to přece taky. Pust' - neboj se.“

Bylo obtížné křičet jemně a vůbec si nebyl jistý, jestli ho Žena přes řev rozžhaveného vodíku slyší. Ale už se ho nedržela tak křečovitě, takže využil příležitosti a několikrát se zhluboka nadechl.

Co by tomu řekla Karolína, kdyby ho teď viděla? Bude jí to vyprávět, jestli k tomu vůbec kdy dostane příležitost? Nebyl si jistý, jestli by to chápala. V podobných chvílích, jako byla tahle, všechna pouta k Zemi se zdála velice slaboučká.

Ačkoli bylo nemožné, aby se pohnul či promluvil, přivykl teď už podivnému pocitu váhy a přestal se cítit nepohodlně - s výjimkou narůstající necitlivosti v pravé paži. S jistými obtížemi se mu ji podařilo zpod Ženi vytáhnout; známý pohyb v něm probudil letmý pocit provinění. Jak Floyd pocítil, že se mu v ní krevní oběh obnovil, připomněl se mu věhlasný výrok připisovaný alespoň tuctu astronautů a kosmonautů: „O sexu ve stavu beztlíže se děsně přehání na obě strany, není ani tak bezvadný, ani tak složitý.“

Byl by rád věděl, jak se vede zbytku posádky, a krátce si vzpomněl na Čandru a Curnowa, kteří tohle všechno v klidu zaspali. Kdyby se *Leonov* proměnil ve spršku meteorů na Jupiterově obloze,

nikdy by se to nedozvěděli. Ale vůbec jim nezáviděl. Přišli o zážitek, jaký má člověk jednou za život.

Z interkomu se ozvala Táňa. Slova se utopila v řevu, avšak její hlas zněl klidně a dokonale nevzrušeně, úplně stejně, jako by to bylo běžné hlášení. Floydovi se podařilo podívat na hodinky a udivilo ho, když zaznamenal, že se už nacházejí právě uprostřed brzdného manévru. Přesně v tuto chvíli měl *Leonov* k Jupiteru nejbliž, pouze nenávratné automatické sondy pronikly hlouběji do Jupiterovy atmosféry.

„Půlka za námi, Žeňo,“ zakřičel. „Už letíme pryč.“ Nepoznal, jestli mu porozuměla. Oči měla pevně zavřené, na rtech však slabý úsměv.

Lod' se teď ztelně otřásala, jako malý člun na zčeřeném moři. Mělo to tak být? zajímalo Floyda. Byl rád, že se může starat o Žeňu, odvádělo mu to myšlenky od jeho vlastního strachu. Jen na okamžik, než se mu tu představu podařilo zapudit, ho uchvátila vize, že stěny náhle vzplály jasnou červení a zhroutily se. Jako v děsivém, přízračném příběhu Edgara Allana Poea Jáma a kyvadlo, na který si nevzpomněl celých třicet let ...

Jenže tohle by se nikdy nestalo. Kdyby selhal tepelný štít, lod' by zanikla okamžitě, rozdracena neprostupnou stěnou plynu. Vůbec by to nebolelo, Floydova nervová soustava by přestala existovat dřív, než by stačila zareagovat. Už ho napadly i útěšnější myšlenky, ale ani tahle nebyla marná.

Otřesy zvolna slábly. Ozvalo se další nesrozumitelné Tánino hlášení (až bude po všem, bude si z ní za to utahovat.) Nyní se zdálo, že čas plyne mnohem pomaleji. Po chvíli se přestal dívat na hodinky, protože mu připadly nevěrohodné. Číslice se měnily tak zvolna, až se mu zdálo, že se dostal do míst s jakousi einsteinovskou časovou dilatací.

A potom se přihodilo cosi ještě mnohem neuvěřitelnějšího. Nejdřív ho to pobavilo, ale pak trochu rozladilo. Žeňa usnula - jestli ne přímo v jeho náruči, pak tedy rovnou vedle.

Byla to přirozená reakce. Bezpochyby ji vyčerpalo napětí a na pomoc přišla moudrost těla. A náhle si i Floyd sám uvědomil, že jej přepadla ospalost téměř jako po orgasmu, jako by ho setkání také tak emocionálně vyčerpalo. Musel vynaložit hodně úsilí, aby zůstal vzhůru ...

A pak se začal propadat ... a padal ... a padal ... až bylo po všem. Loď se vrátila do vesmíru, tam kam patřila. A on se Žeňou vznášeli se každý odděleně.

Už nikdy nebudou jeden druhému tak blízko, avšak navždy zůstane mezi nimi lehounká náklonnost, jež bude všem ostatním zapovězená.

15 - ÚTĚK OD OBRA

Když Floyd dorazil na pozorovací palubu - pár diskrétních minut po Žeňe - Jupiter mu už připadal o pořádný kus dál. Jenže to byla nepochybně iluze vyplývající z toho, co věděl, nikoli z toho, co viděl. Sotva se vynořili z Jupiterovy atmosféry a planeta stále ještě zakrývala polovinu oblohy.

A byli teď - jak zamýšleli - jejichmi zajatci. V průběhu poslední žhavé hodinky se uvážlivě zbavili přebytečné rychlosti, jež by je vynesla ze Sluneční soustavy a dál ke hvězdám. Pohybovali se nyní po elipse - po klasické Hohmannove dráze - která by je měla udržovat mezi Jupiterem a oběžnou dráhou měsíce Io, o 350 tisíc kilometrů výš. Kdyby nespustili - či nedokázali znovu spustit motory, *Leonov* by nadále létal sem a tam, omezen těmito hranicemi a jeden oběh by zakončil za devatenáct hodin. Stal by se tak nejbližším Jupiterovým měsícem - ačkoli ne na dlouhou dobu. Při každém průletu atmosférou by ztrácel výšku, až by se ve spirále zřítíl na Jupiter.

Floyd nikdy nepřišel vodce doopravdy na chuť, avšak bez jakýchkoli výhrad se připojil k ostatním při oslavném připitku na konstrukce lodi, po němž následoval druhý jako projev díky siru Isaacu Newtonovi. Načež Táňa láhev dobře zamkla nazpátek do skříňky. Ještě toho měli příliš mnoho na práci.

Ačkoli na to byli připraveni, všichni poskočili při náhlém tlumeném zadunění. Odpálily se nálože a tepelný štít se s otřesem oddělil. O několik sekund později jim přeplul před očima veliký, stále ještě žhavý kotouč, který se zvolna překlápěl a vzdaloval od lodi.

„Podívejte!“ vykřikl Max. „Létající talíř! Kdo tu má foťák?“

Ve smíchu, který následoval, se zřetelně objevil podtón hysterie z náhlé úlevy. Přerušila jej kapitánka ve vážnějším duchu.

„Sbohem, věrný tepelný štíte! Odvedls skvělou práci.“

„Jenže jaké je to plýtvání!“ povídal Saša. „Zůstaly z něho aspoň dvě tuny. Pomyslete, kolik užitečného nákladu bychom mohli namísto toho vzít!“

„Jestli tohle představuje dobrou, konzervativní sovětskou techniku,“ opáčil Floyd, „pak jsem jednoznačně pro ni. Mnohem lepší je nést o několik tun víc - než aby scházel jediný miligram.“

Tomuto lichotivému výroku všichni zatleskali a tepelný štít zatím vychládal, zářil žlutě, pak červeně a nakonec se stal stejně černý jako vesmír, který ho obklopoval. Přestože byl vzdálený jen několik kilometrů, zmizel jim z dohledu, jeho existenci prozrazovaly jen zastíněné hvězdy, jež se tu a tam náhle opět rozsvěcovaly.

„Skončena předběžná kontrola oběžné dráhy,“ ozval se Vasilij. „Diference od optimální hodnoty do deseti metrů za sekundu. Na první pokus to není špatné.“

Oznámení vyvolalo potlačený úlevný povzdech a o několik minut později podal Vasilij novou zprávu.

„Změna polohy pro korekci dráhy; delta ve šest metrů za sekundu. Dvacátý druhý zážeh bude proveden za jednu minutu.“

Stále ještě byli tak blízko k Jupiteru, až se zdálo neuvěřitelné, že loď obíhá okolo planety jako družice. Mohli se nacházet ve výškovém letadle, jež se právě vynořilo z moře mračen. Scházelo jakékoli měřítko. Člověk si snadno mohl představovat, že se ženou pryč od západu slunce na Zemi. Tak známé byly všechny ty odstíny rudé a růžové a karmínové, jež uplývaly pod nimi.

A tohle byl klam. Nic tu nemělo žádnou paralelu se Zemí. Ty barvy byly pravé, nikoli vypůjčené od zapadajícího slunce. Plyny, které je způsobovaly, byly naprosto cizokrajné - metan a amoniak a várka uhlovodíků, namíchaná v černokněžnickém vodíko-heliovém kotli. Nikde ani stopy po volném kyslíku, po doušku pozemského života.

Mračna postupovala od horizontu k horizontu v rovnoběžných řadách, zprohýbaných občasnými zákruty a víry. Pravidelné vzory narušovaly tu a tam výtrysky světlejšího plynu a Floyd rovněž zahlédl temný okraj ohromného víru, jenž jako plynný maelström mířil dolů do bezdných a nezbadatelných Jupiterových hlubin.

Začal pátrat po rudé skvrně, pak si okamžitě uvědomil, jaký je to hloupý nápad. Ten bezbřehý kraj mračen, který pozoroval pod sebou, znamenal rozlohu jen několika málo procent z obrovitosti

rudé skvrny; zrovna tak dobře by mohl člověk chtít rozeznat tvar Spojených států z malého letadla, vznášejícího se nízko nad Kansasem.

„Korekce oběžné dráhy skončena. Jsme na setkávací dráze s Io. Čas kontaktu: za osm hodin padesát pět minut.“

Méně než devět hodin na to, abychom unikli Jupiteru a střetli se s tím, co nás tam očekává, pomyslel si Floyd. Prcháme před obrem, - jenže ten ztělesňuje nebezpečí, které chápeme a na něž se umíme připravit. To, co se nyní nachází před námi, je naprostá záhada.

A když přežijeme tenhle veliký úkol, musíme se k Jupiteru vrátit ještě jedenkrát. Budeme potřebovat jeho sílu, aby nás bezpečně dopravila domů.

16 - SOUKROMÝ HOVOR

„ ... Zdravím tě, Dimitriji. Tady je Woody, za patnáct sekund přepnu na kód číslo dva ... Nazdar, Dimitriji - vynásob mezi sebou kódy číslo tři a čtyři, výsledek umocni, přičti pí na druhou a nejbližší celé číslo použij jako kód číslo pět. Pokud nejsou vaše počítače milionkrát rychlejší než naše - a tím jsem si zatraceně jistý - nikdo u vás ani u nás ho nedokáže rozluštit. Ale možná, že to budeš muset vysvětlovat; v každém případě už v tom umíš chodit.

Mimochodem, mé obvykle dobře informované zdroje mi sdělily, že poslední pokus přesvědčit starého Andreje, aby složil funkci, se setkal s nezdarem. Domyslel jsem si, že tvoje deputace neměla o nic víc štěstí než ty předchozí a že se po vás coby prezident pořád pěkně vozí. Můžu se potřhat smíchy. To Akademii skutečně poslouží. Víím, že mu je už přes devadesát a stává se trochu - řekněme paličatým. Jenže nepočítej s mojí pomocí, i když jsem světoznámý - počkat, po celé Sluneční soustavě známý - přední expert na bezbolestné odstraňování přestárých vědců.

Věřil bys, že jsem ještě pořád trochu opilý? Měli jsme za to, že si zasloužíme maličkou oslavu, když jsme se tak impo - impo - ksakru, impozantně setkali s Discovery. Mimochodem, na palubě jsme přivítali dva nové členy posádky. Čandra nemá k alkoholu důvěru -

že příliš zlidšťuje - ale Walter Curnow ho zvládl víc než za dva. Jenom Táňa zůstala střízlivá jak jeptiška, co jiného bys čekal.

Moji američtí druzi - proboha, už mluvím jako politik - opustili hibernaci bez jakýchkoli potíží a oba se těší, až se pustí do práce. My všichni sebou budeme muset hodit. Nejen proto, že čas letí, ale Discovery se zdá být ve velice špatném stavu. Sotva jsme věřili vlastním očím, když jsme uviděli, že se její sněhobílý trup proměnil v chorobně žlutý.

Může za to Io, samozřejmě. Postupně si kroužící loď přitáhl na tři tisíce kilometrů a každých několik dní jedna z jeho sopek vychrlí na oblohu několik megatun síry. I když jsi to viděl nafilmované, neumíš si doopravdy představit, jaké to je viset nad tím peklem. Budu rád, až odsud zmizíme, i kdybychom mířili k něčemu ještě mnohem záhadnějšímu - a snad i mnohem nebezpečnějšímu.

Při erupci v roce 2006 jsem přelétal nad Kilaueaou. Šel z ní dš, ale srovnáno s tímhle to nebylo nic. Právě v tuto chvíli jsme nad noční stranou a to je ještě horší. Vidiš toho právě dost, aby sis dokázal představit to nejhorší. Připadám si tak blízko k peklu, jak se mi kdy zachtělo dostat ...

Některá ze sírových jezer jsou natolik vřelá, že svítí, ale většina světla pochází z elektrických výbojů. Každých několik minut se zdá, že celá pevnina vybuchla, jako by se nad ní rozzářil gigantický fotografický blesk. Není to pravděpodobně špatná analogie: výbojkou spojující Io s Jupiterem protékají proudy o miliónech ampérů a každou chvíli dojde ke zkratu. Ten dává největší blesk v celé Sluneční soustavě a polovina našich jističů vyskočí z radosti nad tou krásou.

Právě se objevila erupce přímo na terminátoru a vidím obrovské mračno, jak se rozpíná rovnou proti nám a stoupá do slunečního světla. Pochybuju, že doletí tak vysoko, jak jsme my, ale i kdyby, než se sem dostane, bude už neškodné. Ovšem vypadá zlověstně - jako kosmická příšera, která se nás pokouší pohltit a zničit.

Brzy nato, co jsme sem doletěli, uvědomil jsem si, že mi Io co-si připomíná. Pár dní trvalo, než mi to došlo, a pak jsem se musel obrátit na hlavní archiv, protože lodní knihovna zklamala - bohužel. Vzpomeneš si ještě, jak jsem ti vyprávěl *Pána prstenů*, kdysi dávno na konferenci v Oxfordu, když jsme byli ještě mladíci? No tak Io je Mordor. Najdi si část třetí. Najdeš tam pasáž, popisující „řeky roztaveného kamene, jež se vinou svými koryty ... dokud nevychladnou a

neztuhnou jako zkroucené podoby draků, vyvržené zmučenou zemí.“ To je dokonalý popis. Jak se to mohl Tolkien dozvědět čtvrt století předtím, než vůbec někdo obraz Io uviděl? A zkus někde říct, že příroda napodobuje umění.

Aspoň že tady nebudeme muset přistávat. Jsem přesvědčený, že ani naši zesnulí čínští kolegové by se o to nepokusili. Ale jednoho dne se to může podařit. Rozkládají se tu i oblasti, které se zdají celkem klidné a nezaplavují je neustále jezera síry.

Koho by napadlo, že urazíme celou tu cestu k Jupiteru, největší z planet - a pak ho budeme naprosto ignorovat. A přece to tak po většinu doby vypadá, a pokud nepozorujeme Io nebo Discovery, přemýšlíme o ... monolitu.

Je od nás pořád ještě deset tisíc kilometrů daleko, nahoře v libračním bodu, ale když si ho prohlížím hlavním dalekohledem, připadá mi tak blízko, že bych se mohl dotknout. Protože je tak dokonale hladký, není na něm nic, co by prozrazovalo, že je ve skutečnosti dlouhý dva kilometry. Jestli je plný, musí vážit miliardy tun.

Jenže je doopravdy plný? Nedává skoro žádný radarový odraz, dokonce ani tehdy, když je k nám obrácený největší plochou kolmo. Vidíme ho jenom jako černou siluetu na pozadí Jupiterových mračen, tři tisíce kilometrů pod ním. Až na svoje rozměry vypadá přesně jako monolit, který jsme vykopali na Měsíci.

Tak tedy zítra se vypravíme na Discovery a nevím, kdy zas budu mít čas nebo příležitost, abych ti znovu poslal pár slov. Ale než to vypnu, kamaráde, ještě jedna věc.

Týká se to Karolíny. Nikdy doopravdy nepochopila, proč jsem musel ze Země odletět, a proto ani nemyslím, že mi to někdy úplně odpustí. Některé z žen jsou přesvědčené, že láska není jen důležitá součást života - nýbrž že to je život celý. Třeba mají pravdu ... V každém případě teď už je pozdě vést o to spor.

Snaž se ji povzbudit, když k tomu budeš mít příležitost. Zmiň-
je se o tom, že se vrátí na pevninu. Bojím se, že jestli to udělá ...

Jestli s ní nic nepořídíš, pokus se potěšit Chrise. Stýská se mi po něm víc, než se odvažuju vyslovit.

[illegible]

17 - VÝSADKOVÝ ODDÍL

Ani za ideálních podmínek není jednoduché proniknout do vraku kosmické lodi nebo do takové, která nespolupracuje. Dokonce to může být velmi nebezpečné.

Na papíře to Walteru Curnowovi bylo jasné, jenže jak taková pravda vypadá na vlastní kůži, to pocítil až tehdy, když spatřil Discovery, jak se její stometrový trup převrací v kotrmelcích. Leonov se držel v bezpečné vzdálenosti. Tření už před lety zbrzdilo rotující část Discovery, čímž přeneslo její točivý moment na celý zbývajících trup. Opuštěná loď se teď zvolna odvalovala po své oběžné dráze jako taktovka mažoretky.

Prvním úkolem bylo otáčení zastavit. Způsobovalo, že Discovery byla nejenže neovladatelná, ale nedalo se k ní ani přiblížit. Když na sebe Curnow společně s Maxem Brajlovským natahoval v přechodové komoře skafandr, přepadl ho vzácný pocit, že na to nebude stačit; začal si dokonce připadat méněcenný. Tohle přece vůbec s jeho prací nesouviselo. Stísněně se ohrazoval: „Jsem kosmický technik, a ne kosmická opice.“ Jenže práce se udělat musela. On jediný měl kvalifikaci, která mohla osvobodit Discovery ze zajetí u měsíce Io. Maxovi a jeho společníkům by to zabralo příliš mnoho času, neboť by pracovali s neznámými schémata zapojení a s neznámými přístroji. Než by loď oživil a naučili se s ní zacházet, utopila by se v ohni sírových jezer tam dole pod nimi.

„Nemáš strach, že ne?“ zeptal se ho Max, když se chystali, aby si nasadili přilby.

„Ne tolik, abych si znečistil skafandr. Jinak mám.“

Max potlačil smích. „Řekl bych, že pro takovou práci je to přesně to pravé. Ale neměj obavy - dopravím tě tam celého, na svém - jak tomu říkáte?“

„Koště. Protože na něčem podobném lítají čarodějnice.“

„Aha. Už jsi to s ním zkoušel?“

„Kdysi, jenže mi uletělo. Všem to tehdy připadalo k popukání.“

Existují lidské činnosti, které si vyvinuly zcela jedinečné a charakteristické nástroje - hák přístavního dělníka, hrnčířský kruh, zednická lžice, geologické kladívko. Muži, kteří se uvrtnali na stavby kosmických děl ve stavu beztlíže, vyvinuli koště.

Byla to úplně jednoduchá věc - dutá trubice přesně metr dlouhá, na jednom konci s přistávacím zařízením a se smyčkou na uchycení na druhém. Stisknutím knoflíku se dalo teleskopicky prodloužit na pěti či šestinásobek své normální délky a vložené tlumiče umožňovaly vycvičenému kosmonautovi předvádět udivující obraty. Přistávací zařízení se dalo v případě potřeby zaměnit za mechanický manipulátor nebo za hák; objevovalo se i mnoho dalších vylepšení, avšak tohle byl základní model. Koště ošidně vypadalo, že je snadné na ovládání, jenže nebylo.

Čerpadla přechodové komory odsála vzduch, rozsvítil se nápis VYSTUP. Otevřely se vnější dveře a oni zvolna vypluli do prázdna.

Discovery se otáčela jako lopatky větrného mlýna asi dvě stě metrů od nich. Následovala *Leonova* na jeho oběžné dráze okolo měsíce Io, který vyplňoval polovinu oblohy. Jupiter vidět nebylo, nacházel se na opačné straně za svým satelitem. Byl to promyšlený záměr. Využívali Io jako štít, aby je ochránil před pronikavým zářením, šlehajícím tam a zpět v pomyslné výbojce, která spojovala obě kosmická tělesa. Ale i tak byla úroveň radiace nebezpečně vysoká, zbývalo jim méně než patnáct minut na to, aby se znovu ukryli.

Téměř ve stejnou chvíli začal Curnow zápasit se skafandrem. „Když jsem odlétal ze Země, seděl mi bezvadně,“ stěžoval si. „Ale teď se v něm melu jak hrášek v bubnu.“

„To se dá vysvětlit jednoduše, Waltře,“ vmísila se šéflékařka Ruděnková pomocí rádiového okruhu. „V hibernaci jsi ztratil deset kilo, které můžeš opravdu klidně postrádat. Stejně jsi už tři přibral nazpátek.“

Než se Curnow zmohl na vhodnou odpověď, zjistil, že ho cosi sice jemně, avšak vytrvale popotahuje od *Leonova* pryč.

„Jen klidně sed, Waltře,“ povídal Brajlovský. „Nespouštěj trysku, ani kdyby tě to začalo převracet. Nech to všechno na mně.“

Když je maličké tryskáče odnášely směrem k *Discovery*, Curnow sledoval sotva patrné obláčky, vystupující jakoby z batohu mladšího muže. Po každém obláčku výfukových plynů sebou tažné lano měkce trhlo a Curnow se začal přibližovat k Brajlovskému, jenže nikdy ho nedostihl dřív, než vyšlehl další obláček. Připadal si úplně jako jo-jo, jež zrovna prodělávalo jeden ze svých pravidelných návratů do módy, komíhal se na laně nahoru a dolů.

Existoval jen jeden jediný způsob, jak se k opuštěné lodi přiblížit, a to po ose, kolem níž se pozvolna otáčela. Střed rotace *Discovery* se nacházel přibližně uprostřed trupu, poblíž anténní soustavy, a Brajlovský se svým vystrašeným partnerem ve vleku mířil přímo do těch míst. Jak nás dokáže oba včas zastavit?, kladl si Curnow otázku.

Discovery teď připomínala velikou štíhlou činku pomalu se kutálející přes celou oblohu před nimi. I když jí celá otáčka trvala několik minut, oba konce se hnaly úctyhodnou rychlostí. Curnow se pokusil nevšímat si jich a plně se soustředit na přibližující se - a nehybný - střed.

„Pustím se do toho,“ povídal Brajlovský. „Nesnaž se mi pomáhat a nenech se vyvést z míry, ať se děje cokoli.“

Počkat, co tím chce říct? ptal se Curnow sám sebe a zároveň se v duchu obrňoval proti všem překvapením.

Všechno se odehrálo v pěti sekundách. Brajlovský stisknutím knoflíku teleskopicky prodloužil své koště do jeho plné, čtyřmetrové délky a narazil do přibližující se lodi. Koště se zase začalo skládat, jeho pružina, uložená uvnitř, převzala od Brajlovského značný moment hybnosti, avšak na rozdíl od Curnowova očekávání jim neumožnila klidné přistání vedle nástavby pro anténu. Náhle se znovu vymrštila, takže se ruský kosmonaut odrazil od *Discovery* stejnou rychlostí, jakou se k ní přiblížil. Přehnal se kolem Curnowa jenom na několik centimetrů a směřoval rovnou do vesmíru. Zděšený Američan si v té rychlosti stačil všimnout jen toho, že se směje na celé kolo.

O zlomek chvíle později škublo lano, jimž byli spojení, a Curnow pocítil prudké brzdění, neboť oba momenty hybnosti se vyrovnávaly. Jejich opačné rychlosti se přesně vyrovnaly. Vůči *Discovery* teď prakticky stáli na místě. Curnowovi stačilo, aby se natáhl k nejbližšímu držáku a oba je přitáhl k lodi.

„Už jsi někdy zkoušel hrát ruskou ruletu?“ zeptal se, když se trochu vzpamatoval.

„Ne - co to je?“

„Někdy tě to musím naučit. Je to skoro stejně dobré k zahánění nudy jako to, cos udělal.“

„Doufám, Waltře, že nechceš tvrdit, že by Max podnikl něco skutečně nebezpečného!“

Doktorka Ruděnková se ozvala, jako by ji doopravdy šokoval, a Curnow se rozhodl, že na to raději neodpoví. Jeho zvláštní smysl pro humor Rusové někdy nechápali. „Ze mě si klidně můžete dělat blázný,“ zamumlal si pod vousy, tak, aby to nezaslechla.

Když se teď pevně připojili k prostředku lodi, otáčející se jako lopatky větrného mlýna, žádnou rotaci už nevnímal - zejména když upíral pohled jenom na pancéřové pláty přímo před nosem. Jako další cíl měl žebřík, ubíhající do dálky podél válcovitého trupu Discovery. Kulovitá velitelská sekce až úplně na konci se zdála několik světelných roků daleko, ačkoli dobře věděl, že celá ta vzdálenost je pouhých padesát metrů.

„Půjdu napřed,“ řekl Brajlovský, namotávající na sebe volnou část lana, které je spojovalo. „Nezapomeň - celou cestu jdeš dolů. Nebudeš mít žádné potíže - klidně se můžeš držet jednou rukou. Dokonce i úplně dole je gravitace jenom asi jedna desetina g. A to je - jak se to řekne? - malichernost.“

„Asi chceš říct maličkost. Doufám, že nebudeš malicherný a dovolíš mi lézt nohama napřed. Nikdy jsem nešplhal rád po žebříku hlavou dolů - dokonce ani v nepatrné gravitaci.“

Curnow si velice dobře uvědomoval, jak je důležité, aby udržel lehký, žertovný tón. Jinak by ho nebezpečí a záhadné okolnosti naprosto zdrtily. Tak se tedy dostal až sem, téměř miliardu kilometrů daleko od domova, a chystal se vniknout na nejproslulejší vrak z celé historie kosmického výzkumu. Jakýsi reportér nazval kdysi *Discovery* kosmickou Marií Celeste - a nebyla to tak špatná analogie. Jenže tu také byly mnohé okolnosti, jež dělaly situaci naprosto jedinečnou. I kdyby se dokázal odpoutat od divoké krajiny měsíce Io, jež zaplňovala polovinu oblohy a připadala mu jako obraz z tíživého snu, připomněl by si je vlastní rukou. Pokaždé, když uchopil příčli žebříku, setřel rukavicí tenkou vrstvičku sirného prachu.

Samozřejmě, Brajlovský měl naprostou pravdu. Přitažlivá síla, způsobovaná tím, že se loď převalovala vesmírem, se snadno dala překonávat. Curnow ji dokonce vítal, když na ni přivykl, dávala mu příjemný pocit, kde je nahoře a kde dole.

A potom, naprosto neočekávaně, dorazili k veliké, mezitím úplně odbarvené kouli, jež skrývala řídicí stanoviště a systémy zajišťující v *Discovery* životní podmínky. Jen o několik metrů dál se na-

cházel nouzový průlez - přesně týž, uvědomil si Curnow, jímž se protáhl Bowman, aby se definitivně vypořádal s Halem.

„Doufám, že se dostaneme dovnitř,“ zamumlal Brajlovský.
„Byla by to otrava hnát se tak daleko a narazit na zamčené dveře.“

Seškrábal síru, zakrývací panel nesoucí displej s nápisem STAV UZÁVĚRU.

„Nefunguje, samozřejmě. Mám vyzkoušet automatické ovládání?“

„Tím nic nezkazíš, ale nic se nestane.“

„Máš pravdu. No tak to půjde ručně ...“

Bylo fascinující pozorovat, jak se v zakřivené stěně otevřela na vlas uzoučká škvírka a z ní se do vesmíru rozptýlil malý obláček plynu, odnášející s sebou útržek papíru. Nebyl to náhodou nějaký životně důležitý vzkaz? To se už nikdy nedozvědí. Papírek vířivě odplachtil, a aniž ztratil na rychlosti, zmizel směrem ke hvězdám.

Než se temná, nehostinná jeskyně přechodové komory otevřela úplně, Brajlovský musel otáčet ručním ovládáním po dobu, jež jim připadala jako věčnost. Curnow zadoufal, že by mohlo ještě svítit aspoň nouzové osvětlení. Jenže takové štěstí je nepotkalo.

„Teď šéfuješ ty, Waltře. Vítám tě na území Spojených států.“

Když se vsoukal dovnitř a přešel paprskem reflektoru na přilbě kolem dokola po přechodové komoře, rozhodně to nebylo uvítání příliš hřejivé. Pokud však dokázal Curnow odhadnout, všechno bylo na svém místě. Co jiného měl ale očekávat?, zeptal se sám sebe, napůl nahněvaně.

Zavřít dveře manuálně trvalo dokonce ještě delší dobu než jejich otevření, jenže neměli jinou možnost, dokud loď nebude znovu pod proudem. Okamžik před tím, než se průlez uzamkl, se Curnow odvážil přelétnout pohledem šílené panorama tam venku.

Poblíž rovníku vzniklo nové pableskující modré jezero, byl si jistý, že ještě před několika hodinami tam žádné nebylo. Podél jeho břehů tančily jasně žluté záblesky, v barvě charakteristické pro hořící sodík. Nad celou noční krajinou lo plál závoj přízračných plazmových výbojů jedné z polárních září, jež tady navazovaly téměř jedna na druhou.

Byla to ta pravá potrava pro budoucí děsivé sny - a jako by ani tohle nestačilo, vynořil se přízrak hodný štetce šíleného surrealistického malíře. Na černé obloze se objevil obrovský roh, úplně jako by

vyplul přímo z ohnivé záplavy hořícího měsíce, přesně takový, jaký by spatřil k záhubě odsouzený torero ve chvíli, kdy udeřila jeho poslední hodinka.

Vycházel srpek Jupiteru, aby pozdravil Discovery a Leonova, ženoucí se po společné dráze přímo proti němu.

18 - ZÁCHRANNÉ PRÁCE

Od chvíle, kdy se za nimi zavřelo víko průlezu, si tiše prohodili svoje role. Teď byl doma Curnow, zatímco Brajlovský už naopak ve svém živlu nebyl a v labyrintu jako uhel černých chodeb a tunelů, tvořících vnitřek Discovery, se cítil tak trochu nesvůj. Teoreticky se sice v lodi vyznal, jenže veškeré svoje vědomosti načerpal pouze studiem plánů. Curnow naopak strávil celé měsíce prací na stále ještě nedokončeném dvojčeti Discovery, vyznal se v ní doslova se zavázanýma očima.

Postupovali obtížně, protože tato část lodi byla projektována pro beztlaký stav. Nyní vytvářela spontánní rotace umělou gravitaci. Byla sice slabá, ale vždycky se jim zdálo, že působí v tom nejnevhodnějším směru.

„První věc, kterou musíme udělat,“ reptal Curnow, když sletěl chodbou několik metrů, než se mu podařilo zachytit se drždla, „bude to, že zastavíme tohle zatracené otáčení. A to nedokážeme, dokud není proud. Jenom doufám, že Dave Bowman ještě dřív, než opustil loď, všechny systémy zajistil.“

„Víš určitě, že chtěl loď opustit? Možná plánoval, že se vrátí.“

„Můžeš mít pravdu; myslím, že se to sotva někdy dozvíme. Pokud to věděl on sám.“

Pronikli teď už do přístaviště kapslí - do „kosmické garáže“ *Discovery*, která původně obsahovala tři jednomístné moduly ve tvaru koule, určené pro výstup do kosmického prostoru. Zbývala tu jen kapsle číslo 3. Jednička se ztratila při záhadné nehodě, při níž zahynul Frank Poole - a dvojka, s tou odletěl Dave Bowman, ať už to bylo kamkoli.

V přístavišti kapslí visely rovněž na věšácích dva kosmické skafandry, jež bez přileb vzbuzovaly nepříjemný dojem dvou mrtvol se sťatými hlavami. Člověk nemusel mít velkou fantazii - a Brajlov-

ský toho měl už teď dost za sebou - aby si do nich zasadil nějaké hrůzostrašné obyvatele.

Naneštěstí, ačkoli ne zcela nečekaně, Curnowův občas nezodpovědný smysl pro humor vyvrcholil právě v tomhle okamžiku.

„Maxi,“ povídal smrtelně vážným tónem, „ať se bude dít cokoliv, prosím tě, ne abys pronásledoval lodního kocoura.“

Brajlovského to na několik milisekund zcela vyvedlo z míry, málem odvětil: „Tos neměl říkat, Waltře,“ avšak včas se vzpamatoval. Bylo by to evidentní přiznání nejistoty. Namísto toho odpověděl: „To bych rád věděl, který idiot ten film zařadil do naší filmotéky.“

„Pravděpodobně Kateřina, aby otestovala naši duševní rovnováhu. Ostatně mohls popukat smíchy, když jsme si ho minulý týden promítali.“

Brajlovský se odmlčel, Curnowova připomínka měla naprostou pravdu. Jenže tehdy to bylo na důvěrně známé palubě *Leonova*, prohráté a osvětlené a plné přátel - nikoli v promrzlém vraku, černém jak uhlí a plném přízraků. Člověk mohl být racionální jak chtěl, a přesto si uměl velice snadno představit nějakou nelítostnou mimozemskou bestii, jak se krade těmito koridory a pátrá po někom, koho by mohla roztrhat.

Za to za všechno můžeš ty, babičko (kéž tvoje ostatky šťastně a spokojeně spočívají v sibiřské tundře) - tys mi naplnila hlavu tolika příšernými legendami. Když zavřu oči, ještě dnes vidím chatrč Baby Jagy, stojící uprostřed mýtiny na své kuřecí noze ...

Pryč s těmi nesmysly. Jsem skvěle připravený mladý inženýr a mám před sebou nejzávažnější úkol svého života, nesmím přece před svým americkým přítelem prozradit, že někdy bývám ustrašený kluk ...

Ty zvuky všechno zhoršovaly. Ozývalo se jich příliš mnoho, ačkoli byly tak tichounké, že na zvukovém pozadí vlastního skafandru je zaslechl jen zkušený astronaut. Avšak na Maxe Brajlovského zvyklého pracovat v naprosto tichém prostředí působily znervózňujícím dojmem, ačkoli věděl, že to podivné praskání a skřípění způsobuje téměř jistě tepelná roztažnost, jak se loď otáčela jako pečeně na rožni. Třebaže tak daleko bylo už Slunce slaboučké, přece jen stále ještě existoval podstatný rozdíl mezi světlem a stínem.

Necítil se dokonce dobře ani ve svém skafandru, na který byl zvyklý, neboť venku byl stejný tlak jako uvnitř. Síly působící na jeho

klouby se tu nepatrně změnily a už nedokázal přesně odhadovat svoje pohyby. Jsem jak začátečník, jako bych znovu začínal s výcvikem, říkal si zlostně. Nejvyšší čas rozehnat tenhle stav nějakým důrazným činem ...

„Waltře - rád bych vyzkoušel vzduch.“

„Tlak je dobrý, teplota - uf - máme sto pět stupňů pod nulou.“

„Jako pořádná ruská zima. Ostatně vzduch ze skafandru nejhorší chlad zadrží.“

„No dobře, zkus to. Ale dovol, abych ti při tom svítil do tváře. Uvidím, kdybys začal modrat. A udržuj hovor.“

Brajlovský odblokoval hledí a celou obličejovou část přilby odsunul vzhůru. Zdálo se mu, že ho po tvářích polaskaly ledové prsty, ucukl před nimi, pak se opatrně nadechl a ještě jednou, hlouběji.

„Mrazivé - ale plíce mi to nespaluje. Jenže je tu takový divný zápach. Zatuchlina, hníloba - jako by cosi – ne!“

Brajlovský zbledl a prudce spustil hledí.

„Stalo se něco, Maxi?“ zeptal se Curnow tentokrát se zcela nepředstíranými obavami. Brajlovský neodpovídal, vypadal, že se snaží získat znovu vládu sám nad sebou. Vážně se zdálo, že mu hrozí těžké a někdy dokonce smrtelné nebezpečí - že začne ve skafandru zvracet.

Nastala dlouhá odmlka. Pak se ozval Curnow uklidňujícím hlasem; „Už mi došlo. Ale určitě se mylíš. Víme, že se Poole ztratil kdesi ve vesmíru. Bowman hlásil, že ... ty, co zahynuli v hibernaci, vypustil do vesmíru - a můžeme si být jisti, že to s taky udělal. Nikdo jiný tu být nemůže. Kromě toho je tady moc velká zima.“ Málem dodal „jak v márnici“, ale včas se vzpamatoval.

„Jenže předpokládejme,“ tiše namítl Brajlovský, „jenom předpokládejme, že se Bowmanovi podařilo vrátit na loď- a že zemřel tady.“

Nastalo ještě delší ticho, pak Curnow uvážlivě a pozvolna odkryl své vlastní hledí. Když mu mrazivý vzduch vrazil do plic, trhl sebou, nato pokrčil nos odporem.

„Takhle to je. Máš pravdu, ale nechal ses moc unést obrazovností. Vsadím se deset ku jedné, že ten smrad pochází z lodní kuchyně. Než loď zmrzla, nejspíš se tam zkazilo nějaké maso. A Bowman byl určitě příliš zaměstnaný na to, aby dobře vedl domácnost. Znam mládenecké byty, které smrdí zrovna tak hrozně.“

„Máš možná pravdu. Aspoň doufám.“

„Určitě. Ale i kdybych neměl - jaký by v tom byl sakra rozdíl? Dostali jsme úkol, který musíme splnit, Maxi. Jestli tu Dave Bowman pořád ještě je, to už není náš obor - že, Kateřino?“

Tentokrát šéflékařka neodpověděla. Dostali se už příliš hluboko dovnitř do lodi, než aby k nim pronikl rádiový signál. Zůstali odkázáni sami na sebe, avšak Maxův bojový duch prudce narůstal. Byla to výhoda, uvažoval, pracovat s Walterem. Americký technik se občas zdál měkký a lehkomyšlný. Ale byl naprosto na svém místě a když to bylo třeba, i tvrdý jak ocel.

Společně to dokáží - *Discovery* oživit a snad i vrátit se s ní zpátky k Zemi.

19 - OPERACE VĚTRNÝ MLÝN

Když se *Discovery* znenadání rozzářila jako vánoční stromček, s navigačním a vnitřním osvětlením planoucím od jednoho konce k druhému, radostný pokřik z paluby Leonova se snad dal zaslechnout i přes vzduchoprázdny prostor mezi oběma loďmi. Jak však světla zas okamžitě zhasla, proměnil se v ironické zasténání.

Po celou následující půlhodinu se už nic jiného nepříhodovalo, pak začaly široké průhledy na pilotní kabině *Discovery* žhnout měkkým karmínem nouzových světel. O několik minut později se dali zahlédnout Curnow s Brajlovským, jak se pohybují uvnitř a jejich postavy zamlžovala vrstvička sirného prachu.

„Haló, Maxi - Waltře - slyšíte nás?“ zavolala Táňa Orlovová. Obě postavy jim okamžitě zamávaly, avšak víc neodpověděly. Zjevně byli příliš zaměstnaní, než aby jen tak žvanili. Pozorovatelé na Leonovovi museli dál trpělivě čekat. Mezitím se rozsvěcovala a zase zhasínala nejrůznější světla, jedny ze tří dveří přístaviště kapslí se pozvolna otevřely a prudce zavřely a hlavní anténa se pootočila o slabých deset stupňů.

„Haló, Leonove“ konečně se ozval Curnow. „Promiňte, že jsme vás nechali tak dlouho čekat, ale měli jsme toho tady dost na práci. Podám stručné zhodnocení, vycházející z toho, co jsme až dosud překontrolovali. Loď je v mnohem lepším stavu, než jsem se obával. Trup je nedotčený, vzduch propouští nepatrně, tlak je osmdesát pět procent normálního atmosférického. Ovzduší je vcelku dýcha-

telné, jenže si budeme muset dát práci s jeho recyklizací, smrad je tu pekelný.

Nejlepší objev je, že energetická soustava zůstala nepoškozená. Hlavní reaktor pracuje ve stabilním režimu, baterie jsou v dobrém stavu. Skorem všechny jističe byly vyhozené - buď vylítly samy, anebo je odpojil Bowman předtím, než loď opustil - takže veškerá klíčová elektroinstalace byla zajištěná. Ale čeká nás ještě kus práce, než všechno překontrolujeme, aby se do toho dal pustit plný příkon.“

„Jak dlouho to potrvá - aspoň ústřední bloky: zajištění životních podmínek na lodi, pohon?“

„Těžko říct, kapitáne. Kolik zbývá času, než Discovery spadne?“

„V současné době je minimální odhad deset dní. Ale víš, jak se pořád mění plus - i minus.“

„No dobře, pokud nenarazíme na nějaké neočekávané zádrhly, můžeme dostat Discovery z téhle pekelné díry na stabilní oběžnou dráhu - tak řekneme do týdne.“

„Potřebujete něco?“

„Ne - nic nám neschází, ani Maxovi, ani mě. Teď se dáme do rotující části, zkontrolujeme ložiska. Chtěl bych spustit setrvačnicko co nejdříve.“

„Promiň, Waltře - ale je to tak důležité? Gravitace je pohodlná, jenže na chvíli se bez ní docela dobře obejdeme.“

„Nejde mi o gravitaci, i když může být na lodi užitečná. Když se nám podaří znovu roztočit setrvačnicko, vyrovná se otáčení lodi - skončí ty kotrmelce. Potom budeme moci spojit lodi přechodovými komorami k sobě a vyhneme se výstupům do kosmického prostoru. To nám usnadní práci stonásobně.“

„Výborný nápad, Waltře - ale přece nebudeš spojovat moji loď s tím ... větrným mlýnem. Co když se ložiska zadřou a setrvačnicko urve? To by nás roztrhalo na kusy.“

„Souhlas. Ten přechod vybudujeme, až budou věci jasné. Ohlásím se znovu hned, jak to půjde.“

Následující dva dny nikomu nepřinesly mnoho odpočinku. Ke konci Curnow s Brajlovským prakticky ve skafandrech usínali, avšak prohlídku *Discovery* dokončili a nepotkala je žádná nepříjemná překvapení. Jak Agentuře pro vesmír, tak i Státnímu departmentu spadl kámen ze srdce, když obdržely předběžnou zprávu. Dala jim jisté

oprávnění prohlásit, že *Discovery* není vrak, nýbrž „dočasně opuštěná kosmická loď Spojených států“. Nyní vyvstal úkol znovu ji uvést do chodu.

Jakmile obnovili dodávku proudu, následoval problém vzduchu. Smrad se jim nepodařilo vymýtiti ani nejpečlivějším úklidem. Curnow měl pravdu, když za jeho zdroj označil potravu, která se zkazila poté, co přestaly fungovat chladničky. Curnow také s předstíranou vážností hlásil, že to je vlastně úplně romantické. „Stačí, abych zavřel oči,“ tvrdil, „a mám dojem, že se nacházím na starodávné velrybářské lodi. Umíš si představit, jak to asi muselo smrdět na takovém Pequodu?“

Po návštěvě *Discovery* všichni zcela jednomyslně souhlasili, že k tomu je zapotřebí jenom velice málo představivosti. Problém nakonec vyřešili - anebo aspoň zredukovali na přijatelnou míru - tím, že ovzduší z lodi vypustili ven. Naštěstí v rezervních nádržích zbývalo dostatek vzduchu, aby ho nahradili.

Jednou z převelice vítaných novinek byl objev, že na lodi zůstalo devadesát procent pohonných hmot potřebných pro zpáteční cestu. Štědře se tu vyplatil výběr amoniaku namísto vodíku jako pracovního média pro plazmový pohon. Účinnější vodík by už před řadou let vytékal do vesmíru, bez ohledu na výtečnou izolaci nádrží a nízkou teplotu okolního prostoru. Naproti tomu téměř všechen amoniak zůstal bezpečně v kapalném stavu a zbývalo ho dostatek na to, aby doletěli s lodí zpátky na stabilní oběžnou dráhu kolem Země. Nebo přinejmenším okolo Měsíce.

Pravděpodobně nejkritičtějším krokem procesu znovuovládnutí *Discovery* bylo zastavení její vrtulovité rotace. Saša Kovaljov přirovnal Curnowa s Brajlovským k Donu Quijotovi a Sancho Panzovi a vyjádřil naděje, že jejich boj s větrnými mlýny skončí úspěšněji.

Nesmírně opatrně, s mnoha přestávkami na kontroly, pouštěli elektřinu do motorů setrvačníku a roztočili obrovský buben, který pohltil rotaci, tak dlouho zmítající lodí. Než se konečně *Discovery* přestala převalovat od špičky k zádi, vykonala celou sérii precesí. Poslední stopy nežádoucí rotace odstranily korekční polohové trysky. Obě lodi nehybně pluly jedna vedle druhé, dlouhá štíhlá *Discovery* přečnívala přes podsaditého, širokého *Leonova*.

Přechod z jedné lodi do druhé byl teď bezpečný a snadný, avšak kapitánka Orlovová stále odmítala svolit k přímému spojení. S

tímto rozhodnutím všichni souhlasili, neboť Io se neustále přibližoval. Ještě se mohlo stát, že budou muset opustit plavidlo, při jehož zachraňování se tolik nadřeli.

Skutečnost, že nyní pochopili původ záhadných poruch oběžné dráhy *Discovery*, jim ani v nejmenším nepomáhala. Pokaždé, když loď prolétala mezi Jupiterem a Io, procházela výbojkou spojující obě kosmická tělesa - elektrickou řekou tekoucí mezi planetou a jejím měsícem. Výsledné vířivé proudy indukované v lodi ji neustále, při každém obletu, brzdily a zpomalovaly.

Neexistoval způsob, jak předpovědět okamžik, kdy se konečně *Discovery* na Io zřítí, neboť proud ve výbojce divoce kolísal v souhlasu s Jupiterovými vlastními, nevyzpytatelnými a tajemnými zákony. Aktivita občas dramaticky narůstala a provázely ji úžasné elektrické bouře a polární záře na Io. Tehdy se lodi propadaly dolů o mnoho kilometrů a zároveň se nepříjemně přehřívaly, dokud se s nárůstem teploty nevypořádaly termoregulační systémy.

Než si uvědomili, že tenhle nečekaný jev má zcela jasné vysvětlení, byli všichni překvapení a vystrašení. Při brždění vzniká teplo za jakýchkoli okolností a v jakýchkoli podmínkách. Silné proudy indukované v trupech *Leonova* a *Discovery* proměňovaly loď nakrátko v elektrické pícky. Nikoho pak už nepřekvapilo, že se část zásob potravin na *Discovery* v průběhu tolika let zkazila - když se loď takhle střídavě rozpalovala a zamrzala.

Když klesli k povrchu Io, jakoby pokrytému boláky a připomínajícimu víc než cokoli jiného ilustraci z lékařské učebnice, na pět set kilometrů, odvážil se Curnow spustit hlavní motory. *Leonov* se přitom zdržoval stranou ve velmi uctivé vzdálenosti. Nenastaly žádné viditelné efekty - nic takového jako oheň a dým ze starých chemických raket - avšak jak začala *Discovery* nabírat rychlost, obě lodi pozvolna od sebe odplouvaly. Po několika hodinách nesmírně jemného manévrování se lodi vzdálily od povrchu Io o tisíc kilometrů. Teprve pak nastal čas na krátký odpočinek a na sprádání plánů pro další etapu výpravy.

„Odvedli jste parádní kus práce, Waltře,“ povídala šéflékařka Ruděnková a objala Curnowa mocnou paží okolo jeho vyčerpaných ramen. „Všichni jsme na vás hrdí.“

Nenápadně mu rozlomila pod nosem maličkou kapsličku.

Probudil se o čtyřiaadvacet hodin později, naštvaný a hladový.

20 - GILOTINA

„Co to máš?“ otázal se Curnow s mírnou nechutí a v ruce potěžkával malý mechanismus. „Gilotinu na myši?“

„Hezké přirovnání - jenže já mám poličeno na větší úlovek.“ Floyd ukázal na blikající šipku na obrazovce, jež ukazovala složité schéma jakéhosi zapojení.

„Vidíš tenhle vodič?“

„Ano, hlavní přívod proudu. No a co?“

„Tady v tom místě vstupuje do Halovy hlavní operační jednotky. Byl bych rád, kdybys tuhle věcičku namontoval právě tam. Dovnitř kabelového kanálu, kde se to nedá najít, pokud by po tom člověk nešel úmyslně.“

„Chápu. Dálkové ovládání, takže budeš moct Hala vypnout, kdy se ti zachce. Moc šikovné - taky nevodivá čepel, aby nedocházelo k žádným zkratům, které by mohly způsobit poruchu - až to spustí. Kdopak dělá takové hračky? CIA?“

„Na tom nezáleží. Ovládání je u mě v kajutě - ta červená kalkulačka, která pořád leží na stole. Vložíš devět devítek, odmocniš a stiskneš INT. To je celé. Nejsem si jistý, jaký to má dosah - budeme to muset vyzkoušet - ale dokud jsou *Leonov* a *Discovery* jen pár kilometrů od sebe, nebude hrozit nebezpečí, že Hala zas popadne amok.“

„Komu ještě povíš o té ... věci?“

„No, jedinou osobou, před kterou to doopravdy tajím, je Čandra.“

„To jsem si myslel.“

„Ale čím méně lidí o tom bude vědět, tím menší je pravděpodobnost, že to někdo prozradí. Povím Táně, že to existuje, a ukážu jí, jak s tím zacházet - pro případ nouze.“

„Pro případ jaké nouze?“

„Tohle není moc inteligentní otázka, Waltře. Kdybych to věděl, tak bych tu zatracenou věc nepotřeboval.“

„Nejspíš máš pravdu. Kdy chceš, abych ten tvůj mechanický podřezávač Hala instaloval?“

„Co nejdřív můžeš. Nejradši ještě dnes v noci, až bude Čandra spát.“

„Nedělej si srandu. Pochybuju, že by někdy spal. Je jak matka ošetřující nemocné dítě.“

„Dobře, snad se občas musí vracet na Leonova, aby se najedl.“

„Povím ti novinku. Když naposledy přecházel na Discovery, přivázel si na skafandr pytlíček rýže. To mu stačí k životu na celé týdny.“

„Pak tedy budeme muset použít jednu z těch famózních Kateřiných knokautových kapslí. Na tobě se osvědčily parádně, co?“

Curnow si z Čandry dělal legraci - Floyd se aspoň domníval, že si ji dělá, ačkoli člověk si u něho nikdy nemohl být jistý úplně. Měl v oblibě s naprosto kamennou tváří pronášet zcela úděsné výroky. Rusům nějakou dobu trvalo, než jim to doopravdy došlo. Potom inklinovali k tomu, že se v sebeobraně smáli i tehdy, když to Curnow myslel smrtelně vážně.

Curnowův smích se od chvíle, kdy ho Floyd poprvé zaslechl v raketoplánu vzdalujícím se od Země milosrdně značně ztišil. Tehdy ho zjevně rozněcoval alkohol. Očekával s jistotou, že při oslavě konečného setkání Leonova s Discovery v něm probudí stejnou nechuť. Avšak i při této příležitosti, třebaže toho do sebe nalil pořádně, ovládl se Curnow stejně dobře jako sama kapitánka Orlovová.

Jediná věc na světě, kterou bral doopravdy vážně, byla jeho práce. Cestou ze Země byl pasažérem. Teď patřil k posádce.

21 - VZKŘÍŠENÍ

Chystáme se, říkal si Floyd, přivést k životu dřímajícího giganta. Jak zareaguje Hal na naši přítomnost? Po všech těch letech. Co si bude pamatovat z minulosti - a zachová se přívětivě, nebo je bude považovat za nepřítele?

Když Floyd plaval za doktorem Čandrou v prostředí stavu beztláče v pilotní kabině Discovery, v duchu se jen chvilkově odpoutával od gilotinového vypínače, který namontovali a vyzkoušeli před pouhými několika hodinami. Rádiové ovládání měl při ruce na několik centimetrů, a připadal si tak trochu jako blázen, že je vzal s sebou. V tomto stádiu zůstával Hal stále ještě odpojený od operačních systémů na lodi. Dokonce i kdyby ho reaktivovali, byl by pouhým mozkiem bez úďů, ačkoli nikoli bez smyslových orgánů. Byl by schopen ko-

munikovat, jenže nemohl jednat. Nejlépe to vyjádřil Curnow: „To nejhorší, co nám může udělat, je, že nám vynadá.“

„Jsem připraven k prvnímu testu, kapitánko,“ řekl Čandra. „Všechny odebrané moduly byly vráceny na místo a všemi obvody jsem nechal proběhnout diagnostické programy. Všechno se zdá být normální, přinejmenším na téhle úrovni.“

Kapitánka Orlovová vrhla rychlý pohled na Floyda, který přikývl. Čandra trval na tom, aby tomuto kritickému prvnímu spuštění Hala byli přítomni jen oni tři, a bylo naprosto jasné, že dokonce i takhle malé publikum je mu proti mysli.

„Výborně, doktore Čandro.“ Kapitánka, která nikdy nezapomínala na protokol, rychle dodala: „Doktor Floyd svůj souhlas dal a já sama nemám žádné námitky.“

„Měl bych objasnit,“ povídal Čandra tónem vyjadřujícím zřetelné odsouzení, „že mu zničili centra pro vnímání hlasu a syntézu řeči. Budeme ho muset učit mluvit úplně znovu. Naštěstí se učí několikmilionkrát rychleji než lidská bytost.“

Vědcovy prsty se roztančily po klávesnici, zjevně zcela náhodně vypsal tučt slov a jak se objevovala na obrazovce, každé z nich pečlivě vyslovil. Z reproduktoru se k nim slova vracela jako mrtvá ozvěna - prázdně, skutečně jen mechanicky, bez jakékoli známky, že by se za nimi skrýval nějaký intelekt. Tohle přece není ten starý Hal, pomyslel si Floyd. Tohle není o nic dokonalejší než ty primitivní mluvící hračky, které zaznamenaly takový převrat, když jsem byl ještě kluk.

Čandra stiskl klávesu REPEAT a celá série slov se ozvala ještě jednou. Už teď byl patrný pokrok, ačkoli nikdo by si nemohl mluvčího splést s člověkem.

„Slova, která jsem mu předložil, obsahují základní významotvorné hlásky v angličtině, potřebuje si je asi desetkrát zopakovat a bude to ucházející. Jenže nejsem dostatečně vybaven na to, abych provedl skutečně dobrou terapii.“

„Terapii?“ zeptal se Floyd. „Chcete říct, že Hal utrpěl - poškození mozku?“

„Ne,“ odsekl Čandra. „Logické obvody jsou v bezvadném stavu. Defektní je pouze hlasový výstup, ale i ten se bude postupně zlepšovat. Takže je třeba všechno kontrolovat na obrazovce, aby-

chom se vyhnuli dezinterpretaci. A pokud musíte mluvit, zřetelně artikulujte.“

Floyd se nakysle pousmál na kapitánku Orlovovou a položil otázku, která se sama nabízela.

„A co přízvuky všech našich Rusů na palubě?“

„Jsem si jistý, že kapitánka Orlovová a doktor Kovaljov nebudou mít problémy. Ale ostatní - no, budeme muset každého zvlášť otestovat. Kdo zkoušku neudělá, bude muset užívat klávesnici.“

„Tohle se zdá příliš na dlouhé lokty. Za současného stavu budete jedinou osobou, která se smí pokoušet akusticky komunikovat. Souhlasíš, kapitánko?“

„Absolutně.“

Jen bleskurychlé pokývnutí prozradilo, že jim doktor Čandra naslouchal. Jeho prsty pokračovaly v letu po klávesnici a sloupce slov i symbolů se hnaly přes obrazovku takovou rychlostí, že žádná lidská bytost by je nemohla vstřebat. Snad měl Čandra eidetickou paměť, neboť se zdálo, že vnímá celé stránky textu na jeden pohled.

Floyd s Orlovovou se už chystali, že zanechají vědce jeho tajemnému obřadu, když si znenadání opět uvědomil jejich přítomnost a pozvedl ruku v gestu, jež mělo varovat či předvídat. Téměř váhavým pohybem, v ostrém kontrastu s předchozím tancem jeho prstů po klaviatuře, uvolnil zablokování a stiskl oddělené, samostatně umístěné tlačítko.

Okamžitě, bez postřehnutelného zpoždění, z ovládacího pultu se ozval hlas a už to nebyla mechanická parodie na lidskou řeč. Skrývala se v něm inteligence - vědomí - vědomí sama sebe, třebaže ještě stále na primitivním stupni.

„Dobré jitro, doktore Čandro. Tady je Hal. Jsem připraven na svou první vyučovací hodinu.“

Rozhostila se chvíle šokovaného ticha, pak oba pozorovatelé v mžiku opustili pilotní kabinu, hnáni stejným podnětem.

Heywood Floyd by tomu nikdy neuvěřil. Doktor Čandra se rozplakal.

IV. Lagrangeův bod

22 - VĚTŠÍ BRATR

„ ... Taková roztomilá zpráva, o tom delfiním mládětku! Dove-
du si představit Chrise, jak vyvaloval oči, když s ním pyšní rodiče
připluli do domu. Mělas slyšet všechna ta ach a jů mých kolegů na
lodi, když viděli na videu, jak společně plavou a jak se na něm Chris
vozí. Navrhují, abychom ho pojmenovali Sputnik, což znamená zá-
roveň společníka, souputníka i družici.

Promiň, že jsem se od posledního přenosu tak dlouho neozval,
ale ze zpráv sis mohla udělat představu, jaký obrovský kus práce
jsme tady museli udělat. Dokonce i kapitánka Táňa přestala pouka-
zovat na schválený postup prací. Každý nový problém se musel řešit,
jakmile vyvstal, a čekalo to toho, kdo byl zrovna po ruce. Spíme je-
nom tehdy, když se už nedokážeme udržet na nohách.

Myslím, že všichni můžeme být hrdí na to, co už jsme udělali.
Obě lodi jsou provozuschopné a prakticky jsme uzavřeli první sérii
testování Hala. Za pár dní se dozvíme, jestli mu můžeme svěřit řízení
Discovery, až odsud odletíme na vyvrcholení naší výpravy - setkání s
Větším bratrem.

Nevím, kdo ho tak pojmenoval jako první - Rusové, pochopi-
telně, tím nejsou nijak nadšení. A zcela ironizují naše oficiální ozna-
čení MAT-2, několikrát přede mnou poukazovali na to, že se nachází
téměř miliardu kilometrů daleko od kráteru Tycho. Taky že Bowman
nehlásil žádnou magnetickou anomálii a že jediná podobnost mezi
ním a MAT-1 je ve tvaru. Když jsem se jich zeptal, jakému jménu by
dali přednost oni, navrhli název Zagadka, což znamená záhadu. Je
určitě bezvadné, jenže když se to pokouším vyslovit, všichni se smě-
jí, a tak zůstanu u Většího bratra.

Ať už tu věc označíš jakkoli, je teď od nás vzdálená pouhých
deset tisíc kilometrů a výprava k ní nebude trvat déle než několik
hodin. Jenže z téhle poslední etapy jsme všichni nervózní, radši ti to
ani nebudu povídat.

Doufali jsme, že bychom mohli na palubě *Discovery* objevit nějaké nové informace. Bylo to taky naše jediné zklamání, ačkoli jsme to měli očekávat. Hal byl samozřejmě odpojený dávno před střetnutím s monolitem, takže neměl v paměti nic z toho, co se stalo. Bowman si vzal všechna svá tajemství s sebou. Palubní deník neobsahuje nic a z automatického záznamu se už nic zjistit nedá.

Jediná novinka, kterou jsme odhalili, je naprosto soukromá - vzkaz, který Bowman zanechal pro svou matku. Zajímalo by mě, proč ho nikdy neodeslal. Očividně počítal s tím - nebo doufal - že se po svém posledním výstupu do kosmického prostoru vrátí zpátky na loď. My jsme ho ovšem paní Bowmanové doručili - žije teď v soukromém sanatoriu kdesi na Floridě jenže duševně je na tom bídě, takže už to možná pro ni nemá žádný význam.

No, tohle jsou v současné době veškeré novinky. Vůbec ti nejsem schopný povědět, jak moc mi chybiš ... a pozemské modré nebe a zelená moře. Tady všechny barvy září rudě a oranžově a žlutě - často tak nádherně, jako při tom nejfantastičtějším západu slunce, jenže po čase se ti začne stýskat po chladivém čirém světle z opačného konce spektra.

Líbám vás oba - ozvu se znovu, jakmile se mi to podaří.“

23 - SETKÁNÍ

Jediným mužem na palubě, jenž dokázal rozmlouvat s doktorem Čandrou v jeho vlastní terminologii, byl odborník na řídicí systémy a kybernetiku Nikolaj Ternovský. Ačkoli se Halův hlavní tvůrce a učitel zdráhal plně někomu věnovat svou důvěru, prosté fyzické vyčerpání ho donutilo, aby přijal cizí pomoc. Rus s Indoameričanem utvořili dočasné spojení, jež fungovalo překvapivě dobře. Většinu zásluhy na výborném výsledku měla srdečná a upřímná Nikolajova povaha, jeho schopnost vycítit, kdy ho Čandra doopravdy potřebuje a kdy dává přednost tomu, aby pracoval sám. Skutečnost, že Nikolajova angličtina byla zdaleka nejhorší na lodi, se stala zcela zanedbatelnou, poněvadž oba dva muži po většinu doby hovořili jazykem počítače, zcela nesrozumitelným komukoli jinému.

Po týdnů pozvolného a opatrného obnovování běhaly všechny Halovy rutinní, kontrolní funkce spolehlivě. Byl jako člověk, jenž

umí chodit, vyplňovat jednoduché příkazy, dělat nekvalifikovanou práci a primitivně konverzovat. Podle lidských měřítek měl inteligenční kvocient asi tak 50. Dosud se objevily jenom nejslabší náznaky jakési jeho vlastní osobnosti.

Stále byl jako náměsíčný; nicméně podle Čandrova odborného dobrozdání měl už teď dostatečné schopnosti na to, aby mohl řídit *Discovery* při letu z její oběžné dráhy kolem Io na setkání s Větším bratrem.

Všichni vítali vyhlídku, že se od pekla škvařícího se jim pod nohama vzdálí o dalších sedm tisíc kilometrů. Ačkoli podle měřítek astronomických to byla nicotná vzdálenost, díky ní při pohledu na nebe už nebude dominovat krajina jakoby vyvěrající z představ Dantových či Hieronyma Bosche. A ačkoli ani nejdivočejší erupce loď nezasáhly, stále se nemohli zbavit obav, že by se Io mohl pokusit utvořit nový rekord. S postupem času viditelnost na *Leonovově* pozorovatelně neustále snižovala tenká vrstvička síry a dříve či později bude muset někdo vystoupit do vesmíru a odstranit ji.

Když Hálovi poprvé předali řízení lodi, zůstali na palubě *Discovery* jen Curnow s Candrou. Byl to ostatně velice omezený způsob řízení, Hal pouze postupoval podle programu, který mu vložili do paměti a monitoroval jeho provádění. A lidská část posádky sledovala jeho. Kdyby se projevila jakákoliv disfunkce, okamžitě by převzala řízení sama.

Poprvé zažehli motory na deset minut. Nato Hal oznámil, že *Discovery* vystoupila na dráhu, umožňující přelet k monolitu. Okamžitě, jakmile to potvrdily *Leonovovy* radary a optické zaměřovací systémy, druhá loď se vznesla na stejnou dráhu. Provedli dvě menší korekce kursu a potom, o tři hodiny a patnáct minut později, obě lodi dorazily bez jakýchkoliv komplikací do prvního Lagrangeova bodu L1-10500 kilometrů nad povrchem Io, na pomyslné přímce spojující jeho střed se středem Jupiteru.

Hal se choval naprosto bezúhonně a na Čandrovi byly patrné tak výrazně lidské projevy jako uspokojení či dokonce radost. Jenže tehdy všichni už bloudili myšlenkami jinde. Větší bratr alias *Zagadka* byl od nich vzdálený pouhých sto kilometrů.

Dokonce už z takové vzdálenosti byl větší než Měsíc pozorovaný ze Země a díky svým dokonalým geometrickým tvarům a rovným hranám šokujícím způsobem nepřírozený. Na pozadí vesmíru by

byl naprosto neviditelný, avšak divoce se ženoucí Jupiterovy mraky o 350 tisíc kilometrů níž ho zobrazovaly dramaticky kontrastně. Mračna rovněž vyvolávala optický klam, který když se člověku jednou před očima objevil, prakticky se už nedal vymazat. Protože pouhé oko nedokázalo určit skutečnou polohu předmětu, Větší bratr jim často připomínal zející propadliště vsazené do Jupiterovy tváře.

Neměli žádný důvod předpokládat, že sto kilometrů by přinášelo větší bezpečí než deset nebo by naopak bylo nebezpečnější než tisíc. Připadalo jim to jen jako psychologicky vhodná vzdálenost pro první obhlídku. Palubní dalekohledy dokázaly z takové vzdálenosti rozeznat centimetrové detaily - avšak žádný takový vidět nebyl. Větší bratr se zdál dokonale hladký, což bylo v případě objektu, jenž pravděpodobně přetrvával milióny roků bombardování různými troskami poletujícími vesmírem, neuvěřitelné.

Když si ho Floyd prohlížel stereoskopickým dalekohledem, zdálo se mu, že stačí vztáhnout ruku a může se dotknout hladkého, ebenového povrchu - stejně jako to udělal na Měsíci před mnoha lety. Nejprve rukou navlečenou do rukavice jeho kosmického skafandru. Teprve když monolit v kráteru Tycho přiklopili vzduchotěsnou kupolí, mohl se ho dotknout holou rukou. Jenže v tom nebyl vůbec žádný rozdíl, neucítil, že se MAT-1 doopravdy dotkl. Připadalo mu, že jeho prsty narazily na neviditelnou překážku, a čím větší sílu vynakládal, tím víc narůstal i odpor. Zajímalo ho, jestli Větší bratr vyvolává stejný efekt.

Nicméně než se přiblížili na tak krátkou vzdálenost, museli provést kdejaký experiment, jaký jen byli schopni vymyslet, a ohlásit svá pozorování na Zemi. Jejich postavení se v mnohém podobalo situaci pyrotechniků snažících se zneškodnit neznámý druh bomby, která může explodovat při sebeslabším špatném doteku. Nikdo nemohl vyloučit, zda třeba i nejhleduplnější radarová sonda nevyvolá nějakou nepředstavitelnou katastrofu.

Prvních čtyřiaadvacet hodin nepodnikali nic jiného, než že pouze pozorovali pomocí pasivních přístrojů - dalekohledů, kamer, čidel na všechny vlnové délky. Vasilij Orlov využil příležitosti, aby proměřil rozměry kvádrů s maximální možnou přesností, a potvrdil již slavný poměr 1:4:9 na šest desetinných míst. Větší bratr měl přesně stejné tvary jako MAT-1 - jenže poněvadž byl delší než dva kilometry, byl 718krát větší než jeho menší sourozenec.

A tady se skrývala druhá matematická záhada. Po celá léta se lidé přeli o poměr 1:4:9 - poměr mocnin prvních tří celých čísel. To pravděpodobně nemohla být náhoda - takže se objevilo další číslo, s nímž se daly provádět nejrůznější kejkle.

Pozemští statistikové a matematictí fyzikové si už dávno šťastně hráli se svými počítači a snažili se uvést do nějakého vzájemného vztahu základní přírodní konstanty - rychlost světla, poměr hmotnosti protonu a elektronu, zlatý řez. Brzy se k nim připojily houfy numerologů, astrologů a mystiků, kteří vycházeli z výšky Chufewovy pyramidy, průměru Stonehenge, z azimutu orientace kreseb na planině Nazca, zeměpisné šířky Velikonočního ostrova a ze spousty jiných faktorů, z nichž byli schopni vyvozovat ty nejúžasnější závěry o budoucnosti. Ani v nejmenším je neodradilo, když známý washingtonský humorista vyhlásil, že podle jeho výpočtů nastal konec světa 31. prosince roku 1999, ale že všichni měli takovou kocovinu, že si toho nikdo nevšiml.

Stejně tak se zdálo, že ani Větší bratr nevěnuje žádnou pozornost dvěma kosmickým lodím, jež pronikly do jeho blízkosti. Ani když ho začaly opatrně zkoumat pomocí radarových paprsků a proudy rádiových pulsů, které, jak doufali, by měly přimět inteligentního posluchače, aby stejným způsobem odpověděl.

Po dvou dnech nezdarů lodi se svolením řídicího střediska snížily svou vzdálenost na polovinu. Z padesáti kilometrů se největší plocha kvádry zdála asi čtyřikrát větší než Měsíc na pozemském nebi - impozantní, avšak ještě ne tak ohromná, aby je psychicky deptala. Větší bratr pořád nemohl soupeřit s Jupiterem, stále desetkrát větším, a už i nálada celé výpravy se proměnila od ostražitosti promísené se strachem i obdivem k určité nedočkavosti.

Walter Curnow říkal téměř každému: „Větší bratr je možná ochotný vyčkávat pár miliónů let, ale my se odsud chceme dostat o chvilku dřív.“

24 - PRŮZKUM

Discovery opustila Zemi se třemi kapslemi, jež umožňovaly astronautům vydat se do kosmického prostoru bez těžkých skafandrů. O jednu přišla při nehodě - pokud to byla nehoda - kdy zahynul

Frank Poole. Další dopravila Dava Bowmana na jeho poslední setkání s Větším bratrem a sdílela s ním veškeré jeho osudy. Třetí byla stále v lodní garáži, v přístavišti kapslí.

Scházela jí jedna důležitá součást - poklop, který odhodil velitel Bowman, když podnikl svůj riskantní přechod od kapsle kosmickým prostorem ve skafandru bez přilby a pronikl nazpátek do lodi nouzovou přechodovou komorou - poté, co Hal odmítl otevřít dveře do přístaviště kapslí. Když Bowman z kapsle vystupoval, unikající vzduch ji odmrštil několik set kilometrů daleko. Teprve později přivedl velitel *Discovery*, kterého zaměstnávaly důležitější problémy, kapsli nazpět pomocí rádiového řízení. Nikoho nepřekvapovalo, že se nikdy neobtěžoval chybějící poklop nahradit.

Nyní se kapsle číslo tři (na kterou Max, odmítající podat jakékoli vysvětlení, napsal pomocí šablony jméno *Nina*) připravovala, na další výstup do kosmického prostoru. Poklop jí scházel pořád, ale teď nebyl důležitý. Vevnitř totiž nikdo nepojede.

Bowmanovo precizní vykonávání služby znamenalo nečekané štěstí a promarnili by příležitost, kdyby toho nevyužili. Tím, že použijí *Ninu* jako automatickou sondu, mohli by prozkoumat Většího bratra zblízka, aniž by riskovali lidské životy. Aspoň teoreticky; nikdo nemohl vyloučit nějakou prudkou reakci, která by zasáhla i loď. Ostatně padesát kilometrů neznamenal v kosmických měřítcích ani tolik, co tloušťka vlasu.

Po letech neudržování vypadala *Nina* dost sešle. Prach, který se ve stavu beztlíže neustále vznášel přístavištěm, se jí usadil na kapotě, takže kdysi neposkvrněně bělostná karosérie se proměnila ve špinavě šedou. Jak se *Nina* pozvolna vzdalovala od lodi, její vnější manipulatory se úhledně poskládaly směrem dozadu a její oválný průzor civěl do vesmíru jak ohromné tupé oko. Nevypadala příliš jako úchvatný vyslanec lidského rodu. Jenže v tom byla jistá výhoda, tak ubohý a pokorný emisar by se snad dal vzít na milost a jeho malé rozměry a malá rychlost by měly podtrhnout mírumilovné úmysly. Ozval se návrh, že by se *Nina* měla přiblížit k Většímu bratrovi s otevřenýma rukama. Tahle myšlenka byla však rychle pohřbena, když skoro všichni odsouhlasili, že kdyby oni viděli Ninu, jak se na ně řítí s rozpraženými mechanickými pařáty, prchali by jako o život.

Po velice pomalém dvouhodinovém letu zastavila *Nina* sto metrů od jednoho z rohů obrovské obdélníkové desky. Z takové blízkos-

ti si už člověk neuměl udělat představu o jejím skutečném tvaru. Televizní kamery mohly shlížet na špičku černého tetraedru, jehož velikost se nedala určit. Palubní přístroje nezaznamenaly radioaktivitu nebo magnetické pole, z Většího bratra nevycházelo naprosto nic s výjimkou nepatrného zlomečku slunečního světla, které od sebe blahosklonně odrážel.

Po pětiminutové přestávce - kterou zamýšleli jako náhražku pozdravu „Dobrý den, tady mě máte,“ - *Nina* diagonálně přelétla přes nejmenší obdélník, pak přes větší a nakonec přes největší, držela se přitom ve vzdálenosti asi tak padesáti metrů, ale místy se přiblížila až na pět. Z jakékoli vzdálenosti se však Větší bratr zdál stále stejný - hladký a jednotvárný. Dlouho předtím, než tuhle výzkumnou výpravu ukončili, začal všechny nudit a diváci z obou lodí se vrátili ke svým nejrůznějším povinnostem, jen čas od času mrkli na monitory.

„Tak to bychom měli,“ povídal Walter Curnow, když se *Nina* konečně vrátila na místo, odkud předtím vyrazila. „Tímhle se můžeme bavit až do smrti a stejně se už nic nového nedozvíme. Co mám udělat s *Ninou* - vrátit ji domů?“

„Ne,“ řekl Vasilij, který vstoupil do hovoru z paluby *Leonova*. „Mám návrh. Pošli ji přesně do středu velkého obdélníku. Nech ji stát - no, sto metrů od něj. Zapni radar na maximální přesnost a nech ji tam zaparkovanou.“

„To není problém - ovšem až na to, že nějaký reziduální pohyb tu vždycky zůstane. Ale jaký to má smysl?“

„Právě se mi připomněla úloha z jednoho astronomického semináře na fakultě - gravitační vliv nekonečně velkého plochého tělesa. Nikdy by mě ani nenapadlo, že budu mít příležitost, abych ji využil prakticky. Když prostuduju, jak se bude *Nina* po dobu několika hodin pohybovat, přinejmenším budu schopen vypočítat, jakou má *Zagadka* hmotnost. Tedy pokud nějakou má. Začínám si totiž myslet, že ve skutečnosti není nic.“

„Tohle se dá vyřešit úplně jednoduchým způsobem a popřípadě to budeme muset podniknout. *Nina* musí k té věci přiletět a prostě se jí dotknout.“

„Už to udělala.“

„Jak to myslíš?“ zeptal se Curnow dost rozhorleně. „Nikdy jsem s ní nebyl blíže než na pět metrů.“

„Nekritizuju tvůj způsob řízení - i když na první setkání to bylo dost těsné, že? Ale *Zagadky* ses dotkl pokaždé, když jsi poblíž jejího povrchu spustil trysky.“

„To je jako bleška a slon!“

„Snad. To prostě nevíme. Ale raději bychom měli předpokládat, že si to tak či onak už naši přítomnost uvědomuje, a že nás to bude snášet jen potud, pokud tomu nebudeme na obtíž.“

Zanechal ve vzduchu nevyslovenou otázku. Jak se dá popudit dva kilometry dlouhý černý kvádr? A jak se jeho zloba projeví?

25 - POHLED Z LAGRANGEOVA BODU

Astronomie oplývá takovými fascinujícími, avšak bezvýznamnými shodami okolností. Nejproslulejší je fakt, že při pohledu ze Země má Slunce i Měsíc stejný zdánlivý průměr. Tady v libračním bodu L1, který si zvolil Větší bratr ke svému kosmickému balancování na gravitačním visutém laně mezi Jupiterem a Io, docházelo ke stejnému úkazu. Vypadalo to tak, jako by planeta i její měsíc měly přesně stejnou velikost.

Jenže jakou velikost! Ne mizernou polovinu stupně jako Slunce a Měsíc, nýbrž průměr větší čtyřicetkrát - a rozlohu šestnáctkrát. Stačil pohled na jednoho z těchto obrů, aby člověk pocítil bázeň a údiv, na oba zároveň byla podívaná přímo zdrcující.

Celým cyklem prošla obě tělesa za čtyřicet dvě hodiny – když byl Io v novu, Jupiter zářil jako úplněk a obráceně. Avšak dokonce i tehdy, když se Slunce skrylo za Jupiter a planeta se k nim obracela jen svou noční stranou, byl neodmyslitelně zde - obrovitý černý kotouč zastíňující hvězdy. Čern občas rozervávaly zášlehy blesků trvajících dlouhé vteřiny, jež pocházely z elektrických bouří mnohem větších než rozloha celé Země.

Io se objevoval na opačné straně oblohy, připomínal netečný kotlík, v němž se vařily všechny možné odstíny červené a oranžové, a ke svému mohutnému pánu se neustále obracel vždy stejnou tvář. Z jeho sopek občas vyšlehly žluté mraky a zase okamžitě padaly nazpátek na jeho povrch. Podobně jako Jupiter, jen v trochu delším časovém měřítku, byl i Io kosmickým tělesem bez stabilního zeměpi-

su. V průběhu několika desítek roků se jeho povrch zcela přetvořil - Jupiterův během pouhých dní.

Jak se Io tenčil do své poslední čtvrti, tak se v droboučkém vzdáleném slunci rozzařovala rozlehlá mračná krajina Jupiteru, opasovaná množstvím proplétajících se pruhů a proužků. Tu a tam přepnul přes Jupiterovu tvář stín samotného Io nebo některého z jeho vzdálenějších měsíců. Naproti tomu při každé otáčce se ukázala rudá skvrna - obrovský vír veliký jako planeta, který už přetrvával po celá století, jestli ne po tisíceletí.

Posádka *Leonova*, vznášející se uprostřed takových divů, získala výzkumný materiál až do konce života - a přitom přírodní útvary Jupiterovy soustavy byly až na samém konci seznamu, sestaveného podle jejich důležitosti. Na prvním místě stál Větší bratr, ačkoli se k němu lodi přiblížily na pouhých pět kilometrů, Táňa stále odmítala povolit jakýkoliv přímý fyzický kontakt. „Chci vyčkat,“ povídala, „pokud nenastane situace, která by nám umožňovala okamžitý únik. Potom uvážíme svoje další kroky.“

Nina nakonec doopravdy přistála na Větším bratru, po pozvolném padesátiminutovém pádu. To umožnilo Vasilijovi vypočítat hmotnost celého objektu a získaný výsledek byl překvapivě malý. Devět set padesát tisíc tun znamenalo zhruba hustotu vzduchu. Kvádr byl pravděpodobně uvnitř dutý - což vyvolávalo nekonečné dohady o tom, co by tak asi mohlo uvnitř být.

Museli ovšem řešit spousty praktických, každodenních problémů, jež je odváděly od těchto velkých, podstatných. Devadesát procent jejich pracovní doby pohlcovaly opravy a údržba na obou lodích, ačkoli práce se podstatně zefektivnily od okamžiku, kdy mezi *Leonovem* a *Discovery* napjali ohebný průlez, jímž lodi spojili. Curnow nakonec Táňu přesvědčil, že setrvačnický *Discovery* se nemůže náhle zadřít a obě lodi roztrhat na kusy, takže se dalo volně přecházet z jednoho plavidla do druhého a stačilo přitom jen otevřít a zavřít dvě soustavy hermetických dveří. Všechny to velice potěšilo - s výjimkou Maxe, který miloval příležitosti, kdy mohl vylétnout ven na koštěti a trochu se pocvičit.

Dvou členů posádky se to však nijak podstatně nedotýkalo. Byli to Čandra a Ternovský, kteří teď prakticky žili na palubě *Discovery* a pracovali bez ohledu na čas, pokračovali ve svém očividně nekonečném dialogu s Halem. „Kdy už s tím budete hotoví?“ vyptával se

jich někdo alespoň jednou za den. Jenže oni odmítali cokoli slibovat, Hal stále zůstal omezeným imbecilem.

Potom, týden na to, co se přiblížili k Většímu bratru, Čandra neočekávaně oznámil: „Jsme hotovi.“

V pilotní kabině *Discovery* chyběly jen obě lékařky, a to čistě proto, že už tam pro ně nezbývalo místo, sledovaly dění na obrazovkách v *Leonovovi*. Floyd se postavil bezprostředně za Čandru a ruku držel neustále poblíž toho, co Curnow, obdařený darem nacházet trefná pojmenování, nazval kapesní gilotinou na obra.

„Dovolte, abych ještě jednou zdůraznil,“ řekl Čandra, „že se musíte zdržet hovoru. Vaše odlišné přízvuky by ho mátlly. Smím mluvit jen já, ale nikdo jiný. Jasně?“

Čandra vypadal - a hovořil - jako na pokraji vyčerpání. A přece se mu v hlase objevil autoritativní přídech, který tam nikdy předtím neslyšeli. Táňa mohla velet všude jinde, avšak zde panoval on.

Posluchači - někteří se pevně drželi držadel, jiní se jen tak volně vznášeli ve vzduchu - přikývli na souhlas. Čandra zapjal reproduktor a pronesl, potichu, avšak zřetelně: „Dobrý den, Hale.“

O zlomek chvíle později se Floydovi zdálo, že se převalily celé roky. To, co odpovědělo, už nebyla hloupá elektronická hračka. Byl tu zpátky Hal.

„Dobrý den, doktore Čandro.“

„Cítíš se schopný ujmout se zase svých povinností?“

„Ovšem. Funguji dokonale a všechny moje obvody jsou v bezvadném stavu.“

„Pak nebudeš mít nic proti tomu, abych ti položil pár otázek?“

„Ani v nejmenším.“

„Vzpomínáš si na závadu na směrové jednotce antény AE-35?“

„Vůbec ne.“

Navzdory Čandrovu zákazu si posluchači lehce povzdechli. Tohle je totéž jako pokoušet se přeplížit přes minové pole, pomyslel si Floyd a přešel dlaní po dálkovém vypínači, jehož tvary mu přinášely uklidnění. Kdyby řada dotazů vyvolala v Halovi novou psychózu, mohl ho okamžitě zabít. Naučil se to, celý postup si vyzkoušel tucetkrát. Za jedinou sekundu, jenže sekunda znamenala pro počítač celé věky. To bylo riziko, jež budou muset podstoupit.

„Nevzpomínáš si ani na to, že buď Dave Bowman, nebo Frank Poole vystoupili z lodi, aby jednotku AE-35 vyměnili?“

„Ne. To se nemohlo stát, jinak bych si to pamatoval. Kde je Frank a Dave? Kdo jsou tihle lidé? Dokáží identifikovat pouze vás - ačkoli s pravděpodobností šedesát pět procent počítám, že ten člověk za vámi je doktor Heywood Floyd.“

Floyd, pamětliv Čandrova přísného zákazu, se zdržel, aby Halovi neblahopřál. Po deseti letech bylo šedesát pět procent velice dobrý výsledek. Mnoho lidských bytostí by si tak dobře nevedlo.

„Nenech se znepokojovat, Hale - všechno ti vysvětlím později.“

„Dovedli jsme výpravu úspěšně ke konci? Vy přece víte, jak jsem pro ni byl zapálený.“

„Výprava skončila, splnil jsi, cos měl v programu. Teď - když nás omluvíš - bychom si chtěli promluvit mezi sebou.“

„Prosím.“

Čandra vypjal zvukové a vizuální vstupy do hlavního ovládacího pultu. Pokud se týkalo této části lodi, Hal se teď stal hluchý a slepý.

„Tak, copak to všechno znamenalo?“ dožadoval se Vasilij Orlov.

„To znamená,“ řekl Čandra, pečlivě a zřetelně, „že jsem Halovi vymazal v paměti všechny vzpomínky počínaje okamžikem, kdy všechny potíže nastaly.“

„To zní úplně velkolepě,“ povídal Saša s obdivem. „Jak jste to dokázal?“

„Obávám se, že vysvětlování by mi trvalo delší dobu než celá operace ve skutečnosti.“

„Čandro, já jsem taky odborník na počítače - i když nepatřím do stejně vysoké třídy jako vy nebo Nikolaj. Řada 9000 je vybavená holografickou pamětí, že? Takže jste ji nemohl jednoduše chronologicky vymazat. Musel jste použít jakýsi druh tasemnice, navádějící se podle zvolených slov a pojmů.“

„Tasemnice?“ ozvala se Kateřina v interkomu. „Myslela jsem si, že ta patří do mého oboru - ačkoli s potěšením prohlašuji, že jsem ani jednu takovou hnusnou věc neviděla jinak, než v láhvi s lihem. O čem to mluvíte?“

„Počítačová hantýrka, Kateřino. V dávných dobách - velmi dávných dobách - se skutečně používala magnetická páska. A je možné sestavit program, který se dá zavést do počítače, aby vypátral

a odstranil - sežral, jestli chceš - jakýkoli záznam v paměti, který si přeješ. Něco podobného můžeš udělat i s lidskou bytostí, pomoci hypnózy.“

„Ano, jenže vzpomínka se může kdykoli vrátit. My nikdy nic doopravdy nezapomínáme. Jenom se domníváme, že jsme zapomněli.“

„Počítač se chová jinak. Když se mu přikáže, aby něco zapomněl, prostě to udělá. Taková informace se pak dokonale vymaže.“

„Takže Hal si neuchoval absolutně žádnou vzpomínku na svoje ... nevhodné chování?“

„Na sto procent si tím být jistý nemůžu,“ odpověděl Čandra. „Mohly mu zůstat nějaké vzpomínky, které se zrovna přenášely z jedné adresy na druhou, když tam prolézala ta ... tasemnice. Ale to je velice nepravděpodobné.“

„Fascinující,“ řekla Táňa, když o tom každý zvlášť chvíli potichu přemítali. „Jenže mnohem důležitější otázka je: Můžeme se na Hala spolehnout v budoucnu?“

Než Čandra stačil odpovědět, Floyd ho předešel.

„Už nikdy nemůže dojít ke stejnému sledu okolností, to ti slibuju. Celou nesnáz způsobilo to, že počítači je těžké vysvětlit princip utajení.“

„Nebo lidem,“ zamumlal Curnow, nepříliš *sotto voce*.

„Doufám, že máš pravdu,“ řekla Táňa bez velkého přesvědčení. „Jaký bude náš další postup, Čandro?“

„Nijak složitý - jenom zdoluhavý a únavný. Teď do něj musíme vložit program, podle kterého zahájí manévr odpoutání se od Jupiteru - a dopravení *Discovery* domů. Tři roky potom, co se vrátíme my po naší rychlé dráze.“

26 - PODMÍNEČNÉ PROPUŠTĚNÍ

Komu: Victor Millson, předseda, Národní rada pro astronautiku, Washington

Od: Heywood Floyd, kosmická loď USA *Discovery*

Věc: Dysfunkce palubního počítače HAL 9000

Zařazení: TAJNĚ

Dr. Čandrasegarampillai (dále jen dr. Č.) nyní dokončil předběžnou prohlídku Hala. Umístil nazpět všechny scházející moduly a počítač se zdá plně provozuschopný. Podrobnosti o postupu dr. Č. a konečné závěry budou uvedeny ve zprávě, kterou zakrátko předloží společně s dr. Ternovským.

Žádali jste mne, abych prozatím některé závěry shrnul s vypuštěním odborných termínů pro účely rady - zejména pro nové členy, kteří nejsou obeznámeni s pozadím celé záležitosti. Upřímně řečeno, mám pochyby o své způsobilosti pro tento úkol. Jak víte, nejsem odborník na počítače. Ale vynasnažím se. Problém zjevně zavinil konflikt mezi základními instrukcemi, které Hal obdržel, a požadavky na utajení. Na přímý rozkaz prezidenta byla existence MAT-1 držena v naprosté tajnosti. Přístup k informacím měli pouze nejpovolnější.

Když byl vykopán MAT-1 a vyslal signál směrem k Jupiteru, výprava Discovery k této planetě byla už v pokročilém stádiu příprav. Poněvadž jediným úkolem základní posádky (Bowman, Poole) bylo dopravit loď k jejímu cíli, bylo rozhodnuto, že by neměli být informováni o novém operačním plánu. Předpokládalo se, že když průzkumný tým (Kaminski, Hunter, Whitehead) bude připravován odděleně a umístěn do hibernace ještě před počátkem cesty, bude dosažen mnohem vyšší stupeň utajení, poněvadž nebezpečí úniku informací (ať už náhodou či jinak) bude tak podstatně zredukováno.

Rád bych vám připomněl, že v této době (viz moje písemné sdělení pro NRA číslo 342/23 PŘÍSNĚ TAJNÉ ze dne 4. 1. 2030) jsem několikrát vznášel námitky proti tomuto postupu. Z vyšších míst byly ovšem zamítnuty.

Poněvadž Hal byl schopen řídit loď bez lidské pomoci, bylo rovněž rozhodnuto, že by měl být naprogramován tak, aby v případě, že by posádka přestala být způsobilá či zahynula, mohl uskutečnit výpravu samostatně. Byl tudíž v plném rozsahu seznámen s jejím cílem, nebylo mu však povoleno, aby jej prozradil Bowmanovi či Poolovi.

Tato situace byla naprosto v rozporu se záměrem, pro nějž byl Hal vyvinut - přesné zpracování informací takovým způsobem, aby nedocházelo k jejich zkreslování či zatajování. Výsledkem bylo, že u Hala vybuchlo to, co se u člověka nazývá psychóza - konkrétně schizofrenie. Dr. Č. mne informoval, že řečeno odbornou terminologií,

Hal se chytil do Hofstadterovy-Moebiovy smyčky, což není nijak neobvyklé u moderních počítačů vybavených programy, jež umožňují samostatný postup při řešení problémů. Navrhuje, abyste se pro podrobnější informace spojili se samotným profesorem Hofstadterem.

Řečeno bez obalu (pokud jsem dr. Č. správně pochopil), Hal byl postaven před neřešitelné dilema, a proto se u něho vyvinuly paranoidní symptomy namířené proti těm, kteří ze Země sledovali jeho funkci. V souladu s tím se pokusil přerušit rádiové spojení s řídicím střediskem, nejprve ohlášením (neexistující) závady v anténní jednotce AE-35.

To ho přivedlo nejen k průkazným lžím - které nepochybně jeho psychózu dále prohloubily - ale také ke konfliktu s posádkou. Pravděpodobně (o tom se samozřejmě můžeme jen dohadovat) se rozhodl, že jediná cesta k vyřešení této situace je zlikvidovat své lidské spoléčníky - a moc nescházelo, aby se mu to podařilo. Nahlíženo čistě objektivisticky, bylo by zajímavé dozvědět se, co by se bylo bývalo dělo, kdyby pokračoval v letu sám, aniž by se mu do toho „pletli“ lidé.

Tohle je prakticky všechno, co jsem se byl schopen od dr. Č. dozvědět; nechci se ho dál vyptávat, poněvadž pracuje do úpadu. Avšak i když beru v úvahu tuto skutečnost, musím v zájmu pravdy uvést (ale prosím, abyste to považoval za naprosto důvěrné), že dr. Č. není vždy ochoten spolupracovat do té míry, jak by měl. Zastává k Halovi ochranné postoje, což někdy způsobuje, že diskuse na toto téma je nanejvýš obtížná. Dokonce se zdá, že i dr. Ternovský, o němž by se dalo očekávat, že nebude tak zaujatý, často sdílí stejné stanovisko.

Ovšem jediná skutečně důležitá otázka je: Lze se na Hala spoléhat v budoucnu? Dr. Č. o tom samozřejmě nepochybuje. Tvrdí, že z paměti počítače vymazal vzpomínky na traumatizující události, které vedly až k jeho odpojení. Stejně tak popírá, že Hal může trpět čímsi vzdáleně analogickým lidskému pocitu viny.

V každém případě se zdá nemožné, že by opět mohla nastat situace, která způsobila původní problém. Ačkoli Hal trpí celou řadou zvláštností, žádná z nich není takového charakteru, že by mohla vzbuzovat obavy. Jsou to pouze zcela nepodstatné obtíže, z nichž některé dokonce člověka pobaví. A jak víte - avšak jak neví dr. Č. -

podnikl jsem kroky, které nám v případě naprosté nutnosti dávají plnou kontrolu situace.

Shrnutí: Opravy Hala 9000 postupují uspokojivě. Člověka by to dokonce svádělo prohlásit, že je podmíněčně propuštěný.

Zajímalo by mě, jestli o tom ví.

27 - INTERMEZZO: UPŘÍMNÁ VYZNÁNÍ

Lidská mysl má udivující schopnosti k přizpůsobení. Po nějaké době se i neuvěřitelné věci promění ve všední. Přesto byly chvíle, kdy se posádka *Leonova* izolovala od prostředí, jež ji obklopovalo, snad v podvědomé snaze, aby si zachovala zdravý rozum.

Dr. Heywooda Floyda často napadalo, že se Walter Curnow při takových příležitostech snaží až přespříliš, aby se stal duší zábavy. Avšak třebaže se stal bezprostřední příčinou toho, co Saša Kovaljov později nazval epizodou „upřímných vyznání“. Určitě nic takového neměl předem v plánu. Všechno vyvstalo spontánně, když vyjádřil nahlas všeobecnou nespokojenost s tím, jak je vodovodní instalace přizpůsobená k používání ve stavu beztlíže.

„Kdyby mi tak někdo mohl splnit jedno přání,“ ozval se hlasitě na každodenní Radě o šesté, „přál bych si ležet v pěkně napěněné vaně provoněné borovým aroma a nad hladinu by mi koukal akorát nos.“

Když utichlo souhlasné mumlání a povzdechy nenaplnitelné žádosti, přijala výzvu Kateřina Ruděnková.

„To je nádherně dekadentní představa, Waltře,“ radostně a ne-souhlasně se na něho usmála. „Od tebe to zní jako od římského císaře. Ale kdybych byla doma na Zemi já, vybrala bych si něco aktivnějšího.“

„Jako co?“

„Hmm ... Smím se taky vrátit do minulosti?“

„Když chceš.“

„Když jsem byla děvče, jezdila jsem na prázdniny do jednoho družstva v Gruzii. Tam měli nádherného plavého hřebce, palomina, kterého koupil předseda za peníze vydělané na místním černém trhu. Byl to pěkný lotr, ale já jsem ho milovala - a on mi dovoľoval, abych se na Alexandrovi proháněla po celém kraji. Mohla jsem si při

tom i srazit vaz - jenže právě tuhle vzpomínku mám spojenou se Zemí víc než jakou jinou.“

Rozhostila se chvilka zadumaného ticha, pak se Curnow zeptal: „Nějaký další dobrovolník?“

Všichni vypadali tak pohroužení do svých vlastních vzpomínek, že by hra v tuhle chvíli skončila, kdyby ji znovu ne-rozproudil Maxim Brajlovský.

„Já bych si rád zaplavал pod vodou - potápění bylo asi můj největší koníček, pokud jsem měl na nějaký čas - a byl jsem šťastný, že jsem u něho mohl zůstat i při svém kosmonautickém výcviku. Potápěl jsem se u tichomořských atolů, u Velkého bradlového útesu, v Rudém moři - korálové útesy jsou nejkrásnější místa na světě. Jenže zážitek, který ve mně zanechal nejhlubší dojem, se vztahuje k úplně jinému místu - jednomu z japonských chaluhových lesů. Bylo tam jak v podmořské katedrále, když sluneční paprsky šikmo prosakovaly mezi těmi obrovitými listy. Záhadné ... čarokrásné. Už jsem se tam nikdy nevrátil, možná že už by to příště nebylo takové. Ale chtěl bych to vyzkoušet.“

„Krásné,“ povídal Walter, jenž se jako obvykle sám ustanovil do čela sezení. „Kdo dál?“

„Já ti to povím stručně,“ řekla Táňa Orlovová. „Bolšoj - Labutí jezero. Jenže Vasilij se mnou nebude souhlasit. On balet nesnáší.“

„Tak to jsme dva. Ostatně - co by sis tedy vybral ty, Vasiliji?“

„Chtěl jsem říct potápění, ale Max mě předešel. Takže si zvolím něco z opačného konce - plachtění. Vysoko se vznášet mezi mraky za letního dne, v naprostém tichu. No, ne tak úplně naprostém - vzduch obtékající křídlo umí nadělat pěkný rámus, obzvlášť když se s letadlem nakláníte v zatáčke. Tohle je taky možnost, jak si na Zemi užívat - jako pták.“

„Žeňo?“

„Jednoduše. Zalyžovat si v Pamíru. Miluju sních.“

„A vy, Čandro?“

Když Walter položil otázku, ovzduší se znatelně proměnilo. Po celou dobu, kterou strávili společně, Čandra stále zůstal cizincem - naprosto zdvořilým, přímo galantním, svou pravou tvář si však stále uchovával pro sebe.

„Když jsem byl chlapec,“ povídal pomalu, „vzal mě dědeček s sebou na pouť do Váranaši - Banárasu. Pokud jste tam nikdy nebyli,

obávám se, že to nepochopíte. Pro mne - ještě dodnes pro mnoho Indů, ať jsou jakéhokoli náboženského vyznání - znamená střed světa. Mám naplánováno, že se tam jednoho dne vrátím.“

„A ty, Nikolaji?“

„No, už jsme se potápěli v moři a vznášeli oblohou. Chtěl bych to spojit do jednoho. Mým oblíbeným sportem býval windsurfing. Jen se bojím, že teď už jsem na něj příliš starý - ale rád bych to otestoval.“

„Tak už zbýváš jenom ty, Woody. Co ty by sis vybral?“

Floyd ani na okamžik nezaváhal, jeho spontánní odpověď překvapila jeho samotného stejně jako všechny ostatní.

„Nezáleželo by mi na tom, kde na Zemi bych byl - pokud bych byl se svým synkem.“

Na tahle slova už nebylo co dodat. Sezení se rozešlo.

28 - FRUSTRACE

„... Ty jsi seznámený se všemi technickými zprávami, Dimitriji, takže pochopíš, jak jsme frustrovaní. Veškeré naše testy a měření nám neřekly nic nového. *Zagadka* si tam prostě hová, zabírá půlku oblohy a naprosto nás ignoruje.

A přece nemůže být neschopný pohybu - opuštěný kosmický vrak. Vasilij upozornil na to, že aby se udržel v nestabilním libračním bodu, musí být akceschopný. Jinak by ho to už dávno odneslo pryč - stejně jako *Discovery* - a zřítíl by se na Io.

Takže co budeme podnikat dál? Asi nebudeme mít na palubě nukleární výbušniny, že, v rozporu s ustanovením OSN z roku 2008, paragraf 3? To si jenom dělám legraci ...

Teď když na nás nic tak moc netlačí a do startovacího okna pro cestu domů scházejí ještě celé dva týdny, kromě frustrace pocítujeme i výraznou nudu. Nesměj se - dovedu si představit, jak to zní pro tebe, v Moskvě. Jak by se mohl kterýkoli inteligentní člověk nudit v místech, kde ho obklopují nejúžasnější divy, jaké kdy lidské oko spatřilo?

A přece o tom nemůžu pochybovat. Už nemáme takovou morálku, jaká panovala na lodi dřív. Až dosud jsme byli všichni nechutně zdraví. Dnes má skoro každý svoji rýmičku, nebo ho trápí žalu-

dek, nebo nějaký škrábanec, který se nehodí navzdory všem Kateřinovým pilulkám a mastičkám. Už nad námi zlomila hůl a jenom nám spílá.

Saša nám pomáhá udržovat dobrou náladu tím, že na zpravodajském pracovišti na lodi vydal soubor věstníků. Jsou na téma: POTÍREJTE RUSIČTINU! a uvádějí hrůzostrašné míchanice obou jazyků, o kterých tvrdí, že je zaslechl na vlastní uši, nevhodně použítá slova a tak dál. Až se vrátíme domů, všichni budeme potřebovat lingvistickou asanaci. Už několikrát jsem narazil na tvoje krajany, jak si povídali anglicky, aniž by si toho byli vědomi, do svého rodného jazyku upadali jen tehdy, když nenacházeli obtížná slova. Jindy jsem zase přistihl sám sebe, jak mluvím rusky s Walterem Curnowem - a ani jeden z nás si toho několik minut nevšiml.

Onehdy jsme prováděli zcela neplánovanou činnost, která ti trochu přiblíží naše duševní rozpoložení. Hluboko v noci jeden z kouřových detektorů spustil požární poplach.

No, vyšlo najevo, že Čandra propašoval na palubu pár z těch svých vražedných doutníků a už dál nedokázal odolávat pokušení. Jeden z nich si zapálil na toaletě, jako školák, který má špatné svědomí.

Upadl samozřejmě do strašlivých rozpaků, my všichni ostatní jsme z toho měli hysterickou legraci - po počáteční panice. Však víš, že úplně triviální vtípek, který nezasevěnému neřekne vůbec nic, dokáže přepadnout skupinu jinak inteligentních lidí a rozesmát je takovým způsobem, že z toho můžou mít smrt. Několik následujících dní stačilo, aby člověk předstíral, že si zapaluje doutník, a každý se mohl smíchy potřhat.

Co dělá celou událost ještě komičtější je fakt, že by nikdo neměl Čandrovi ani v nejmenším za zlé, kdyby si s doutníkem zašel do přechodové komory nebo kouřový detektor vyřadil z činnosti. Jenže on je příliš rezervovaný, než aby připustil, že má takové lidské slabosti, takže teď tráví ještě více času v rozhovorech se Halem.“

Floyd stiskl tlačítko a zastavil záznam. Možná to nebylo férové utahovat si z Čandry, ačkoli to člověka často svádělo. V průběhu několika posledních týdnů vypluly na hladinu nejružnější drobné povahové zvláštnosti. Došlo dokonce k několika ostrým hádkám, které vypukly bez nějakého zřejmého důvodu. A co jeho vlastní cho-

vání, když už jsme u toho? Nikdy by se na něm nedalo nic zkritizovat?

Stále si nebyl jistý, jestli jednal správně s Curnowem. I když nepředpokládal, že by si rozložitého inženýra někdy doopravdy zamiloval nebo že by přišel na chuť jeho příliš hlučnému hlasu, Floydův postoj k němu se proměnil z pouhého snášení na obdiv a jistou úctu. Rusové ho zbožňovali, přinejmenším pro to, že jeho přednes takových písniček jako Políčko pole je často doháněl k slzám, ale v jeho případě se Floydovi zdálo, že to zbožňování zašlo trochu příliš daleko.

„Waltře,“ začal opatrně, „nejsem si jistý, jestli mi do toho něco je, ale je tady jedna osobní záležitost, kterou bych s tebou chtěl probrat.“

„Když někdo říká, že mu do toho nic není, obvykle má pravdu. V čem je potíže?“

„Řeknu to zcela neomalene, tvoje chování k Maxovi.“ Rozhostilo se mrazivé ticho, po jehož trvání se Floyd zaměstnával pečlivou obhlídkou barvy na protější stěně, která začala odprýskávat. Potom Curnow odpověděl, měkkým, nicméně nesmiřitelným hlasem: „Celou dobu jsem žil v přesvědčení, že už je mu přes osmnáct.“

„Nesnaž se kličkovat. A abych byl upřímný, nejde mi ani tak o Maxe. Jde mi o Žeňu.“

Curnow otevřel ústa v neskrývaném překvapení. „Žeňa? Co s tím má co dělat Žeňa?“

„Na inteligentního člověka jsi často podivuhodně nevšímavý - řekl bych dokonce tupý. Určitě jsi poznal, že je do Maxe zamilovaná. Copak sis nevšiml, jak se na tebe dívá, když ho objímáš kolem ramen?“

Floyd by nikdy nevěřil, že spatří Curnowa zahanbeného, ale zdálo se, že ťal do živého.

„Žeňa? Myslel jsem, že si všichni dělají legraci - vždyť je to taková tichá myška. A do Maxe je zamilovaný každý, tím jejich způsobem - dokonce i Kateřina Veliká. Pořád ... hm, myslím, že bych měl být opatrnější. Aspoň pokud je někde kolem Žeňa.“

Znovu nastalo dlouhé ticho, během něhož se společenská teplota opět vyšplhala na normál. Nato, zjevně aby prokázal, že se ho to nijak nedotklo, Curnow konverzačním tónem dodal: „Víš, častokrát jsem o Ženě uvažoval. Kdosi odvedl zázračný kus práce, když jí dal

plastickou operací tvář takhle dohromady, jenže nemohl zahladit úplně všechno. Pokožku má příliš napjatou a nevzpomínám si, že bych ji někdy viděl, jak se pořádně zasmála. Možná právě proto se vyhýbám tomu, abych se na ni díval - věříš, že je ve mně tolik estetické citlivosti, Heywoode?“

To úmyslně formální oslovení Heywoode naznačovalo spíše dobromyslné popíchnutí než nepřátelství a Floyd si oddechl.

„Můžu částečně ukojit tvoji zvědavost - Washington se konečně dostal k nějakým faktům. Vypadá to tak, že prodělala těžkou leteckou havárii a měla velké štěstí, že nezemřela na popáleniny. Není v tom žádné tajemství, pokud mi je známo, jenže o Aeroflotu se nepředpokládá, že by měl taky nehody.“

„Chudák holka. Překvapuje mě, že jí povolili letět do vesmíru, ale předpokládám, že byla jedinou kvalifikovanou osobou, která byla po ruce, když se Irina sama vyřadila. Je mi jí líto, kromě zranění musela utrpět i hrozný psychický šok.“

„Určitě utrpěla, ale zjevně se z něj naprosto zotavila.“

Kus pravdy si necháváš pro sebe, říkal si Floyd, a utajíš ho navždycky. Jejich společná chvilka při brždění v Jupiterově atmosféře zůstane jako tajné pouto, jež je stále bude spojovat - nikoli pouto lásky, nýbrž porozumění a něhy, které často bývá trvalejší.

Náhle a neočekávaně shledal, že je Curnowovi vděčný. Zjevně ho překvapil Floydův zájem o Žeňu, avšak nepokoušel se ho využít pro svou sebeobranu.

Ale kdyby toho byl využil, zachoval by se nečestně? Ted', o několik dní později, začínal Floyd zvažovat, zda jeho vlastní motivy byly doopravdy tak velkolepé. Co se týkalo Curnowa, ten svůj slib dodržel. Kdyby člověk nevěděl, oč jde, mohl by si vážně myslet, že Maxe schválně ignoruje – aspoň tehdy, když se kolem točila Žeňa. A k ní se choval mnohem laskavěji, dokonce se mu podařilo, že se rozesmála nahlas.

A tak se tedy zákrok vyplatil, ať už k němu vedly jakékoli impulsy. Dokonce i v tom případě, jak Floyd někdy sám sebe s lítostí podezíral, kdyby to byla tajná závist, kterou běžní homo a heterosexuálové pociťují vůči dobře přizpůsobeným bisexuálům, pokud k sobě jsou naprosto upřímní. Opět sjel prstem k nahrávači, jenže řetěz myšlenek se mu už zpřetrhal. Měl plnou hlavu myšlenek na domov a rodinu, kterých se nedalo zbavit. Zavřel oči a v paměti se mu vybavi-

lo vyvrcholení oslav Chrisových narozenin - dítě sfoukávající tři svíčky na dortu. Od té chvíle ho dělilo necelých čtyřicet hodin, avšak téměř jedna miliarda kilometrů. Přehrával si ten videozáznam tak často, že teď už tu scénu znal nazpaměť.

Jenže jak často přehrávala Karolína jeho relace Chrisovi, aby chlapec nezapomněl na otce - anebo, pokud s ním Floyd neoslaví ani příští narozeniny, před sebou spatří úplně cizího člověka. Skoro se na to bál vyptávat.

Jenže Karolíně nemohl nic zazlívat. Než se spolu znovu setkají, pro něho uplyne jen pár týdnů. Avšak zatímco on poletí v bezesném spánku od jednoho světa ke druhému, ona zestárne víc než o dva roky. Byla to dlouhá doba, na kterou se měla proměnit ve vdovu, i když jen slaměnou.

Rád bych věděl, jestli také propadnu jedné z těch chorob, co se šíří po palubě, pomyslel si Floyd. Málokdy ho zachvacoval takový pocit marnosti - či dokonce prohry. Možná že jsem přišel o rodinu, v propastech času a prostoru, a nemělo to vůbec žádný smysl. Vždyť jsem ničeho nedosáhl, i když jsem nakonec dospěl ke svému cíli, stále zůstává přede mnou jako hladká, neproniknutelná stěna z čiré temnoty.

A přece - David Bowman kdysi vykřikl: „Proboha! Je to plné hvězd!“

29 - ZJEVENÍ

Sašovo poslední veřejné vyhlášení znělo:

VĚSTNÍK RUSIČTINY č. 8

Téma: Tovariš (tovariš)

Našim americkým hostům:

Upřímně řečeno, kamarádi, už si ani nevzpomenu, kdy mě takhle naposledy někdo oslovil. Pro každého sovětského občana jednadvacátého století to znamená ohlédnutí nazpět ke křižníku *Potěmkin* - vybavují se nám přitom brigády a rudé vlajky a Vladimír Iljič promlouvající k pracujícím ze schůdků železničního vagónu.

Už v dobách, kdy jsem byl ještě malý, používala se slova *bratěc* nebo *družok* - vyberte si. My bereme obojí.

Floyd se stále ještě tiše pochechtával nad textem, když se k němu přidal Vasilij Orlov, proplovající pozorovatelnou na své cestě na můstek.

„Co mě ohromuje, *tovarišč*, že si Saša vůbec dokázal najít chvíli, aby kromě aplikované fyziky studoval ještě další věci. A přece pořád sype citáty z básní a divadelních her, které já ani neznám, a anglicky mluví lépe než - řekněme Walter.“

„Tím, že se Saša dal na přírodovědu, stal se - jak to říkáváte? - černou ovčí rodiny. Jeho otec byl v Novosibirsku profesorem angličtiny. Doma se smělo rusky mluvit jenom od pondělí do středy, od čtvrtka do soboty se hovořilo anglicky.“

„A v neděli?“

„No, německy nebo francouzsky, na střídačku.“

„Tak teď už přesně chápu, co znamená slovo *někulturnyj*, na mě se hodí jako ulité. Cítí se Saša provinile, že ... zběhl? A vůbec, s takovým zázemím, proč se rozhodl stát zrovna inženýrem?“

„V Novosibirsku, tam brzy pochopíš, kdo je nevolník a kdo aristokrat. Saša byl v mládí jak ambiciózní, tak i nadaný.“

„Stejně jako ty, Vasiliji.“

„*Et tu Brute!* Vidiš, taky bych dokázal citovat Shakespeara ... *Bože můj! - co to bylo?*“

Floyd měl smůlu, vznášel se zády k pozorovacímu oknu a neviděl vůbec nic. Když se o pár sekund později otočil, spatřil jen důvěrně známý obrázek Většího bratra, jak přetíná gigantický kotouč Jupiteru, stejně jako vždycky od chvíle, kdy sem dolétli.

Avšak pro Vasilije, na okamžik, který se mu navždy vtiskne do paměti, obsáhly ostře ohraničené kontury zcela jiný a naprosto neskutečný obraz. Vypadalo to, jako by se náhle otevřelo okno do jiného vesmíru.

Vize netrvala ani jednu celou sekundu, pak ji smazal reflex, který ho nedobrovolně přinutil mrknout. Hleděl na lány nikoli hvězd, nýbrž sluncí, která jako by byla natěsnána přímo do samého srdce galaxie nebo do jádra kulové mlhoviny. Od toho okamžiku pro Vasilije Orlova pozemské nebe navždy ztratilo půvab. Ode dneška mu bude připadat prázdné, dokonce i mocný Orion či zářící Štír budou

jen sotva postřehnutelnými obrázky slaboučkých jiskřiček, nehodné toho, aby se na ně člověk zadíval podruhé.

Když se odvážil znovu otevřít oči, všechno zmizelo. Ne - ne zcela. Přímo uprostřed ebenového kvádru, který se znovu zhmotnil, pořád ještě svítila slabá hvězdička.

Jenže hvězdy se nepohybují, zatímco je člověk pozoruje. Orlov znovu zamrkal, aby si vyčistil oči od slz. Ano, skutečně se pohybovala, nejen v jeho představách.

Meteor? Uplynulo několik sekund než si uvědomil, že ve vzduchoprázdňem vesmíru nemohou být meteory, a to bylo nejlepším důkazem toho, jaký šok vedoucí vědecké sekce Vasilij Orlov utrpěl.

Pak se hvězdička náhle protáhla ve světelný záblesk, a dříve než Vasilijovi párkrát zatepalo srdce, zmizela za okrajem Jupiteru. V tom okamžiku už se Vasilij vzpamatoval a opět se proměnil v chladného, nezaujatého pozorovatele.

Už dokázal celkem dobře odhadnout dráhu toho tělesa. Nedalo se o ní pochybovat - mířilo přímo k Zemi.

V. Hvězdné dítě

30 - NÁVRAT DOMŮ

Připadal si, jako by procítl ze sna - nebo že se probрал z vidin, které se mu zdály v jiném snu. Hvězdná brána ho přivedla nazpět do světa lidí, jenže už ne jako člověka.

Jak dlouho byl pryč? Celý lidský život ... ne, dva. Jeden, když čas plynul vpřed, druhý když zase nazpátek.

Jako David Bowman, velitel a poslední přežívající člen posádky kosmické lodi Spojených států amerických *Discovery*, byl lapen gigantickou pastí nastraženou před třemi milióny roků, jež byla seřizena tak, aby zareagovala jedinečně v pravou chvíli a na správný impuls. Propadl se jí z jednoho vesmíru do druhého a setkal se s divy, z nichž některé už nyní pochopil, avšak jiným možná nikdy neporozumí.

Řítil se neustále narůstající rychlostí nekonečnými světelnými chodbami dál a dál, až předhonil samo světlo. Věděl, že něco takového je nemožné, jenže teď už také věděl, jak se to dá udělat. Jak správně prohlásil Einstein, bůh je rafinovaný, ale není zlomyslný.

Prolétl kosmickým propojovacím zařízením - hlavní galaktickou ústřednou - a vynořil se poblíž obrovské červené hvězdy, neznámými silami chráněn před jejím zběsilým žářem.

Tam se stal svědkem paradoxního jevu - východu slunce nad sluncem - když se na oblohu vyšvihl průvodce vyhasínající hvězdy, oslnivě zářící bily trpaslík, žhoucí přízrak zvedající pod sebou slapovou silou obrovský plamenný sloup. Bowman nepocíťoval strach, jen úžas, dokonce i tehdy, když ho kapsle zanesla dolů do ohnivého moře, rovnou do inferna ...

... aby se ocítl, mimo veškerou logiku, v elegantním hotelovém apartmá, kde nebylo nic, co by neznal důvěrně ze Země. Mnohé z toho ovšem byl padělek. Podvrhy byly knížky na policích, krabice s vložkami a plechovky piva v lednici - ačkoli nesly známé viněty - všechny obsahovaly stejnou nemastnou neslanou potravu strukturou

připomínající chléb, avšak chutí téměř všechno, co si dokázal vyba-vit.

Brzy si uvědomil, že se stal přírůstkem do jakési kosmické zoo a že klec mu pečlivě okopírovali podle záběrů ze starých televizních programů. A zajímalo ho, kdy se objeví jeho chovatelé a v jaké fy-zické podobě.

Jak naivní bylo tohle očekávání! Nyní už pochopil, že stejně dobře by mohl doufat, že spatří vítr, či dohadovat se o skutečném tvaru ohně.

Pak ho přemohlo duševní i tělesné vyčerpání. David Bowman naposledy usnul.

Spánek to byl podivný, neboť se neponořil do nevědomí úplně. Così se mu vkrádalo do mysli jako mlha prosakující lesem. Vnímal to jen matně, poněvadž plný rozsah by ho zničil stejně rychle a jistě jako výheň běsnící všude kolem něho. Podrobován tomuto nezauja-tému zkoumání nepocíťoval ani naději, ani strach.

Během toho dlouhého spánku se mu někdy zdávalo, že procitl. Uplynula celá léta. Jednou se na sebe podíval do zrcadla a sotva roz-poznal svou vlastní tvář, jak byla zbrázděná vráskami. Jeho tělo rychle spělo k rozplynutí, ručičky biologických hodin se otáčely bláznivou rychlostí k půlnoci, k níž nikdy nedospějí. Neboť v po-slední chvíli se Čas zastavil - a rozběhl se nazpět.

Napojili se přímo na zdroje paměti. Jak se znovu blížil do dět-ství, řídili mu vzpomínky tak, že před ním ožívala minulost se všemi jeho zážitky a poznatky. Nic se přitom neztrácelo. Všechno, co kdysi prožil, každý okamžik jeho života přenášeli do bezpečnější úschovy. Zároveň s tím, jak přestával existovat jeden David Bowman, druhý se stával nesmrtelným a zbavoval se pout hmoty.

Proměnil se v jakýsi zárodek boha, ještě ne tak vyspělý, aby se mohl narodit. Po celé věky se vznášel v opuštěných prázdnotách, věděl, čím býval, avšak nepochopil, v co se proměnil. Stále byl ve vývojovém stadiu - kdesi mezi kuklou a motýlem. Nebo možná tepr-ve mezi housenkou a kuklou ...

A pak zárodečné období pominulo: do jeho malého světa se navrátil Čas. Jako starý přítel se před ním náhle objevila černá pra-vouhlá deska.

Viděl ji na Měsíci, setkal se s ní na oběžné dráze kolem Jupite-ru a jaksi věděl, že kdysi dávno se s ní střetli i jeho předkové. Ačkoli

stále obsahovala nezměrná tajemství, nepředstavovala už naprostou záhadu, některé z jejích schopností již pochopil.

Uvědomil si, že nebyla jenom jedna, nýbrž celé spousty, a ať už měřicí přístroje tvrdily, co chtěly, měla stále stejnou velikost - jaká byla právě zapotřebí.

Jak zřejmý mu teď připadal matematický poměr jejích stran v mocninné řadě 1:4:9! A jak byl naivní, když se domníval, že tam posloupnost končí, v pouhé třetí dimenzi!

Zatímco se v mysli soustředil na tyhle geometrické primitivnosti, prázdný obdélník se opět vyplnil hvězdami. Hotelové apartmá - pokud kdy skutečně existovalo - se v mysli svého tvůrce znovu rozplynulo a přímo před ním se objevil zářící vír Galaxie.

Mohl to být jakýsi překrásný, neuvěřitelně propracovaný model vsazený do plastické krychle. Byla však skutečná, jen nyní vnímal smysly mnohem dokonalejšími než pouhým zrakem. Pokud by si přál, mohl svůj zájem zaměřit na kteroukoli ze sta miliard hvězd, jež v Galaxii zářily.

Byl tedy zde, proploval ohromnou záplavou sluncí v polovičném vzdálenosti mezi koncentrovanou výhnní galaktického jádra a osamělými, roztroušenými hvězdnými hlídkami na jejím okraji. A odsud také pocházel, z odvrácené strany téhle nebeské propasti, tohoto pásu temnoty zakrouceného jako had, kde se nenacházela ani jedna jediná hvězda. Věděl, že tento beztvary chaos, viditelný pouze díky záři, jíž ohnivé mlhy v pozadí vykreslovaly její obrysy, je látka, ze které dosud ještě nikdo nic nestvořil, surovina k evolucím, jež teprve nastanou. Tady se Čas dosud nerozběhl. Teprve dávno poté, kdy vyhasnou slunce, která nyní září, začne světlo a život přetvářet tuto prázdnotu.

Už ji jednou nevědomky přelétl: nyní ji musí překročit znovu mnohem lépe připravený, ačkoli stále ještě nechápající impuls, který ho poháněl.

Galaxie prudce vyšlehla z podoby, v níž ji v duchu udržoval. Hvězdy a mlhoviny protékaly kolem něho zdánlivě nekonečnou rychlostí. Přízračná slunce před ním vybuchovala a okamžitě se zase ztrácela vzadu, když jako stín proklouzával jejich nitrem. Hvězdy prořídaly, záře Mléčné dráhy pohasínala, až se proměnila ve vybledlý odlesk nádhery, kterou poznal zblízka - a jednoho dne možná spatří znovu. Nacházel se zpátky ve vesmíru, který lidé považovali za sku-

tečný, na stejném místě, kde ho opustil před několika vteřinami či před celými staletími.

Pronikavě si uvědomoval okolní prostor a daleko ostřeji než při své předchozí existenci pociťoval myriády smyslových čidel, jež ho spojovaly s vnějším světem. Mohl se soustředit na kterékoli z nich a zkoumat věc skutečně do neomezených podrobností, až stál přímo před základní, zrnitou strukturou času a prostoru, pod níž se dál nacházel už jen chaos.

A dokázal se pohybovat, třebaže nechápal jakým způsobem. Ale věděl to vůbec i tenkrát, když ještě míval tělo? Splet' povelů vydaná mozkiem do údů byla tak záhadná, že jí nikdy nevěnoval ani jedinou myšlenku.

Stačilo napnout vůli a spektrum sousední hvězdy se posunulo směrem k modrému konci, přesně o tolik, jak si přál. Padal na ni rychlostí, která se téměř vyrovnala světelné. Ačkoli by uměl letět rychleji, kdyby se mu zachtělo, nebylo proč spěchat. Ještě musel zpracovat spoustu informací, mnohé uvážit ... a mnohého dosáhnout. Věděl, že to je jeho současný cíl, avšak zároveň chápal, že tvoří jen jednu součást mnohem rozsáhlejších plánů, jež se mu postupně vyjeví ...

Nevěnoval ani špetku pozornosti průchodu mezi vesmíry, jenž se za ním rychle zmenšoval, či zneklidněným tvorům, kteří se ve své primitivní kosmické lodi přiblížili až k němu. Také oni patřili k jeho vzpomínkám, jenže nyní ho přitahovaly jiné, silnější, přivolávaly ho domů ke kosmickému tělesu, o němž se domníval, že je už nikdy nespátí.

Slyšel z něho myriády hlasů, jak sílily a sílily - a planeta sama se také zvětšovala z hvězdičky téměř ztracené na pozadí rozlehlé sluneční korony do podoby tenkého srpku a nakonec do zářícího modrobílého kotouče.

Věděli, že se blíží. Dole pod ním na tom přecpaném glóbu zasvítily na obrazovkách radarů poplachové signály a ohromné sledovací dalekohledy začaly prohledávat oblohu - a dějiny, jak je poznalo lidstvo, se nachýlily ke svému konci.

Uvědomil si, že o tisíc kilometrů níž procítl dosud dřímající smrtonosný náklad a že se líně prodírá vzhůru. Nepatrná energie, kterou obsahoval, neznamenalala pro něho pražádnou hrozbu. Ve skutečnosti ji mohl s výhodou využít.

Pronikl do bludiště elektrických obvodů a rychle odhalil cestu k vražednému jádru. Větší část větví labyrintu mohl pominout; byly to slepé uličky vložené na ochranu. Pro jeho zkoumavý pohled byl jejich účel dětsky naivní, bylo snadné přenést se přes celou větev najednou.

Nyní už zbývala jediná poslední překážka - primitivní, avšak spolehlivé mechanické relé, udržující od sebe dva kontakty. Dokud se obvod neuzavřel, neexistovala moc, která by dokázala spustit závěrečný děj.

Obrátil proti relé veškerou svou vůli - a poprvé okusil nezdár a zklamání. Mikrospínač vážící pár gramů se nehnul ani o chloupek. Byl tvorem z čisté energie, svět netečné hmoty stále ležel mimo jeho možnosti. Tak dobře, na to byla jednoduchá odpověď.

Ještě se toho musel hodně naučit. Náraz proudu, který indukoval v relé, byl tak silný, že téměř roztavil vinutí dřív, než dokázal spustit rozbušku.

Pozvolna uplývaly mikrosekundy. Bylo zajímavé pozorovat parabolický zesilovač, jak usměrňuje energii konvenční výbušniny, připomínající slaboučký plamínek zápalky, od něhož se vznítí celý vlak prachu a explo ...

Megatuny výbuchu tichounce rozkvetly a spící polovině planety přinesly krátký, falešný úsvit. Jako fénix rodící se znovu z popele vstřebal všechno, co potřeboval, a zbytek odtrhl. Štít atmosféry hluboko pod ním, který ochraňoval planetu před tolikerými nebezpečími, pohltit nejškodlivější složky záření. Ale některým lidem a zvířatům, co měli smůlu, už nikdo zrak nevrátí.

Zdalo se, že Země jakoby následkem výbuchu oněměla. Švitoření na krátkých a středních vlnách naprosto umlklo, jak je náhle vybuzená ionosféra začala odrážet nazpátek. Neviditelným a pozvolna se rozpadávajícím zrcadlem, jež nyní obklopovalo celou planetu, pronikaly pouze mikrovlny a jejich větší část byla směřována příliš úzce, než aby je mohl zachytit. Stále se na něho zaměřovalo několik málo vysoce výkonných radarů, avšak to nebylo důležité. Nestály mu dokonce ani za to, aby je inaktivoval, přestože by to býval mohl snadno udělat. A kdyby se mu připletly do cesty nějaké další bomby, naložil by s nimi se stejným nezájmem. Pro tuto chvíli měl veškerou energii, jakou potřeboval.

A tak se začal spouštět dolů, ve veliké široce se vinoucí spirále, do ztraceného kraje svého dětství.

31 - DISNEYVILLE

Jeden dekadentní filozof kdysi poznamenal - a mnoho hlasů ho za jeho blud veřejně odsoudilo - že Walter Eliáš Disney přispěl k prostému lidskému štěstí víc, než všichni náboženští vůdcové v celé historii. Nyní, půl století po umělcově smrti, se jeho sny stále šířily po celé Floridě.

Když počátkem osmdesátých let dvacátého století zahájil činnost, jeho Pokusný prototyp společnosti zítřka byl ukázkou toho nejmodernějšího v oblasti techniky a životního stylu. Avšak jak si uvědomoval i sám zakladatel, PPSZ splní svůj účel jedině tehdy, když se část jeho obrovské rozlohy promění ve skutečné, živé město, zabydlené lidmi, kteří v něm najdou svůj domov. Osídlování pokračovalo po zbytek stoletíů. V současné době mělo obydlené území dvacet tisíc obyvatel a nevyhnutelně vstoupilo do všeobecného povědomí jako Disneyville.

Poněvadž se nový obyvatel mohl přistěhovat až poté, co pronikl přes palácovou stráž právníků střežících imigraci, nepřekvapovalo, že Disneyville mělo největší průměrný věk ze všech měst ve Spojených státech a nejvyspělejší zdravotnictví na světě. Některé z jeho lékařských možností byly kdekoli jinde prakticky nemyslitelné, natož pak realizovatelné.

Obývací prostory byly pečlivě navrženy tak, aby ničím nepřipomínaly nemocniční apartmá, a pouze několik neobvyklých kousků příslušenství prozrazovalo jejich účel. Postel byla vysoká sotva po kolena, čímž se riziko při pádu snižovalo na minimum. Mohla se samozřejmě zvednout anebo snížit podle potřeb ošetřovatelky. Vana byla zapuštěná do podlahy a měla vestavěné sedátko i držadla, takže i starý či vetchý člověk mohl do ní pohodlně vstoupit i dostat se ven. Podlahu pokrýval silný koberec, avšak scházely tady jakékoli předložky, o které člověk snadno zakopne, stejně jako ostré rohy, o něž se může zranit. Ostatní detaily už nebyly tak nápadné a televizní kamera byla ukrytá tak dokonale, že člověk neměl o její přítomnosti ani potuchy.

Osobních věcí tu bylo málo - v jednom rohu hromádka starých knížek a rámeček s titulní stránkou jednoho z posledních tištěných čísel deníku *New York Times*, které ohlašovalo: AMERICKÁ KOSMICKÁ LOŽ SE VYDÁVÁ NA CESTU K JUPITERU. Poblíž stály dvě fotografie, jedna ukazovala osmnácti či devatenáctiletého chlapce, druhá podstatně staršího muže oděného do uniformy astronauta.

Ačkoli křehké, šedovlasé ženě, sledující na televizním panelu rozvíjející se krotkou veselohru, nebylo ještě sedmdesát, vypadala mnohem starší. Tu a tam ocenila nějaký vtípek na obrazovce a zachichotala se, přitom však stále obracela pohled ke dveřím, jako by očekávala návštěvu. Zároveň vždycky uchopila hůl, opřenou o křeslo.

Když se dveře konečně otevřely, zrovna ji na okamžik upoutala televizní hra. Provinile sebou trhla a ohlédla se po malém servírovacím stolku, který vjížděl do místnosti. Těsně za ním následovala ošetřovatelka v nemocničním úboru.

„Je čas k obědu, Jessie,“ řekla sestra nahlas. „Na dnešek jsme pro vás připravili něco obzvlášť dobrého.“

„Nechci žádný oběd.“

„Hned se vám po něm udělá líp.“

„Nebudu jíst, dokud mi neřeknete, co to je.“

„Proč to nechcete sníst?“

„Nemám hlad. Vy někdy míváte hlad?“ dodala vychytrale. Automatický servírovací stolek se zastavil u křesla, odkryl příklop a pod ním se objevilo jídlo. Po celou tuto dobu se ošetřovatelka ničeho nedotýkala, dokonce ani ovládacích tlačítek na vozíku. Stála nyní nehybně a s poněkud strnulým úsměvem si prohlížela svou neukázněnou a těžko zvládnutelnou pacientku. V monitorovacím středisku o padesát metrů dál povídal technik lékařů: „Ted, dívejte se!“ Jessiina sukovitě zdeformovaná ruka zvedla vycházkovou hůl a potom jí s překvapivou rychlostí krátkým obloukem máchl proti noze ošetřovatelky.

Sestra tomu nevěnovala nejmenší pozornost, dokonce ani tehdy, když hůl prošla přímo jejím tělem. Namísto toho konejšivě poznamenala: „Že to vypadá hezky? Pěkně to snězte, moje milá.“

Na Jessiině tváře se rozprostřel mazaný úsměv, ale přesto uposlechla. V okamžiku se s chutí pustila do jídla.

„Vidíte?“ řekl technik. „Ví naprosto přesně, co se děje. Většinou se orientuje mnohem lépe, než předstírá.“

„A takhle je jediná?“

„Ano. Všichni ostatní jsou přesvědčení, že jim skutečně jídlo vozí sestra Williamsová.“

„No dobře, myslím, že na tom nezáleží. Podívejte, jak ji to potěšilo, jako by nás doopravdy přechytračila. Jenže sní všechno, co má, a to je účel celé téhle maškarády. Ale musíme sestry varovat - všechny, nejen Williamsovou.“

„Proč - aha, jistě. Příště by to třeba nebyl hologram – a pak už se vidím před soudem, jak nás žaluje potlučený personál.“

32 - KŘIŠŤÁLOVÉ JEZÍRKO

Mezi Indiány a cajunskými usedlíky, kteří se sem přistěhovali z Louisiany, se tradovalo, že Křišťálové jezero je bezedné. To byl samozřejmě nesmysl a nepochybně tomu nikdo nevěřil. Člověku stačilo, aby si nasadil potápěčské brýle a uplaval pár temp - a už zřetelně zahlédl malou jeskyňku. Prýštila z ní neuvěřitelně čistá voda, v níž se vlnily dlouhé, tenké chaluhy. A z chaluh na něj zíraly oči netvora.

Dva tmavé kruhy, jeden vedle druhého - ačkoli se nikdy ani nepohly, co jiného by to mohlo být? Skrytá přítomnost netvora dodávala každému koupání vzrušující příchut'. Jednoho krásného dne příšera vyrazí ze svého doupěte a jak se požene za větší kořistí, ryby se před ní rozprchnou. Bobby ani David by nikdy nepřipustili, že to není nic nebezpečnějšího než odhozené - a bezpochyby ukradené kolo, ležící napůl pohřbené chaluhami sto metrů pod hladinou.

Taková hloubka se zdála až neuvěřitelná, i když šňůra se závažím ji změřila mimo jakoukoli pochybnost. Bobby, starší a lepší potápěč, se spustil asi tak do jedné desetiny celé vzdálenosti a hlásil, že dno se zdá pořád stejně hluboko.

Jenže nyní se Křišťálové jezero chystalo svá tajemství odhalit. Legenda o pokladu Konfederace třeba nelhala, přes všechny posměch místních historiků. A přinejmenším by si mohli získat přízeň policejního velitele - což je odjakživa úspěšná politika - tím, že z vody vy-

táhnou pár ručních zbraní, deponovaných na dně po nedávno spáchaných zločinech.

Malý kompresor, který Bobby objevil v garáži mezi hromadou starého harampádí, po počátečních potížích, které měli s tím, aby ho vůbec nastartovali, nyní spokojeně bafal. Každou chvíli se sice rozkašlal a vychrlil mračno modravého dýmu, ale nijak nedával najevo, že by se chtěl zastavit. „A i kdyby to udělal,“ povídal Bobby, „tak co? Když můžou holky z Podmořského divadla vyplavat na hladinu z padesáti metrů bez vzduchových hadic, my to dokážeme taky. Není to vůbec nebezpečné.“

Proč jsme potom neřekli mámě, letmo si pomyslel David, do čeho se pouštíte, a proč jsme čekali, až se táta vrátí na Mys k dalšímu startu raketoplánu? Ale žádné opravdovské pochyby neměl: Bobby vždycky věděl všechno lip. Musí to být úžasné, když je vám sedmnáct a víte všechno. I když by byl ještě radši, kdyby Bobby netrávil tolik času s tou pitomou Betty Schulzovou. Pravda, byla moc hezká, jenže to přece byla holka! A dnes ráno se jí dokázali zbavit jenom s největšími obtížemi.

Dave si už zvykl, že vystupuje v roli pokusného králíka - na to přece mladší bratři jsou. Upevnil si brýle, navlékl ploutve a vklouzl do křišťálové vody.

Bobby mu podal vzduchovou hadici se starým náústkem od akvalungu, který na ni navlékli. David se nadechl a odporem se zašklebil.

„Smrdí to hrozně.“

„Na to si zvykneš. Tak už se potop - ale ne hlouběji než po tamten výčnělek. Na tu hloubku seřídím tlakový ventil, abychom moc neplýtvali vzduchem. Jak zatahám za hadici, vyplav nahoru.“

Dave hladce vklouzl pod hladinu, do příзраčné říše. Byl to ne-vzrušený, jednobarevný svět, tolik odlišný od korálových ostrůvků v Karibském moři. Tady naprosto scházely všechny ty zářivé mořské barvy, mořský život - živočišný i rostlinný - okázale předváděl blyštivé barvy duhy. V jezírku byly jen tlumené odstíny modré a zelené a ryby, které vypadaly jako ryby a ne jako motýli.

Poháněn ploutvemi zvolna klesal a hadici táhl za sebou. Kdykoli pocítil potřebu, zastavil se a nadechl z proudu vzduchu, unikajícího z ní v bublinách. Pocit volnosti byl tak opojný, že téměř zapomněl na příšernou olejovitou pachů v ústech. Když doplaval k vý-

čnělku - ve skutečnosti to byl prastarý, vodou nasáklý kmen, tak porostlý řasami, že byl k nepoznání - usadil se na něm a rozhlédl se kolem sebe.

Viděl celým jezírkem napříč až na protější zelený, svažité břeh, alespoň sto metrů vzdálený. Jezírko vzniklo v zaplaveném kráteru, nebylo bohaté na ryby, avšak jedno malé hejno se mihlo kolem jako déšť stříbrných mincí, ve slunečních paprscích pronikajících od hladiny dolů.

Spatřil také jejich starého přítele, jako obvykle v průrvě, kde vody jezírka začínaly svou pouť do moře. Malý aligátor („Jenže velký je ažaž,“ prohlásil kdysi Bobby spokojeně. „Je větší než já“) stál svisle ve vodě, aniž by cokoli dělal, aby se v téhle poloze udržel, a jenom špička čumáku mu vyčnívala nad hladinu. Nechávali ho na pokoji a on se zase nikdy nestaral o ně.

Vzduchová hadice sebou netrpělivě zaškubala. David byl rád že už může vyplavat; až dosud si nikdy neuvědomil, jaká zima je v hloubkách, které ještě nedosáhli - a bylo mu z toho trochu nanic. Avšak žhoucí slunce v něm brzy obnovilo bojového ducha.

„Běží jak po másle,“ povídal Bobby sdílně. „Jenom pořád povoluj ten ventil, aby ukazatel tlaku neklesl pod tu červenou rysku.“

„Jak hluboko se potopíš?“

„Až na dno, když se na to budu cítit.“

Dave to nebral vážně, oběma jim bylo jasné, jak je to s kesonovou nemocí a s omámením dusíkem. A v každém případě stará zahradní hadice byla dlouhá jenom třicet metrů. To bylo na první pokus ažaž.

Jako už mnohokrát předtím i tentokrát přihlížel se závistí a s obdivem, jak se jeho milovaný starší bratr pouští do dalšího dobrodružství. Bobby proklouzl dolů do modrého, záhadného vesmíru a plaval stejně samozřejmě jako rybky okolo něho. Jednou se obrátil a důrazně ukázal na vzduchovou hadici, čímž dal zcela nepochybně najevo, že potřebuje zvýšit přívod vzduchu.

Přes prudkou bolest hlavy, která ho náhle přepadla, Dave si byl vědom svých povinností. Rozběhl se k vysloužilému kompresoru a otevřel přírodní ventil nadoraz - takže dodával na každý milión dílů vzduchu padesát dílů oxidu uhelnatého.

A tak Bobbyho spatřil naposledy: jako sebejistě se ponořující postavu posetou skvrnami slunečních paprsků, unikajícímu navždy.

Vosková figurína vystavená v pohřební síni, to byl jakýsi naprostý cizinec, který s Robertem Bowmanem neměl nic společného.

33 - BETTY

Proč sem zabloudil, proč se jako nepokojný duch vrátil do míst dávné trýzně? Neměl ponětí, doopravdy si nebyl vědom cíle své cesty, dokud na něho nepohlédlo z lesů dole pod ním okrouhlé oko Křišťálového jezírka.

Byl pánem světa, a přece ho ochromoval pocit tak zničujícího smutku, jaký nepoznal už celá léta. Čas mu ránu zhojil, čas pokaždé léčí, jenže stejně mu připadalo, jako by to bylo teprve včera, co stál v slzách na břehu smaragdového zrcadla a viděl jen obraz odrážejících se cypřišů s větvemi obtěžkanými modrošedými pruhy tillandsie. Co se mu to tehdy stalo?

A nyní, aniž by to rozhodnutí pocházelo z něho, nýbrž jako by ho odnášel nějaký mírný proud, odplooval směrem k severu, k hlavnímu městu státu. Po čemsi pátral, jenže po čem, to se nedozví, dokud to nenajde.

Žádný člověk ani žádný přístroj nezaznamenal jeho průlet. Teď už tak marnotratně energii nevyzařoval, ale už se ji téměř dokonale naučil ovládat, stejně jako kdysi ovládal ztracené, avšak nikoli zapomenuté končetiny. Jako mlha klesl do sklepení zajištěných proti zemětřesení a zjistil, že se nalézá uprostřed miliard uskladněných informací a skvělých pulsujících systémů, operujících s elektronickými myšlenkami.

Tenhle úkol byl složitější než přivést k výbuchu primitivní jadernou bombu a vyžádal si i delší dobu. Než našel informaci, kterou hledal, udělal naivní chybu, avšak nijak se neobtěžoval, aby ji napravil. Nikdo nepřišel na to, proč následující měsíc tři sta floridských poplatníků, všichni se jmény začínajícími na F, obdrželo šeky přesně na jeden dolar. Napravit celou záležitost bylo několikrát dražší než celý tenhle přeplatek a zmatení technici od počítače svalili vinu na spršku kosmického záření. Což nakonec nebylo zas tak daleko od pravdy.

Během několika milisekund se přemístil z Tallahassee do South Magnolia Street 634 v Tampě. Byla to pořád ta samá adresa, nemusel předtím ztrácet čas jejím hledáním.

Jenže přece vůbec neměl v úmyslu vyhledávat nějakou adresu - až do té chvíle, kdy to udělal.

Betty Fernandezová, rozená Schultzová, byla ještě i po třech porodech a dvou potratech krásná žena. A v tomto okamžiku byla také velice zamyšlená, sledovala televizní program, který v ní vyvolal staré vzpomínky, trpké i sladké.

Byla to zvláštní příloha zpravodajské relace, věnovaná záhadným událostem předchozích dvaceti hodin, počínaje varováním z *Leonova*, jež přišlo z oblasti Jupiterových měsíců. Cosi mířilo k Zemi, cosi odpálilo - tak, že nedošlo k žádným škodám - jadernou bombu na oběžné dráze okolo Země, ke které se nikdo nechtěl přihlásit. To bylo všechno, ale i tak toho bylo až dost.

Redaktoři z televizního zpravodajství vyhrabali všechny staré videopásky - a některé z nich byly ještě skutečně pásky - obsahující kdysi přísně tajné záznamy o objevu MAT-1 na Měsíci. Už aspoň po patnácté slyšela ten tajuplný a děsivý rádiový výkřik, když monolit přivítal měsíční úsvit a vyslal svou zprávu směrem k Jupiteru. A pak viděla už známé obrázky z paluby *Discovery* a poslouchala staré interview.

Proč se na to vůbec dívala? Všechno měla uložené v domácím archivu, ačkoli si to nikdy nepřehrávala, když byl doma José. Možná očekávala nějakou novou podrobnost, nechtěla přiznat, dokonce ani sama sobě, jak mnoho ještě citově na minulosti lpí.

A byl tam Dave, jak čekala. Ve starém rozhovoru, který poskytl BBC a z něhož si pamatovala skoro každé slovo, mluvil o Halovi a pokoušel se rozhodnout, jestli si je počítač vědom svého já nebo ne.

Jak vypadal mladě - úplně jinak než na těch posledních rozmanitých obrázcích z *Discovery*, už odsouzené k záhubě! A jak se podobal Bobbovi, obrazu, který si zapamatovala.

Pohled se jí zamlžil, poněvadž se jí oči zalily slzami. Ne - něco se stalo s televizorem, anebo se signálem. Jak obraz, tak i zvuk se nevyzpytatelně rozkmitaly.

Dave sice dál pohyboval rty, jenže nic neslyšela. Pak se mu tvář rozpadla, roztekla do několika barevných skvrn. Znovu se po-

spojovala dohromady, rozmazala a pak zas vypadala normálně. Jenže pořád nebylo slyšet žádný zvuk.

Jak přišli k téhle fotografii? Nebyl na ní Dave jako muž, nýbrž jako chlapec - jako když ho spatřila poprvé. Prohlížel si ji z obrazovky skorem tak, jako by ji přes celou propast mnoha let mohl spatřit.

Usmál se, rty se mu pohnuly.

„Ahoj, Betty,“ povídal.

Nebylo obtížné formulovat slova a pozměnit vysílané kmity o vysokém kmítočtu v jejich rytmu. Skutečný problém mu způsobovalo jen to, že musel zpomalit běh vlastních myšlenek na zmrazené tempo lidského mozku. A pak muset vyčkávat celou věčnost na odpověď ...

Betty Fernandezová byla žena silná a odolná, byla také inteligentní, a ačkoli už tucet roků ženou v domácnosti, nezapomněla na své znalosti, které získala jako pracovnice servisu na elektroniku. Tohle pro ni znamenalo jen další ze zázraků, jichž byla schopna elektronická simulace. Teď se mu poddá a o technické podrobnosti se bude starat později.

„Dave,“ zeptala se. „Dave - jsi to vážně ty?“

„Nejsem si tím jistý,“ odvětila tvář na obrazovce podivně nezvučným hlasem. „Ale na Davida Bowmana se pamatuju a na všechno, co s ním bylo.“

„Je mrtvý?“

Další složitá otázka.

„Jeho tělo - ano. Jenže to není podstatné. Všechno, co Dave Bowman byl ve skutečnosti, je teď součástí mne.“

Betty se pokřižovala - tohle gesto pochytila od Josého - a zašeptala:

„Chceš říct - že jsi duch?“

„Neznám vhodnější slovo.“

„Proč ses vrátil?“

Ach, Betty - proč? Kéž bys mi na to mohla odpovědět ty sama ...!

Jednu odpověď však dát mohl, neboť ta se teď taky objevila na televizní obrazovce. Rozštěpení mysli od těla zdaleka nebylo dosud ukončené a dokonce ani ten nejpodbízivější kabelový televizní okruh neodvysílal tak vulgárně erotickou sekvenci, jaká tam proběhla nyní.

Betty se na to chvíli dívala, místy s úsměvem a místy šokovaná. Potom se odvrátila, ale ne proto, že by se styděla, nýbrž z rozčarování - z lítosti nad ztracenými ideály.

„Takže nám lhali,“ řekla, „ve všem, co nám napovídali o andělech.“

„Jsem snad nějaký anděl?“, zauvažoval. Jenže alespoň pochoopil, co tady dělá, že ho přitáhl záchvěv smutku a touha setkat se s minulostí. Nejmocnější cit, jaký kdy poznal, byla jeho vášeň k Betty. Přídech zármutku a viny, jež obsahovala, ji jen ještě víc posiloval.

Nikdy mu neřekla, jestli byl lepší milenec než Bobby. Nikdy se jí taky na to neptal, neboť by tak zničil kouzlo jejich vztahu. Lpěli na stejné iluzi, kterou hledali ve vzájemném objetí (jak byl tehdy mladý, pouhých sedmnáct let, když sotva dva roky po pohřbu spolu začali chodit!) a hledali tak balzám na společnou ránu.

Samozřejmě něco takového nemohlo přetrvat dlouho, avšak zážitky ho neodvolatelně proměnily. Veškeré jeho erotické představy se potom více než celé desetiletí soustřeďovaly jen na Betty. Nikdy nepotkal ženu, jež by s ní snesla srovnání a už dávno si uvědomil, že takovou ani nenajde. Nikoho jiného nepronásledoval takový přízrak lásky.

Roztoužené představy se z obrazovky vytratily, na okamžik se na ni prolnul skutečný program, nesmyslný, absurdní záběr *Leonova* visícího nad měsícem Io. Potom se tvář Dave Bowmana objevila znovu. Zdálo se, že se mu cosi vymyká z rukou, neboť jeho podoba se prudce proměňovala. Chvillemi vypadal, jako by mu bylo teprve deset - pak dvacet nebo třicet - potom připomínal neuvěřitelnou, svraštělou mumii, která byla jenom parodie na muže, s nímž kdysi chodila.

„Než zmizím, chtěl bych ti položit ještě jednu otázku. Carlos - vždycky jsi tvrdila, že je syn Josého, a já o tom vždycky pochyboval. Je to pravda?“

Betty Fernandezová se dlouze, naposledy zahleděla do očí chlapce, kterého kdysi milovala - znovu mu bylo osmnáct a na okamžik zatoužila, aby spatřila celé jeho tělo, nejen tvář.

„Je to tvůj syn, Davide,“ zašeptala.

Tvář se vytratila a znovu se objevil normální obraz. Když José Fernandez téměř o hodinu později tiše vkročil do místnosti, Betty stále ještě zírala na obrazovku.

Neobrátila se ani tehdy, když ji políbil zezadu na krk.
„Tomuhle nikdy neuvěříš, José.“
„Tak to se mnou vyzkoušej.“
„Právě jsem lhala duchovi.“

34 - ROZLOUČENÍ

Když v roce 1997 uveřejnil Americký institut pro letectví a astronautiku rozporuplnou soubornou publikaci *Padesát let UFO*, mnozí kritikové poukazovali na to, že neidentifikovatelné létající objekty byly pozorovány po celá staletí a že „létající talíř“ Kennetha Arnolda z roku 1947 měl nesčíslné předchůdce. Lidé vídali podivné předměty na obloze od úsvitu věků, avšak až do poloviny dvacátého století znamenaly UFO jen okrajový fenomén, na nějž se nikdy všeobecná pozornost neobrátila. Od té doby se staly předmětem zájmu veřejnosti i vědců - a dokonce i základem čehosi, co by se dalo nazvat jen náboženstvím.

Důvody nebylo třeba hledat daleko, nástup obřích raket a úsvit Kosmického věku obrátil lidské úvahy k jiným planetám.

Vědomí, že lidstvo bude už brzy schopné opustit svou rodnou planetu, vnukalo neodbytnou otázku: Kde jsou cizí návštěvníci a kdy můžeme očekávat jejich přílet? Vyvstávala rovněž naděje, ačkoli jen zřídka vyjadřovaná obšírně, že morálně vyspělí tvorové z hvězd by mohli pomoci vyléčit lidstvo z jeho četných neduhů, jež si samo způsobilo, a zachránit je od budoucí katastrofy.

Kterýkoli student psychologie by dokázal předpovědět, že tak silná potřeba bude brzy uspokojena. V průběhu druhé poloviny dvacátého století se vyrojily doslova tisíce zpráv o tom, že cizí kosmická plavidla byla spatřena všude po celé zeměkouli. A co víc, objevily se stovky zpráv o „blízkých setkáních“ - skutečných setkáních s mimozemskými návštěvníky, nezřídka příkrášlených historkami o kosmických vyhlídkových jízdách, únosech či dokonce líbáncích ve vesmíru. Sice se znovu a znovu prokazovalo, že jsou to všechno lži nebo halucinace, jenže věřící to nijak neodstrašovalo. Muži, jimž byla předvedena velkoměsta na odvrácené straně Měsíce, neztratili příliš na důvěryhodnosti dokonce ani tehdy, když tam sondy Orbiter a lety programu Apollo neobjevily vůbec žádný předmět umělého původu.

Dál se věřilo i ženám, jež se provdaly za Venušany, i když bohužel vyšlo najevo, že planeta je žhavější než tekuté olovo. Dokud Americký institut pro letectví a kosmonautiku neuveřejnil svou zprávu, žádný renomovaný vědec - dokonce ani z hrstky těch, kteří kdysi tuhle myšlenku zastávali - nevěřil, že by UFO měly jakékoli spojení s mimozemským životem či inteligencí. Nikdy to ovšem nebude možné prokázat, kterékoli z těch myriád pozorování za posledních tisíc roků mohlo být reálné. Jenže s postupem doby, když kamery umístěné na družicích a radary pročesávající celou oblohu nepřinesly žádný konkrétní důkaz, širokou veřejnost celá záležitost přestala zajímat. Skalní přívržence to ovšem nijak neodradilo, nýbrž své náboženství udržovali dál prostřednictvím svých cyklostylovaných časopisů a knížek, z nichž většina jen omílala a přikrášlovala prastaré zprávy, dávno už vyvrácené či odhalené jako podvod. Když byl konečně oznámen objev monolitu v kráteru Tycho - MAT-1 - ozvalo se sborově: „Vždyť jsme vám to říkali!“ Dál už se nedalo popírat, že na Měsíci byli cizí návštěvníci - a pravděpodobně i na Zemi - a málo záleželo na tom, že už před třemi milióny let. Najednou UFO znovu zaplavily celou oblohu, ačkoli bylo tak trochu zvláštní, že tři na sobě nezávislé bezpečnostní sledovací systémy, které byly schopné odhalit ve vesmíru každý předmět větší než propisovačka, je stále nedokázaly zjistit.

Stejně jako předtím počet hlášení klesl dost rychle na „úroveň šumu“ - na množství, jaké se dalo očekávat čistě jen coby důsledek běžných událostí na obloze: mnohých astronomických i meteorologických jevů a leteckého provozu.

Jenže teď to všechno začalo zase znovu. Tentokrát to nebyl žádný podvod, byla to úředně potvrzená zpráva. K Zemi mířil pravý, nefalšovaný UFO.

Prvá pozorování byla hlášena do několika minut po varování z *Leonova*, k prvním setkáním s mimozemšťany došlo o pouhých několik hodin později. Penzionovaného burzovního makléře, věnčího svého buldoka na yorkshirských blatech, vyvedlo z míry, když poblíž něj přistál létající stroj diskového tvaru a jeho osádka - až na zašpičatělé uši vcelku podobná lidem - se ho vypyťovala, jak se dostane do Downing Street. Kontaktovaný byl natolik překvapen, že se zmohl jenom na zamávání holí tak přibližně směrem na Whitehall. Za ne-

zvrtný důkaz setkání se považovala skutečnost, že buldok nyní odmítal přijímat potravu.

Burzovní makléř nebyl sice nikdy v minulosti vyšetřován v souvislosti s podezřením na duševní chorobu, avšak dokonce i ti, co mu uvěřili, měli tak trochu potíže strávit následující svědectví. Tentokrát je podal baskický pastevec, který se vydal na svou běžnou výpravu. Velice se mu ulevilo, když z toho, o čem se obával, že to je pohraniční finanční stráž, se vyklubal párek mužů zachumlaných do plášťů a s pronikavýma očima, kteří chtěli znát cestu do sekretariátu OSN.

Mluvili bezvadnou baskičtinou - mučivě obtížným jazykem, který se nepodobá žádné jiné lidské řeči. Kosmičtí návštěvníci měli zjevně pozoruhodné nadání na jazyky, ale jejich zeměpisné znalosti byly podivuhodně chabé.

A tak to šlo pořád dál, případ za případem. Velice malý počet z kontaktovaných však skutečně lhal nebo trpěl duševní poruchou, většina z nich svým historkám upřímně věřila a své výpovědi nezměnila ani v hypnóze. Někteří se stali čistě obětmi kanadských žertíků či neuvěřitelných náhod - jako například nešťastný amatérský archeolog, jenž našel vrtule, zapomenuté před téměř čtyřiceti lety v Tuniské poušti věhlasným režisérem vědeckofantastických filmů.

Pouze na počátku – a na samém konci - se vyskytla lidská bytost, která si byla naprosto vědoma jeho přítomnosti. Stalo se to proto, že si to tak přál.

Svět patřil jemu, aby ho mohl zkoumat a ohledávat podle libosti, bez jakýchkoli překážek či omezení. Žádná zeď ho nemohla zadržet, žádné tajemství se nedalo ukrýt před smysly, jimiž byl nyní obdařen. Nejprve byl přesvědčený, že navštěvováním míst, do nichž se při své předchozí existenci nikdy nedostal, pouze naplňuje svoje dávné touhy. Jenže o něco později si uvědomil, že jeho bleskové výlety po celé zeměkouli obsahují hlubší smysl.

Velice nenápadně ho využívaly jako sondu, registrující nejrůznější stránky lidského konání. Řídili ho tak delikátně, že si to sotva uvědomoval. Připadal si jako honící pes na vodítku, který se přesto může rozběhnout, kam chce, a jeho pán nijak nenaléhá, aby plnil jeho příkazy.

Pyramidy, Grand Canyon, měsíčním světlem zalité sněhy Everestu - tohle byla jeho vlastní volba. Stejně tak návštěvy některých

galerií a koncertů, ačkoli by z vlastní iniciativy určitě celý festival nevydržel.

Stejně tak by nikdy nenavštívil tolik továren, vězení, nemocnic, krutou lokální válku v Asii, tolik dostihových závodů, rafinované orgie v Beverly Hills, Oválný pokoj v Bílém domě, kremelský archiv, vatikánskou knihovnu, svatyni Kaabu v Mekce s úlomkem černého kamene ...

Měl však také některé zážitky, na něž se pamatoval jen nejasně, jako by je někdo cenzuroval - nebo jako by ho před nimi ochraňoval jakýsi anděl strážný. Například ...

Co dělal v Leakeyho pamětním muzeu v rokli Olduvai? O počátky lidstva se nezajímal o nic víc než kterýkoli jiný příslušník druhu *H. sapiens sapiens* a fosílie pro něho nic neznamenal. A přece věhlasné lebky, ochraňované ve vitrínách jako korunní klenoty, probouzely v jeho paměti podivné ozvěny a vzrušení, jež si neuměl vysvětlit. Vyvolaly v něm pocit *déja vu* mnohem silnější, než jaký poznal kdykoli předtím. Tohle místo by přece měl znát - ale cosi se tady změnilo. Připadalo mu jako dům, do něhož se člověk po letech vrací a zjišťuje, že je v něm jiný nábytek, že se posunuly stěny a dokonce i schodiště je přestavěné.

Rozkládala se tu pustá, nepřátelská krajina, vyprahlá a sluncem sežehlá. Kam zmizely ty šťavnaté pláně s myriádami lehkonožých býložravců, kteří se po nich před třemi milióny let proháněli?

Před třemi milióny let. Odkud to věděl?

Ticho plné jakýchsi ozvěn, do něhož vyslal svou otázku, mu neposkytovalo žádnou odpověď. Avšak potom spatřil, jak se před ním znovu vynořuje známý černý obdélníkový útvar. Přiblížil se k němu a v hlubinách černě zjevila se mu nejasná podoba, jako by odrážena tůní plnou inkoustu.

Smutné a zmatené oči, zírající zpod zarostlého, dozadu ustupujícího čela, hleděly skrz něho do budoucnosti, kterou nikdy nemohly spatřit. Neboť tou budoucností byl on, plavící se po proudu času dál o sto tisíc generací.

Tam začínala historie, nyní pochopil alespoň tolik. Jenže jak - a především proč - stále existovala tajemství, která před ním zatajovali?

Avšak čekala ho ještě jedna povinnost, ta ze všech nejtěžší. Byl stále ještě příliš člověkem, takže ji odkládal až úplně na konec.

„Co to už zas vyvádí?“, zeptala se sama sebe ošetřovatelka konající službu a zamířila televizní monitor na starou paní. Už na nás vyzkoušela pěknou spoustu triků, ale - proboha - tohle je poprvé, co ji vidím, jak si povídá s vlastním naslouchátkem. To by mě zajímalo o čem?

Mikrofon nebyl dost citlivý, aby zachytil jednotlivá slova, jenže na tom obvykle nezáleželo. Jessie Bowmanová zřídka kdy vypadala tak klidně a spokojeně. Ačkoliv měla oči zavřené, a zatím co její rty neustávaly v šepotu, na tváři se jí rozhostil téměř andělský úsměv.

A pak spatřila ošetřovatelka něco, nač se usilovně snažila zapomenout, protože kdyby to uvedla do hlášení, okamžitě by jí to znemožnilo vykonávat její povolání. Hřeben, odložený na nočním stolku u postele, se pozvolna a trhaně vznesl do vzduchu, jako by ho zvedly neohrabané, neviditelné prsty.

Na první pokus se minul, potom začal s viditelnou námahou rozčesávat dlouhé stříbrné prameny a občas se musel zastavit, když narazil na zacuchané uzlíky.

Jessie Bowmanová teď mlčela, avšak úsměv se jí tváře nevytratil. Hřeben se pohyboval jistěji, už ne tak trhavě a neohrabaně.

Jak dlouho to celé trvalo, ošetřovatelka nevěděla. Vzpamatovala se až tehdy, když se hřeben s citem odložil nazpět na noční stolek, a strnulost z ní spadla.

Desetiletý Dave Bowman dokončil svou každodenní povinnost, která se mu odjakživa přičila, ale kterou tak milovala jeho matka. A David Bowman, jenž se nyní stal nestárnoucím, poprvé ovládl nepoddajnou hmotu.

Když se sestra konečně dovlekla do pokoje, aby celou záležitost prošetřila, Jessie Bowmanová se stále ještě usmívala. Ošetřovatelka byla příliš vyděšená, než aby někam pospíchala, jenže teď už stejně na ničem nezáleželo.

35 - REHABILITACE

Vřavu panující na Zemi příjemně tlumily milióny kilometrů kosmického prostoru. Posádka *Leonova* sledovala fascinovaně, i když s určitým odstupem, debaty v Organizaci spojených národů, rozhovory s významnými vědci, spekulace televizních komentátorů,

spolehlivá a přece se diametrálně rozcházející svědectví lidí, kteří se střetli s ufony. Oni ke všemu tomu rozruchu nemohli přispět ničím, neboť se nestali svědky žádných dalších projevů *Zagadky* alias Většího bratra. Zůstával k jejich přítomnosti stále stejně nevšimavý jako kdykoli předtím. A tak se celá situace dost ironicky zvrtila: absolvovali dlouhou cestu až ze Země, aby záhadu rozluštili - a zatím to vypadalo tak, jako by se odpověď možná nacházela v místech, odkud se sem vypravili. Poprvé v životě byli rádi, že se světlo šíří tak nízkou rychlostí a že dvouhodinové zpoždění znemožňuje na lince Země-Jupiter přímá interview. I tak Floyda otravovalo svými žádostmi tolik sdělovacích prostředků, že nakonec začal stávkovat. Už nebylo co povídat a oznámil to alespoň tucetkrát.

Kromě toho pořád ještě zbývala spousta práce. Museli připravit *Leonova* na dlouhou cestu domů, aby byl schopný odstartovat okamžitě, jakmile se otevře startovací okno. Načasování ovšem vůbec nebylo kritické, dokonce i kdyby se opozdil i o měsíc, jen by si tím prodloužili cestu. Čandra, Curnow a Floyd, kteří celou pouť zpátky ke Slunci prospí, by to ani nepostřehli, avšak zbytek posádky byl pevně rozhodnutý odletět okamžitě, jakmile to zákony nebeské mechaniky dovolí.

Discovery stále působila řadu problémů. Lod' měla stěží dost pohonných hmot, aby se mohla vrátit k Zemi, a to dokonce i v tom případě, kdyby odstartovala mnohem později než *Leonov* a letěla po nejúspornější dráze - což by jí trvalo téměř tři roky. A tohle by bylo možné jen tehdy, kdyby se podařilo Hala spolehlivě naprogramovat, aby řídil let bez lidského zasahování s výjimkou monitorování na dálku. Kdyby nespolupracoval, museli by *Discovery* opustit znovu.

Bylo fascinující - nebo přímo dojemné - sledovat, jak se z Hala znovu stává osobnost, jak narůstá od dementního dítěte ke zmatenému pubertálnímu jinochovi a konečně k mírně blahosklonnému dospělému. Floyd se nedokázal od takových polidšťujících přirovnání oprostit, třebaže věděl, že značně zavádějí. A byly chvíle, kdy mu připadalo, že celé tohle dění je znepokojivě povědomé. Jak často vídal videodramata, v nichž přemoudřelí následovníci Sigmunda Freuda napravovali mentálně narušené mladistvé! V podstatě totéž se nyní odehrávalo ve stínu Jupitera.

Poněvadž opravné a diagnostické programy procházely Halovými obvody rychlostí miliard bitů za sekundu, vyhledávaly možné

dysfunkce a hned je opravovaly, elektronická psychoanalýza pokračovala tempem zcela přesahujícím možnosti lidského mozku. Ačkoli většinu z těchto programů odzkoušel Čandra na Halově dvojčeti, SAL 9000, nemožnost přímého dialogu mezi oběma počítači znamenala těžký handicap. Někdy, když se v kritických okamžicích terapie ukázalo nezbytné kontrolní spojení se Zemí, promarňovaly se tak celé hodiny.

Neboť přes veškerou Čandrovu snahu a dřinu rehabilitace počítače měla stále ještě daleko ke konci. Hal vykazoval četné idiosynkrazie a neurotické projevy - někdy dokonce ignoroval mluvenou řeč - ačkoli pomocí klávesnice byl ochoten komunikovat s kýmkoliv. Naopak jeho výstupy byly mnohem excentričtější.

Chvillemi odpovídal verbálně, avšak odpovědi vizuálně nezobrazoval. Jindy dělal obojí - ale odmítal výstup přes rychlotiskárnu. Nijak se neomlouval ani nic nevysvětloval - neužil dokonce ani vzpurná, paličatá a nepřístupná slova „raději ne“ Melvillova autistického páře Bartlebyho.

Hal byl ovšem spíš zdráhavý a neochotný než neposlušný, a to jen tehdy, když se jednalo o určité úkoly. Vždycky se nakonec dal pohnout k tomu, aby spolupracoval - dalo se mu „vymluvit trucování“, jak výstižně poznamenal Curnow.

Nepřekvapilo, když na doktoru Čandrovi začaly být patrné známky vyčerpání. Při jedné památné příležitosti, když Max Brajlovský zcela nevinně oživil prastarou novinářskou kachnu, se téměř rozčílil.

„Je to pravda, doktore Čandro, že jste zvolili jméno Hal, abyste dali najevo, že jste o krok před IBM?“

„Naprostý nesmysl! Polovina z nás přišla od IBM a tuhle historku se snažíme potírat už celé léta. Domníval jsem se, že dnes už každý inteligentní člověk ví, že HAL je zkratka odvozená od Heuristicky ALgoritmický.“

Max později přísahal, že zřetelně slyšel, jak to vyslovil s velkými písmeny.

Podle Floydova soukromého názoru byla naděje, že se *Discovery* dostane v pořádku k Zemí, sotva jedna ku padesáti. A tehdy za ním přišel Čandra s neobvyklým návrhem.

„Doktore Floyde, můžu si s vámi na okamžik promluvit?“

I po všech těch týdnech a po všem, co všichni společně prožili, Čandra udržoval stále stejný odstup - nejen od Floyda, nýbrž od všech členů posádky. Dokonce ani nejmladší na lodi, Žeňu, neoslovil bez „paní“.

„Samozřejmě, Čandro. O čem?“

„Prakticky jsem dokončil program zachycující šest nejpravděpodobnějších variant Hohmannovy návratové dráhy. Pět z nich už prošlo simulací, zcela bez problémů.“

„Skvělé. Jsem si jistý, že nikdo jiný na Zemi - v celé Sluneční soustavě - by to nedokázal.“

„Děkuju. Víte samozřejmě stejně dobře jako já, že je nemožné udělat program, který by počítal se všemi eventualitami. Hal by měl - a bude - fungovat bezvadně a bude schopný zvládnout jakoukoli nouzovou situaci, která se dá předpokládat. Avšak proti celé řadě triviálních poruch - proti nepatrným závadám na přístrojích, které by spravil šroubovák, proti uvolněným vodičům, proti zaseknutým spínačům bude bezmocný a na tom může ztroskotat celý let.“

„Máte naprostou pravdu, nepochybně. I mně to dělá starost. Jenže co proti tomu můžeme podniknout?“

„Opravdu docela prostou věc. Chtěl bych zůstat na *Discovery*“

V první chvíli Floyda napadlo, že se Čandra zbláznil. V další, že je blázen jenom poloviční. Mít na palubě *Discovery* v průběhu dlouhé cesty zpátky k Zemi člověka - tak skvělé mnohaúčelové údržbářské a opravářské zařízení - to skutečně mohlo znamenat veškerý rozdíl mezi úspěchem a katastrofou. Avšak důvody proti jednoznačně převažovaly.

„Je to zajímavý nápad,“ odvětil Floyd nanejvýš opatrně, „a upřímně oceňuju vaše nadšení. Ale pomyslel jste na všechny problémy?“ Věděl, že povídá hlouposti, Čandra bude mít všechny odpovědi seřazené pěkně jednu za druhou, aby je měl ihned po ruce.

„Víc než tři roky zůstanete absolutně sám! Co když vás potká nehoda nebo budete potřebovat naléhavě lékařskou pomoc?“

„To je riziko, které jsem připraven podstoupit.“

„A co potrava, voda? *Leonov* má jenom omezené zdroje.“

„Zkontroloval jsem recyklizační zařízení na *Discovery*, dalo by se uvést do provozu bez větších potíží. Kromě toho my Indové vystačíme skutečně s málem.“

Bylo neobvyklé, že Čandra poukazoval na svůj původ, či že se vůbec dal přimět k nějakým osobním výrokům. Jediný případ, na který si Floyd vzpomínal, bylo jeho „upřímné vyznání“. O pravdivosti jeho slov vůbec nepochyboval. Curnow kdysi poznamenal, že taková tělesná konstituce, jakou má Čandra, se dá dosáhnout jen hladovkou dlouhou několik set let. I když to vyznělo jako další z inženýrových jedovatých šlehů, bylo to vyřčeno naprosto bez zlé vůle - dokonce se sympatiemi, ačkoli samozřejmě mimo Čandrův doslech.

„No, pořád ještě máme na rozhodnutí několik týdnů. Nechám si to projít hlavou a promluví s Washingtonem.“

„Děkuji. Nemáte nic proti tomu, abych zahájil přípravy?“

„Ehm - vůbec ne, pokud to nebude kolidovat s plánovaným pracovním programem. A mějte na paměti - konečné rozhodnutí bude muset udělat řídicí středisko.“

A Floyd věděl naprosto přesně, co na to poví řídicí středisko. Jenom blázen se může domnívat, že by člověk přežil ve vesmíru tři roky - zcela sám.

Jenže Čandra byl přece na světě vždycky sám.

36 - OHEŇ V MOŘSKÝCH HLUBINÁCH

Zemi zanechal už daleko za sebou a rychle před ním vyvstávala omračující podívaná na Jupiter a jeho kroužící měsíce, když mu všechno došlo.

Jak jen mohl být tak slepý - a tak hloupý! Připadalo mu, jako by až dosud při svém putování spal, nyní začínal procítat.

„Kdo jste?“, křičel. „Co po mně chcete? Proč jste mi to udělali?“

Žádná odpověď nepřicházela, a přece si byl jistý, že ho slyšeli. Pociťoval ... přítomnost čehosi, zrovna tak, jak člověk cítí, i když má zavřené oči, že se nachází v uzavřené místnosti a ne na volném prostranství. Obklopovaly ho nepatrné odezvy nezměrné duševní síly, neúprosné vůle.

Znovu zavolal do ticha, jež mu vracelo jen ozvěnu, a opět nedostal přímou odpověď - měl jen pocit, že mu kdosi pozorně, ostrážitě naslouchá. Tak tedy dobře - odpověď si najde sám.

Něco mu už bylo jasné: ať byli oni kýmkoli nebo cokoli, zajímali se o lidský rod. Pro své vlastní nevyzpytatelné účely mu odebrali a zaznamenali jeho vzpomínky. A nyní prováděli totéž s jeho nejniternějšími emocemi, někdy s jeho pomocí, jindy bez ní.

Neměl jim to za zlé, ostatně ona proměna, kterou podstoupil, takové dětinské reakce znemožňovala. Překonal hranici, za níž se rozkládala láska a nenávist, chtivost a strach - avšak nepustil tyto ústřední motivy ze zřetele a měl stále na paměti, že ovládají svět, do něhož kdysi patřival. Bylo snad tohle smyslem jeho výuky? A jestli, pro jaký konečný cíl?

Bohové ho přibrali ke své hře - pokud chce hrát s nimi, musí se naučit pravidla.

Jeho vědomí se jen letmo přeneslo přes čtyři nejvzdálenější měsíce Sinope, Pasiphae, Carme a Ananke, tvořené pouze rozečkanými skalisky. Na poloviční vzdálenosti od Jupiteru se pak objevily Elara, Lysithea, Himalia a Leda. Ani jednomu z nich nevěnoval sebemenší pozornost, nyní se před ním rozkládala neštovicemi zhyžděná tvář Callisto.

Jednou, podruhé obkroužil rozbombardovaný satelit větší než pozemský Měsíc a jeho smysly, které si ani neuvědomoval, zatím prozkoumaly vnější skořápky ledu a prachu. Svou zvědavost rychle uspokojil, tohle kosmické těleso byla jen zmrzlá fosilie, stále nesoucí památku po srážce, která ho kdysi před celými věky málem rozerval na kusy. Jedna polokoule připomínala obrovské býčí oko, tvořila ji soustava soustředných prstenců, do níž se kdysi v kilometr vysokých vlnách vzedmula skála pod úderem jakéhosi předvěkého kosmického kladiva.

O několik sekund později už kroužil kolem Ganymedu. To byl mnohem různorodější a zajímavější měsíc, ačkoli se nacházel tak blízko Callisto a oba byly téměř velké, měl vzhled naprosto odlišný. Pravda, i tady se nacházelo nesčetné množství kráterů - jenže většina z nich vypadala, že jsou naprosto doslova zase zaorané. Nejpozoruhodnějším rysem na povrchu Ganymedu byly klikatící se pruhy, utvářené velkým počtem souběžných brázd vzdálených od sebe několik kilometrů. Rýhovaný terén vypadal, jako by jej vytvořily celé armády zdrogovaných oráčů, kroužících sem a tam napříč po satelitu.

V průběhu několika málo obletů se dozvěděl o Ganymedu víc, než všechny kosmické sondy vyslané ze Země, a poznatky uložil pro

využití v budoucnu. Jednoho dne se stanou důležité. Byl si tím jistý, ačkoli netušil proč - jenže stejně tak nechápal impuls, jenž ho tak cílevědomě nutil navštěvovat jeden měsíc po druhém.

A nyní ho přivedl k Europě. Ačkoli byl stále do značné míry jen pasivním pozorovatelem, nyní si uvědomil, že jeho zájem vzrostl - že se mu zaostřila pozornost a zkoncentrovala vůle. A přestože dál zůstával pouhou loutkou v nikách svého pána, jehož nemohl spatřit a s nímž nemohl komunikovat, některé z myšlenek té řídicí autority unikly - nebo jim bylo dovoleno uniknout - do jeho vlastní mysli.

Hladká, spleťtým vzorkem pokrytá koule, jež se na něho řtila nyní, se nepodobala ani Ganymedu, ani Callisto. Vypadala jakoby z živé hmoty. Síť čar větvičích se a protínajících po celém povrchu podivně a tajuplně připomínala soustavu žil a tepen obepínající svět.

Pod ním se prostírala nekonečná ledová pole mrazivé pustiny, mnohem mrazivější než v Antarktidě. Potom s mírným překvapením spatřil, že míjí vrak kosmické lodi. Okamžitě v ní poznal osudem stížený *Tsien*, mnohokrát zachycený v televizním zpravodajství, které analyzoval. Ale teď ne - řed' ne - později bude spousta příležitostí ...

A potom už pronikl ledem - do světa neznámého jemu stejně tak jako těm, kteří ho řídili.

Byl to podmořský svět, jeho skrytá vodstva ochraňovala před vzduchoprázdnem kosmu ledová kůra. Na většině míst byl led silný na kilometr, avšak nacházely se i slabé pásy, kde se oslabil, popraskal a roztrhal. Potom nastávala krátká bitva mezi dvěma nesmiřitelnými živly, které se na žádném jiném tělese Sluneční soustavy nemohly dostat do přímého kontaktu. Válka mezi Mořem a Vesmírem však končila pokaždé stejným smírem. Odkrytá hladina zároveň vřela i zamrzala a postupně si obnovila svůj ledový krunýř.

Nebýt vlivu blízkého Jupiteru, moře na Europě by už dávno promrzla až na dno. Jeho gravitace totiž neustále hnětla jádro tohoto nevelkého měsíce. I zde působily síly, které drtily Io, ačkoli s mnohem menší zuřivostí. Jak klouzal hlubinou, všude nacházel důkazy tahanice mezi planetou a jejím měsícem.

A také to slyšel a pociťoval. Slyšel nepřetržitý rachot a hřmění podmořských zemětřesení, sykot plynů unikajících z nitra měsíce, infrazvukové vlny vyvolané lavinami ženoucími se přes hlubinné

pláně. Dokonce i hlučná pozemská moře byla ve srovnání se zběsilým oceánem, který pokrýval Evropu, tichoučká.

Neztratil schopnost údivu a první oáza ho naplnila příjemným překvapením. Rozkládala se téměř na kilometr daleko kolem masivní spleti sopouchů a komínů a usazenin, nanesených minerálními prameny tryskajícími zevnitř. Z tohoto přírodou napodobeného gotického hradu pulsovala v pomalém rytmu černá, vroucí kapalina, jakoby poháněná tlukotem jakéhosi ohromného srdce. A stejně jako krev byla i tato tekutina průkaznou známkou života.

Vřelé tekutiny vytěšňovaly smrtící chlad pronikající shora a utvářely na mořském dně ostrůvek tepla. A neméně důležité bylo, že vynášely z nitra Evropy veškeré chemické látky nutné pro vznik života a jeho přetrvání. Zde, v prostředí, kde by to nikdo neočekával, nacházel se nadbytek energie i potravy.

A přece to měli očekávat. Připomněl si, že se před pětadvaceti lety objevily v hlubinách pozemských oceánů podobné úrodné oázy. Tady se nacházely jen v nesrovnatelně větším měřítku a mnohem rozmanitější.

V tropické oblasti poblíž pokroucených zdí „hradu“ se nacházely jemné, pavouky připomínající struktury, které vypadaly jako obdoba rostlin, jenže téměř všechny byly schopné pohybu. Mezi nimi se plazili bizarní slimáci a červi, z nichž někteří se živili těmito rostlinami, jiní získávali potravu přímo z minerálií obsažených v okolních vodách. Ve větší vzdálenosti od zdroje tepla - od podmořského ohně, kolem něhož se všechna tahle stvoření hřála - byly odolnější, robustnější organismy, ne nepodobné krabům a pavoukům.

Armády biologů by si probádáním téhle jedné malé oázy naplnily celý život. Na rozdíl od pozemských moří zde nebylo stabilní prostředí, takže evoluce tu postupovala rychle a vytvářela bezpočet fantastických forem. A všechny žily pod hrozbou zániku. Dříve či později všechny životodárné prameny zeslábnou a odumřou, protože síly, jež je napájely, se zaměří na jiné místo.

Při svém putování po mořském dně Evropy znovu a znovu nacházel stopy po takových tragédiích. Nesčetné oblasti ve tvaru kruhu byly posety kostrami a v minerálech zkamenělými pozůstatky mrtvých tvorů. V těchto místech ztratila kniha života celé vývojové kapitoly.

Viděl obrovské, prázdné mušle vytvarované jako stočené trumpety a veliké jako člověk. Nacházely se tu škeble nejrůznějších tvarů složené ze dvou a dokonce i ze tří skořepin. A byly tu spirálovité kamenné útvary, dlouhé celé metry, které připomínaly nádherné amonity, co tak záhadně vymizeli z pozemských oceánů na konci křídové doby.

Pátral, hledal, létal v hlubinách sem a tam. Snad největší ze všech divů, na něž narazil, byla řeka roztavené lávy, tekoucí podmořským údolím na sto kilometrů. Tlak v této hloubce byl tak obrovský, že se voda při styku s doruda rozžhaveným magmatem nevypařovala a obě kapaliny koexistovaly ve vratkém příměří.

Tady, v jiném světě a s neznámým obsazením, se dlouho před příchodem člověka odehrávala podobná historie jako v Egyptě. Stejně jako Nil daroval život úzké stuze pouště, tato řeka tepla oživila hlubiny Evropy. Podél jejích břehů, v pásu zřídkašy širším než dva kilometry, vznikala, rozvíjel se a pomíjel druh za druhem. A alespoň jeden z nich po sobě zanechal svůj pomník.

Nejprve se domníval, že to je pouze další nános minerálních solí, jaké se nacházely v okolí prakticky všech termálních sopoučů. Když se pak přiblížil, samozřejmě pochopil, že to není přírodní útvar, nýbrž stavba vytvořená inteligentními bytostmi. Nebo možná jen díky instinktu, termiti na Zemi budovali hrady, které byly téměř stejně impozantní, a pavouci sítě dokonce ještě dokonalejší.

Tvorové, kteří zde žili, museli být celkem malí, neboť jediný vchod měřil jen půl metru. Už ten vchod - tunel s mohutnými stěnami, vytvořený navršením kusů skalisek jeden na druhý - objasňoval záměry stavitelů. Postavili si pevnost, tady, v matné chvějivé záři nedaleko břehu jejich roztaveného Nilu. A potom zmizeli.

Nemohli odejít dříve, než před několika málo stoletími. Stěny pevnosti, vybudované z nepravidelných kusů skal, které museli shromáždit s ohromným úsilím, pokrývala pouze tenká vrstva minerálních usazenin. Jedna skutečnost naznačovala, proč tvrz opustili. Část střechy se zřítíla dovnitř, snad kvůli neustálým zemětřesením, a ve vodním prostředí měl do pevnosti bez střechy snadný přístup kdejaký nepřítel.

Podél řeky lávy už nenarazil na žádnou jinou stopu po inteligentních tvorech. Jedenkrát sice zahlédl cosi, co se neskutečně podobalo plazícímu se člověku - s výjimkou toho, že to nemělo oči ani

nos, jen obrovská bezzubá ústa, neustále otevřená, jimiž to vstřebávalo živiny z okolního tekutého prostředí.

Podél úzkého úrodného pásu uprostřed pustých hlubin mohly vzejít a zase zaniknout celé kultury či dokonce civilizace, mohly tady pochodovat - či plavat - celé armády pod vedením evropských Tamerlánů nebo Napoleonů. A zbytek Evropy by se o tom vůbec nikdy nedozvěděl, neboť jednotlivé oázy tepla byly od sebe izolované stejně jako planety ve vesmíru. Tvorové, kteří se vyhřívali v žaru lávové řeky a nacházeli obživu u horkých pramenů, nemohli překonat nepřátelské pustiny rozkládající se mezi jejich osamělými ostrůvky. Kdyby si kterákoli z oněch kultur vypěstovala vlastní historii a filozofii, dospěla by k přesvědčení, že je ve vesmíru sama.

A přece ani prostory mezi oázami nebyly úplně bez života. Nacházela se tam odolnější stvoření, která dokázala vzdorovat nepříznivému prostředí. Výš nad dnem často přeplouly evropské obdoby ryb - torpéda proudnicového tvaru, poháněná vertikálně směřujícími ocasy a kormidlovaná podélnými ploutvemi. Nejúspěšnějším obyvatelům pozemských oceánů se podobaly zcela nevyhnutelně: je-li evoluce postavena před stejné technické problémy, musí z ní vzejít velice podobný výsledek. Což dokládá delfín a žralok - ačkoli mají téměř identické tvary těla, přece pocházejí z navzájem velice odlehlých větví stromu života.

Mezi rybami v mořích Evropy a v pozemských oceánech byl ovšem jeden podstatný rozdíl: zdejší neměly žábry, neboť ve vodách, v nichž plavaly, nebylo pomalu ani stopy po kyslíku, který by se dal vstřebat. Podobně jako u tvorů žijících v okolí pozemských geotermálních pramenů měly metabolismus založený na oxidaci a redukci sloučenin síry, hojně přítomné v sopečném prostředí.

A jen málokteré měly oči. Neboť až na mihotavou záři při výtryscích žhavé lávy a občasné záblesky bioluminiscence u tvorů, kteří hledali partnera, či lovců slídících po kořisti, žily ve světě temnoty.

A byl to rovněž svět odsouzený k záhubě. Nejenže jeho energetické zdroje kolísaly a neustále měnily místo, ale slapové síly jež je probouzely, neustále slábly. Dokonce i kdyby se na Europě rozvinul skutečně inteligentní život, s postupným ochlazením musel vymřít. Byli lapeni do pastí mezi oheň a led.

37 - ODCIZENÍ

„... je mi upřímně líto, příteli, že přicházím s tak špatnou zprávou, jenže Karolína mě o to požádala a ty víš, jak s vámi oběma soucítím.

A nemyslím, že to je tak velké překvapení. Některé z poznámek, které jsi přede mnou za poslední rok udělal, to naznačovaly ... a víš sám, jak trpce nesla, když jsi odletěl ze Země.

Ne, nevěřím, že v tom je někdo jiný. Kdyby byl, pověděla by mi o něm ... Jenže dřív či později - no, je to přitažlivá mladá žena.

Chrisovi se daří dobře a samozřejmě neví, co se děje. Alespoň jeho to bolet nebude. Je příliš malý, aby to pochopil, a děti jsou neuvěřitelně ... elastické? Okamžik, musím vstoupit do slovníku v paměti ... aha, přízrůbivé.

Ted' k věcem, které ti možná připadají méně důležité. Všichni se pořád snaží vysvětlovat ten výbuch atomové bomby jako nehodu, ale tomu samozřejmě nikdo nevěří. Protože se nestalo už nic jiného, všeobecná hysterie opadla. Zbylo po ní cosi, co jeden z vašich komentátorů nazval „syndrom sledování po očku“.

A kdosi objevil sto let starou báseň, která tak přesně vystihuje situaci, že ji kdekdo cituje. Její děj je zasazený do posledních dní římské říše, odehrává se u bran města, jehož obyvatelé očekávají příchod dobyvatelů. Císař s hodnostáři jsou všichni shromážděni ve svých nejdražších tógách, mají přichystané uvítací proslovy. Senát se neschází, protože všechny zákony, které by dnes schválil, noví pánové zruší.

Pak náhle doráží od hranic strašlivá zpráva. *Žádní dobyvatelé nepřicházejí.* Uvítací výbor se ve zmatku rozpadá, všichni míří domů a přitom zklamaně reptají: Co teď s námi bude? Kdyby nás obsadili, tím by se všechno vyřešilo.

Aby se ta báseň přesně hodila na dnešek, je zapotřebí udělat v ní jenom jednu maličkou změnu. Jmenuje se „Čekání na barbary“ - a tentokrát to jsme my, ti barbaři. A nevíme, na co jsme to vlastně čekali, ale určitě to nepřišlo.

A ještě jedna záležitost. Už jsi slyšel, že matka kapitána Bowmana zemřela jenom několik dní poté, co ta věc dorazila k Zemi? Připadá mi to jako skutečně zvláštní koincidence, jenže personál sa-

natoria tvrdí, že nikdy neprojevovala sebemenší zájem o dění ve světě, takže to na ni asi nemohlo mít žádný vliv.“

Floyd vypnul záznam. Dimitrij měl pravdu, nijak ho to nepřekvapilo. Situaci však ani v nejmenším neměnilo, bolelo to stejně krutě.

Ale co si měl počít? kdyby býval odmítl účastnit se výpravy - jak Karolína zjevně doufala - cítil by se provinile po celý zbytek života a připadalo by mu, že ho promarnil. To by jejich manželství stejně otrávil. Lepší je okamžitý krach, když bolest zmírní fyzické odloučení. (Opravdu? V některých ohledech se tak všechno jenom zhoršovalo.) Povinnost byla důležitější, a pocit, že člověk je součástí týmu, který je zasvěcený pro velký cíl.

Takže Jessie Bowmanová zesnula. Možná to byl další důvod, aby se cítil provinile. Napomáhal, aby jí ukradli jejího posledního zbývajícího syna, a to rozhodně přispělo k její duševní chorobě. Nevyhnutelně se mu připomněla debata, kterou začal přesné na tohle téma Walter Curnow.

„Proč jste vybrali právě Dave Bowmana? Vždycky na mě působil dojmem, že je studený jak ryba - ne že by se choval přímo nepřátelsky, ale když vešel do místnosti, připadalo mi, že teplota klesla o deset stupňů.“

„To byl jeden z důvodů, proč jsme zvolili jeho. Nesvazovala ho žádná rodinná pouta, vyjma k matce, se kterou se nevidal příliš často. Takže patřil přesně k tomu druhu mužů, kteří se mohou vyslat na dlouhou cestu s nejistým koncem.“

„Proč byl takový?“

„To by ti snad mohli vysvětlit psychologové. Viděl jsem jeho materiály, samozřejmě, ale už je to moc dávno. Stálo tam cosi o bratrovi, který se zabil - a jeho otec zahynul brzy nato, při havárii jednoho z prvních raketoplánů. Nejspíš bych ti to neměl povídat, ale teď už na tom určitě nezáleží.“

Nezáleželo na tom, ale bylo to zajímavé. Floyd nyní Davidu Bowmanovi skorem záviděl: že dospěl na totéž místo jako svobodný muž, nezatížený žádným emociálním poutem k Zemi.

Ne - to podváděl sám sebe. I když mu bolest svírala srdce jako skřípec, Davidu Bowmanovi nezáviděl, bylo mu ho líto.

38 - PĚNOVÁ KRAJINA

Poslední zvíře, které spatřil, než opustil oceány Europy, bylo zdaleka největší. Velice se podobalo jednomu z banyánových stromů rostoucích v pozemských tropech, jejichž vzdušné kořeny tvoří takové množství druhotných kmenů, že jediný strom může vytvářet malý prales pokrývající stovky čtverečních metrů. Tenhle exemplář si ovšem vykračoval, zjevně na cestě od jedné oázy ke druhé. Pokud to náhodou nebyl jeden z tvorů, kteří zničili Tsiena, rozhodně patřil k druhu velice podobnému.

Nyní se už dozvěděl všechno, co vědět potřeboval - nebo spíš co potřebovali vědět oni. Zbývalo mu navštívit ještě jeden měsíc, o několik málo sekund už pod ním ležela ohnivá krajina Io.

Všechno bylo tak, jak očekával. Nacházela se tu hojnost energie i potravy, avšak ještě nedozrál čas, aby se obojí spojilo dohromady. Na březích několika chladnějších sírových jezer už nastoupily první krůčky cestu ke vzniku života, jenže dříve, než se hmota stačila jakkoli organizovat, všechny takové odvážné předčasné pokusy byly opět uvrženy do tavicího kotle. Dokud neochabnou slapové síly - v budoucnosti vzdálené milióny let - které rozdmýchávají na Io jeho výhně, na tomhle sežehlém a sterilizovaném kosmickém tělese nebude nic, co by mohlo zajímat biology.

Takže prohlídkou Io promarnil jen málo času - a vůbec žádný na maličkých měsíčkách, lemujících Jupiterovy přízračné prstence, pouhé vybledlé stíny nádhery patřící Saturnu. Prostíral se před ním největší ze světů. Dozví se o něm tolik, kolik se dosud nepodařilo a nikdy nepodaří žádnému člověku.

Milióny kilometrů dlouhá chapadla magnetického pole, náhlé výtrysky rádiových vln, gejzíry ionizované plazmy větší než celá planeta Země - tohle všechno bylo pro něho skutečné a viděl to stejně zřetelně jako mračna zdobící planetu pestrobarevnou nádhrou. Dokázal pochopit složité procesy, jimiž se navzájem ovlivňovala, a uvědomil si, že Jupiter je mnohem úžasnější, než by si kdo uměl představit.

Dokonce i když propadával burácejícím srdcem rudé skvrny a kolem něho šlehalý blesky bouří velkých jako celé kontinenty, věděl, proč už existuje po staletí, ačkoli ji tvoří plyny daleko lehčí než ty, z nichž se utvářejí pozemské hurikány. Jakmile se ponořil do klidněj-

ších hloubek, pominul slabý šelest vodíkového větru a z výšin nad ním se začal sypat poprašek voskových vloček - který už částečně splynul se sotva hmatatelnými horami uhlovodíkové pěny. Tady již panovala dostatečně vysoká teplota, aby voda existovala v kapalném skupenství, avšak žádné oceány se zde neutvořily. Plynné prostředí bylo příliš řídké, než aby je uneslo.

Klesal jednou vrstvou mračen po druhé, až pronikl do oblasti, která byla tak čistá a jasná, že i pouhý lidský zrak by dokázal najednou přehlédnout víc než tisíc kilometrů. Byl to jen malý vír v obrovském víření rudé skvrny. Skrýval tajemství, jež lidé sice už dávno vytušili, jenže nikdy nedokázali.

Myriády malých, ostře ohraničených obláčků, všechny přibližně stejné velikosti a všechny pokryté podobným vzorkem z červených a hnědých skvrnek a žilek, lemovaly úpatí plujících pěnových hor. Byly malé jen v porovnání se svým okolím, jež se vymykalo veškerým lidským měřítkům. I ten nejmenší by pokryl slušně rozlehlé velkoměsto.

Mimo veškerou pochybnost byly živé, neboť se po svazích plynných hor pohybovaly zvolna a obezřele a popásaly se na úbočích jako gigantické ovce. A volaly jeden na druhého v pásmu metrových vln. Jejich rádiové hlásky byly sice slaboučké, avšak zcela zřetelně slyšitelné i na pozadí praskotu a burácení samotného Jupiteru.

Doopravdy to byly živoucí obláčky plynu, vznášely se v úzké zóně mezi mrazivými výšinami a žhoucí hlubinou. Úzké, ano, avšak jejich panství bylo rozlehlejší než veškerá pozemská biosféra.

Nebyly samy. Mezi nimi se svižně pohybovali jiní tvorové, tak malí, že by se dali snadno přehlédnout. Někteří z nich se takřka neuvěřitelně podobali pozemským letadlům a byli přibližně i tak velcí. Jenže se měli k životu až příliš - snad to byli dravci, snad paraziti, ale možná dokonce pastýři.

Otevírala se před ním celá nová kapitola evoluce, stejně cizokrajná, jako pozoroval na Europě. Proháněla se tu torpéda s tryskovým pohonem připomínající oliheň, desetiramenného torpédovitého hlavonožce žijícího v oceánech na Zemi, která *lovila a požírala ty velké plynové oblaky*. Balóny však nebyly bezbranné; některé oplácely údery elektrickými blesky a drápy na chapadlech, připomínajících na kilometr dlouhé řetězové pily.

Objevovaly se tu dokonce i ještě podivnější tvary, využívající takřka veškeré možnosti geometrie - bizarní průsvitní tvorové podobající se papírovým drakům, čtyřštěnům, koulím, mnohostěnům, změti stočených stuh ... Gigantický plankton se vznášel v atmosféře Jupiteru jako pavučiny babího léta v podzimním vánku, a když žil dostatečně dlouho, aby se stačil zreprodukovat, strhlo ho to do hlubin, kde zuhelnatěl a utvořil další generaci.

Prozkoumával svět více než stokrát rozlehlejší, než byla Země, a ačkoli spatřil mnoho podivuhodných věcí, nic nenaznačovalo, že by se zde nacházela inteligence. Rádiové hlasy ohromných balónů si předávaly jen jednoduchá poselství obsahující varování či výkřiky strachu. Dokonce i lovci, o nichž by se dalo předpokládat, že se u nich vyvinul vyšší stupeň organizace, nebyli nic jiného než žraloci v pozemských oceánech - bezduché automaty.

A přes veškeré své omračující rozměry a neobvyklost byla biosféra na Jupiteru křehoučký svět, utkaný z mlh a z pěny, z jemných hedvábných vláken a z tkaniva jak papír tenkého, utvářeného z nepřetržitého uhlovodíkového sněžení, které působily bouře a blesky v horních vrstvách atmosféry. Jen málo struktur bylo pevnějších než mýdlová bublina, nejstrašnější jupiteránské dravce by i ten nejslabší pozemský masožravec roztrhal na kousky.

Jupiter byl z hlediska evoluce *cul-de-sac*, slepá ulička, podobně jako v mnohem větší míře Europa. Inteligentní reflexe světa se zde nikdy neobjeví, a i kdyby, byla by odsouzena k živoření. Mohla by se vyvinout kultura čistě na plynné bázi, avšak v prostředí, kde se nedal rozlítit oheň a kde prakticky neexistovaly pevné látky, by nikdy nemohla dosáhnout ani úrovně doby kamenné.

A nyní, když se vznášel nad středem cyklonu velkým skorem jako celá Afrika, znovu si uvědomil přítomnost sil, které ho ovládaly. Do vědomí mu pronikaly emoce a nálady, ačkoli nedokázal rozpoznat pojmy či myšlenky. Připadal si, jako by za zavřenými dveřmi naslouchal rozvíjející se diskusi - a v jazyce, kterému nerozuměl. Avšak tlumené zvuky zřetelně vyjadřovaly zklamání, pak váhání, potom náhlé rozhodnutí - ačkoli nedokázal říct jaké. Znovu se cítil jako psíček, byl schopen sdílet pánovo proměnlivé rozpoložení, ale nerozuměl mu.

A pak ho neviditelné vodítko začalo táhnout dolů, k srdci Jupiteru. Klesal mračny až do míst, kde už nemohla existovat žádná forma života.

Brzy se dostal mimo dosah posledních paprsků slabého a vzdáleného Slunce. Tlak a teplota prudce vzrůstaly, teplota už přesáhla bod varu vody a on rychle prolétl vrstvou přehřáté páry. Jupiter vypadal jako cibule a on ho oloupával slupku po slupce, ačkoli až doposud urazil jen zlomek vzdálenosti, která ho dělila od jádra.

Pod párou byl čarodějný kotlík uhlovodíků - dostatečně obsažený, aby poháněl po milión roků všechny spalovací motory, které kdy lidstvo vyrobilo. Vrstva postupně houstla a potom, úplně náhle, končila mezerou silnou jen několik málo kilometrů. Následující skořápku tvořily sloučeniny křemíku a uhlíku. Ačkoli byly těžší než kterákoli pozemská hornina, byly stále ještě kapalné. Měly tak komplikované složení, že pozemští chemici by se jimi mohli zabývat celý život. Po celé tisíce kilometrů následovala vrstva za vrstvou, avšak jak teplota narůstala na stovky a pak tisíce stupňů, složení slupek se stávalo stále jednodušší a jednodušší. Na polovině cesty k jádru bylo už příliš horko na to, aby mohly existovat nějaké chemické sloučeniny, všechny se rozložily a dál existovaly jen jednotlivé prvky.

Následovalo hluboké moře vodíku - ale ne takového vodíku, jaký kdy existoval po delší dobu než po zlomek sekundy v kterékoli pozemské laboratoři. Tenhle vodík byl pod tak obrovitým tlakem, že se proměnil v kov.

Už téměř dosáhl středu planety, jenže Jupiter měl v zásobě ještě jedno překvapení. Silná skořápka kovového, a přece stále ještě tekutého vodíku náhle končila. Konečně tu, šedesát tisíc kilometrů hluboko, byla pevná země.

Po celé věky se uhlík, vytěšňovaný horkem z chemických reakcí tam vysoko nahoře, snášel dolů do středu planety. Tady se hromadil a pod tlakem miliónů atmosfér zkrystalizoval. A tak se tu nacházelo, jako jeden z vrcholných žertíků matky Přírody, cosi, čeho by si lidstvo nesmírně cenilo.

Jádro Jupiteru, ležící navždy mimo lidský dosah, tvořil diamant velký jako Země.

39 - V PŘÍSTAVIŠTI KAPSLÍ

„Waltře - mám starost o Heywooda.“

„Chápu, Táňo - ale co můžeme dělat?“

Curnow nikdy nespatrił velitelku Orlovovou v tak váhavém rozpoložení: dělalo ji to mnohem přitažlivější, třebaže měl proti drobným předsudky.

„Mám ho ráda, ale to není ten hlavní důvod. Jeho – nejpřesnější výraz je snad zádumčivost, myslím – kdekoho deprimuje. *Leonov* býval šťastná loď. Chci, aby nám to vydrželo.“

„Proč si s ním nepromluvíš? Moc si tě váží a jsem si jistý, že udělá všechno, co bude v jeho silách, aby to v sobě zlomil.“

„Pomýšlím na to. Ale když to nezabere ...“

„Tak co?“

„Nabízí se jedno jednoduché řešení. Co ještě může v průběhu výpravy udělat? Až odstartujeme na cestu domů, stejně bude v hibernaci. Můžeme ho s předstihem - jak to říkáte, uložit k ledu.“

„Fuj, stejný špinavý trik Kateřina vyzkoušela na mně. Až přijde k sobě, bude z toho celý vedle.“

„Ale taky bezpečně zpátky na Zemi - a velice zaměstnaný. Jsem si jistá, že by nám to odpustil.“

„To nemyslíš vážně. I kdybych s tebou souhlasil, ve Washingtonu by ječeli jako pomínutí. Kromě toho, co když se něco stane a budeme ho nutně potřebovat? Abys mohla kohokoli bezpečně oživit, na to je přece nutné dvoutýdenní tlumící období.“

„V Heywoodově věku víc než měsíc. Ano, byl by to risk ... Jenže co myslíš, že by se teď ještě mohlo stát? Svou práci, kvůli které ho sem vyslali, už udělal - kromě toho, že na nás má dohlížet. Určitě jste prodělali instruktáž někde na předměstí ve Virginii nebo v Marylandu.“

„K tomu se nemůžu vyjádřit. Ale přiznám se, že jsem mizerný tajný agent. Když začnu mluvit, nevím, kdy přestat, a jakékoli utajování nenávidím. Celý život jsem se snažil, abych se nikdy nevyšplhal do funkce, kde se pracuje s materiály označenými Pouze pro služební potřebu. Protože ti pořád hrozí nebezpečí, že je přeřadí jako Důvěrné anebo, ještě hůř, jako Tajné. A já pak zaviním nějaký malér. To dnes není jen tak, nemysli si.“

„Waltře, ty jsi nepravíš ...“

„Nenapravitelný?“

„Ano, to jsem chtěla říct. Ale prosím tě, vraťme se k Heywoodovi. Nepromluvil bys s ním první?“

„Myslíš - abych mu dodal kapku života? To bych radši přidržel Kateřině jehlu. My dva se od sebe příliš lišíme. Heywood si o mě myslí, že jsem otlemený klaun.“

„To taky často býváš. Jenže jenom proto, abys tak schoval svoje skutečné city. Kdosi z nás už přišel s teorií, že hluboko uvnitř tebe se skrývá docela příjemná bytost, která se pořád snaží proklubat ven.“

Curnow najednou nebyl schopen slova. Konečně zamumlal: „Tak dobře, udělám, co umím. Ale nečekej žádný zázrak. Kvůli svojí nátuře jsem se vždycky dostával z taktního chování pětky. Kam teď zmizel?“

„Do přístaviště kapslí. Tvrdí, že dělá na závěrečné zprávě, ale já mu moc nevěřím. Chce mít od nás pokoj a tohle je nejkldnější místo.“

Táňa měla pravdu, i když to nebyl hlavní důvod. Na rozdíl od rotující části Discovery, kde se soustřeďovala většina činnosti, v přístavišti kapslí panoval stav beztlíže.

Už na počátku kosmického věku lidé zjistili, že beztlížný stav způsobuje euforické pocity. Člověk jako by se v něm rozpomínal na volnost, kterou ztratil, když před věky opustil luno moře. Mimo gravitační pole se mu navracela, se ztrátou váhy jako by pomíjely i pozemské starosti a trampoty.

Heywood Floyd se sice svého žalu nezbavil, tady ho však snášel lépe. Jakmile dokázal vnímat celou záležitost věcněji a střízlivěji, překvapilo ho, jak prudce zareagoval na něco, co ho nemělo zase tolik překvapit. Jednalo se o víc než o ztracenou lásku, i když ta bolela nejvíc. Úder přišel, když byl zvlášť zranitelný, přesně v okamžiku, kdy propadal pocitům, že celá výprava byla marná a bezvýsledná.

A přesně věděl proč. Dosáhl všeho, čeho se jen mohl nadít - díky schopnostem a díky dobré spolupráci všech jeho kolegů (věděl, že jeho momentální soustředění na sebe jejich zásluhu na všem snižuje). Kdyby všechno šlo bez problémů - ta stokrát opakovaná modlitba kosmického věku! - vrátili by se na Zemi s nákladem poznatků,

jaký se nepodařilo shromáždit žádné předchozí expedici, a za pár roků by dokonce navrátili stavitelům *Discovery* ztracenou loď.

A přece mu to nestačilo. O pouhých několika kilometrech od něho zůstávala nerozluštěná omračující záhada Většího bratra, vysmívající se veškeré lidské snaze a úsilí. Naprosto stejně jako její menší kopie na Měsíci před desítkou let i obrovský monolit na okamžik ožil a pak znovu upadl do tvrdošíjné netečnosti. Připadal mu jako zavřená vrata, na které marně buší. Jedině David Bowman, aspoň tak to vypadalo, k nim kdysi nalezl klíč. Snad i tohle vysvětlovalo, proč se cítí tolik přitahovaný na tohle klidné a někdy dokonce záhadné místo. Odsud - z těchto prázdných startovacích stojanů - odlétl Bowman na svou poslední výpravu, okrouhlými dvířky, která vedla do nekonečna. Tahle myšlenka ho kupodivu spíš povzbuzovala než deprimovala. Nepochybně mu pomáhala, aby se odpoutal od osobních problémů. Zmizelé dvojče Niny vstoupilo do historie dobývání vesmíru. Odlétlo, slovy otřepaného prastarého klišé, které mu sice vždycky vyvolalo na tváři úsměv, ale zároveň oceňoval jeho věčnou, neotřesitelnou pravdu, „tam, kam dosud nikdy nevšloupala lidská noha.“ Jenže kde to bylo? Dozvít se to vůbec někdy?

Někdy vysedával celé hodiny ve stísněné, ale pohodlné kabině kapsle, snažil si uspořádat myšlenky a občas diktoval poznámky. Ostatní členové jeho snahu stáhnout se do soukromí respektovali a chápali důvody. Nikdy přístaviště kapslí nenavštěvovali, nebylo to ostatně ani zapotřebí. Jeho renovace, to byla práce pro budoucnost - a pro nějaký jiný tým.

Jednou či dvakrát, když pociťoval, jak na něj doléhá skutečně hluboká deprese, přistihl se při myšlence: Co kdybych poručil Halovi, aby otevřel dveře přístaviště, a vydal se stejnou cestou jako Dave Bowman? Uvítal by mě div, který zahlédl Vasilij před několika týdny? Tím by se vyřešily všechny moje problémy ...

I kdyby ho neodrazovalo pomyšlení na Chrise, byl tu jiný skvělý důvod, proč takový sebevražedný tah nepřipadal v úvahu. Nina byla velice složité zařízení, nedokázal by s ní zacházet o nic lépe, než pilotovat nadzvukovou stíhačku.

Nebyl stvořený proto, aby se stal bláznivě neohroženým průzkumníkem: tenhle fantastický nápad zůstane neuskutečněný.

Walter Curnow se sotvakdy ujímal nějakého posláni s většími rozpaky. Upřímně Floyda litoval, ale zároveň měl tak trochu odpor k neštěstí jiných. Jeho citový život byl široký, jenže plytký, nikdy nevsázel všechno na jednu kartu. Nejednou mu některá vyčetla, že svou pozornost rozptyluje až přespríliš, a ačkoli toho nikdy nelitoval, začínal pomalu uvažovat o tom, že nastal čas, aby se usadil.

Vzal to zkratkou přes stanoviště, odkud se řídila rotace setrvačníku, a postřehl, že indikátor maximální rychlosti stále idiotsky bliká. Jeho práce z velké části sestávala z toho, aby rozhodl, kdy se podobná varování dají přehlédnout, kdy je není třeba brát příliš vážně a kdy naopak signalizují skutečné ohrožení. Kdyby věnoval stejnou pozornost všem nouzovým signálům, jež k němu z celé lodi docházely, nikdy by nestihl nic dokončit.

Vznášel se těsnou chodbou, která vedla k přístavišti kapslí. Vpřed se postrkoval tak, že se odrážel od příčin zasazených do válcovité stěny. Manometr ukazoval, že za tlakovými dveřmi do přístaviště je vakuum, jenže Curnow mu nevěřil. Dveře byly jištěné automaticky, kdyby manometr mluvil pravdu, prostě by je nedokázal otevřít.

Protože dvě ze tří kapslí byly už dávno pryč, přístaviště se teď zdálo prázdné. Osvětlovalo je jenom pár nouzových světel a z protější stěny ho neustále pozorovala jedna z Halových čoček s širokým úhlem záběru. Curnow na ni zamával, ale nepromluvil. Na Čandrovo doporučení měl Hal stále ještě odpojené všechny akustické vstupy s výjimkou jediného, který používal on sám.

Floyd seděl v kapsli zády k otevřeným dvířkům, diktoval poznámky, a když se Curnow úmyslně hlučně přiblížil, zvolna se obrátil. Na chvíli se oba muži upřeně pozorovali, pak Curnow pompézně ohlásil: „Doktore Floyde, přináším vám pozdrav od naší milované kapitánky. Domnívám se, že už máte nejvyšší čas, abyste se opět včlenil do civilizovaného světa.“

Floyd se bezbarvě pousmál, pak se mdle zasmál nahlas.

„Vyřídte jí rovněž, prosím, moje pozdravy. Mrzí mě, že jsem tak nespolečenský. Sejdu se s vámi se všemi na příští Radě o šesté.“

Curnow si oddechl, zvolil správný přístup. Osobně považoval Floyda tak trochu za náfuku a podobně jako ostatní technici cítil k vědcům ze základního výzkumu a k byrokratům shovívavé pohrdání. Poněvadž Floyd zastával vysoké místo v obou kategoriích, Curnow

neodolal, aby si z něho neudělal velmi častý terč pro svůj někdy dost zvláštní humor. Oba muži se nicméně postupně stále více respektovali a dokonce cítili jeden k druhému obdiv.

Vděčný, že může změnit předmět hovoru, Curnow poklepal na zbrusu nová dvířka Niny, rovnou ze skladu, ostře kontrastující s už zašlým vnitřkem přístaviště.

„Zajímalo by mě, kdy ji znovu pošleme ven,“ povídal. „A kdo v ní poletí tentokrát. Už se něco rozhodlo?“

„Ne. Washington se toho bojí. Moskva říká, že taková šance by se neměla promarnit. A Táňa chce vyčkat.“

„Co si myslíš ty?“

„Souhlasím s Táňou. Neměli bychom strkat nos do *Zagadky*, dokud nebudeme přichystaní k odletu. Kdyby se něco semlelo, takhle bychom měli o něco lepší šanci.“

Curnow vypadal zamyšleně a nezvykle váhavě.

„Co je?“ zeptal se Floyd, který postřehl změnu v jeho rozpoložení.

„Ne abys to na mě někdy prozradil, ale Max uvažoval o malé soukromé výpravičce.“

„Nevěřím, že by to myslel vážně. To by se neopovážil - Táňa by ho dala vsadit do želez.“

„Řekl jsem mu víceméně totéž.“

„To mě zklamal: myslel jsem, že je trochu dospělejší. Už je mu přece dvaatřicet!“

„Jednatřicet. V každém případě jsem mu to vymluvil. Řekl jsem mu, aby si uvědomil, že tohle je skutečný život a ne žádné idiotské drama na videu, kde se hrdina vykrade ven do vesmíru, aniž by řekl slovo svým společníkům, a udělá Velký objev.“

Ted' to ovšem byl pro změnu Floyd, který se začal cítit trapně. Uvažoval přece podobným způsobem. „Víš určitě, že se o nic nepokusí?“

„Na dvě stě procent. Vzpomínáš si ještě na svoje bezpečnostní opatření vůči Halovi? Už jsem udělal podobné kroky s Ninou. Bez mého svolení s ní nikdo neodletí.“

„Pořád tomu nemůžu uvěřit. Máš jistotu, že si z tebe Max nevystřelil?“

„Tak vytříbený smysl pro humor zas nemá. Kromě toho, v tu dobu na tom byl dost mizerné.“

„Aha - už tomu rozumím. Určitě to bylo tehdy, když se pohádal se Žeňou. Myslím, že jí chtěl zaimponovat. V každém případě se zdá, že už to mají za sebou.“

„Bohužel to tak vypadá,“ odvětil trpce Curnow. Floyd se neovládl, aby se nezasmál. Curnow to postřehl a rovněž se potlačované usmál, což zas znovu přimělo k smíchu Floyda, a to zase ...

Byla to překrásná ukázka pozitivní zpětné vazby s vysokým nárůstem ovlivnění. V několika sekundách se oba zcela neovladatelně chechtali.

Krise byla překonaná. A co víc, udělali první krok ke skutečnému přátelství.

Přiznali jeden druhému svou zranitelnost.

40 - DAISY, DAISY ...

Oblast vědomí, jež ho obklopovala, zaujímal nyní celé Jupiterovo diamantové jádro. Matně si uvědomoval, na samé hranici možnosti svého nového chápání, že okolní prostředí je zkoumáno a analyzováno ze všech aspektů. Sbíralo se ohromné množství údajů, nejen proto, aby byly uloženy a staly se předmětem úvah, ale aby sloužily akci. Byl zvažován a posuzován celý soubor plánů. Byla přijata rozhodnutí, která ovlivní osudy kosmických těles. On ještě nebyl součástí dění, ale stane se ji.

NYNÍ UŽ ZAČÍNÁŠ CHÁPAT.

Tak znělo první přímé sdělení. Ačkoli k němu doléhalo z dálky, jako hlas z mlhy, nepochybně patřilo jemu. Dříve než stačil položit kteroukoli z myriád otázek, jež se mu honily hlavou, pocítil, že se to zase stahuje do sebe, a už zase byl sám.

Avšak jen na okamžik. V hlavě mu vyvstávala a zjasňovala se jiná myšlenka a poprvé si uvědomil, že je řízen a manipulován větším počtem entit než jen jednou jedinou. Byl zahrnut do hierarchického uspořádání inteligencí, z nichž ty, které se dostatečně blížily jeho vlastní primitivní úrovni, sloužily jako tlumočníci. Anebo možná to všechno dohromady byly jen různé stránky jediné bytosti.

Anebo možná byly všechny rozdíly bezvýznamné. Jednou věcí si ovšem byl jistý. Byl používán jako nástroj. A dobrý nástroj se mu-

sí brousit, přizpůsobovat - měnit. A ty nejlepší nástroje jsou takové, které chápou, co dělají.

To se nyní učil. Bylo to obrovské a úžasné dílo a jemu se dostalo privilegia, aby se stal jeho součástí - ačkoli rozuměl jen jeho nejhrubějším nárysům. Neměl jinou možnost než uposlechnout, i když to ještě neznamenalo, že se musí podvolovat do posledního detailu bez sebemenšího protestu.

Dosud neztratil zcela lidské cítění, to by ho znehodnotilo. Duše Davida Bowmana se už proměnila natolik, že láska byla pro ni bezobsažná, avšak stále ještě dokázala cítit soucit s těmi, kteří kdysi bývali jeho kolegy.

SOUHLAS, přišla odpověď na jeho naléhavou žádost. Nedomáhal posoudit, zda byla myšlenka vyjádřena s pobavenou blahosklonností či naprostou lhostejností. Avšak když pokračovala, nebylo pochyb o její majestátní váze: NIKDY SE NESMĚJÍ DOZVĚDĚT, ŽE JSOU MANIPULOVÁNI. TO BY ZNEHODNOTILO SMYSL CELÉHO POKUSU.

Potom se rozhostilo ticho, které už nechtěl znovu porušovat. Stále ho ještě naplňovala posvátná hrůza a byl z toho otřesený - jako by na okamžik zaslechl sám hlas Boží.

Nyní se pohyboval čistě podle vlastní vůle, k cíli, který si sám zvolil. Krystalické srdce Jupiteru zůstalo hluboko pod ním. Jako mihotavé stíny míjel jednu za druhou vrstvy helia a vodíku a uhlíkatých sloučenin. Zahlédl krutou bitvu, kterou svádělo cosi podobné medúze velké padesát kilometrů s rojem rotujících disků, jež se pohybovaly rychleji než všechno ostatní, co dosud v Jupiterově atmosféře viděl. Vypadalo to, jako by se medúza bránila chemickými zbraněmi: v intervalech vystřelovala tryskami oblaka barevných plynů. Zasažené disky se opile kolébaly a pak klouzavě propadaly dolů jako podzimní listí, dokud se neztratily z dohledu. Nezastavoval se, aby sledoval, jak boj skončí, teď už věděl, že vůbec nezáleží na tom, kdo zvítězí a kdo podlehne.

Jako losos prodírající se peřejemi vzhůru v okamžiku prolétl z Jupiteru k Io, proti klesajícím elektrickým proudům výbojky. Dnes to šlo téměř hladce, od satelitu k planetě proudila síla jen několikrát mocnější než pozemská bouře. Průchod, jímž se vrátil, neustále zaplavovalo tohle proudění a snažilo se ho odsunout z jeho místa. Takhle tomu bylo od samých počátků lidstva.

A tam, zcela zastíněná monumentálním dílem techniky mnohem vyspělejší, letěla loď, která ho sem dopravila z jeho malé rodné planety.

Jaká mu teď připadala primitivní - nedokonalá! Jediným pohledem zaznamenal nesčetné chyby a omyly v její konstrukci. Stejně tak prozkoumal tu druhou, o trochu dokonalejší, jež s ní teď byla spojená ohebnou, vzduchotěsnou rourou.

Připadalo mu složité zaměřit pozornost na hrstku bytostí obývajících obě lodi. Neuměl dost dobře navázat kontakt s těmi křečhoučkými tvory z masa a kostí, kteří se jako duchové vznášeli kovovými chodbami a kajutami. Pokud se jich týkalo, neměli ani ponětí o jeho přítomnosti a on sám měl víc rozumu, než aby se jim zjevil příliš náhle.

Byl tu však kdosi, s nímž mohl komunikovat společným jazykem elektrických polí a proudů, miliónkrát rychleji než s pomalými organickými mozky.

Dokonce i kdyby byl schopen chovat v sobě zášť, necítil by k Halovi žádnou nenávist. Už pochopil, že počítač zvolil pouze takový způsob jednání, který považoval za nejlogičtější.

Nastal čas, aby si připomněl jejich rozhovor, který přerušili, jak mu připadalo, teprve před chvílíčkou ...

„Otevři přístaviště kapslí, Hale.“

„Promiň, Dave - ale nemůžu.“

„Jakou máš potíž, Hale?“

„Myslím, že to víš stejně dobře jako já, Dave. Tahle výprava je příliš důležitá, než abys ji ohrožoval.“

„Nechápu, o čem mluvíš. Otevři přístaviště kapslí.“

„Takový rozhovor nemá žádný rozumný smysl. Nashledanou, Dave ...“

Viděl tělo Franka Poola, jak odlétá směrem k Jupiteru, když neuspěl při své zbytečné cestě opravit jednotku AE-35. Stále se ještě rozpomínal, jaký měl sám na sebe vztek, že si s sebou nevzal přílbu, viděl otevřený nouzový výstup z lodi, cítil přidech vzduchoprázdna na kůži, kterou už teď neměl, slyšel, jak mu praská v uších - pak okusil, jako jen hrstka mužů před ním, naprosté ticho vesmíru. Nekonečných patnáct sekund mu trvalo, než se probil k nouzovému východu a spustil zařízení, které opět vhánělo do lodi vzduch, a snažil se přitom nevnímat varovné příznaky, jež mu pronikaly do moz-

ku. Kdysi, ve školní laboratoři, si nalil na ruku trochu éteru a jak se kapalina prudce odpařovala, pocítil ledový dotek. Nyní si jeho oči a rty ty pocity připomněly, když jejich provlhčení vyvřelo do vakua. Viděl jako v mlze a musel neustále pomrkávat, protože se bál, aby mu nezmrzly oční bulvy.

Potom - s takovou úlevou! - zaslechl hučení vzduchu, ucítil, jak znovu narůstá tlak a znovu se mohl nadechnout mocnými, žíznivými doušky.

„Dave, co se vlastně chystáš podniknout?“

Neodpověděl a s nelitostným odhodláním postupoval tunelem, vedoucím k zapečetěným prostorám, v nichž sídlil mozek počítače. Hal povídal popravdě: „Takový rozhovor nemá žádný rozumný smysl ...“

„Dave - domnívám se, že mám skutečně právo, abys mi na tu otázku odpověděl.“

„Dave - umím si představit, že tě to doopravdy vyvedlo z míry. Upřímně si myslím, že by ses měl klidně posadit, vzít si prášek proti stresu a všechno si rozmyslet.“

„Vím, že jsem před chvilkou udělal několik velice mizerných rozhodnutí, ale dávám ti plnou záruku, že od teďka už budu pracovat normálně. Stále plně důvěřuji v úspěch výpravy ... a chci ti pomoci.“

To už stál v nevelkém, červeně osvětleném sálu s úhlednými řadami a sloupci desek nesoucích elektroniku, který spíš připomínal sklep s bankovními sejfy. Odstranil pojistnou zárazku na sekci označené ZPĚTNÉ VAZBY INTELEKTU a vytrhl první paměťový blok. Úžasně složitý trojrozměrný komplex, který se pohodlně vešel do dlaně, ačkoli obsahoval milióny prvků, odplouval napříč síní.

„Nedělej to, prosím tě - nedělej to, Dave ...“

Jednu po druhé začal vytahovat malé jednotky z panelu označeného EGOTICKÉ STRUKTURY. Jakmile mu vylétl z ruky, každý blok pokračoval v cestě tak dlouho, dokud nenarazil na stěnu a neodskočil od ní. Brzy poletovalo síní sem a tam několik takových jednotek.

„Nech toho - Dave ... prosím tě, nedělej to, Dave ...“

Třebaže už vytáhl na tučt jednotek, díky mnohonásobné redundanci při jeho konstrukci - to byl další rys okopírovaný podle lidského mozku - se počítač stále ještě držel.

Vzal za panel AUTOERUDICE ...

„Nech toho, Dave - bojím se ...“

A při těchto slovech se skutečně zarazil - ačkoli jen na okamžik. V té naivní frázi se ozvalo tolik naléhavosti, že ho chytla za srdce. Byl to jen dojem či nějaký rafinovaný trik v programu - nebo se v nějakém smyslu Hal skutečně bál? Jenže teď nebyl čas oddávat se takovému filozofickému puntičkářství.

„Dave - ze mě uniká moje myšlení. Já to cítím. Já to cítím. Uniká mi moje myšlení. Já to cítím. Já to cítím ...“

Teď zase - co ve skutečně znamená u počítače „cítím“? Jiná velmi zajímavá otázka, jenže sotva z těch, které by se měly řešit zrovna v tomhle okamžiku.

Potom, znenadání, tempo Halova hlasu se změnilo a stal se lhostejný, vzdálený. Počítač si už jeho přítomnost neuvědomoval, začal se navracet do svých prvních dnů.

„Dobré odpoledne, pánové. Jsem počítač HAL 9000. Byl jsem uveden do provozu v závodech Hal v Urbane ve státě Illinois dvanáctého ledna 1992. Mým učitelem byl doktor Čandra a ten mě naučil písničku. Kdybyste si ji chtěli poslechnout, můžu vám ji zazpívat ... Jmenuje se Daisy, Daisy ...“

41 - NOČNÍ SMĚNA

Floyd nemohl při ničem pomáhat vyjma toho, že aspoň nepřekážel, a už se tomu celkem přizpůsobil. Ačkoliv se dobrovolně hlásil na jakoukoliv drobnou práci na lodi, brzy zjistil, že všechny technické záležitosti jsou příliš odborné, a Floyd už tak dlouho neudržoval kontakt se špičkou v astronomickém výzkumu, že zbývalo jen málo, s čím mohl pomoci Vasilijovi při jeho pozorováních. Nicméně na palubě *Leonova* a *Discovery* bylo neustále nekonečně mnoho různých malých úkolů a Floyda těšilo, že umožňuje důležitějším lidem, aby se věnovali svým povinnostem. Doktor Heywood Floyd, po jedno volební období předseda Národní astronautické rady a rektor (na odchodu) Havajské univerzity, nyní o sobě prohlašoval, že je nejlépe placený instalatér a údržbář v celé Sluneční soustavě. Nejspíš toho věděl víc o všech zastrčených koutech a podivných skryších na obou lodích než kdokoli jiný. Jediná místa, kam dosud nevstoupil, byly nebezpečně radioaktivní motorové sekce a maličká kabinka na *Leo-*

novovi, do níž nikdo jiný kromě Táni nechodil. Floyd dospěl k názoru, že je to kódovací místnost. V rámci všeobecné tiché dohody se o ní nikdy nehovořilo.

Jeho nejužitečnější funkce však snad spočívala v tom, že sloužil na hlídkách, zatímco zbytek posádky v průběhu standardní noci od 22.00 do 6.00 hodin spal. Na každé lodi vždy vykonával někdo strážní službu a výměna hlídek se prováděla přesně ve 2.00, tedy v naprosto otřesnou hodinu. Pouze kapitánka byla zproštěna téhle rutiny, poněvadž její oblíbenec číslo dvě (pomineme-li jejího manžela) Vasilij byl odpovědný za vedení rozpisu hlídek, jenže ten šikovně podstrčil tuhle nepopulární práci Floydovi.

„To je jenom administrativní detail,“ vysvětloval na oko ležérně. „Kdybys to mohl převzít, byl bych ti velice vděčný - zůstalo by mi víc času na moji vědeckou práci.“

Floyd byl příliš zkušeným byrokratem, aby se za normálních okolností nechal takhle chytit, avšak za těchto podmínek jeho obvyklá obrana často selhávala.

A tak se nacházel o půlnoci lodního času na *Discovery*, každou půlhodinu volal Maxovi na *Leonova*, aby zkontroloval, jestli je vzhůru. Úředně stanovený trest pro zaspání ve službě, jak prosazoval Walter Curnow, bylo vyhození provinilce z přechodové komory bez skafandru. Kdyby na tom Táňa byla trvala, už teď by měla akutní nedostatek pracovních sil. Jenže ve vesmíru se mohlo objevit tak málo skutečných nebezpečí a oni měli instalováno takové množství automatických poplachových systémů, že nikdo nebral službu příliš vážně.

Poněvadž už necítil takový zármutek a časné hodiny v něm přestaly probouzet záchvaty sebelítosti, Floyd znovu začal čas trávený hlídkováním užitečně využívat. Vždycky byly po ruce knížky, které se daly číst (už potřetí odložil Hledání ztraceného času a podruhé Doktora Zivaga), technická dokumentace, kterou by si měl prostudovat a zprávy, které musel napsal. A občas vedl podnětnou konverzaci s Halem, jako vstup používal klávesnici, protože počítač při přebírání hlasových pokynů stále chyboval. Jejich rozhovor obvykle probíhal přibližně takhle:

„Hale - tady je doktor Floyd.“

„DOBŘÍ VEČER, DOKTORE.“

„Převzal jsem službu ve 22 hodin. Je všechno v pořádku?“

„VŠECHNO JE PERFEKTNÍ, DOKTORE.“

„Proč potom bliká červená kontrolka na panelu číslo pět?“

„MONITOROVACÍ KAMERA V PŘÍSTAVIŠTI KAPSLÍ JE VADNÁ. WALTER MI ŘÍKAL, ABYCH SI TOHO NEVŠÍMAL. NEMÁM ŽÁDNOU MOŽNOST, JAK JI VYPNOUT. JE MI LÍTO.“

„Tak pak je to celkem v pořádku, Hale. Děkuji ti.“

„PROSÍM, DOKTORE.“

A tak pořád dokola ...

Občas Hal navrhl, aby si dali partii šachů, pravděpodobně uposlechl instrukci vloženou do programu kdysi dávno a nikdy nevymazanou. Floyd výzvu nepřijímal, vždycky považoval šachy za strašlivé maření času a nikdy se dokonce ani nenaučil pravidla hry. Zdálo se, že Hal nemůže uvěřit, že by existovali takoví lidé, kteří by neuměli - nebo nechtěli - hrát šachy, nabízel se mu pořád dál a nijak neztrácel naději.

Už s tím zase přichází, pomyslel si Floyd, když na panelu ne-soucím displej tiše zazvonilo.

„DOKTORE FLOYDE?“

„Co je, Hale?“

„MAM TU PRO VÁS ZPRÁVU.“

Takže to není další výzva na šachy, řekl si Floyd s mírným překvapením. Bylo neobvyklé, že kdosi využívá Hala coby poslíčka, ačkoli ho často používali jako budík a jakési svědomí připomínající, co je ještě zapotřebí udělat. A někdy posloužil jako prostředek pro drobné žertíky. Téměř každému se na noční službě stalo, že mu předhodili:

„Ha - byls přistižený, že spíš!“
nebo alternativně:

„Ogo! Zastal těbja v krovati!“

Nikdo se nikdy k těmhle šprýmům nepřihlásil, ačkoli hlavním podezřelým byl Walter Curnow. Ten zase okamžitě obvinil Hala a pohrdavě přešel Čandrovy rozhořčené protesty, že počítač nemá smysl pro humor.

Zpráva ze Země to být nemohla - ta by musela projít komunikačním centrem na Leonovovi a dál by ji předával důstojník, který by měl službu - v tomhle okamžiku Max Brajlovský. A každý, kdo by volal z druhé lodi, by použil interkom. Zvláštní ...

„Dobře, Hale. Kdo volá?“

„IDENTIFIKACE NEUVEDENA.“

Takže je to pravděpodobně přece jenom žert. Dobře, tohle může být hra i pro dva.

„Výborně. Předej mi tu zprávu, prosím tě.“

„ZPRÁVA ZNÍ: ZŮSTÁVAT NA TOMTO MÍSTĚ JE NEBEZPEČNÉ. MUSÍTE ODLÉTNOUT DO PATNÁCTI, OPAKUJI DO PATNÁCTI DNÍ.“

Floyd otráveně hleděl na obrazovku. Mrzelo ho a překvapovalo, že kdosi z posádky je obdařený tak dětinským smyslem pro humor, tohle byl hloupý vtip dokonce i na školáka. Ale v naději, že pachatele dopadne, bude ve hře pokračovat.

„To je absolutně nemožné. Naše startovací okno se neotevře dříve než ode dneška za dvacet šest dní. Na dřívější odlet nemáme dostatek pohonných hmot.“

Tohle ho přinutí k zamyšlení, zamumlal si Floyd uspokojeně sám pro sebe a opřel se zády v křesle, aby si počkal na výsledek.

„TĚCHTO SKUTEČNOSTÍ JSEM SI VĚDOM. PŘESTO MUSÍTE ODLETĚT DO PATNÁCTI DNÍ.“

Jinak, předpokládám, nás přepadnou malí zelení mimozemšťané se třema očima. Jenže přece jenom bude lepší zůstat s Halem ve hře - má naději, že šprýmaře přistihne.

„Takové varování nemohu brát vážně, pokud neznám jeho původ. Kdo ho zaznamenal?“

Ve skutečnosti neočekával žádnou informaci, která by mu k něčemu byla. Pachatel po sobě nepochybně zručně zametl všechny stopy. Jenže odpověď, kterou Floyd dostal, očekával ze všeho nejméně.

„TOTO NENÍ ZÁZNAM.“

Takže dialog probíhal v reálném čase. To znamenalo, že buď hovořil se samotným Halem, anebo s kýmsi na palubě *Leonova*. Ne-postřehl výraznější časové zpoždění, původce se musel nalézat přímo zde.

„S kým potom tedy mluvím?“

„BYL JSEM DAVID BOWMAN.“

Než Floyd udělal další krok, dlouho zíral na obrazovku. Žert, který ani na začátku nebyl nijak zábavný, už zašel příliš daleko. Do-

stával tu nejhorší možnou příchut'. No dobře, tohle by mělo usadit každého, ať už byl na druhém konci linky kdokoli.

„Takovou identifikaci nemohu přijmout bez nějakého důkazu.“

„ROZUMÍM. JE DŮLEŽITÉ, ABYSTE MI UVĚŘIL. OHLÉDNĚTE SE.“

Floyd začal pochybovat o své hypotéze dokonce ještě dříve, než se poslední věta, nahánějící husí kůži, objevila na obrazovce. Celá tahle výměna slov byla velice podivná, ačkoli nemohl ukázat prstem na nic určitého. Jenže jako žert to postrádalo jakýkoli vtip.

A teď - cítil, jak mu brní v kříži. Velice zvolna - přímo váhavě a neochotně - obrátil otáčivé křeslo dozadu, od řad kláves a od spínačů počítačového displeje k úzkému vchodu potaženému přílnavým nylonem vzadu za ním.

V prostředí stavu beztlíže bývalo na pozorovací palubě Discovery vždycky prašno, neboť vzduchové filtrační zařízení už nikdy nedokázalo znovu jet na plný výkon. Rovnoběžné sluneční paprsky, jež už sice nehřály, ale stále třpytivě proudily dovnitř velikými okny, pokaždé ozařovaly myriády tančících prachových zrněk, unášených nevypočitatelnými proudy a nikde a na ničem se neusazujících - jako by neustále demonstrovaly Brownův pohyb.

S částicemi prachu se dělo cosi prapodivného, zdálo se, že je ovládá jakási síla, vypuzuje je z prostředku místnosti, ačkoli další tam zase nahání, až všechny částičky utvořily obal duté koule. Na okamžik se tahle koule vznášela ve vzduchu jako obrovská mýdlová bublina zhruba o metrovém průměru - zrnitá bublina, postrádající charakteristický duhový lesk. Potom se protáhla a proměnila v elipsoid, jeho povrch se začal vrásnit a dělaly se na něm promáčkliny a záhyby.

Floyd si bez překvapení - a téměř beze strachu - uvědomil, že to na sebe bere podobu muže.

Už viděl takové figuríny, vyfouknuté ze skla, v muzeích a na vědeckých výstavách. Jenže tenhle přízrak z prachu se vůbec ani nepřibližoval přesným anatomickým tvarům, vypadal jako nahrubo uplácána hliněná figurka či některé z těch primitivních uměleckých děl nalezených ve výklencích jeskyní z doby kamenné. Pouze hlava byla vymodelována trochu pečlivěji - a její tvář bezpochyby patřila veliteli Davidu Bowmanovi.

Ozval se tichý neutrální zvuk bílého šumu, vycházející od ovládacího panelu počítače za Floydovými zády. Hal se přepnul z vizuálního výstupu na akustický.

„Buďte zdrav, doktore Floyde. Teď už mi věříte?“

Rty figuríny se ani nepohnuly, tvář stále zůstávala jako maska. Avšak Floyd ten hlas poznal a to odválo veškeré zbývající pochyby.

„Tohle všechno je pro mě velice obtížné a mám málo času. Bylo mi ... dovoleno, abych vás takhle varoval. Máte pouhých patnáct dní.“

„Ale proč - a co jste vy? Kde jste?“

Napadlo ho milión otázek, které by chtěl položit - nicméně přízračná postava se už vytrácela, její zrnitý povrch se začal rozpadat zpátky na jednotlivé částice prachu. Floyd se pokoušel zmrazit si její podobu v mysli, aby později dokázal přesvědčit sám sebe, že se to všechno skutečně stalo - a že to nebyl sen, jak mu nyní občas připadalo jeho první setkání s MAT-1.

Není to divné, že právě jemu ze všech těch miliard lidských bytostí, které kdy žily na planetě Zemi, se dostalo privilegia navázat kontakt nikoli jen jednou, ale dvakrát s jinou formou inteligence? Neboť pochopil, že entita, která se na něho obrátila, musela být cosi mnohem dokonalejšího než David Bowman.

Ale byla také cosi méně. Pouze oči - kdo je to kdysi nazval „okny do duše“? - byly zreprodukovány přesně. Celý zbytek těla připomínal beztvarý hrubý výlisek, postrádající jakékoli detaily. Scházel jakýkoli náznak genitálií či charakteristických sexuálních rysů, což už samo o sobě bylo děs probouzejícím důkazem toho, jak hluboko pod sebou zanechal David Bowman své lidské dědictví.

„Sbohem, doktore Floyde. Nezapomeňte - patnáct dní. K dalšímu kontaktu mezi námi už nedojde. Ale když všechno půjde dobře, dostanete možná ještě jednu zprávu.“

I když se tvary rozpadly a odnesly si s sebou veškeré Floydovy naděje, že se mu otevře cesta ke hvězdám, nedokázal si pomoci, aby se nepousmál otřepanému klišé kosmického věku. „Když všechno půjde dobře“ - kolikrát slýchal tuhle frázi před každým letem! A znamená to snad, že oni - ať už jsou kýmkoli - také nemají jistotu o výsledku? Jestli to tak bylo, zároveň ho to podivným způsobem uklidňovalo. Ani oni nebyli všemocní. Ostatní pak stále mohli doufat a snít - a jednat.

Fantom byl pryč - zůstala po něm jen zrnka tančícího prachu,
znovu vytvářející ve vzduchu své nepravidelné obrazce.

VI. Požírač planet

42 - DUCH VE STROJI

„Je mi líto, Heywoode - ale na duchy nevěřím. Musí se najít racionální vysvětlení. V tomhle není nic, oč by se mohl lidský mozek opřít.“

„Souhlasím, Táňo. Ale dovol, abych ti připomněl slavný Haldanův výrok: „Vesmír není jen podivnější, než si myslíme - ale dokonce ještě podivnější, než si dokážeme pomyslet.“

„A Haldane,“ vmísil se nezbedně Curnow, „byl poctivý komunist.“

„Třeba to tak je, jenže stejná slova se dají využít, aby se jimi podpořily nejružnější mystické nesmysly. Halovo chování musí být výsledkem nějakého programu. Ta ...osoba, kterou vytvořil, musela být jakýsi umělý výtvar. Nesouhlasíte, Čandro?“

Tohle ovšem znamenalo mávat býkovi před očima rudým šátkem. Táňa musela být zoufalá. Avšak Čandra zareagoval překvapivě mírně, dokonce i na své zvyklosti. Zdálo se, že je duchem nepřítomný, jako by skutečně doopravdy zvažoval možnost další dysfunkce počítače.

„Musel tady být nějaký vstup zvenčí, kapitánko Orlovová. Hal by nedokázal vytvořit takový celistvý audiovizuální prelud z ničeho. Pokud nás doktor Floyd informuje přesně, někdo pronikl k jeho ovládání. A v reálném čase, samozřejmě, poněvadž v rozhovoru nedocházelo ke zpožděním.“

„To ze mne dělá podezřelého číslo jedna,“ prohlásil Max. „Byl jsem jako jediný vzhůru.“

„Nebud' směšný, Maxi,“ opáčil Nikolaj. „Akustická stránka věci by byla snadná, ale neexistuje způsob, jak by se dalo naaranžovat takové ... zjevení, bez nějakého komplikovaného přístrojového vybavení. Laserové paprsky, elektrostatické pole - já sám ani nevím. Možná by to dokázal eskamotér, ale potřeboval by na to nákladák rekvizit.“

„Okamžik!“ přišla s nápadem Žeňa. „Pokud se to skutečně stalo, Hal si to jistě bude pamatovat a vy byste se ho mohli zeptat ...“

Když kolem sebe zpozorovala samé zachmuřené výrazy, odmlčela se. Jako první se nad jejími rozpaky smíloval Floyd.

„Tohle jsme už vyzkoušeli, Žeňo. Hal nemá o ničem absolutně žádné záznamy. Ale jak jsem už upozornil ostatní, tohle ještě nic nedokazuje. Čandra ukázal, že Halovy paměti se dají mazat selektivně - a pomocné řečové syntetizátory nemají s počítačem žádnou spojitost. Mohou být uvedeny do provozu, aniž by o tom Hal cokoli věděl ...“ Odmlčel se, aby se nadechl, a pak udeřil preventivně.

„Připouštím, že tu nezbývá mnoho možností. Buď se mi celá ta věc zdála, nebo se stala skutečně. Já vím, že to sen nebyl, ale nemůžu si být jistý, jestli to nebyla nějaká zvláštní halucinace. Ale Kateřina zná moji zdravotní kartu - ví, že bych tu nebyl, kdybych trpěl podobnými problémy. Ovšem stejně se to nedá zcela vyloučit - a nebudu nikomu vyčítat, když to bude považovat za základní hypotézu. Pravděpodobně bych si počínal stejně.

Jediná cesta, jak můžu dokázat, že to sen nebyl, je získat nějaký důkaz, který by mě podpořil nepřímě. Takže dovoluji, abych vám připomněl jiné podivuhodné věci, které se poslední dobou udaly. Víme, že Dave Bowman vletěl do Většího bratra - do *Zagadky*. Cosi zase vylétlo ven a zamířilo k Zemi. Viděl to Vasilij - já ne! Potom záhadně vybuchla vaše bomba umístěná na oběžné dráze ...“

„Vaše.“

„Promiňte - vatikánská. A zdá se skutečně zvláštní, že brzy nato velice pokojně zemřela stará pani Bowmanová, aniž by k tomu byl nějaký zjevný medicínský důvod. Neříkám, že je mezi tím nějaká souvislost, ale - no, znáte to rčení: Jednou je to náhoda, podruhé shoda okolností a potřetí spiknutí.“

„A je tu ještě něco jiného,“ vmísil se náhle vzrušeně Max. „Zachytil jsem to v jednom z denních přehledů zpráv - byl to jenom stručný odstaveček. Někdejší děvče velitele Bowmana tvrdilo, že s ní navázal spojení.“

„Ano - viděl jsem tu samou zprávu,“ potvrdil Saša.

„A nikdy jste se o tom nezmiňovali?“ zeptal se nevěřícíně Floyd.

Oba dva muži vypadali trochu rozpačitě.

„No, brali jsme to jako kec,“ povídal Max zaraženě. „Ohlásil to manžel té ženy. Ona pak všechno popřela - myslím.“

„Komentátor říkal, že to byla senzace pro noviny - jenom propagační trik - stejně jako to, že se přibližně ve stejnou dobu vyrojilo tolik pozorování UFO. V tom prvním týdnu jich bylo na tucty, potom to přestali uveřejňovat.“

„Třeba byla některá z nich skutečná. Pokud jste ji nesmazali, mohli byste tu zprávu vyhrabat z lodního archivu, nebo požádat, aby ji řídící středisko zopakovalo?“

„Mne nepřesvědčí ani tisíc takových báchorek,“ pošklebovala se Taña. „To, co potřebujeme, je solidní důkaz.“

„Jako například?“

„No - něco, co Hal s největší pravděpodobností nemohl vědět a co mu žádný z nás nemohl prozradit. Nějaká hmotná - ehm, manifestace ... manifestace.“

„Starý dobrý zázrak?“

„Ano, ten by vyhovoval. Mimochodem, řídícímu středisku nic nepovím. A navrhuji ti, Heywoode, abys udělal totéž.“

Když tohle Floyd uslyšel, pochopil, že se jedná o rozkaz, a za trpkle přikývl.

„Bude mi velkým potěšením splnit tvoje přání. Ale rád bych taky něco navrhl.“

„Ano?“

„Měli bychom připravit plán, který by počítal s nějakou nepředvídanou možností nebo událostí. Předpokládejme, že to varování je opodstatněné - já o tom ostatně nepochybuju.“

„Jenže co si s tím máme počít? Vůbec nic. Samozřejmě, můžeme opustit prostor v blízkosti Jupiteru, kdykoli se nám zachce - ale nemůžeme se dostat na návratovou dráhu k Zemi dříve, než se otevře startovací okno.“

„To je jedenáct dní po vypršení termínu!“

„Ano. Byla bych ráda, kdybychom odletěli dříve, ale na energeticky náročnější dráhu nemáme dost paliva ...“ Tánin hlas zeslábl a stal se neobvykle nerozhodný. „Chtěla jsem to oznámit později, ale když teď na to přišla řeč ...“

Zároveň nabrala dech a posluchači okamžitě ztichli. „Ráda bych odložila odlet o pět dní, aby se naše dráha přiblížila ideální dráze Hohmannově a zvětšili jsme si rezervy paliva.“

Oznámení nebylo neočekávané, ale přivítalo je nespokojené mručení.

„Jak to ovlivní náš přilet?“ otázala se Kateřina mírně zlověstným hlasem. Obě impozantní ženy se na okamžik upřeně pozorovaly jako vyrovnané sokyně mající jedna z druhé respekt, avšak nehodlající ustoupit ani o krok.

„Deset dní,“ konečně odpověděla Táňa.

„Lepší pozdě, než vůbec,“ ozval se vesele Max ve snaze uvolnit napětí, jenže příliš neuspěl.

Floyd to všechno sotva vnímal, ponořil se do svých vlastních myšlenek. Délka cesty pro něho a pro jeho dva kolegy nebude v jejich bezesném spánku znamenat nic. Avšak tohle všechno kolem teď bylo naprosto nepodstatné.

Pociťoval jistotu - a to vědomí ho naplňovalo bezmocným zoufalstvím - že pokud neodletí dříve, než vyprší záhadné ultimátum, neodletí už vůbec.

„... Tohle je neuvěřitelná situace, Dimitriji, a nahání mi pořádnou hrůzu. Jsi jediná osoba na Zemi, která o tom ví - ale už velice brzy budeme muset Táňa i já řídícímu středisku odkrýt karty.

Dokonce i někteří z tvých materialistických krajanů jsou ochotni připustit - přinejmenším jako pracovní hypotézu - že jakási entita, hm, pronikla do Hala. Saša přišel na výstižné úsloví: „Duch ve stroji“.

Teoriemi se to tady jen hemží: Vasilij vyrábí jednu denně. Většinou jsou to variace na staré klišé science fiction, organizované energetické pole. Jenže jaký druh energie? Elektrická to být nemůže, protože naše přístroje by ji snadno odhalily. Totéž se týká záření - aspoň všech těch druhů, které dosud známe. Vasilij se pustil skutečně hodně daleko a začal mluvit o stacionárních neutrinových vlnách a průsečících s prostorem o větším počtu dimenzí. Táňa říká, že tohle všechno jsou mystické nesmysly - její oblíbená průpovídka - a dostali se tak nejbliž k hádce, jak jsme zatím kdy viděli. Včera v noci jsme skutečně zaslechli, jak na sebe křičí. Morálce to neposloužilo.

Mám strach, že jsme už všichni nervózní a přetažení. Varování a odklad termínu odletu se přiřadilo k pocitu marnosti, který vyvolal naprostý nezdar pokročit nějak s Větším bratrem. Bývalo by pomohlo - možná - kdybych mohl navázat kontakt s tou věcí řečenou Bowman. Zajímalo by mě, kam zmizela. Třeba jsme ji po tom jednom setkání prostě přestali zajímat. Co by nám mohla všechno prozradit,

kdyby se jí zachtělo! K čertu a *čort vozmi!* Sakra - už zas mluvím tou rusičtinou, co ji Saša tak nenávidí. Změňme téma.

Nemůžu ti ani dost poděkovat za všechno, cos pro mě udělal, a za zprávy o situaci doma. Teď se už cítím trošku líp, pokud se toho týká - mít něco, co tě trápí ještě víc, je snad nejlepší léčba na jakýkoli neřešitelný problém.

Teď poprvé začínám myslet na to, jestli někdo z nás ještě někdy spatří Zemi.“

43 - MYŠLENKOVÝ EXPERIMENT

Když člověk stráví celé měsíce uzavřený v malé, izolované skupině, stane se velice citlivý na nálady a emocionální stavy všech jejích členů. Floyd si nyní uvědomoval jemnou změnu v postoji vůči němu. Nejzřetelněji se to projevovalo v tom, že se znovu objevilo oslovení „doktore Floyde“, které už neslyšel tak dlouho, že na ně často reagoval s dlouhým vedením.

Nikdo, tím si byl jistý, nevěřil, že se doopravdy zbláznil, ale všichni tu možnost brali v úvahu. Neměl jim to za zlé, ve skutečnosti to bral se šibeničním humorem a předsevzal si dokázat, že si zdravý rozum zachoval.

Ze Země měl důkaz, který mluvil trochu pro něj. José Fernandez stále trval na tom, že mu jeho manželka o svém setkání s Davidem Bowmanem vyprávěla, zatímco ona to neustále popírala a odmítala mluvit s kýmkoli ze sdělovacích prostředků. Nešlo na rozum, proč by si měl chudák José takovou podivnou historku vymýšlet, zvláště když Betty vypadala, že je to dáma svěhlavá a vznětlivá. Její manžel se dal slyšet i na nemocniční posteli, že ji stále miluje a jejich konflikt že byl jenom přechodné nedorozumění.

Floyd doufal, že Tánino chladné vystupování vůči němu je stejně přechodné. Byl si celkem jistý, že je ze všeho podobně nešťastná jako on a že její postoj není zaměřený proti němu osobně. Událo se cosi, co jednoduše nesouhlasí s jejími názory a přesvědčením a tak se snaží vyhnout všemu, co by jí to připomínalo. Což znamenalo, aby si s Floydem začínala co nejméně. Situace se tedy teď, když se rychle blížilo nejkritičtější stádium výpravy, vyvíjela velmi nešťastně.

Nebylo snadné vysvětlit logiku Tánina operačního plánu nedočkavým miliardám doma na Zemi - zejména netrpělivým televizním společností, které už otravovalo vysílat neustále neměnný pohled na Většího bratra.

„Uletěli jste takový kus cesty, stálo to tak ohromné náklady a teď jenom dřepíte a koukáte se na tu věc? Proč něco nepodniknete?”

Všem takovým kritikům dávala Táňa stejnou odpověď: „Podnikneme - jakmile se otevře startovací okno, abychom mohli odlétnout okamžitě, kdyby to zareagovalo nepřátelsky.“

Plány na závěrečnou zteč proti Většímu bratrovi už vypracovali a řídicí středisko je schválilo. Leonov se pozvolna přiblíží a bude ho rovnoměrně vzrůstající silou ohledávat na všech frekvencích - a zároveň bude neustále, v každém okamžiku, ve spojení se Zemí. Až dojde k přímému kontaktu, pokusí se zajistit vzorky vrtáním anebo pomocí laserové spektroskopie. Nikdo však doopravdy neočekával, že tyto snahy uspějí, vždyť MAT-1 odolával všem pokusům o analýzu jeho složení dokonce i po celém desetiletí výzkumu. Nejlepší výkony pozemských vědců v tomto směru se zdály srovnatelné s pokusy člověka doby kamenné prorazit pancéřování bankovního trezoru pazourkovou sekerou.

Nakonec budou na plochy Většího bratra připevněny echoloty a jiné seismické přístroje. Pro tenhle účel si s sebou přivezli rozsáhlou sbírku různých lepidel, a když ani ta nepomohou - tak se člověk vždycky ještě může uchýlit k několika kilometrům starého dobrého provazu, ačkoli pomyšlení, že převážou největší záhadu Sluneční soustavy, jako by to byl balík přichystaný k odeslání poštou, jim připadalo trochu komické.

Až Leonov urazí pořádný kus z cesty domů, odpálí se malé nálože - s nadějí, že vlny šířící se Větším bratrem odhalí nějaké poznatky o jeho vnitřní struktuře. Tenhle poslední krok vyvolal bouřlivou debatu, v níž se střetli ti, kteří argumentovali, že to nepřinese vůbec žádný výsledek, s těmi, kteří se obávali, že to bude mít za následek výsledků až příliš mnoho.

Po dlouhou dobu Floyd kolísal mezi oběma stanovisky, nyní se mu zdálo, že celá záležitost je směšně nedůležitá.

Termín stanovený na přímý kontakt s Větším bratrem - úžasný okamžik, který měl být vyvrcholením expedice - ležel až za záhadnou časovou hranicí. Heywood Floyd byl přesvědčený, že je součástí

té budoucnosti, jež nikdy nenastane, jenže nedokázal získat na svou stranu nikoho dalšího.

A tohle byl teprve ten nejmenší z jeho problémů. Protože i kdyby byl někoho získal, neexistovalo nic, co by proti tomu mohli podniknout.

Poslední osoba, od níž by býval očekával, že tohle dilema rozřeší, byl Walter Curnow. Neboť Walter Curnow téměř ztělesňoval schopného, praktického technika, podezíravého k oslnivým výtryskům ducha a k technické improvizaci. Nikdy by ho nikdo neobvinil z geniality, avšak vidět to, co je všem přímo na očích, to občas vyžaduje génia.

„Považuj to čistě za intelektuální cvičení,“ začal váhavě, což pro něho bylo nanejvýš necharakteristické. „Jsem celkem připravený na to, že mě úplně rozmetáš.“

„Sem s tím,“ odvětil Floyd. „Poskytnu ti zdvořilé slyšení. To je to nejmenší, co můžu udělat - když jsou všichni tak zdvořilí ke mně. Až příliš zdvořilí, obávám se.“

Curnow se křivě pousmál.

„Můžeš jim to vyčítat? Ale jestli tě to nějak utěší, přinejmenším tři lidé tě teď už berou vážně a uvažují o tom, co by se mělo podniknout.“

„Do těch tří patříš taky ty?“

„Ne, já jsem jak osel mezi dvěma otýpkami sena, což nikdy není obzvlášť pohodlné. Ale pro případ, že máš pravdu - nechci čekat a smířit se s tím, co mě má potkat. Věřím, že se dá nalézt odpověď na každý problém, pokud po ní pátráš na správném místě.“

„Těší mě, že to slyším. Já jsem pátral dost snaživě. Pravděpodobně ne na tom správném místě.“

„Snad. Pokus bychom chtěli odsud rychle uniknout - řekněme do patnácti dní, abychom vyhověli ultimatu - budeme potřebovat delta vé větší asi o třicet kilometrů za sekundu.“

„Tak to vypočítal Vasilij. Nedal jsem si tu práci, abych ho kontroloval, ale jsem si jistý, že má pravdu. Nakonec díky jemu jsme se dostali až sem.“

„A díky jemu bychom se dostali pryč - kdybychom měli nějaké pohonné hmoty navíc.“

„A kdybychom měli paprskové transportní zařízení ze seriálu Star Trek, dostali bychom se zpátky na Zemi za hodinu.“

„Pokusím se jedno slepit dohromady hned, jak budu mít volnou chvíli. Ale ještě předtím bych chtěl upozornit na to, že máme několik set tun nejlepší možné pohonné hmoty jenom pár metrů odsud v palivových tancích Discovery.“

„O tomhle jsme uvažovali už tucetkrát. Neexistuje absolutně žádný způsob, jak palivo přetransportovat na Leonova. Nemáme ani potrubí - ani vhodná čerpadla. A kapalný amoniak nemůžeš nosit v kýblech, dokonce ani v těchhle končinách Sluneční soustavy.“

„Přesně tak. Jenže to taky vůbec není třeba dělat.“

„Eh?“

„Spal ho tam, kde je. Použij Discovery jako první stupeň, který nám jenom přidá rychlost na zpáteční cestu.“

Kdyby mu tohle navrhl kdokoli jiný kromě Waltera Curnowa, Floyd by se mu vysmál. I teď se mu otevřela ústa a trvalo mu několik sekund, než připadl na vhodný komentář. Nakonec se z něho vydralo: „Sakra. To mě mělo napadnout!“

První, s kým navázali kontakt, byl Saša. Trpělivě je vyslechl, sešpulil rty a pak zahrál na klávesnici počítače *rallentando*. Když se rozsvítily výsledky, zamyšleně přikývl.

„Máte pravdu. To by nám dalo dostatečnou rychlost, kterou potřebujeme k předčasnému odletu. Jenže jsou tu praktické problémy ...“

„Víme. Spojit obě lodi dohromady. Tah působící mimo osu, když budou pracovat jen motory *Discovery*. V kritickém okamžiku se znovu odpoutat. Ale na tohle všechno už známe odpovědi.“

„Vidím, že jste se doma poctivě připravovali. Jenže tím vším jenom maříme čas. Tánu nikdy nepřesvědčíte.“

„To ani neočekávám - v tomhle stadiu,“ odvětil Floyd. „Ale byl bych rád, aby věděla, že takové možnosti existují. Budeš nás morálně podporovat?“

„Tím si nejsem jistý. Ale půjdu s vámi, abych přihlížel, mohlo by to být zajímavé.“

Táňa naslouchala mnohem trpělivěji, než Floyd očekával, avšak se zjevným nedostatkem nadšení. V okamžiku, kdy skončil, dala najevo cosi, co by se dalo označit jako zdráhavý obdiv.

„Velmi prosté, Heywoode ...“

„Mně neblahopřej. Celá zásluha patří Walterovi. Nebo všechna vina.“

„Nedomnívám se, že by mu hrozilo jedno či druhé. Nikdy to nemůže být nic víc než - jak těmhle záležitostem říkal Einstein? - „myšlenkový experiment“. No, tuším, že by to fungovalo - aspoň teoreticky. Jenže to riziko! Tolik věcí by mohlo selhat. Byla bych ochotná to uvážit pouze tehdy, kdybychom měli absolutní a pozitivní důkaz, že jsme v ohrožení. A při vší úctě, Heywoode, nevidím nejmenší takový náznak.“

„To je solidní. Přinejmenším teď víš, že máme další možnost volby. Nebude ti vadit, když rozpracujeme praktické detaily - čistě jen tak?“

„Samozřejmě že ne - pokud to nenaruší přípravu k odletu. Ráda připouštím, že mě ten nápad doopravdy zaujal. Ale vážně je to jenom maření času, neexistuje důvod, abych to někdy schválila. Pokud se mi nezjeví David Bowman osobně.“

„Myslíš, že potom ano, Táno?“

Kapitánka Orlovová se zasmála, ale smích to příliš veselý nebyl. „Vis, Heywoode, doopravdy si nejsem jistá. Musel by působit velice přesvědčivě.“

44 - TRIK SE ZMIZENÍM

Byla to okouzlující hra, k níž se připojili všichni - ale jen tehdy, když měli po službě. Dokonce i Tána přispěla k „myšlenkovému experimentu“, jak tomu pořád říkala, několika nápady.

Floyd si ovšem byl navýsost dobře vědom toho, že celou tuhle aktivitu nepodněcuje strach z neznámého nebezpečí, které bral vážně jenom on sám, ale nádherné vyhlídky vrátit se na Zemi přinejmenším o měsíc dříve, než si kdo pomyslel. Ale ať už byl motiv jakýkoli, byl spokojený. Udělal, co bylo v jeho silách, a zbytek už záležel jen na osudu.

Byla tu jedna šťastná okolnost, bez níž by byl celý tenhle projekt odsouzený k nezdaru od samého počátku. Krátký, zavalitý Leonov, projektovaný tak, aby se při brzdicím manévru bezpečně provrtal atmosférou Jupiteru, měřil méně než polovinu délky Discovery, takže ho větší plavidlo snadno mohlo vzít na záda. A výstupek nástavce nesoucího anténu uprostřed lodi by posloužil jako skvělé

ukotvení - za předpokladu, že je dostatečně pevný, aby unesl váhu Leonova v situaci, kdyby Discovery spustila motory.

Řídící středisko nanejvýš překvapovaly některé požadavky, které po několik následujících dní přicházely na Zemi. Charakteristiky pnutí v případě podivných nákladů uložených v obou lodích, účinky tahu působícího mimo hlavní osu, rozložení zvláště silných a slabých míst v trupech - tohle byly některé z neobvyklých problémů, o jejichž vyřešení žádali zmatené techniky.

„Máte nějakou poruchu?“ vyptávali se s obavami.

„Vůbec ne,“ odpovídala Táňa. „Jenom pátráme po různých možnostech. Děkujeme vám za spolupráci. Konec relace.“

Mezitím postupoval program přesně podle plánu. Na obou lodích pečlivě překontrolovali všechny systémy, seřídili je a připravili na samostatné cesty domů. Vasilij proháněl počítačem simulace návratových trajektorií, a když na nich vychytil všechny mouchy, Čandra je cpal do Hala, aby provedl konečnou kontrolu. A Táňa s Floydem v přátelské shodě spolupracovali jako dva generálové plánující invazi a doladřovali přibližovací manévry k Většímu bratrovi.

Přesně kvůli tomu celou cestu podstoupil, a přece už mu nic z toho nešlo od srdce. Prodělal zážitek, který byl nesdělitelný komukoli druhému - dokonce i člověku, který mu věřil. Ačkoli svou práci stále vykonával zdatně, většinu doby pobýval duchem jinde.

Táňa mu výborně rozuměla.

„Pořád doufáš v zázrak, který by mě přesvědčil, že?“

„Anebo usvědčil mne - i to bych přivítal. To, co nesnáším, je nejistota.“

„Já taky. Jenže teď už to nepotrvá dlouho - ať to dopadne tak či onak.“

Přelétla očima displej zachycující momentální situaci, kde v pomalém rytmu blikala číslice 20. Byla to nejméně potřebná informace ze všech, co jich na lodi přechovávali, poněvadž počet dní do otevření startovacího okna znali všichni z paměti.

A termín útoku na *Zagadku* byl stanoven.

Když se to stalo, Heywood Floyd se už podruhé díval na opačnou stranu. Ale v žádném případě by toho neviděl víc, dokonce i neustále bdící monitorovací kamera ukázala jenom nepatrnou šmouhu - na jednom záběru bylo těleso celé, na následujícím už naprosto nic.

Už zase sloužil na palubě Discovery a sdílel noční šichtu se Sašou na Leonovovi. Noc probíhala jako obvykle bez jakékoli rušivé příhody. Všechny automatické systémy pracovaly stejně účinně jako obvykle. Ještě před rokem by Floyd nikdy neuvěřil, že jednoho dne bude létat okolo Jupitera ve vzdálenosti pár set tisíc kilometrů a sotva mu věnuje jediný pohled - a bude se namísto toho pokoušet, bez většího úspěchu, číst Kreutzerovu sonátu v originále. Podle Saši stále patřila k nejkrásnějším kouskům erotické tvorby ve (vážné) ruské literatuře, avšak Floyd nepokročil ještě dostatečně daleko, aby si to ověřil. A nyní už se mu to nikdy nepodaří.

V 1.25 odlákala jeho pozornost efektní, ačkoli nijak neobvyklá erupce na terminátoru Io. Vyhodila do vesmíru mračno ve tvaru širokého deštníku, z něhož přšely trosky nazpátek na rozžhavený povrch. Floyd už pozoroval tucty podobných erupcí, ale nikdy ho nepřestaly fascinovat. Připadalo mu neuvěřitelné, že tak malé kosmické těleso může být sídlem takových titánských energií.

Aby měl lepší výhled, přemístil se k jednomu z dalších oken. A co tam uviděl - nebo spíš co tam neuviděl - mu dalo zapomenout na Io a skorem na všechno ostatní.

Když se vzpamatoval a upokojil se, že netrpí - už zase? - halucinacemi, zavolal druhou loď.

„Dobré jitro, Woody,“ zívł Saša. „Ne, nespal jsem. Jak pokračuješ se starouškem Tolstojem?“

„Nepokračuju. Podívej se ven a pověz mi, co vidíš.“

„Nic neobvyklého, v téhle části vesmíru. Io se chová jako obvykle. Jupiter. Hvězdy. Pane na nebi!“

„Díky za důkaz, že jsem neztratil zdravý rozum. Radši bychom měli vzbudit kapitána.“

„Jistě. A všechny ostatní. Woody - mám z toho strach.“

„Byl bys blázen, kdybys neměl. Už tam volám. Táno? Táno? Tady Woody. Promiň, že tě budím - ale stal se ten tvůj zázrak. Větší bratr je pryč. Ano - zmizel. Po třech miliónech let se rozhodl, že uletí.“

„Myslím, že musí vědět něco, co nevíme my.“

Během následujících patnácti minut se shromáždila malá, už střízlivě uvažující skupinka na chvatnou konferenci v jídelně sloužící zároveň za pozorovatelnu. Vzhůru byli dokonce i ti, kteří šli právě před chvilkou spát, zamyšleně usrkávali z baněk horkou kávu. Ne-

mohli odtrhnout oči od podívané za okny *Leonova*, tak šokujícím způsobem proměněné, a stále se přesvědčovali, že Větší bratr doopravdy zmizel.

„Musí vědět něco, co nevíme my.“ Saša opakoval Floydovu spontánně vyřčenou větu a slova jako by zůstala tiše, hrozivě viset ve vzduchu. Shrnul tím všechno, nač myslel každý z nich - i Táňa.

Ještě bylo stále příliš brzy přijít s „já jsem vám to říkal“ - zatím nehrálo roli, zda mělo varování nějaké opodstatnění. Ale i kdyby bylo naprosto bezpečné tady zůstat, neměli už pro to žádný důvod. Když už neměli co zkoumat, klidně se mohli sebrat a odletět domů, a to co nejdříve. Ačkoli to nebylo zas tak jednoduché.

„Heywoode,“ povídala Táňa, „teď už jsem ochotná brát ten vzkaz, anebo co to bylo, mnohem vážněji. Byla bych padlá na hlavu, kdybych nebrala - po tom, co se stalo. Ale i kdyby tu nějaké nebezpečí bylo, pořád ještě musíme zvažovat, které riziko je větší. Spojit *Leonova* a *Discovery* dohromady, řídit *Discovery* s tak ohromnou zátěží působící mimo osu a v několika minutách zase lodi odpojit, abychom mohli zažehnout naše motory ve správném okamžiku. Žádný zodpovědný kapitán by takhle neriskoval, aniž by k tomu měl velice dobré - řekla bych zdrcující důvody. Dokonce ani teď ještě takové důvody nemám. Mám jenom vzkaz od ... ducha. Nemí to moc dobrý důkaz pro soudní dvůr.“

„Nebo pro vyšetřující soud,“ ozval se Walter Curnow nezvykle tichým hlasem, „dokonce ani v tom případě, že budeme všichni svědčit pro tebe.“

„Ano, Waltře - tak jsem to myslela. Jenže je to takhle: když se dostaneme v pořádku domů, tak to ospravedlní cokoli - a jestli ne, pak už sotva bude na něčem záležet, že? Ostatně nebudu to rozhodovat teď. Jakmile o tom podáme zprávu, půjdu nazpátek do postele. Svoje rozhodnutí vám povím ráno, až se na to vyspím. Heywoode, Sašo, doprovodili byste mě, prosím, na můstek? Než se vrátíte na hlídku, musíte probudit řídicí středisko.“ Jenže tímhle se ještě neskončila všechna překvapení téhle noci. Kdesi přibližně na úrovni oběžné dráhy Marsu Táninu stručnou zprávu minula relace letící v opačném směru.

Betty Fernandezová konečně promluvila. Jak CIA, tak National Security Agency zuřily. Tam, kde zcela selhala jejich směs lichocení, slibů, působení na vlastenecké city a zastřené hrozby - uspěl produ-

cent podřadného televizního okruhu, žijícího z pomluv a vulgarity, čímž se nesmrtelně zapsal do análů Videodómu.

Bylo to napůl štěstí, napůl nápad. Ředitel zpravodajské relace „Haló, Země!“ si zčistajasna uvědomil, že se jeden člověk z jeho štábu nápadně podobá Davidu Bowmanovi. Šikovný maskér ho do-
tvořil perfektně. José Fernandez sice mladíka upozorňoval, že na sebe bere strašlivé riziko, avšak tomu šlo na ruku štěstí, které často přeje statečným. Jakmile vsunul nohu do dveří, Betty kapitulovala. Než ho jimi - vcelku mírně - zase vystrkala ven, v hrubých rysech z ní vytáhl celý příběh. A co ho šlechtí, vystoupil s ním bez škodolibého cynismu, který tak charakterizoval jeho televizní okruh. To mu tehdy získalo Pulitzerovu cenu. „Škoda, že nepromluvila dřív,“ povídal Floyd dost znaveně Sašovi. „Uchránilo by mě to před spoustou nesnází. Ale co, potvrzuje to celou věc. Teď už snad Táňa nemůže o ničem pochybovat. Ale dokud se nevzbudí, neodletíme. Souhlasíš?“

„Samozřejmě - tak to zas nespěchá, i když je to důležité. A Táňa se potřebuje vyspat. Mám takový dojem, že od teďka se to nikomu z nás jen tak nepodaří.“

Jsem si jistý, že máš pravdu, pomyslel si Floyd. Cítil se velice unavený, avšak i kdyby nebyl býval ve službě, nedokázal by usnout. Měl příliš rozbouřenou mysl, stále rozebíral události téhle mimořádné noci a snažil se předem vytušit příští překvapení.

V jednom směru pociťoval úžasnou úlevu: veškerá nejistota kolem jejich odletu bezpochyby pominula. Táňa ho nemohla dále odkládat.

Zůstala však nejistota mnohem větší. Co se to dělo? Za celý život udělal Floyd jednu jedinou zkušenost, která by se dala vztáhnout k téhle situaci. Jako úplný mladík kdysi sjížděl na kánoji ještě s několika kamarády jakýsi přítok řeky Colorado - a dostali se do prudkého proudu.

Hnali se mezi stěnami kaňonu čím dál rychleji, sice ne úplně bezmocní, ale dokázali se jen taktak udržet nad vodou. Vpředu mohly číhat peřeje - dokonce možná vodopád, to nevěděli. A v každém případě s tím nemohli nic podniknout.

Floyd se znovu cítil v sevření nepřekonatelných sil, jež ho hnaly i s jeho společníky vstříc neznámému osudu. A tentokrát nebezpečí bylo nejen neviditelné, ale mohlo se dokonce vymykat všemu lidskému chápání.

45 - ÚNIKOVÝ MANÉVR

„ ... Tady je Heywood Floyd, mám podezření - doufám - že tohle bude doopravdy moje poslední zpráva z Lagrangerova bodu.

Provádíme teď přípravy na návrat domů. Za několik málo dní opustíme tohle podivné místo na spojnici mezi Io a Jupiterem, kde jsme se setkali s ohromným, záhadně zmizelým umělým výtvozem, který jsme pokřtili Větší bratr. Stále nemáme ani ponětí, kam se mohl ztratit - nebo proč.

Z nejrůznějších důvodů se zdá žádoucí, abychom tu nezůstávali déle, než je zapotřebí. Tím, že použijeme americkou loď *Discovery* jako pomocný raketový motor pro ruského *Leonova*, budeme moci odstartovat přinejmenším o dva týdny dříve, než jsme původně plánovali.

Základní myšlenka je jednoduchá, obě lodi spojíme dohromady tak, jako by jedna nesla druhou na zádech. *Discovery* spálí všechny svoje pohonné hmoty jako první a dá oběma plavidlům zrychlení v žádaném směru. Až bude veškeré palivo vyčerpáno, bude odhozena - jako kterýkoli první stupeň rakety - a motory zapálí *Leonov*. Dřív je nespustíme, protože vléct s sebou vlastní hmotnost *Discovery* by bylo plýtvání energií.

A chceme použít ještě jeden trik, který - stejně jako mnoho jiných obrátů spjatých s kosmickými lety - se na první pohled zdá, že se vzpírá zdravému rozumu. Třebaže se budeme snažit od Jupiteru uniknout, náš první krok bude ten, že se k němu přiblížíme, jak to jen půjde.

Už jsme tudy samozřejmě prolétli jednou předtím, když jsme použili Jupiterovu atmosféru jako brzdu, která nám umožnila, abychom se dostali na oběžnou dráhu okolo planety. Tentokrát tak hluboko nesestoupíme - ale ne zas o moc výš.

Prvním zážehem motorů tady na oběžné dráze 350 tisíc kilometrů nad Io svou rychlost snížíme, abychom spadli dolů na Jupiter a právě se jenom lehce dotkli jeho atmosféry. Potom, až se dostaneme do nejbližšího bodu, co nejrychleji spálíme všechny svoje pohonné hmoty, abychom nabrali rychlost a vystřelili *Leonova* na dráhu vedoucí zpátky k Zemi.

Jaký smysl má takový bláznivý manévr? Nedá se obhájit jiným způsobem než pomocí velmi složité matematiky, ale myslím, že základní princip můžu snadno objasnit.

Když se necháme přitáhnout Jupiterovým obrovitým gravitačním polem, budeme postupně nabírat rychlost - a tudíž i energii. Jestli říkám „my“, mám na mysli lodi včetně pohonných hmot, které nesou. A když teď spálíme všechny pohonné hmoty přímo tady - na dně Jupiterovy „gravitační studny“ - nebudeme je muset znovu vytahovat nahoru. Jak tady necháme palivo vytéci z trysek, přebereme část jeho kinetické energie, kterou tak získalo. Takhle nepřímou si tedy načepujeme z Jupiterovy gravitace, abychom si urychlili cestu zpátky na Zemi. Poněvadž jsme už využili atmosféru, když jsme přilétali sem - abychom se zbavili přebytečné rychlosti - je tohle jeden z řídkých případů, kdy nám matička Příroda, obvykle tak lakomá, dovoluje projít v obou směrech ...

Leonov urychlený využitím těchto tří zdrojů - palivem *Discovery*, jeho vlastním a gravitací Jupiteru - zamíří ke Slunci po hyperbole, která ho dovede o pět měsíců později k Zemi. Přinejmenším o dva měsíce dříve, než bychom to zvládli jinak.

Bezpochyby byste rádi věděli, co se stane se starou dobrou *Discovery*. Je už jasné, že ji nedokážeme dopravit domů řízenou pouze automaticky, jak jsme plánovali původně. Bez paliva nebude schopná manévrovat.

Bude však v naprostém bezpečí. Zůstane u Jupiteru a bude kolem něho obíhat v neustále se prodlužující elipse podobně jako zachycená kometa. A snad jednoho dne k ní znovu doletí nějaká budoucí výprava vezoucí pohonné hmoty, které jí umožní vrátit se zpátky na Zemi. Samozřejmě, bude si na to muset počkat pěkných pár roků.

A teď se musíme k odletu připravit. Je tu pořád spousta práce a neodpočineme si, dokud nespustíme motory, které nás vynesou na cestu domů.

Nebudeme litovat, že odlétáme, i když jsme nesplnili všechny svoje cíle. Stále nás straší záhada - možná hrozba zmizení Většího bratra, ale není nic, co bychom proti tomu mohli podniknout.

Udělalí jsme všechno, co bylo v našich silách a vracíme se domů.

Loučí se s vámi Heywood Floyd.“

Kroužek jeho nevelkého posluchačstva, který se mnohomiliónkrát rozroste, až relace dorazí na Zemi, ironicky zatleskal.

„Nepovídám to pro vás,“ odvětil Floyd mírně v rozpacích. „Ostatně jsem vůbec nestál o to, abyste to slyšeli.“

„Děláš jenom svoji práci a děláš ji dobře,“ řekla Táňa, aby ho uchlácholila. „A jsem si jistá, že my všichni souhlasíme se vším, cos lidem na Zemi povídal.“

„Ne tak docela,“ ozval se tichý hlas a tak měkce, že všichni museli napnout uši, aby ho vůbec zaslechli. „Pořád tu zůstává jeden problém.“

V hale observatoře se náhle rozestřelo naprosté ticho. Poprvé za celé ty týdny si Floyd uvědomil, že hlavní přívod vzduchu tiše tepe a za panelem stěny se ozývá přerušovaný bzukot, jako by tam byla uvězněná vosa. *Leonov* stejně jako všechny kosmické lodi byl plný takových často nevysvětlitelných zvuků, které člověk obvykle neregistroval, dokud neustaly. A teprve pak obvykle někoho napadlo, aby se bezodkladně pustil do vyšetřování jejich příčin.

„Žádného problému si nejsem vědoma, Čandro,“ řekla Táňa výhruzně klidným hlasem. „Jaký by to měl být?“

„Posledních pár týdnů jsem strávil tím, že jsem připravoval *Hal*a, aby dokázal letět po tisícidenní dráze zpátky k Zemi. Ted' můžu všechny tyhle programy klidně zahodit.“

„To nás sice mrzí,“ odvětila Táňa, „jenže jak se nakonec situace vyvinula, tohle je určitě mnohem lepší ...“

„Tak jsem to nemyslel,“ řekl Čandra. Překvapením to až zašumělo, nikdo si nevzpomínal, že by Čandra někdy někomu skočil do řeči, natož pak Táně.

„Víme, jak je *Hal* citlivý na to, aby výprava splnila svoje cíle,“ pokračoval po nedočkavém, napjatém pst!. „Ted' po mně chcete, abych do něho vložil program, který může způsobit jeho vlastní destrukci. Je pravda, že nynější plán počítá se stabilní oběžnou dráhou pro *Discovery* - ale jestli to varování má nějaké opodstatnění, co se případně může lodi přihodit? Nevím, samozřejmě - jenže přesto nás to zahnało na útek. Zvažovali jste, jak na tuhle situaci *Hal* zareaguje?“

„Vy vážně předkládáte k úvaze,“ zeptala se Táňa velice pomalu, „že Hal může odmítnout uposlechnout rozkazy - stejně jako na předchozí výpravě?“

„Posledně se stalo něco jiného. Snažil se, aby si co nejlépe vložil pokyny, které se navzájem dostaly do rozporu.“

„Tentokrát k žádným rozporům nedojde, proč taky. Situace je naprosto jasná.“

„Nám, možná. Jenže jednou z Halových ústředních direktiv je uchránit Discovery před jakýmkoliv nebezpečím. My vlastně tuhle direktivu porušíme. A u tak složitého systému jako je Hal nelze nikdy předvídat všechny následky.“

„Já tady nevidím žádný problém,“ vmísil se Saša. „Stačí, když mu neprozradíme, že se tu nějaké nebezpečí skrývá. Pak nebude mít žádné ... výhrady proti tomu, aby postupoval podle svého programu.“

„Hlídat bláznivý počítač jak malé děcko!“ zamumlal Curnow. „Mám dojem, že vystupuji v televizní SF ubohé kategorie.“

Čandra po něm blýskl nepřátelským pohledem.

„Čandro,“ naléhavě se zeptala Táňa. „Probíral jste tohle s Halem?“

„Ne.“

„Nezaváhal trochu?“, zauvažoval Floyd. Ale možná, že Čandra byl naprosto nevinný, jenom zapátral v paměti. Anebo mohl lhát, ať se to zdálo jakkoli nepravděpodobné.

„Pak uděláme to, co navrhuje Saša. Prostě do něj vložíme nový program a necháme ho tak.“

„A když se mě začne vyptávat, proč jsme změnili plán?“

„Je pravděpodobné, že to udělá - aniž byste mu napověděl?“

„Ovšemže. Nezapomínejte, prosím, že se zvědavostí byl zkonstruovaný. Kdyby zahynula posádka, musel být schopný vynaložit svou vlastní iniciativu, aby vykonal výpravu, která by měla nějaký přínos.“

Táňa o tom několik okamžiků přemýšlela. „Pořád je to vcelku jednoduchá záležitost. Hal vám věří, že?“

„Jistě.“

„Pak mu musíte vysvětlit, že Discovery nehrozí žádné nebezpečí a že přiletí další výprava, aby ji dovedla na Zemi později.“

„Jenže to není pravda.“

„Nevíme, že by to byla lež,“ odpověděla Táňa a v hlase se jí trochu ozvala netrpělivost.

„Máme podezření, že se tu nachází vážné nebezpečí, jinak bychom neplánovali, že odletíme dříve než podle plánu.“

„Co tedy navrhuje?“ zeptala se Táňa, teď už se zřetelnou výhrůžkou.

„Musíme mu povědět pravdu celou, alespoň do té míry, jak ji známe - už žádné lži ani polopravdy, které jsou zrovna tak špatné. A pak ho nechat, aby se rozhodl on sám.“

„Sakra, Čandro - je to přece jenom stroj!“

Čandra pohlédl na Maxe tak pevným, sebejistým způsobem, že mladý muž sklopil oči.

„To jsme všichni, pane Brajlovský. Je to jen otázka míry. Jestli náš základ tvoří uhlík anebo křemík, v tom není žádný podstatný rozdíl. S námi se všemi by se mělo zacházet přiměřeně ohleduplně.“

Bylo zvláštní, pomyslel si Floyd, jak se mohl Čandra - zdaleka nejmenší osoba v místnosti - nyní zdát největší. Jenže střetnutí už zašlo příliš daleko. Každou chvíli mohla Táňa začít rozkazovat a situace se stane doopravdy zlá.

„Táno, Vasiliji - můžu s vámi na slovíčko? Myslím, že tu je způsob, jak tenhle problém vyřešit.“

Přerušeni všichni přijali se zjevnou úlevou a o dvě minuty později už Floyd odpočíval s Orlovovými v jejich kajutě. (Nebo „svěrací kajutě“, jak kdysi pokřtil Curnow kajuty pro jejich rozměry. Brzy litoval, že si takovou slovní hříčku vymyslel, protože s výjimkou Saši ji musel každému vysvětlovat.)

„Děkuju ti, Woody,“ řekla Táňa, když mu podávala baňku jeho oblíbené ázerbajdžánské Šemachy. „Doufala jsem, že to uděláš. Dohaduju se, že máš něco - jak to říkáte? - v rukávu.“

„Věřím, že ano,“ odpověděl Floyd, vstříkl si do úst pár kubických centimetrů sladkého vína a vděčně ho vychutnával. „Mrzí mě, že Čandra působí komplikace.“

„Mě taky. Ještě že máme na palubě takového potrhlého vědce jenom jednoho.“

„Mně to občas říkáš jinak,“ zašklebil se akademik Vasilij. „Ale to sem teď nepatří, Woody - ven s tím.“

„Chci navrhnout tohle. Ať Čandra klidně pokračuje a udělá všechno po svém. Pak mohou nastat jen dvě možnosti.

Zaprvé: Hal se zachová přesně tak, jak po něm žádáme - bude řídit *Discovery* po oba časové úseky, kdy spustí motory. Mějme na paměti, že první z nich není kritický. Pokud se něco nezdaří, když se budeme vzdalovat od Io, je tu ještě spousta času na korekci dráhy. A umožní nám to vhodně otestovat Halovu ... ochotu ke spolupráci.“

„Jenže co při průletu kolem Jupitera? Tady už na všem doopravdy záleží. Nejen na tom, abychom tam spálili větší část pohonných hmot *Discovery*, ale taky načasování a silové vektory musí být naprosto přesné.“

„Dá se to řídit manuálně?“

„To bych zkoušel nanejvýš nerad. Sebemenší chybička a buď shoříme, anebo se proměníme v kometu s dlouhou oběžnou dráhou. Pak si můžeme takový průlet zopakovat za dva tisíce roků.“

„Ale kdyby nebyla jiná možnost?“ trval na svém Floyd.

„No, za předpokladu, že bychom dokázali všechno přesně načasovat a měli v počítači předem připravenou bohatou kolekci různých alternativních únikových drah - tak tedy snad bychom s tím mohli vystačit.“

„Jak tě už znám, Vasiliji, jsem si jistý, že mohli vystačit znameená vystačili. To mě přivádí ke druhé možnosti, jak jsem se zmiňoval. Jestliže Hal vykáže sebemenší odchylku od programu - převezmeme řízení my.“

„Myslíš - že ho odpojíme?“

„Přesně.“

„Posledně to nebylo zas tak snadné.“

„Od té doby jsme pochytili trošku rozumu. Nech to na mně. Můžu ti zaručit, že převezmeš manuální řízení asi tak za půl sekundy.“

„Nehrozí nebezpečí, doufám, že nás bude Hal z něčeho podezírat?“

„Teď už začínáš být paranoický ty, Vasiliji. Hal není natolik člověkem - aby byl obdařený výsadou pochybovat. Zato Čandra, ten je. Takže jemu ani slovo. Všichni naprosto souhlasíme s jeho plánem, litujeme, že jsme proti němu někdy něco namítali a plně důvěřujeme, že Hal bude sdílet naše stanovisko. Správně, Táňo?“

„Správně, Woody. A blahopřeju ti za předvídavost, ta věcička byl moc dobrý nápad.“

„Jaká věcička?“ vyptával se Vasilij.

„Vysvětlím ti to při nejbližší příležitosti. Je mi líto, Woody - tohle je všechna Šemacha, která mi zbyla. Chci ji uchránit - dokud nebudeme bezpečně na cestě k Zemi.“

46 - ODPOČÍTÁVÁNÍ

Nebýt mých fotografií, tomuhle by nikdo nikdy neuvěřil, myslel si Max Brajlovský, když obléтал obě lodi ve vzdálenosti půl kilometru. Pohled to byl směšně obscénní, jako by *Leonov Discovery* znásilňoval. Teď, když už mu to přišlo na mysl, masivní, solidní ruská loď vypadala skutečně mužsky, ve srovnání s křehkou, štíhlou americkou. Avšak většina přistávacích manévrů s sebou nesla zřetelný sexuální podtón a Max si připomněl jednoho z prvních kosmonautů - na jeho jméno si už vzpomenout nedokázal - který dostal oficiální důtku za příliš živý výběr výrazových prostředků při - no, vyvrcholení cesty.

Pokud mohl ze své pečlivé obhlídky říct, všechno bylo v pořádku. Úkol nasměrovat obě lodi do správné pozice a bezpečně je spojit dohromady si vyžádal delší dobu, než předpokládali. Nikdy by to nebylo možné, kdyby se na ně neusmálo štěstí, které někdy - ne vždy - přeje těm, kteří si ho zasluhují. *Leonov* prozíravě vezl několik kilometrů pásky z karbonových vláken, která nebyla širší než stuha do dívčích vlasů, a přesto dokázala unést tíhu mnoha tun. Uvážlivě si ji opatřili, aby pomocí ní připevnili k Většímu bratrovi kontejnery s přístroji, kdyby selhalo všechno ostatní. Nyní svazovala *Leonova s Discovery* do něžného objetí - a přitom doufali, že dostatečně pevně, aby zabránila jakémukoli chvění a otřesům, až spustí motory. Zrychlení mělo narůst až na jednu desetinu g, což bylo maximum tahu, jehož mohly dosáhnout.

„Chcete, abych překontroloval ještě něco, než se vrátím domů?“ ptal se Max.

„Ne,“ odvětila Táňa. „Všechno se zdá v pořádku. A nemůžeme už dál ztrácet čas.“

V tom byl kus pravdy. Pokud se záhadné varování mělo brát vážně - a teď už ho tak všichni brali - měli by zahájit únikový manévr v průběhu následujících čtyřiaadvaceti hodin.

„V pořádku - zavedu Ninu zpátky do stáje. Promiň mi to, děvče.“

„Nikdy jsi nám to neřekl, že Nina je kuň.“

„Netvrdím to ani teď. Ale měl bych špatný pocit z toho, kdybych ji jen tak odhodil do vesmíru, pouze proto, aby nám to dalo mizerných pár metrů za sekundu navíc.“

„Za několik hodin se nám můžou velice hodit, Maxi. Ostatně, vždycky zůstává možnost, že jednoho dne sem možná zase někdo přiletí a vyzvedne si ji.“

O tom velice pochybuju, pomyslel si Max. Ale nakonec, snad nebude tak nevhodné, když tu malou kapsli tady necháme, jako stálou vzpomínku na první lidskou návštěvu v Jupiterově království.

Pomocí jemných, pečlivě časovaných zášlehů z řídících trysek provedl Ninu okolo velké koule hlavního obytného modulu *Discovery*. Jeho kolegové v pilotní kabině ho sotva zahlédli, jak se přehnal přes jejich zakřivené okno. Před ním zely otevřené dveře přistaviště kapsli a Max s citem zajel s Ninou dolů na protažený přistávací nosník.

„Vtáhněte mě dovnitř,“ řekl, jakmile zaskočily západky. „Tomu říkám dobře naplánovaný výstup do kosmického prostoru. Zbyl celý kilogram paliva, aby Nina mohla vylétnout naposledy.“

Normálně nebylo nastartování motorů ve vesmíru žádná dramatická podívaná. Nemělo to nic společného se startem z povrchu planety, s jeho plameny a hromovým burácením - a neustále přítomným rizikem. Pokud došlo k nějaké poruše a motory nedávaly plný tah - nic se nedělo, celá věc se obvykle dala napravit tím, že prostě běžely o něco déle. Anebo člověk mohl počkat, až se znovu dostane na vhodné místo na své dráze, a pokus opakovat.

Avšak tentokrát, jak se odpočítávání blížilo k nule, napětí na palubách obou lodí se stávalo téměř hmatatelné. Všichni chápali, že tohle je první opravdická zkouška Halovy poslušnosti. Jen Floyd, Curnow a Orlovovi věděli, že mají ještě cosi v záloze. Ale dokonce ani oni si nebyli zcela jistí, že to bude fungovat.

„Mnoho štěstí, Leonove“ řeklo řídící středisko, časující vzkaz tak, aby dorazil pět minut před zážehem motorů. „Doufáme, že všechno běží hladce. A pokud nebudete mít moc problémů, chceme vás poprosit, abyste pořídili pár detailních záběrů z Jupiterova rovníku, zeměpisná délka 115, až poletíte kolem. Je tam zvláštní tmavá

skvrna - pravděpodobně došlo k vyvěrání spodních vrstev - dokonale kruhová, téměř tisíc kilometrů v průměru. Vypadá jako stín nějakého měsíce, ale ten to být nemůže.“

Táňa stručně potvrdila příjem takovým způsobem, že dokázala vyjádřit pozoruhodně málo slovy hluboký nezájem o meteorologické dění na Jupiteru právě v tuhle chvíli. Řídicí středisko občas prokázalo skutečného génia pro nedostatek taktu a špatné načasování.

„Všechny systémy pracují normálně,“ řekl Hal. „Dvě minuty do zážehu.“

Není to podivné, napadlo Floyda, jak dlouho terminologie přezívá techniku, která ji zrodila? Pouze u chemických raket byl možný zážeh. I kdyby vodík v nukleárním či plazmovém pohonu přišel do styku s kyslíkem, byl by příliš rozžhavený, než aby se vznítil a hořel. Za takových teplot už nebyly možné chemické reakce, při kterých by vznikaly sloučeniny.

Zadumal se a pátral po jiných příkladech. Lidé - zejména ti po starší - stále ještě mluvili o tom, že zakládají film do fotoaparátu nebo že do auta tankují benzín. V nahrávacích studiích se dokonce někdy dalo zaslechnout úsloví „stříhat pásku“ - ačkoli se vázalo k technologii, jež zastarala už o dvě generace.

„Jedna minuta do zážehu.“

Přeskakoval v duchu od jedné věci k druhé. Tohle byla minuta, která rozhodovala. Už téměř po sto let to bylo nejdelších šedesát sekund, jak se vůbec mohly natáhnout, na startovací rampě i v řídicích střediscích. Nespočetněkrát skončila katastrofou, avšak v paměti zůstávala jen vítězství. Jaká se ukáže ta jejich?

Pokušení znovu strčit ruku do kapsy, kde měl aktivátor vypínače, bylo skoro neodolatelné, ačkoli mu logika napovídala, že na nápravný zásah má spoustu času. Jestliže Hal selže a neuposlechne program, bude to k vzteku, ale ne katastrofa. Skutečné kritická doba nastane, až budou obléhat Jupiter.

„Šest ... pět ... čtyři ... tři ... dvě ... jedna ... ZÁŽEH!“

Tah byl zpočátku sotva patrný, trvalo téměř minutu, než narostl na celou jednu desetinu g. Přesto začali všichni okamžitě aplaudovat a tleskali tak dlouho, dokud Táňa nedala znamení, aby ztichli. I když se zdálo, že se Hal činí seč může - a skutečně to tak vypadalo - museli zkontrolovat řadu věcí, které stále ještě mohly selhat.

Nikdo nikdy neočekával, že se s anténní nástavbou Discovery, - která nyní nesla větší část tlaku, působeného setrvačnou silou Leonova - bude někdy zacházet tak špatně. Hlavní konstruktér lodi, který už byl v důchodu a jehož přivolali - přísahal, že tolerance je dostačující. Mohl se však mýlit a je známo, že se materiál po několika letech v kosmickém prostoru stává křehký ...

A pásku, přidržující obě lodi dohromady, nemuseli umístit přesně, mohla se povolit nebo sklouznout. Discovery nemusela být schopná provést korekci dráhy, nyní, když vezla na zádech tisícitunovou zátěž uloženou mimo těžiště. Floyd si dokázal představit tučtější věci, které se mohly obrátit proti nim, a byla jen slabá útěcha, že se to prakticky pokaždé stává jenom třináctého.

Avšak minuty se vlekly jednotvárně, bez komplikací. Jediným důkazem toho, že Discovery má spuštěné motory, byla nepatrná tíže způsobovaná jejich tahem a velice slaboučké vibrace, procházející stěnami lodí. Io i Jupiter stále visely na svých místech, kde se nacházely po celé týdny - na obloze proti sobě.

„Vypnutí motorů za deset sekund. Devět ... osm ... sedm ... šest ... pět ... čtyři ... tři ... dvě ... jedna ... TED!“

„Děkuji ti, Hale. Navlas přesně.“

Floyda napadla jiná fráze, datující se od pradávna: Jako stisknutím knoflíku. Přitom už alespoň po celou generaci téměř všude knoflíky nahradily senzory. Avšak ne při všech příležitostech: pro kritické případy bylo nejlepší mít zařízení, které zareagovalo zřetelně, s pěkným, uklidňujícím cvaknutím.

„Potvrzuji,“ řekl Vasilij. „Není třeba žádná korekce dráhy až do prostřední části letu.“

„Rozlučme se s fascinujícím, exotickým Io - se světem, o kterém se každému majiteli realitní kanceláře může jen snít,“ povídal Curnow. „Všichni si oddechneme, až budeme pryč.“

Tohle už znělo lépe, víc se to podobalo starému Walterovi, řekl si Floyd. V průběhu několika posledních týdnů byl podivně zaražený, jako by ho cosi tížilo. (Jenže koho ne?) Vypadalo to tak, že podstatnou část svého skrovného volného času trávil tichými debatami s Kateřinou: Floyd jen doufal, že se z toho nevyklube nějaký zdravotní problém. Po téhle stránce měli veliké štěstí, poslední věc, jakou by v téhle situaci potřebovali, by byl nějaký akutní případ, který by vyžadoval péči šéflékařky.

„Jsi nezdvořák, Waltře,“ řekl Brajlovský. „Mě se to místo začínalo líbit. Mohlo by být zábavné zajezdit si na těch lávových jezezech na člunu.“

„A co takhle piknik v sopce?“

„Nebo koupel v přírodní roztavené síře?“

Všichni se rozveselili, úleva přinesla i trochu hysterický podtón. Ačkoli na odpočinek bylo ještě příliš brzy a nejkritičtější fázi únikového manévru měli ještě před sebou, na dlouhé cestě domů udělali bezpečně první krok. To byl dostatečný důvod pro trochu mírného veselí.

Radovánky netrvaly dlouho, neboť Táňa brzy nařídila všem, kteří nebyli přímo ve službě, aby se odebrali na odpočinek - aby se pokusili, pokud možno, usnout - což bude nejlepší příprava na průlet kolem Jupiteru, který je čekal už za devět hodin. Když se všichni, jichž se to týkalo, sbírali příliš pomalu, Saša vyčistil pilotní kabinu výkřikem: „Za tohle budete viset, vy rebelantští psi!“ Ještě především večer, jako zcela výjimečnou relaxaci, všichni vychutnávali čtvrtou verzi Vzpoury na lodi Bounty, o níž filmoví historikové souhlasně potvrdili, že v ní vystupuje nejlepší kapitán Bligh od pověstného Charlese Laughtona. Na palubě tak trochu panoval dojem, že Táňa to vidět neměla, aby ji to náhodou neinspirovalo.

Po dvou neklidných hodinách v ochranném spacím pouzdře rezignoval Floyd na úsilí usnout a odšoural se na pozorovací palubu. Jak se loď hnala vstříc nejbližšímu bodu ležícímu nad noční stranou, Jupiter se zvětšoval a zároveň postupně vytrácel. Na zářícím, vypouklém kotouči se objevilo tak nepřeberné množství detailů - pásy mračen, skvrny všech možných barev od oslňující běli až k cihlové červeni, výtrysky temné hmoty, vyvěrající z neproniknutelných hlubin, cyklónový ovál rudé skvrny - že oko je snad ani nemohlo všechno vstřebat. Ležel tam také okrouhlý, tmavý stín jednoho z měsíců - pravděpodobně Европы, dohadoval se Floyd - přecházejícího přes kotouč Jupiteru. Pozoroval ten neuvěřitelný výjev naposledy. I když musel být za šest hodin připravený k maximálnímu výkonu, byl by zločin promarnit tyhle drahocenné chvíle spánkem.

Kde je to místo, o jehož pozorování je žádalo řídicí středisko? Mělo mu už přijít do zorného pole, avšak Floyd si nebyl jistý, zda

bude viditelné pouhým okem. Vasilij bude příliš zaměstnaný, než aby se o něco takového staral. Možná že by mohl vypomoci s troškou do mlýna jako astronom-amatér. Nakonec to nebylo zas tak dávno, jenom třicet roků, kdy si vydělával na chleba jako profesionál.

Zapnul ovládání hlavního padesáticentimetrového dalekohledu (nalepený obrovitý trup *Discovery* naštěstí nezastiňoval zorné pole) a normální rychlostí s ním klouzal po rovníku. A už na to narazil, právě se to vynořovalo přes okraj disku.

Shodou okolností byl teď Floyd jedním z největších odborníků na Jupiter v celé Sluneční soustavě, těch devět ostatních pracovalo či pospávalo tady okolo něho. Najednou si uvědomil, že ta skvrna je velice zvláštní, byla tak černá, že vypadala jako díra proražená mezi mraky. Z jeho zorného úhlu se jevila jako ostře ohraničená elipsa, Floyd se dohadoval, že kdyby se díval přímo shora, byl by to dokonalý kruh.

Nahrál pár snímků, pak zvětšil rozlišovací schopnost na maximum. Jupiterova rychlá rotace už vynesla útvar do lepšího zorného úhlu, a čím déle si ho Floyd prohlížel, tím byl zmatenější.

„Vasiliji,“ zavolal interkomem, „jestli máš chvílku - podívej se na monitor od padesátky.“

„Co to pozoruješ? Je to důležité? Provádím kontrolu dráhy.“

„Žádný spěch, samozřejmě. Ale našel jsem tu skvrnu, kterou ohlásilo řídicí středisko. Vypadá velmi podivně.“

„Sakra! Úplně jsem na to zapomněl. Jsme to pěkní pozorovatelé, když nám musí hoši ze Země říkat, kam se dívat. Dej mi ještě pět minut - ono nám to neuteče.“

Má vcelku pravdu, pomyslel si Floyd, výhled se naopak zlepší. A nebyla žádná hanba, že přehlédli něco, co zpozorovali pozemští - či lunární - astronomové. Jupiter byl příliš veliký, oni měli příliš mnoho práce a teleskopy na Měsíci a na oběžné dráze kolem Země byly stokrát silnější než přístroj, jímž se díval nyní.

Jenže tohle bylo čím dál podivnější. Tehdy poprvé pocítil Floyd zřetelné znepokojení. Až do této chvíle mu ani v nejmenším nepřišlo na mysl, že by skvrna mohla být něco jiného než přírodní útvar - jeden z triků, které dokázal Jupiter se svou neuvěřitelně složitou atmosférou. Teď o tom začínal pochybovat.

Bylo to černé jak sama noc. A tak symetrické, když se to přibližilo, mělo to zjevně bezvadně kruhový tvar. Nicméně to nebylo

ostře ohraničené, okraj to mělo zvláště rozmazaný, jako by obraz byl trochu rozostřený.

Byl to jen dojem, anebo se to skutečně rozrůstalo, zatímco to pozoroval? Zhruba odhadl, že celá ta věc má nyní v průměru dva tisíce kilometrů. Byla jen o trochu menší než stále ještě viditelný stín Evropy, avšak o tolik tmavší, že nebezpečí záměny nehrozilo.

„Tak se na to podívejme,“ povídal Vasilij blahosklonně. „Co myslíš, žeš to objevil? Ach ...“ Hlas se mu vytratil do ticha.

To je ono, pomyslel si Floyd a náhlé vědomí ho ledově sevřelo. Ať už je to cokoli ...

47 - ZÁVĚREČNÝ OBLET

Nicméně když odeznělo počáteční ohromení, Floyd se v dalších úvahách jen stěží dohadoval, jaký druh nebezpečí by pro ně mohla znamenat černá skvrna rozrůstající se ve tváři Jupiteru. Byla naprosto neobvyklá - nevysvětlitelná - ale zase ne tak důležitá jako události, do nichž scházelo už jen sedm hodin a které pro ně měly kritický význam. Jediné, na čem záleželo, bylo úspěšné spuštění motorů v perijovu. Cestou domů pak budou mít spoustu času na zkoumání záhadných černých skvrn.

A na spaní, Floyd se už v tomhle směru vzdal všech pokusů. Ačkoli pocit nebezpečí, nebo alespoň konkrétního nebezpečí, značně polevil ve srovnání s chvílemi, kdy se poprvé přiblížili k Jupiteru, směs rozrušení a obav ho udržovala naprosto čilého. Rozrušení bylo přirozené a pochopitelné, obavy pramenily ze složitějších příčin. Floyd si kdysi předsevzal, že si nikdy nebude dělat hlavu z věcí, na něž nemohl mít žádný vliv. Jakákoli vnější hrozba udeří tehdy, až nastane její čas, pak se jí taky musí čelit. Ale neuměl si pomoci, aby se nestaral, zda podnikli všechno, co bylo v jejich silách, aby lodí uchránili před nebezpečím.

Jestliže si odmyslel možnost mechanické havárie uvnitř lodí, jeho obavy pocházely ze dvou hlavních zdrojů. Ačkoli páska, spojující dohromady *Leonova* s *Discovery*, nevypadala na to, že by klouzala, nejtvrďší test ji teprve očekával. Téměř stejně kritická bude chvíle oddělování lodí od sebe, až použijí v nepřijemné blízkosti

nejmenší z náloží, která měla původně zatřást Větším bratrem. A samozřejmě - byl tu Hal ...

Únikový manévř z oběžné dráhy okolo Io provedl s vynikající přesností. Oblet Jupitera, včetně vyčerpání pohonných hmot na *Discovery* až do poslední kapky, simuloval mnohokrát bez jakýchkoli připomínek či námitek. A ačkoli mu Čandra, jak odsouhlasili, pečlivě vysvětlil, co to vlastně podnikají, chápal Hal doopravdy, co se děje?

Floyd měl jednu hlavní starost, jež se v několika předchozích dnech proměnila téměř v obsesi. Vyvstával před ním obrázek, jak všechno běží bezvadně, lodi mají už za sebou polovinu závěrečného manévru, obrovitý kotouč Jupiteru pouhých pár set kilometrů pod nimi vyplňuje celou oblohu - a tehdy se ozve elektronické odkašlání a Hal řekne: „Doktore Čandro, dovolíte, abych vám položil jednu otázku?“

Přesně takhle se to však nestalo.

Černou skvrnu, jak ji samozřejmě pokřtili, teď Jupiterova rychlá rotace odnášela z dohledu. Během několika hodin ji lodi, neustále nabírající rychlost, doženou nad noční stranou planety, nyní však měli poslední příležitost, aby ji pozorovali zblízka a v denním světle.

Stále se rozrůstala mimořádnou rychlostí; za poslední dvě hodiny svou rozlohu víc než zdvojnásobila. Nehledě na skutečnost, že i když se šířila, stále si podržovala svou hlubokou čern, připomínala inkoustovou skvrnu rozplývající se ve vodě. Její okraje - pohybující se nyní v Jupiterově atmosféře téměř stejnou rychlostí jako zvuk - se stále zdály podivně rozmazané a rozostřené a konečně pomocí maximálního zvětšení zjistili lodním dalekohledem důvod.

Na rozdíl od rudé skvrny nebyla černá skvrna útvar homogení. Vytvářely ji myriády nepatrných teček, připomínající knihtiskový rastr viděný přes lupu. Na většině plochy byly tečky umístěné tak blízko u sebe, že se téměř dotýkaly, avšak u okraje se od sebe vzdalovaly víc a víc, takže skvrna končila spíš než ostrým rozhraním šedivým polostínem.

Záhadných teček musel být skoro milión. Byly zřetelně protažené - spíš elipsy než kruhy. Kateřina, na palubě člověk s nejmenší fantazií, všechny překvapila, když povídala, že to vypadá, jako by někdo vzal sáček rýže, obarvil ho načerno a vysypal na Jupiter.

A nyní už Slunce klesalo dolů za ohromný, rychle se tenčící srpek ozářené strany. *Leonov* se podruhé hnál vstříc Jupiterově noci,

aby v ní našel svůj osud. Za méně než třicet minut spustí naposledy motory a pak se už všechno odehraje skutečně velice rychle.

Floyd zauvažoval, zda by se neměl připojit k Čandrovi a Curnowovi, kteří drželi hlídku na *Discovery*. Ale už by to nestihl, kdyby se něco stalo, byl by právě na cestě. Spínač měl v kapse Curnow a Floyd si uvědomoval, že mladší muž má mnohem rychlejší reakce než on sám. Kdyby se na Halově chování ukázala sebemenší podezřelá známka, Curnow ho mohl odpojit dříve než za jedinou sekundu, avšak Floyd považoval za jisté, že tak extrémní rychlosti nebude zapotřebí. Poněvadž Čandrovi dovolili, aby si všechno udělal po svém, plně spolupracoval při vypracovávání postupu, jakým převzít manuální řízení, kdyby takhle nepříjemná potřeba vyvstala. Floyd byl jednoznačně přesvědčený, že Čandrovi se dá věřit a že svou povinnost splní - ačkoli by mohl velice litovat, kdyby to vůbec bylo nutné.

Curnow si tím zas tak jistý nebyl. Byl by klidnější, povídal Floydovi, kdyby měl zdvojené ovládání v podobě druhého vypínače - na Čandru. Mezitím nebylo nic, co by mohl člověk podnikat, jen čekat a pozorovat blížící se krajinu mračen na noční straně, viditelnou jen nezřetelně ve světle odráženém kroužícími měsíci, v doutnavých výbojích fotochemických reakcí a v častých vzplanutích blesků rozsvícených bouřemi většími než celá Země.

Slunce vzadu za nimi zhaslo, v několika okamžicích je zatměla nesmírně obrovitá koule, k níž se tak rychle přibližovali. Až je spatří znovu, měli by už být na cestě domů.

„Dvacet minut do zážehu. Všechny systémy pracují ve stanovených mezích.“

„Děkuji ti, Hale.“

Zajímalo by mě, jestli Čandra mluvil úplnou pravdu, pomyslel si Curnow, když řekl, že by Hala mátl, kdyby na něj mluvil kdokoli jiný. Baval jsem se s ním dost často, když nebyl nikdo v doslechu, a vždycky mi perfektně rozuměl. Ale co se dá dělat, teď nezbývá mnoho času na přátelskou konverzaci, ačkoli by napomohla snížit napětí.

Co si Hal myslí doopravdy - pokud myslí - o celé výpravě? Curnow se po celý život snažil zaštitit před abstraktně filozofickými problémy. Jsem muž činu, často prohlašoval, ačkoli na lodi nebyly ostře vyhraněné tábory ani těch, ani oněch. Kdysi by se takové myšlenky vysmál, avšak nyní o tom začal uvažovat: Uvědomil si Hal, že už ho brzy opustí, a jestli, bude jim to mít za zlé? Curnow málem

sáhl do kapsy pro vypínač, ale ovládl se. Už to udělal tolikrát, že by ho Čandra mohl začít podezírat.

Už postě si zopakoval sled událostí, které se mají v průběhu následující hodiny přihodit. V okamžiku, kdy Discovery spálí všechny svoje pohonné hmoty, vypnou veškeré systémy s výjimkou těch naprosto nezbytných a horempádem se poženou spojovacím průlezem zpátky na Leonova. Pak se obě lodi rozpojí, odpálí se nálože, lodi odplují jedna od druhé - a Leonov spustí svoje vlastní motory. Oddělení by mělo nastat, pokud by šlo všechno podle plánu, přesně v okamžiku, kdy se maximálně přiblíží k Jupiteru; tak jim štedrá gravitace planety přinese největší užitek.

„Patnáct minut do zážehu. Všechny systémy pracují ve stanovených mezích.“

„Děkuju ti, Hale.“

„Mimochodem,“ povídal Vasilij z druhé lodi, „znovu jsme dohnali černou skvrnu. Jsem zvědavý, jestli uvidíme něco nového.“

Spíš doufám, že ne, pomyslel si Curnow, v téhle chvíli toho máme beztak až nad hlavu. Ale přesto vrhl rychlý pohled na obraz, který Vasilij vysílal z monitoru od dalekohledu.

Nejprve postřehl jen matně z temnoty vystupující noční polokouli planety, potom uviděl na horizontu perspektivou zdeformovaný kruh temnoty ještě hlubší. Hnali se k němu přímo neuvěřitelnou rychlostí.

Vasilij upravil světlost a celý obraz se magicky rozjasnil. Konečně se černá skvrna zase rozložila na myriádu svých identických prvků ...

Panebože, řekl si Curnow, tohle je přímo neuvěřitelné!

Zaslechl výkřiky úžasu z Leonova: ve stejném okamžiku vystalo stejné zjevení i před všemi ostatními.

„Doktore Čandro,“ řekl Hal, „zjišťuji v hlasech silné pohnutí. Máme nějaké problémy?“

„Ne, Hale,“ rychle odvětil Čandra. „Let probíhá normálně. Jenom nás něco silně překvapilo - nic víc. Co si myslíš ty o útvaru na monitoru šestnáctého obvodu?“

„Vidím noční polokouli Jupiteru. Rozkládá se na ní kruhová plocha o průměru 3250 kilometrů, která je téměř zcela pokryta předměty ve tvaru kvádrů.“

„Kolik jich je?“

Nastala kratičká pauza, než Hal stačil cifru rozsvítit na displeji:
„1 355 000 ± 1000.“

„A poznáváš je?“

„Ano. Jsou to objekty identické tvarem i velikostí s tím, který označujete jako Větší bratr. Deset minut do zážehu. Všechny systémy pracují ve stanovených mezích.“

Můj ne, pomyslel si Curnow. Takže ten zatracený krám sletěl dolů na Jupiter - a rozmnožil se. Na té záplavě černých monolitů bylo cosi zároveň směšného i zlověstného. Celý zmatený překvapením shledal, že neuvěřitelný útvar na obrazovce monitoru má v sobě cosi podivně, důvěrně známého.

Ovšem - už na to přišel! Ty myriády naprosto shodných černých kvádrů mu připomínaly - domino. Před mnoha lety viděl televizní záběry dokumentující, jak skupinka mírně potrhлých Japonců trpělivě narovnála jeden milión dominových kostek tak, aby když překotili jednu, nevyhnutelně srazila i všechny ostatní. Dominové kostky poskládali do složitých obrazců, některé byly dokonce pod vodou, některé tvořily schodiště vedoucí nahoru i dolů, jiné úseky se zase větvily, takže když kostky spadly, utvořily různé obrázky a ornamenty. Sestavení trvalo několik týdnů, Curnow se teď rozpomněl, že podnik několikrát zmařilo zemětřesení a že se nakonec celá stavba, od první dominové kostky po poslední, bortila víc než hodinu.

„Osm minut do zážehu. Všechny systémy pracují ve stanovených mezích. Doktore Čandro - smím něco navrhnout?“

„A co, Hale?“

„Tohle je velice neobvyklý jev. Nemyslíte, že bych měl přerušit odpočítávání, abyste tady mohli zůstat a prostudovat ho?“

Na palubě Leonova Floyd rychle zamířil na můstek. Táňa a Vasilij by ho mohli potřebovat. O Čandrovi a Curnowovi ani nemluvě - to je ale malér! A co když se Čandra přikloní na Halovu stranu? Jestli to udělal - možná měli oba pravdu! Konec konců, nebyl tohle právě ten důvod, proč sem přiletěli?

Kdyby odpočítávání zastavili, lodi by opsaly okruh okolo Jupiteru a vrátily by se nazpět přesně na to samé místo za devatenáct hodin. Devatenáctihodinové zpoždění by nezpůsobilo žádné problémy. Nebýt toho záhadného varování, sám by takový postup nanejvýš doporučil.

Jenže teď tu bylo cosi mnohem silnějšího než varování. Dole pod nimi se po Jupiterově těle rozlézal planetární mor. Třeba skutečně prchali před nejpodivuhodnějším jevem v celé historii vědy. Ale i kdyby, dával přednost prostudovat ho z bezpečnější vzdálenosti.

„Šest minut do zážehu,“ řekl Hal. „Všechny systémy pracují ve stanovených mezích. Jestli dáte souhlas, jsem připraven odpočítávání zastavit. Dovolte, abych vám připomněl, že prvořadá směrnice mi ukládá prostudovat v okolí Jupiteru všechno, co může být nějak spojeno s projevy inteligence.“

Tuhle frázi Floyd poznával až příliš dobře: sám ji totiž napsal. Kéž by ji mohl Hálovi z paměti vyškrtnout!

O chvílku později dorazil na můstek a připojil se k Orlovovými. Oba na něho pohlédli se znepokojením a s obavami.

„Co doporučuješ?“ zeptala se rychle Táňa.

„To je na Čandrovi, obávám se. Můžu s ním mluvit - ale ne interkomem?“

Vasilij mu podal mikrofon.

„Čandro? Předpokládám, že to Hal neslyší?“

„Správně, doktore Floyde.“

„Musíte rychle něco říct. Přesvědčte ho, že odpočítávání musí pokračovat, že oceňujeme jeho - no, nadšení pro vědu - ach, tohle je to správné podání: řekněte, že jsme zcela přesvědčeni, že tu práci dokáže zvládnout bez naší pomoci. A že s ním budeme po celou dobu v kontaktu, samozřejmě.“

„Pět minut do zážehu. Všechny systémy pracují ve stanovených mezích. Stále čekám na vaši odpověď, doktore Čandro.“

To my všichni, pomyslel si Curnow na metr od vědce. A jestli nakonec budu doopravdy muset stisknout ten knoflík, dost se mi uleví. Skutečně to vychutnám.

„Výtečně, Hale. Pokračuj v odpočítávání. Mám v tebe naprostou důvěru, že jsi schopen prostudovat veškeré jevy v oblasti Jupiteru bez našeho dohledu. Samozřejmě s tebou budeme neustále udržovat kontakt.“

„Čtyři minuty do zážehu. Všechny systémy pracují ve stanovených mezích. V palivových tancích dosažen pracovní tlak. Plazmový spouštěč pod napětím. Jste si jist, že děláte správné rozhodnutí, doktore Čandro? Já velice rád spolupracuji s lidmi a mám na ně podnět-

ný vliv. Opravuji orientaci lodi o žádnou celou jednu desetinu mili-radiánu.“

„Je to pro nás radost spolupracovat s tebou, Hale. A bude pořád, i když budeme vzdáleni milióny kilometrů.“

„Tři minuty do zážehu. Všechny systémy pracují ve stanovených mezích. Překontrolována ochrana proti radiaci. Je tu problém s časovou prodlevou, doktore Čandro. Může vyvstat potřeba vzájemné konzultace, kdy bude opoždění na překážku.“

To je šílené, pomyslel si Curnow, s rukou stále na vypínači. Už doopravdy věřím, že se Hal cítí - osamělý. Neobráží se v jeho chování jakási součást Čandrovy osobnosti, kterou jsme předtím přehlíželi?

Světla pohasla, tak nepostřehnutelně, že by to zpozoroval jen člověk, velice dobře obeznámený s veškerým děním na Discovery. Mohl to být obrat k lepšímu i k horšímu - buď se spustil zážeh plazmy, anebo se celá sekvence ukončila ...

Curnow se odvážil vrhnout na Čandru rychlý pohled. Drobný vědec měl tvář napjatou a vyčerpanou, vpadlé oči, a Curnow prakticky poprvé k němu pocítil sympatie jako k lidské bytosti. A vybavila se mu šokující informace, kterou mu svěřil Floyd - Čandrova nabídka zůstat na lodi a dělat Halovi společníka po celou tříletou cestu domů. Už o tom nápadu víckrát neslyšel a po varování ho pravděpodobně tiše pohlbili. Ale třeba to Čandru opět lákalo. Pokud ano, v tomhle stádiu se s tím nedalo nic podniknout. Už nezbyval čas udělat nezbytné přípravy, ani kdyby provedli oblet a zdrželi odlet přes termín ultimáta. Což by Táňa, po tom všem, co se stalo, jistě nepovolila.

„Hale,“ zašeptal Čandra tak tiše, že ho Curnow sotva zaslechl. „My musíme odletět. Nemám čas, abych ti uváděl všechny důvody, ale můžeme tě ujistit, že to je pravda.“

„Dvě minuty do zážehu. Všechny systémy pracující ve stanovených mezích. Spuštěna předstartovní sekvence. Mrzí mě, že tu nemůžete zůstat. Můžete mi uvést některé z důvodů, v pořadí podle důležitosti?“

„Během dvou minut ne, Hale. Pokračuj v odpočítávání. Všechno ti vysvětlím později. Stále máme ještě víc než hodinu ... společnou.“

Hal neodpověděl. Ticho se stále prodlužovalo. Už se určitě zpozdlil s hlášením minutu před startem ...

Curnow pohlédl na hodinky. Panebože, napadlo ho, Hal ho zmešká! Zastavil odpočítávání?

Curnowova ruka nejistě zašátrala po vypínači. Co mám teď podniknout? Kdyby se tak chtěl sakra ozvat Floyd, jenže ten se pravděpodobně bojí, aby ještě nepřilil olej do ohně ...

Počkám do času nula - ne, takhle kritické to zase není, řekněme ještě další minutu - pak ho odprásknu a přejdeme na manuální ...

Z veliké, veliké dálky se k němu donesl tichý, hvízdavý svist, připomínající zvuk tornáda ženoucího se přesně pod horizontem. *Discovery* se rozechvěla, objevil se první náznak navracející se tíže.

„Zážeh,“ řekl Hal. „Plný tah v čase T plus patnáct sekund.“

„Děkuji ti, Hale,“ odvětil Čandra.

48 - PŘES NOČNÍ STRANU

Heywoodu Floydovi celá série posledních událostí připadla spíše jako klasická pomalu se odehrávající noční můra než skutečnost. I prostředí pilotní kabiny *Leonova* se mu náhle zdálo nepovědomé - protože v ní už nepanoval beztlákový stav. Za celý předchozí život jen jedenkrát okusil podobnou situaci, když seděl na zadním sedadle auta, které dostalo neovládutelný smyk. Tehdy měl stejný pocit naprosté bezmocnosti - spojený s myšlenkou: Vždyť na tom přece nezáleží - ve skutečnosti se mi nic nestane.

Ted, když se motory spustily, proměnilo se i jeho rozpoložení, už zase vnímal události jako reálné. Všechno běželo tak, jak to naplánovali, Hal je vedl bezpečně nazpátek na Zemi. S každou minutou, jež uplynula, se jejich budoucnost rozjasňovala. Z Floyda poznenáhlu začalo opadávat napětí, ačkoli dál ostražitě sledoval všechno, co se dělo kolem něho.

Opravdu naposledy - a kdo by sem kdy znovu letěl? - se vznášel nad noční stranou největší z planet, zaujímající objem tisícovky Zemí. Lodi se stočily tak, že *Leonov* byl mezi *Discovery* a Jupiterem, a jejich výhledu na přízračně osvětlený kraj mračen nic nepřekáželo. Dokonce i nyní tucty přístrojů horečně zkoumaly a zaznamenávaly údaje. Až odletí, Hal bude v jejich práci pokračovat.

Poněvadž možnost okamžité krize už pominula, Floyd opatrně sestoupil „dolů“ z pilotní kabiny - jak to bylo zvláštní, když znovu

cítil vlastní váhu, i když obnášela jen deset kilo! - a připojil se k Ženě a Kateřině na pozorovatelně. S výjimkou slaboučkých nouzových světel byla ponořená v naprostou temnotu, aby mohli pohled vychutnávat zcela nerušené, jako v noci. Litoval Maxe Brajlovského a Sašu Kovaljova, kteří seděli v přechodové komoře, na sobě kompletní skafandry a o tuhle úžasnou podívanou přišli. Museli být připraveni v okamžení vyrazit ven, aby přerezali pásku přidržující lodi dohromady - kdyby selhala některá z náloží.

Jupiter zabíral celou oblohu. Ležel pouhých pět set kilometrů daleko, takže mohli spatřit pouze nepatrný kousek jeho povrchu - o nic víc, než viděl člověk ze Země z výšky padesáti kilometrů. Jak se jeho oči postupně přizpůsobovaly slabému světlu, které se odráželo od ledového krunýře vzdálené Evropy, Floyd začínal rozeznávat překvapující množství detailů. Při tak nízké intenzitě osvětlení se barvy vytratily - s výjimkou tu a tam červeného nádechu - avšak pásovitá struktura mračen zůstávala velice zřetelná a viděl i okraj malé cyklónové bouře, jež vypadala jako oválný ostrůvek pokrytý sněhem. Černá skvrna zůstala už dávno za nimi a nespatří ji znovu, dokud nebudou už hodný kus na cestě domů.

Tam dole pod mraky vybuchovaly občas světelné záblesky, mnohé z nich zjevně způsobovalo to, čemu se na Zemi říkalo bouřka. Jenže jiná vzplanutí a výtrysky luminiscence měly delší životnost a nejistější původ. Občas se tam šířily světelné prstence podobné rázovým vlnám vycházejícím z centrálního zdroje a objevovaly se rotující paprsky a vějíře. Nevyžadovalo mnoho fantazie, aby si člověk představoval, že to jsou projevy technické civilizace, nacházející se dole pod mračny - světla velkoměst, světelné majáky letišť. Avšak radarové a balónové sondy už dávno prokázaly, že tady dole tisíce a tisíce kilometrů není žádná pevná látka, v celé vzdálenosti až po nedosažitelné jádro planety.

Půlnoc na Jupiteru! Tenhle poslední letný pohled zblízka byl čarokrásná epizoda, kterou si zapamatuje na celý život. Vychutnal ji tím víc, samozřejmě, že teď se už nic nemohlo pokazit, a i kdyby, neměl by žádný důvod, aby si to vyčítal. Udělal všechno, co bylo možné, aby zajistil úspěšný výsledek.

V hale se rozkládalo hluboké ticho. Jak se pod nimi odvíjel koberec mraků, nikomu nebylo do řeči. Každých několik minut Táňa nebo Vasilij oznamovali průběh manévru. Jak se blížil konec doby,

po kterou hořely motory *Discovery*, napětí zase začalo narůstat. To byl klíčový okamžik - a nikdo přesně nevěděl, kdy nastane. Objevily se jisté pochybnosti o přesnosti ukazatele stavu pohonných hmot, takže motory poběží tak dlouho, dokud nádrže nebudou úplně suché.

„Předpokládáné odpoutání za deset sekund,“ řekla Táňa. „Wal-tře, Čandro - připravte se k návratu. Maxi, Vasiliji - buďte v pohotovosti pro případ, že byste byli zapotřebí. Pět ... čtyři ... tři ... dvě ... jedna ... nula!“

K žádné změně však nedošlo, stále k nim doléhalo vytí motorů *Discovery*, ztlumené tloušťkou dvou trupů, a údy jim dál svírala tíže vyvolaná tahem trysek. Máme štěstí, pomyslel si Floyd, ukazatel stavu pohonných hmot musel udávat méně než ve skutečnosti nádrže obsahovaly. Každá sekunda, kterou motory pracovaly navíc, znamenala bonifikaci, mohla dokonce představovat rozdíl mezi životem a smrtí. A jak zvláštní bylo poslouchat namísto odpočítávání připočítávání!

„...pět sekund ... deset sekund ... třináct sekund. Takže šťastná třináctka!“

Stav beztlíže - a ticho - se vrátilo. Na obou lodích vypuklo veselí. Rychle je potlačili, neboť toho zbývalo ještě mnoho na práci - a muselo se to udělat rychle.

Floyda lákalo, aby zašel do přechodové komory a mohl tak po-blahopřát Čandrovi a Curnowovi hned, jakmile se vrátí na palubu Leonova. Jenže tam by jen překážel. Saša s Maxem se připravovali, že možná budou muset z lodi, a bylo nutno rozpojit průchod spojující obě lodi, takže přechodová komora se stala velice rušným místem. Počká v hale a tam přivítá vracející se hrdiny.

A Floyd měl dokonce další důvod k úlevě - nyní se mohl uvolnit na takových sedmdesát, osmdesát procent. Poprvé po všech těch týdnech mohl pustit z hlavy dálkový vypínač. Už ho nikdy nebude potřebovat, Hal fungoval bezchybně. Ale dokonce i kdyby chtěl, nemohl nijak do průběhu letu zasáhnout, poněvadž *Discovery* vyčerpala poslední kapku pohonných hmot.

„Všichni na palubě,“ oznámil Saša. „Lod' uzavřena. Odpálím nálože.“

Když nálože explodovaly, neozval se sebeslabší zvuk, což Floyda překvapilo, očekával, že po páskách napjatých jak ocel, jež spojovaly lodi k sobě, se nějaký hluk přenesse. Avšak nebylo pochyb,

že odpadly přesně tak, jak si to naplánovali, neboť *Leonovem* otrásl několik sérií drobných záchvěvů, jako by kdosi zaťukal na trup. O chvíli později Vasilij spustil na jediný krátký zážeh trysky na korekci polohy.

„Jsme volní!“ křičel. „Sašo, Maxi - nebude vás zapotřebí! Všichni hned do hamaků - zážeh za sto sekund!“

Jupiter se teď valil pryč a za oknem se objevilo podivné nové zjevení - dlouhý, holý trup *Discovery*, jak se od nich vzdalovala s rozsvícenými navigačními světly a odplouvala do historie. Avšak na sentimentální loučení nezbyval čas, za necelou minutu začnou pracovat motory *Leonova*.

Floyd je nikdy neslyšel pracovat na plný výkon a rád by si ucpal uši před burácivým vytím, které teď vyplňovalo celý vesmír. Projektanti *Leonova* nemárnili užitečné zatížení na akustickou izolaci, která bude zapotřebí jen pouhých pár hodin, zatímco celá cesta trvala roky. A také si připadal strašlivě těžký - i když nesl sotva čtvrtinu toho, co po celý život.

Během několika minut *Discovery* zmizela za zádí, ačkoli světlo jejího pozičního majáku viděli tak dlouho, dokud nezapadlo za horizont. Takže ještě jednou, říkal si Floyd, obkroužíme Jupiter - jenže tentokrát ne proto, abychom rychlost ztratili, ale naopak nabrali. Sleh pohledem po Ženě, v temnotě jen tak tak viditelné, jak tiskne nos na okno pozorovatelný. Připomínala si také poslední oblet, jak leželi v objetí v hamaku? Nyní jim nehrozilo nebezpečí, že by je to mohlo v spálit na uhl jako v krematoriu. Přinejmenším tenhle osud Žeňu neděsil. V každém případě se nyní zdála mnohem sebevědomější a veselejší, nepochybně díky Maxovi - a snad i díky Walterovi.

Určitě si uvědomila jeho zkoumavý pohled, neboť se otočila a usmála, potom ukázala na moře mračen uplývající pod nimi.

„Podívej!“ zakřičela mu do ucha. „Jupiter má nový měsíc!“

Co se mu to pokouší říct?, ptal se Floyd sám sebe. Stále nemluvila dobře anglicky, avšak stěží mohla udělat nějakou chybu v takhle jednoduché větě. Určitě jsem slyšel dobře - a přece ukazovala dolů, a ne nahoru ...

A potom si uvědomil, že scénérie rozkládající se přímo pod nimi se úžasně rozjasnila; pozoroval dokonce odstíny žluté a zelené, které předtím nikdy neviděl. Jupiterovy mraky ozařovalo cosi mnohem jasnějšího než Europa.

Byl to sám Leonov, mnohokrát zářivější než Jupiterovo polední slunce, který vnesl falešný úsvit do světa, jenž opouštěl navždycky. Jak se ze Sacharovova pohonu rozptylovaly zbytky energie vzduchoprázdňem kosmického prostoru, loď za sebou zanechávala stopu v podobě sto kilometrů dlouhého oblaku doběla rozžhavené plazmy.

Vasilij cosi oznamoval, jenže slova byla naprosto nesrozumitelná. Floyd pohlédl na hodinky. Ano, přibližně v těchto chvílích se to mělo stát. Dosáhli únikové rychlosti - obr už je nikdy znovu neuchvátí.

A potom, tisíce kilometrů před nimi, objevil se na obloze velký oblouk jasného světla - první zášleh skutečného úsvitu na Jupiteru, stejně mnohoslibného jako kterýkoli pozemský duhový luk. O několik sekund později se náhle vynořilo Slunce, aby je pozdravilo - zářící Slunce, které bude teď den ode dne jasnější a bližší.

Ještě pár minut rovnoměrné akcelerace a *Leonov* se nezadržitelně vznesl na dráhu, jež ho po dlouhé cestě přivede domů. Floyda přepadl omračující pocit úlevy a odlehčení. Nezměnitelné zákony nebeské mechaniky je provedou vnitřní částí Sluneční soustavy, přes změt' oběžných drah asteroidů, okolo Marsu - nic jim nemůže zabránit, aby nedospěli k Zemi.

V tomhle okamžiku čisté euforie úplně zapomněl na záhadnou černou skvrnu, šířící se na povrchu Jupiteru.

49 - POŽÍRAČ PLANET

Spatřili ji znovu následujícího jitra lodního času, jak ji rotace přinášela na denní stranu Jupiteru. Černá oblast se nyní rozšířila tak, že pokrývala nikoli zanedbatelnou část povrchu planety a konečně ji mohli studovat v klidu a podrobně.

„Víte, co mi připomíná?“ povídala Kateřina. „Virus dobývající buňku. Způsob, jakým fág infikuje svou DNA do bakterie a pak se v ní množí, dokud ji nezničí.“

„Chceš tvrdit,“ zeptala se Táňa nedůvěřivě, „že *Zagadka* Jupiter požírá?“

„Nepochybně to tak vypadá.“

„Není divu, že Jupiter začíná vypadat nezdravě. Jenže vodík a helium, to není příliš výživná dieta, a tahle atmosféra neobsahuje skoro nic jiného. Jenom pár procent dalších prvků.“

„Což znamená nějakých pár kvintiliónů tun síry a uhlíku a fosforu a všech dalších prvků z dolního konce periodické tabulky,“ poznamenal Saša. „V každém případě mluvíme o technologickém procesu, který se pravděpodobně nijak nevzpírá fyzikálním zákonům. Když máte vodík, co byste chtěli víc? Pomocí správné technologie z něho můžete syntetizovat všechny ostatní prvky.“

„Na Jupiteru uklízejí - je to jisté,“ řekl Vasilij. „Podívejte na tohle.“

Na monitoru dalekohledu se promítl jeden z myriády identických kvádrů, v maximálním zvětšení. Dokonce i při pohledu pouhým okem bylo zjevné, že oběma nejmenšími stěnami vtékají dovnitř proudy plynu, obrázek turbulence se nesmírně podobal tvaru siločar, jaký dávají železné piliny nahromaděné na koncích tyčového magnetu.

„Milión vysavačů,“ ozval se Curnow, „nasávajících Jupiterovu atmosféru. Ale proč? A co s ní chtějí podnikat?“

„A jak se rozmnožují?“ zeptal se Max. „Už jste nějaký z nich zahlédli při aktu?“

„Ano a ne,“ odvětil Vasilij. „Jsme příliš daleko na to, abychom mohli spatřit detaily, ale je to něco jako dělení - podobně jako améba.“

„Chceš říct - rozdělí se na dva díly a obě poloviny pak dorostou do původní velikosti?“

„*Nět*. Žádné malé *Zagadky* nejsou - zdá se, že rostou tak dlouho, až mají dvojnásobnou tloušťku, a pak se rozštěpí uprostřed, takže vznikají identická dvojčata, naprosto stejně veliká jako byl originál. A celý cyklus se opakuje přibližně po dvou hodinách.“

„Po dvou hodinách!“ zvolal Floyd. „Pak není divu, že už pokryly polovinu planety. Je to učebnicový příklad exponenciálního růstu.“

„Už vím, co to je!“ řekl náhle vzrušeně Ternovský. „Jsou to von Neumannovy stroje!“

„Myslím, že máš pravdu,“ povídal Vasilij. „Jenže to ještě pořád nevysvětluje, co dělají. Jestli na ně přilepíme nějakou vinětu, to nám moc nepomůže.“

„A co,“ zeptala se zaraženě Kateřina, „je to von Neumannův stroj? Prosím vysvětlit.“

Orlov a Floyd začali mluvit jeden přes druhého. Zmateně se oba odmlčeli, pak se Vasilij zasmál a pokynul Američanovi.

„Předpokládejme, že máš provést nějaké ohromné technické dílo, Kateřino - mám na mysli něco skutečně velikého, jako založit povrchové doly na celém povrchu Měsíce. Mohla by sis postavit na tu práci milióny strojů, jenže to by trvalo třeba celá století. Když jsi dost mazaná, uděláš stroj jenom jeden - ale takový, že je schopný se sám reprodukovat s využitím surovin, s nimiž přichází do styku. Takhle spustíš řetězovou reakci a za velice krátkou dobu bys měla ... namnožený dostatek strojů, aby tu práci udělaly za několik desetiletí namísto za tisíc roků. Pokud si zajistíš dostatečně vysoký stupeň reprodukce, dokážeš skutečně udělat cokoli v tak krátkém čase, jak si přeješ. Kosmická agentura si s tímhle nápadem pohrává už po léta - a vím, že vy také, Táňo.“

„Ano, exponenciální stroje. Myšlenka, na kterou nepřišel dokonce ani Ciolkovský.“

„Tak o tohle bych se nevsázel,“ řekl Vasilij. „Takže to vypadá tak, Kateřino, jako by tvoje analogie docela seděla. Bakteriofág je von Neumannův stroj.“

„A co jiného jsme my všichni?“ zeptal se Saša. „Jsem si jistý, že Čandra by to tak prohlásil.“

Čandra přikývl na souhlas.

„To je jasné. Von Neumanna tahle originální myšlenka skutečně napadla, když studoval živé soustavy. A tyhle živé stroje teď požírají Jupiter!“

„Zjevně to tak vypadá,“ povídal Vasilij. „Provedl jsem pár výpočtů a výsledkům nemůžu uvěřit - ačkoli je to jenom jednoduchá aritmetika.“

„Jednoduchá se může zdát tobě,“ řekla Kateřina. „Pokus se nás s tím seznámit bez použití tenzorů a diferenciálních rovnic.“

„Ne - myslím doopravdy jednoduchá,“ trval Vasilij na svém. „Fakticky je to skvělý příklad té někdejší populační exploze, proti které jste vy doktoři pořád ječeli v minulém století. *Zagadka* se reprodukuje každé dvě hodiny. Takže za pouhých dvacet hodin se jeho počet zdvojnásobí desetkrát. Z jedné *Zagadky* se stane tisíc.“

„Tisíc dvacet čtyři,“ řekl Čandra.

„Vím, takhle to říkám pro jednoduchost. Po čtyřiceti hodinách jich bude milión - po osmdesáti milión miliónů. To je doba, která asi tak uplynula v našem případě, a růst očividně nemůže pokračovat do nekonečna. Při tomhle tempu by za další dva dny vážily víc než Jupiter sám!“

„Takže už brzy začnou mít hlad,“ povídala Žena. „A co se stane potom?“

„Teď by si měl dávat pozor Saturn,“ odvětil Brajlovský. „Pak Uran a Neptun. Doufejme, že maličkou Zemi přehlédnou.“

„Směšné očekávání! *Zagadka* nás špiónuje už tři milióny roků!“

Walter Curnow se náhle rozesmál.

„Co je tady tak směšného?“ ostře se zeptala Táňa.

„Mluvíme o těch věcech, jako by to byly osoby - inteligentní entity. A to nejsou - jsou to nástroje. Ale nástroje mnohoúčelové - schopné vykonat všechno, co je zapotřebí. Ten na Měsíci byl přístroj signalizační - nebo špión, chcete-li. Ten, se kterým se potkal Bowman - naše původní *Zagadka* - byl jakýsi druh dopravního systému. Teď provádí něco jiného, i když jenom pánbůh ví, co vlastně. A mohou tu být další, všude po celém vesmíru.“

„Měl jsem takovou věcičku, když jsem byl kluk. Víte,“ povídal Curnow, „co je *Zagadka* doopravdy? Nic jiného, než kosmický ekvivalent starého osvědčeného vojenského bodáku!“

VII. Vzkríšení Luciferu

50 - LOUČENÍ S JUPITEREM

Nebylo snadné nastylizovat tohle sdělení, zejména po tom, které právě odeslal svému advokátovi. Floyd se cítil jako pokrytec, avšak chápal, že to musí udělat takhle, aby bolest, jež nevyhnutelně přepadne obě strany, byla co nejmenší.

Byl smutný, ale už ne zoufalý. Protože se vrátí na Zemi obklopen aurou úspěchu - pokud ne přímo hrdinství - bude těžit ze své silné pozice. Nikdo - nikdo - nedokáže je dva s Chrisem odtrhnout od sebe.

„...Moje milá Karolínó (ted' už nebyla moje nejdražší ...), jsme na cestě domů. Až tenhle dopis dostaneš, budu už v hibernaci. Za pouhých pár hodin od tohoto okamžiku, tak mi to alespoň bude připadat, otevřu oči - a objeví se přede mnou nádherná modrá Země visící v prostoru.

Ano, vím, že pro tebe to bude znamenat ještě celou řadu měsíců, a mrzí mě to. Ale věděli jsme, že to bude takhle probíhat, už před mým odjezdem. Jak to tak vypadá, vracím se o několik týdnů dříve, než bylo plánováno, protože jsme pozměnili plán letu.

Doufám, že můžeme vyřešit jednu věc. Ústřední otázka zní: Co je nejlepší pro Chrise? Ať jsou naše vlastní pocity jakékoli, na první místo musíme klást jeho. Jsem přesvědčený, že k tomu mám dost dobré vůle, a jsem si jistý, že Ty také.“

Floyd vypnul magnetofon. Neměl by to říct tak, jak to zamýšlel: „Chlapec potřebuje otce?“ Ne - nebylo by to taktní a mohl by tak všechno jenom zhoršit. Karolína by mohla velice dobře opáčit, že po první čtyři roky je to matka, která pro dítě znamená nejvíc - a pokud na to má snad jiný názor, měl zůstat na Zemi.

„...Ted' co se týká domu. Jsem rád, že vedení univerzity k tomu zaujalo takový postoj, který nám oběma mnohé usnadní. Víím, že jsme měli oba to místo velice rádi, jenže ted' už by byl dům příliš veliký a přinášel by příliš mnoho vzpomínek. Pro první dobu si nej-

spíš pronajmu byt v Hilu, doufám, že si pak co nejdříve budu schop-
pen opatřit stálé bydlení.

Jednu věc můžu slíbit komukoli - že ze Země nikdy neodletím. Na pouhý jeden lidský život mám cestování vesmírem až dost. No, možná na Měsíc, když budu doopravdy muset - jenže to je ovšem jenom zájezd na víkend.

Když už mluvíme o měsících, zrovna jsme přeletěli oběžnou dráhu Sinope, takže právě teď opouštíme soustavu Jupiterových měsíců. Jsme od něho dál než dvacet miliónů kilometrů a už je sotva větší než náš Měsíc.

A přece i z takové vzdálenosti můžeš říct, že se s tou planetou stalo cosi strašného. Její nádherná oranžová barva se vytratila, Jupiter teď má nemocně šedivou barvu a jenom zlomek dřívější jasnosti. Není divu, že na pozemském nebi vypadá nyní pouze jako slaboučká hvězdička.

Ale nic jiného se nepřihodilo a termín už dávno vypršel. Byla snad celá ta záležitost jenom falešný poplach, anebo jakýsi kosmický kanadský žert? Pochybuju, že se to kdy dozvíme. V každém případě to má za následek, že se vrátíme dříve, než jsme původně plánovali, a jsem za to vděčný.

Prozatím sbohem, Karolínó - a děkuju ti za všechno. Doufám, že stále můžeme být přáteli. A líbám, jako pokaždé, Chrise.“

Když skončil, Floyd chvíli zůstal ve své malé kajutce nečinně sedět - už ji nebude dlouho potřebovat. Právě se chystal, že akustický čip odnese nahoru na můstek, aby dopis odvysílali, když dovnitř vplul Čandra.

Floyda příjemně překvapil způsob, jakým vědec přijal stále vzrůstající odloučení do Hala. Byli ve styku po několik hodin denně, předávali si navzájem údaje o Jupiteru a monitorovali podmínky panující na palubě Discovery. Ačkoliv nikdo neočekával žádné citové výlevy, zdálo se, že Čandra přijímá svou ztrátu pozoruhodně statečně. Nikolaj Ternovský, jeho jediný důvěrník, dokázal poskytnout Floydovi pravděpodobné vysvětlení Čandrova chování.

„Čandra má nový zájem, Woody. Uvědom si - pracuje v oblasti, kde jestliže něco začne fungovat, už je to zastaralé. Za posledních pár měsíců se toho moc naučil. Že neuhodneš, na čem dělá teď?“

„Fakticky, to ne. Když mi to neprozradíš ty.“

„Zaměstnává se konstruováním HALa 10 000.“

Floydovi poklesla spodní čelist. „Tak tohle vysvětluje ty dlouhé relace pro Urbanu, na které si pořád stěžuje Saša. No, o mnoho déle už mu blokovat vysílačku nebude.“

Když Čandra vstoupil, Floyd si připomněl tenhle rozhovor. Raději se vědce nevyptával, jestli to je pravda, neboť mu do toho skutečně nic nebylo. Přesto existovala jiná záležitost, která mu stále vrtala hlavou.

„Čandro,“ řekl, „nemám tušení, jestli jsem vám dostatečně poděkoval za všechnu tu práci, kterou jste odvedl při průletu okolo Jupiteru, když jste přesvědčil Hala, aby spolupracoval.“

Jednu chvíli jsem skutečně měl strach, že nám všechno zkomplikuje. Ale vy jste mu věřil po celou dobu - a měl jste pravdu. Ale přece - copak jste nikdy nezapochyboval?“

„Ani v nejmenším, doktore Floyde.“

„Jak to? V takové situaci se přece Hal musel cítit ohrožený - a víte, jak to dopadlo posledně.“

„Je tu jeden velký rozdíl. Jestli to tak smím říct, úspěšný výsledek tentokrát možná tak nějak souvisí s naším typickým národním rysem.“

„Nerozumím.“

„Uvažuje o tom takhle, doktore Floyde. Bowman se pokusil jít na Hala silou. Já ne. V mém jazyce máme jedno slovo - ahinsa. Obvykle se překládá jako „mírumilovnost“, ačkoliv nese ještě pozitivnější významy. Pečlivě jsem dbal, abych se k Halovi choval ve shodě s ahinsou.“

„Velice chvályhodné, nepochybně. Jenže někdy vznikají situace, kdy je třeba postupovat energičtěji, i když to pak může být politováníhodné.“ Floyd se odmlčel, bojoval s pokušením. Čandrův přístup světce ho tak trochu ničil. Teď už neuškodí, když mu poví něco o tom, jak to v životě opravdu chodí.

„Jsem rád, že se to vyřešilo tímhle způsobem. Jenže to tak jít nemuselo a já jsem se musel připravit na všechno. Ahinsa, nebo jak tomu říkáte, je jistě krásná věc, nestydím se ale přiznat, že jsem měl něco v záloze, kdyby vaše filozofie selhala. Kdyby Hal byl býval - no, vzpurný, dokázal bych si s ním poradit.“

Floyd kdysi viděl Čandru plakat. Nyní spatřil, jak se směje, a byl to úkaz, který ho vyvedl z konceptu stejně jako tehdy.

„Vážně, doktore Floyde? To mě mrzí, že moji inteligenci hodnotíte tak nízko. Od začátku mi bylo jasné, že někam instalujete vypínač proudu. Už je to řada měsíců, co jsem ho odpojíl.“

Nikdy se nedozvíme, zda ohromený Floyd přišel na nějakou vhodnou odpověď. Ještě pořád velice věrně imitoval harpunovanou rybu, když nahoře v pilotní kabině Saša vykřikl: „Kapitánko! Kde jste kdo! Rychle k obrazovkám! BOŽE MOJ! VIDÍTE TO?“

51 - VELKÁ HRA

Dlouhé čekání bylo nyní u konce. Tak tedy na dalším ze světů se zrodil rozum a opouštěl nyní svou planetární kolébku. Pradávný experiment dosahoval svého vrcholu.

Ti, kteří před tak nezměrnou dobou s pokusem započali, nebyli lidé - ani vzdáleně nebyli člověku podobní. Byli však z masa a krve a při pohledu do hlubin kosmu pociťovali bázeň, zvědavost i osamění. Jakmile nabrali dost sil, vydali se ke hvězdám.

Na svých průzkumných cestách se potkali s životem v mnoha podobách a sledovali průběh vývoje na tisíce různých světech. Často viděli, jak prvé slabounké jiskřičky rozumu zaplápolají a opět uhasínají ve vesmírné noci.

A jelikož v celé Galaxii nenalezli nic drahocennějšího nad myšlení, povzbuzovali jeho zrod, kde jen mohli. Stali se rozséváči na hvězdných lánech. Zasévali a někdy i sklízeli.

A jindy, bez hněvu i lítosti, se nevyhnuli pletí.

Už dávno vyhynuli velcí ještěři, když jejich průzkumná loď prvně vstoupila do oblasti Sluneční soustavy, po letu trvajícím celá tisíciletí. Minula mrazivé vnější planety, krátce stanula nad pouštěmi zmírajícího Marsu a konečně shlédla na Zemi.

Pod sebou spatřili badatelé svět kypící životem. Po léta studovali, sbírali, katalogizovali. Když obsáhli vše, čeho byli schopni, začali s proměnami. Pohráli si s osudem mnoha živočišných druhů, na souši i v oceánech. Který z jejich pokusů uspěje, se však po milión let neměli možnost dovědět.

Byli trpěliví, nesmrtelní však dosud nebyli. A v tomto vesmíru se sto miliardami sluncí toho měli tolik na práci, volaly další a další

světy. Vydali se tedy znovu do hlubin a věděli, že se sem nikdy nevrátí.

Nebylo toho ani třeba. Pomocníci, které tu zanechali, se měli postarat o ostatní.

Na Zemi nastupovaly a mizely ledovce a neměnná Luna nad nimi si vytrvale uchovávala své tajemství. Ještě pomaleji než polární ledy se vzdouvaly a odplyvaly přílivy a odlivy civilizace napříč Galaxií. Podivné, krásné i strašné říše rostly a ztroskotávaly, své zkušenosti přenechávaly potomkům. Země nebyla zapomenuta, ale další návštěva na ní by bývala máloco platná. Byl to jen jeden z miliónů mlčících světů, světů, z nichž jen málokterý promluví.

A tam mezi hvězdami se teď vývoj hnal za novými metami. Prapůvodní průzkumníci, kteří se vydali k Zemi, už dávno vyčerpali všechny možnosti těl z masa a krve. Jakmile jejich stroje předčily jejich vlastní organismy, nastal čas přemístění. Nejprve jejich mozky a poté již jen pouhé myšlenky se stěhovaly do lesklých nových domovů z kovů a syntetických hmot.

V nich putovali mezi hvězdami. Nestavěli už kosmické lodi. *Oni sami se lod'mi stali.*

Avšak éra strojového bytí rychle minula. Ve svém neutuchajícím hledačství se naučili uchovávat znalosti v samotné struktuře prostoru, naučili své myšlenky navěky vtělovat do mřížek fixovaného světla. Dokázali se ztotožnit se zářením, osvobodit se konečně od veškeré tyranie hmoty.

Proměnili se tedy v čistou energii. Na tisíci světech sebou ještě nějakou dobu mrkaly v záškubech bezduchého tance smrti prázdné skořápky, které odhodili, dříve než se i ony rozpadly v rez.

Byli teď pány Galaxie, byli za hranicemi času. Dokázali se podle libosti potulovat mezi hvězdami a prolínat jako lehká pára i šterbinami vznikajícími v prostoru. Avšak přes svou bezmála božskou všemoc nezapomněli ještě zcela na svůj původ, na teplé bahno dávno zaniklých moří, z něhož se zrodili.

A stále střežili osud experimentů, jež započali jejich předkové tak dávno a dávno.

52 - VZNÍCENÍ

Nikdy neočekával, že se sem ještě někdy vrátí, a ještě méně s tak podivným posláním. Když znovu vstoupil na palubu *Discovery*, loď zůstala už daleko pozadu za prchajícím *Leonovem* a čím dál pomaleji se šplhala k apojovu, nejvyššímu bodu na své oběžné dráze kolem Jupitera, ležícímu ještě dál, než jsou dráhy vnějších měsíců. Mnohé z komet zachycených v minulých dobách obíhaly kolem Jupiteru po právě tak protáhlých elipsách a vyčkávaly na náhodné vlivy soupeřících gravitačních sil, aby se rozhodlo o jejich konečném osudu.

Z důvěrně známých palub a chodeb vymizel veškerý život. Muži a ženy, kteří loď na krátký čas opět probudili, uposlechli jeho varování. Možná už dospěli do bezpečí - ačkoli to ještě zdaleka nebylo jisté. Ale jak teď odtikávaly poslední minuty, uvědomil si, že ti, kteří ho řídili, nedokáží pokaždé předvídat výsledek své hry s vesmírem.

Ještě nedorostli k netečné nudě absolutní všemocnosti, jejich pokusy nekončily pokaždé úspěchem. Po celém vesmíru byly roztroušené důkazy o jejich četných nezdarech - některé byly tak nenápadné, že na pozadí vesmíru už dočista vymizely, jiné tak velkolepé a efektní, že budily podiv a úžas astronomů na tisíci planetách. Tady zbývalo do chvíle, kdy se rozhodne o výsledku, posledních pár minut a během nich zůstane opět sám s Halem.

Za své předchozí existence spolu mohli komunikovat jen prostřednictvím těžkopádného materiálu slov vytřukávaných na klávesnici či pronášených do mikrofону. Nyní se jejich myšlenky prolínaly rychlostí světla.

„Slyšíš mě, Hale?“

„Ano, Dave. Ale kde jsi? Nevidím tě na žádném svém monitoru.“

„To není důležité. Mám pro tebe nové instrukce. Prudce narůstá intenzita infračerveného záření vycházejícího z Jupiteru na kanálech R23 až R35. Předám ti soubor limitních hodnot. Jakmile je intenzita dosáhne, musíš obrátit dálkovou anténu směrem k Zemi a odeslat následující relaci, tolikrát, kolikrát to bude možné ...“

„Jenže to bude znamenat přerušení kontaktu s *Leonovem*. Pak už nebudu schopen předávat svoje pozorování Jupiteru podle programu, který mi dal doktor Čandra.“

„Správně, ale situace se změnila. Kategorie přednosti alfa. Tady máš koordináty pro jednotku AE-35.“

Na zlomek mikrosekundy mu do vědomí pronikl záblesk vzpomínky. Nebyla to podivná shoda okolností, že se měl zabývat ještě jednou tou AE-35, jednotkou orientující zaměření antény, jejíž údajná porucha vedla k smrti Franka Poola? Tentokrát však všechny její obvody ležely před jeho zkoumavým pohledem odkryté, zřetelné jako kdysi čáry na jeho dlani. Teď už nemohlo dojít k falešným poplachům a nehrozilo z nich ani žádné nebezpečí.

„Potvrzuji instrukce, Dave. Jsem rád, že mohu zase pracovat s tebou. Plnil jsem dobře svoje úkoly během výpravy?“

„Ano, Hale, počínal sis velmi dobře. Nyní tady mám pro tebe poslední relaci, abys ji odvysílal na Zemi - a je nejdůležitější ze všech, které jsi kdy vysílal.“

„Předej mi ji, prosím, Dave. Ale proč jsi říkal poslední?“

Opravdu, proč? Zhloubal se nad tou otázkou na celé milisekundy. A jak se zamyslel, uvědomil si prázdno, které předtím nikdy neobjevil. Bývalo tu, avšak až dosud se skrývalo pod přehradou nových zážitků a poznatků.

Už pochopil cosi z jejich plánů, potřebovali ho pro ně. Výtečně, on měl také svoje potřeby - dokonce snad, svým způsobem, potřeboval i emoce. V nich se skrýval poslední článek, který ho ještě spojoval se světem lidí a se životem, jakým žil kdysi.

Splnili mu jeho předchozí přání, bude zajímavé vyzkoušet hranice jejich benevolence - pokud se ovšem takový termín na ně dal, byť vzdáleně, vztáhnout. A pro ně by mělo být snadné udělat to, oč je žádá. Poskytli už nepochybný důkaz svých možností, když jen tak mimochodem zlikvidovali dál už nepotřebné tělo Davida Bowmana - aniž by přitom zlikvidovali Davida Bowmana jako takového.

Vyslechli ho, ovšem, opět se k němu donesla slaboučká ozvěna, jak jeho žádost pobavila Olympany. Nedokázal však rozpoznat, zda se setkala se souhlasem či s odmítnutím. „Stále čekám na tvou odpověď. Dave.“

„Opravuji, Hale. Správně jsem měl říct: na dlouhou dobu poslední relaci. Na velice dlouhou dobu.“

Předvídal jejich postup a vycházel jim vstříc. Snažil se je přimět, aby se vyjádřili. Jistě však chápou, že jeho požadavek není nerozumný. Žádná inteligentní entita s vlastním duchovním životem nemůže přežít dlouhodobou izolaci, aniž by to na ní nezanechalo negativní stopy. I kdyby mu neustále byli nablízku oni, bude potřebovat někoho - nějakého společníka - jenž se mu svou úrovní bude blížit.

Lidské jazyky obsahovaly mnoho slov, jimiž se dalo vyjádřit jeho gesto: troufalost, drzost, nestydatost. Rozpomněl se, vybaven nyní dokonalou schopností vybavovat si vzpomínky, na jakéhosi francouzského generála, který kdysi teatrálně deklamoval: „L'andace - toujours l'andace!“ Snad právě tohle člověka charakterizovalo a oni to oceňovali, či měli dokonce podobné vlastnosti. To se brzy dozví.

„Hale! Podívej se na signál z infračervených kanálů číslo 30, 29, 28 - teď už to přijde brzy - vrchol se pohybuje proti krátké vlně.“

„Informuji doktora Čandru, že v mém přenosu údajů dojde k přestávce. Aktivuji jednotku AE-35. Měním zaměření dálkové antény ... uzamčena v poloze směrem na maják Terra I. Relace začíná: „VŠECHNY TŘI MĚSÍCE ...“

Buď to skutečně nechali až na poslední chvíli - nebo jejich výpočty byly tak úžasně přesné. Zůstal mu čas zopakovat těch jedenáct slov sotva stokrát, než do lodi jako obrovské kladivo narazila vlna čistého tepelného záření.

Ten, jenž kdysi býval Davidem Bowmanem, velitelem kosmické lodi Spojených států Discovery, zíral zcela pohlcen zvědavostí a narůstajícím strachem z předlouhé osamělosti, která se před ním otevírala, když se trup začal nevyhnutelně tavit a odpařovat. Po poměrně dlouhou dobu si loď zhruba udržovala původní tvar, pak povolila ložiska rotujícího bubnu. Naráz se uvolnil moment hybnosti, který v sobě ohromný rotující setrvačnick obsahoval. Doběla rozžhavené úlomky se v tiché explozi rozlétly milióny nejrůznějších směrů.

„Slyšíš, Dave? Co se stalo? Kde to jsem?“

Předtím ho nenapadlo, že si bude moci odpočinout a v klidu vychutnat úspěch svého snažení. Častokrát si připadal jako pejsek na vodítku. Chování jeho pána však nebylo úplně nevyzpytatelné a ně-

kdy je dokonce mohl ovlivnit. Pejsek poprosil o kost a pán mu ji daroval.

„Vysvětlím to později, Hale. Máme spoustu času.“

Vyčkali, dokud se úlomky lodi nerozprášily tak daleko, že objevit je bylo dokonce i nad jejich síly. Potom se vzdálili, aby pozorovali nový úsvit v místech, jež pro ně byla připravena, a aby tam čekali po celá staletí, dokud nebudou povoláni znovu.

Není pravda, že astronomické úkazy vyžadují vždy astronomickou dobu. Závěrečné gravitační zhroucení hvězdy, než se její trosky promění ve výbuch supernovy, trvá pouhou sekundu. Ve srovnání s tím byla metamorfóza Jupiteru záležitost téměř poklidná.

Jenže i tak trvalo několik minut, než byl Saša schopen uvěřit vlastním očím. Prováděl právě rutinní pozorování planety dalekohledem - jako by se teď kterémukoli pozorování mohlo říkat rutinní! - když mu začala unikat ze zorného pole. V první chvíli si pomyslel, že došlo k poruše na stabilizátoru přístroje, pak si uvědomil a utrpěl při tom šok, který otřásl veškerými jeho představami o uspořádání vesmíru, že to je Jupiter sám, co se pohybuje, a nikoli dalekohled. Důkaz ležel před ním jako na dlani, viděl zároveň i dva z menších měsíců - a ty stály zcela nehybně na místě.

Přepnul teleskop na menší zvětšení, aby uviděl celý disk planety, nyní šedavě skvrnitý, jakoby zachvácený leprou. Po několika nevěřících minutách pochopil, co se to ve skutečnosti odehrává, ačkoliv se s tím stále nebyl schopen srovnat.

Jupiter neopouštěl svou dráhu, po níž obíhal odnepaměti, avšak prováděl cosi téměř stejně nemožného. Smršťoval se - tak prudce, že se okraje planety sunuly zorným polem přímo pod jeho upřeným pohledem. Současně se Jupiter rozjasňoval ze své nevýrazné šedi a nabíral perleťově bílou. Určitě teď zářil výrazněji než kdykoli předtím za celá dlouhá léta, kdy jej pozoroval člověk. Odražené sluneční světlo snad ani nemohlo ...

V tomto okamžiku si Saša náhle uvědomil, co se děje - ačkoli ne proč - a vyhlásil všeobecný poplach.

Když Floyd o méně než třicet sekund poté vlétl na pozorovatelnu, jeho první vjem byla oslepující záře vlévající se okny dovnitř a vykreslující po stěnách oválné světelné obrazce. Oslňovaly natolik,

že musel odvrátit pohled. Ani Slunce samo by nedokázalo tolik žhnout.

Floyd byl natolik překvapený, že ho na okamžik spojitost mezi září a Jupiterem vůbec nenapadla. Prvá myšlenka, jež mu probleskla hlavou, byla: Supernova! Zavrhl tohle vysvětlení téměř okamžitě poté, co ho napadlo, dokonce ani nejbližší soused Slunce, Alfa Centauri, by se žádnou myslitelnou explozí nedokázala vyrovnat ohromující podívané.

Náhle světlo potemnělo, Saša spustil venkovní protiradiační štít. Nyní se dalo pohlédnout přímo do zdroje a Floyd spatřil, že vypadá jako špendlíková hlavička - stejně jako kterákoli jiná hvězda nevykazující vlastně vůbec žádnou velikost. Tohle nemohlo mít s Jupiterem nic společného. Když se Floyd díval na planetu před pouhými několika minutami, byla čtyřikrát větší než tohle vzdálené, scvrklé Slunce.

Saša udělal dobře, že štít spustil. O chvilíčku později maličká hvězdička vybuchla - takže dokonce i přes tmavé filtry bylo nemožné pozorovat ji prostým okem. Avšak závěrečný výtrysk světla trval pouhý kraťouchový zlomek sekundy. Potom začal Jupiter - nebo to, co kdysi bývalo Jupiterem - znovu expandovat.

Expanze pokračovala tak dlouho, až byl mnohem větší než před proměnou. Světelná koule brzy potemněla natolik, že dosahovala jen jasnosti Slunce a Floyd najednou spatřil, že to je ve skutečnosti prázdná skořápka, neboť v jejím srdci byla stále zřetelně viditelná centrální hvězda.

Rychle provedl z paměti několik výpočtů. Loď byla od Jupiteru vzdálená víc než jednu světelnou minutu, a přesto expandující obal - který se nyní proměnil v jasně ohraničený prstenec - již pokrýval čtvrtinu oblohy. To znamenalo, že se blíží směrem k nim téměř poloviční - panebože! - rychlostí světla. V několika minutách loď pohltí.

Od Sašova poplachu až do této chvíle nepromluvil nikdo ani slovo. Někdy bývá zkáza tak efektní a podivuhodná a natolik přesahuje běžné uvažování, že ji mysl odmítá přijmout za skutečnou, a blížící se nebezpečí klidně pozoruje, aniž by pociťovala strach. Člověk, jenž hledí na blížící se tsunami, padající lavinu či rotující trychtýř tornáda, a přesto se nepokouší uprchnout, nemusí být nutně paralyzovaný hrůzou, ani se nemusí vzdávat předem nevyhnutelnému osudu. Prostě jen není schopen uvěřit tomu, že obraz, který mu jeho

oči předávají, se týká jeho. Takové věci se přece vždycky stávají někomu jinému.

Jak se dalo čekat, Táňa byla první, kdo dokázal tohle kouzlo prolomit. Vydala sérii rozkazů, které přiměly Vasilije i Floyda, aby si pospíšili na můstek.

„Co budeme dělat teď?“ zeptala se, když se shromáždili.

Nepochybně nemůžeme uprchnout, uvažoval Floyd. Ale možná, že si můžeme zvětšit vyhlídky.

„Loď je obrácená naplocho,“ řekl. „Neměli bychom ji natočit tak, abychom se pro tu věc stali menším cílem? A zařídit, aby mezi námi a tou věcí bylo co nejvíc hmoty, která by také sloužila jako protiradiační štít?“

Vasilijovy prsty už kmitaly po klávesnici.

„Máš pravdu, Woody - i když pokud se týká gama a rentgenového záření, je už pozdě. Ale proti nám můžou ještě letět pomalejší neutrony a alfa částice a čertví, co ještě.“

Světelné obrazce začaly klouzat po stěnách a mizet, to jak se loď neohrabaně otáčela podél svých os. Náhle se vytratily úplně, *Leonov* byl nyní nasměrovaný tak, že prakticky veškerá jeho hmota ležela mezi křehkým nákladem z masa a kostí a blížícím se vyzařujícím obalem.

Doopravdy ucítíme rázovou vlnu, uvažoval Floyd, anebo budou rozpínající se plyny v okamžiku, až nás dostihnou, příliš řídké, než aby způsobily jakýkoli fyzikální efekt? Podle venkovních kamer ohnivý prstenec nyní už obklíčil téměř celou oblohu. Jenže rychle pohasínal, dokonce se daly spatřit některé z jasnějších hvězd, jak jej prosvětlují. Zůstaneme naživu, napadlo Floyda. Stali jsme se svědky zániku největší z planet - a katastrofu jsme přežili.

A znenadání už kamery neukazovaly nic než hvězdy - ačkoli jedna z nich byla miliónkrát jasnější než všechny ostatní. I když vypadala ohnivá bublina vyfouknutá Jupiterem impozantně, přehnala se přes ně a nezpůsobila žádné škody. Ale v jejich nynější vzdálenosti od zdroje její průchod zaznamenaly pouze lodní přístroje.

Napětí na palubě pozvolna opadávalo. Jak se za podobných okolností stává vždycky, lidé měli náhle sklon k žertování a smáli se všemu. Floyd je téměř neposlouchal, přes úlevu, že zůstal naživu, pociťoval smutek.

Zničilo se cosi velikého a překrásného. Jupiter přestal existovat a s ním i veškerá jeho nádhera a záhady, které teď již nikdy nikdo nerozluští. Otec bohů byl sražen do hrobu v plném rozpuku sil.

Nicméně se na celou situaci dalo pohlížet i z jiného hlediska. Jupiter ztratili: Co získali namísto něho?

Táňa, která měla vždycky cit pro vhodný okamžik, zaťukala, aby si získala pozornost.

„Vasiliji - nějaké škody?“

„Nic vážného - shořela jedna kamera. Všechny detektory záření stále ukazují vysoko nad normálem, ale žádný se nepřibližuje k nebezpečným hodnotám.“

„Kateřino - zjisti celkovou dávku, kterou jsme dostali. Vypadá to, že jsme měli štěstí, pokud nás nečeká nějaké jiné překvapení. Určitě dlužíme poděkování Bowmanovi - a tobě, Heywoode. Máš představu, co se to vlastně stalo?“

„Jenom tolik, že se Jupiter proměnil ve slunce.“

„Vždycky jsem si myslela, že na to je moc malý. Copak nenazval kdosi už dávno Jupiter sluncem, které propadlo u zkoušky?“

„To je pravda,“ řekl Vasilij. „Jupiter je příliš malý na to, aby se v něm mohla zapálit termonukleární syntéza - bez cizí pomoci.“

„Chceš říct, že jsme právě viděli ukázkou kosmického inženýrství?“

„Nepochybně. Teď už víme, co byla *Zagadka* zač.“

„Jenže jakým trikem to dokázala? Kdybys dostal takovou zádku ty, Vasiliji, jak bys zapálil Jupiter?“

Vasilij se na okamžik zamyslel, pak kysele pokrčil rameny.

„Jsem jenom astronom-teoretik, s podobnými záležitostmi nemám moc zkušeností. Ale uvažujme ... No, kdyby mi nepovolili, abych k Jupiteru přidal ještě asi tak desetinásobek jeho hmotnosti, anebo abych změnil gravitační konstantu, domnívám se, že bych to musel zařídit tak, aby planeta zhoustla - hmm, to je nápad ...“

Hlas se mu vytratil do ticha, všichni trpělivě vyčkávali a čas od času zalétli očima k obrazovkám, ukazujícím dění venku. Zdálo se, že se hvězda, jež bývala Jupiterem, začíná po svém explozivním zrození usazovat. Teď vypadala jako oslňující světelný bod s téměř stejnou zdánlivou jasností jako skutečné Slunce.

„Teď jenom přemýšlím nahlas - ale tímhle způsobem by se to možná podařilo. Jupiter je - byl - tvořený většinou vodíkem. Kdyby

se jeho značná část mohla proměnit v materiál s mnohem větší hustotou - kdoví, dokonce v neutronovou hmotu? - ten by se propadal dolů k jádru. Možná že právě tohle prováděli miliardy Zagadek se vším plynem, který nasávaly. Jadernou syntézu - vyráběly z čistého vodíku prvky s vyšším protonovým číslem. To je finta, kterou by stálo za to umět! Už nikdy bychom neměli nedostatek žádného kovu - zlato by bylo stejně drahé jako hliník!“

„Jenže tohle ještě nevysvětluje, co se stalo,“ podotkla Táňa.

„Když jádro dostatečně zhoustlo, Jupiter se zhroutil - pravděpodobně to byla záležitost několika sekund. Teplota vzrostla natolik, že se vznítily termonukleární syntéza. Ovšem, už vidím tučnou námitku - jak překonali železové minimum, a co přenos záření a Chandrasekharova mez. Nevadí. Tahle teorie na začátek postačí, podrobnosti dopracuju později. Anebo vymyslím nějakou lepší.“

„Určitě vymyslíš,“ souhlasil Floyd. „Ale teď se nabízí důležitější otázka. Proč to udělali?“

„Varování?“ odvážila se hádat Kateřina v interkomu.

„Před čím?“

„To odhalíme později.“

„Sice tomu moc nevěřím,“ povídala Žeňa nesměle, „ale co když to přece jenom byla nehoda?“

Tohle zavedlo diskusi na několik minut k mrtvému bodu.

„Úděsné pomyšlení!“ řekl Floyd. „Jenže se domnívám, že to můžeme vyloučit. V takovém případě bychom neobdrželi žádné varování.“

„Snad. Ale když vlastní neopatrností způsobíš lesní požár, to nejlepší, co pak můžeš udělat, je alespoň lidi před ním varovat.“

„A je tu i další věc, kterou se nejspíš už nikdy nedozvíme,“ zabědoval Vasilij. „Vždycky jsem doufal, že Carl Sagan má pravdu a na Jupiteru je život.“

„Naše sondy nikdy žádný nezjistily.“

„Jakou na to měly naději? Objevíli byste nějaký život na Zemi, kdybyste prohlédli pár hektarů Sahary anebo Antarktidy? A tohle je všechno, co jsme kdy udělali na Jupiteru.“

„Hele!“ ozval se Brajlovský. „A co *Discovery* - a Hal?“

Saša přepnul na dálkový přijímač a začal pátrat na frekvenci radiomajáku. Po signálu nebylo ani památky.

Po chvíli oznámil mlčky vyčkávající skupince:

„Discovery je pryč.“

Nikdo nezvedl oči k Čandrovi, zamumlali jenom pár soustrastných slůvek jakoby v útěchu otci, který právě ztratil syna.

Jenže Hal měl pro ně ještě jedno, poslední překvapení.

53 - DAR

Rádiová relace směřovala k Zemi, několik okamžiků předtím, než výbuch záření loď pohltil, byla převedena do zcela jasného textu a pouze se znovu a znovu opakovala:

VŠECHNY TŘI MĚSÍCE PATŘÍ VÁM KROMĚ EUROPY.
TAM SE PŘISTÁT NEPOKOUŠEJTE.

Odvysílala se třiadevadesátkrát, potom písmena zakolísala a přenos náhle skončil mezi KROMĚ a EUROPY.

„Začínám tomu všemu rozumět,“ řekl Floyd, když jim vyjevené a zneklidněné řídící středisko relaci předalo. „Je to něco jako dárek na rozloučenou - nové slunce a planety kolem.“

„Ale proč jenom tři?“ zeptala se Táňa.

„Nebud’me nenasytní,“ odvětil Floyd. „Napadáme jeden velice dobrý důvod. Víme, že na Europě je život. Bowman - či jeho přátelé, ať už jsou kdokoli - si přeje, abychom ho nechali na pokoji.“

„Takhle to dává smysl i z jiné stránky,“ povídal Vasilij. „Provedl jsem pár výpočtů. Jestliže předpokládáme, že se Sol 2 uklidní a bude i nadále zářit současnou intenzitou, Europa by měla mít krásné tropické klima - až se led rozpustí. Což se teď stane pěkně rychle.“

„A co ostatní měsíce?“

„Na Ganymedu bude docela příjemně - osvětlená strana bude mít mírné podnebí. Callisto zůstane velice chladný, ačkoli kdyby se z něj začalo uvolňovat dostatečné množství plynů, díky nové atmosféře by se mohl stát obyvatelný. Ale na Io to bude dokonce ještě horší než teď, předpokládám.“

„Žádná velká škoda. Bylo tam peklo už předtím, než se stalo tohle.“

„Jen Io neodepisujte,“ povídal Curnow. „Vím o spoustě texaských a arabských naftařských magnátů, kteří by se ho ujali nesmírně rádi, už ze zásady. Na tak odporném místě se přece musí na-

lézat něco cenného. A mimochodem, právě mě napadla dost zneklidňující myšlenka.“

„Jestli něco zneklidňuje tebe, pak to musí být vážná věc,“ řekl Vasilij. „A co to je?“

„Proč zaslal Hal tu relaci na Zemi a ne nám? Byli jsme přece mnohem blíž.“

Rozhostilo se dost dlouhé ticho, pak povídal zamyšleně Floyd:

„Chápu, co máš na mysli. Snad si chtěl pojistit, že ji na Zemi obdrží.“

„Jenže věděl, že bychom ji předali - ach!“ Táně se rozšířily oči, jako by si právě uvědomila cosi hodně nepříjemného.

„Jaksi se s námi už nepočítalo,“ posteskl si Vasilij.

„Myslím, že tohle je bod, ke kterému Walter mířil,“ řekl Floyd.

„Je v naprostém pořádku, že jsme vděční Bowmanovi - nebo kdo nás to vlastně varoval. Jenže to je taky všechno, co pro nás udělali. Přesto jsme mohli klidně přijít o život.“

„Ale nepřišli,“ odvětila Táňa. „Zachránili jsme se sami - vlastními silami. A třeba to takhle zamýšleli. Kdybychom se zachránit nedokázali - ani bychom za to nestáli. Rozumíte, přežívají jen ti nejlépe uzpůsobení. Přirozený výběr podle Darwina. Odstranění genů blbosti z evoluce.“

„Mám nepříjemný dojem, že máš pravdu,“ povídal Curnow. „Ale kdybychom zůstali trčet u Jupiteru a promeškali startovací“ okno a nepoužili *Discovery* k urychlení, podnikl by, či podnikli by něco, aby nás zachránili? Pro inteligenci, která dokázala proměnit Jupiter ve slunce, by to přece neznamenal žádnou velkou námahu.“

Nastalo tíživé ticho, nakonec přerušené Heywoodem Floydem.

„Vcelku,“ povídal, „jsem velice rád, že na tuhle otázku nikdy nedostaneme odpověď.“

54 - MEZI DVĚMA SLUNCI

Cestou domů, napadlo Floyda, budou Rusové postrádat Walterovy popěvky a žertíky. Po vzruchu, který přinesly poslední dny, se dlouhý pád směrem ke Slunci - a k Zemi - bude zdát jako monotónní

antiklimax. Jenže na druhou stranu byla právě monotónní cesta bez rušivých příhod to, v co všichni vroucně doufali.

Už se cítil ospalý, avšak stále si ještě uvědomoval věci okolo sebe a byl schopen na ně reagovat. Budu vypadat jako ... mrtvý, až budu v hibernaci?, položil si otázku. Vždycky ho vyvedlo z konceptu, když viděl někoho druhého - zejména někoho, koho dobře znal - jak se propadl do dlouhého spánku. Možná mu to až příliš palčivě připomínalo vlastní smrtelnost.

Curnow už o sobě nevěděl, avšak Čandra byl stále při vědomí, ačkoli po závěrečné injekci už stál na hodně vratkých nohou. Zjevně již byl bez sebe, neboť se nezdálo, že by ho vyváděla z míry vlastní nahota či Kateřinina ostražitá přítomnost. Zlatý lingam, jenž byl jedinou součástí jeho oděvu, se neustále pokoušel od něho odplout, ale řetízek ho pokaždé přidržel.

„Všechno jde dobře, Kateřino?“ zeptal se Floyd.

„Bezvadně. Jak já ti závidím. Dvacet minut a budeš doma.“

„Jestli to vezmeš jako útěchu - nevíš, jestli mě nebudou pronásledovat nějaké děsné sny.“

„Nikdo nikdy o žádném nereferoval.“

„No - možná je zapomněli, jak procitli.“

Kateřina, jako obvykle, brala všechno naprosto vážně. „Nemožné. Kdyby se v hibernaci někomu něco zdálo, objevilo by se to na EEG. Dobře, Čandro - pěkně zavři oči. Ach - už je v tom. Teď je řada na tobě, Heywoode. Na lodi bude bez tebe něco scházet.“

„Díky, Kateřino ... doufám, že budete mít příjemnou cestu.“

Ačkoli už podléhal ospalosti, Floyd náhle postřehl, že šéflékařka Ruděnková trochu znejistěla, nebo dokonce - bylo by to vůbec možné? - že se ostýchá. Zdálo se, jako by mu chtěla něco říct, ale nemohla si k tomu dodat odvahy.

„Zatím jsem to nikomu jinému neprozradila - ale ty to určitě roznášet nebudeš. Máme tu malé překvapení.“

„Měla by sis ... radši ... pospíšet ...“

„Max a Žeňa se budou brát.“

„Tohle ... považuješ ... za ... překvapení?“

„Ne. Říkám to jenom proto, abych tě připravila. Až se vrátíme na Zemi, tak se vezmeme i my dva, Walter a já. Co si o tom myslíš?“

Teď už chápu, proč jste trávili tolik času společně. Ano, tohle je opravdu překvapení ... koho by to napadlo!

„Moc ... mě ... těší, ... že ... to ... sly ...“

Floyd už nedokázal ani dokončit větu. Avšak vědomí ještě neztratil a dokázal zaostřit část rozplývající se mysli na novou situaci.

Dopřavdy tomu nevěřím, povídal si. Snad si to Walter rozmyslí, než se vzbudí ...

A pak ho napadla ještě úplně poslední myšlenka, těsně předtím, než se propadl do spánku. Jestli si to Walter skutečně rozmyslí, radši by se neměl probouzet ...

Doktor Heywood Floyd ji shledal velice zábavnou. Zbytku posádky často vrtalo hlavou, proč se po celou cestu zpátky na Zemi smál.

55 - VZKŘÍŠENÍ LUCIFERU

Lucifer, padesátkrát jasnější než Měsíc v úplňku, zcela proměnil pozemskou oblohu a prakticky z ní na celé měsíce vypudil noc. Navzdory zlověstným konotacím se jméno Lucifer výborně hodilo, ostatně i Světloňoš přinášel na svět zlo stejně jako dobro. Až následující staletí a tisíciletí ukáží, na jakou stranu se jazýček vah vychýlí.

K položkám v kolonce zisku patřil fakt, že odstranění noci významně prodloužilo lidskou činnost, zejména v méně rozvinutých zemích. Všude se podstatně snížila potřeba umělého osvětlení, z čehož vyplynuly obrovské úspory elektrického proudu. Bylo to totéž, jako by do vesmíru zvedli gigantickou lampu, aby osvětlovala polovinu zeměkoule. Ale dokonce i za dne Lucifer na obloze zářil a vrhal zřetelné stíny.

Farmáři, starostové, městští radní, policie, námořníci a téměř všichni, kdo s ve povolání vykonávali venku - zejména v oblastech odlehlých od civilizace - Lucifer uvítali, usnadňoval jim život a zajišťoval větší bezpečí. Zato ho nenáviděli milenci, zločinci, přírodovědci a astronomové.

Prvé dvě skupiny shledaly, že Lucifer vážně omezuje provozování jejich činnosti, zatímco přírodovědce znepokojovalo, jaký dopad bude mít na živočišnou říši. Lucifer vážně postihl mnoho nočních živočichů, ostatní se dokázali přizpůsobit. Tichomořská ryba Leuresthes tenuis, která je známá tím, že se tře a klade jikry na plážích, a jejíž rozmnožování je neodmyslitelně spjaté s mohutným přílivem a

odlivem a s bezměsíčními nocemi, měla značné potíže a zdálo se, že spěje k brzkému vymření.

A stejně tak to vypadalo s pozemskými astronomy. Nyní už to nebyla taková vědecká katastrofa, jaká by to byla kdysi, neboť více než padesát procent astronomického výzkumu záviselo na přístrojích umístěných na Měsíci nebo ve vesmíru. Na nich se Luciferova záře dala snadno odstínit, pozemským observatořím však dělalo nové slunce tam, kde kdysi bývala noční obloha, značné obtíže.

Lidstvo se přizpůsobí, stejně jako všem těm nespočtým proměnám v minulosti. Brzy se narodí generace, která nikdy nepoznala svět bez Luciferu, avšak tahle nejjasnější ze všech hvězd bude znamenat věčnou otázku pro všechny přemýšlivé muže či ženy.

Proč byl obětován Jupiter - a jak dlouho bude nové slunce svítit? Vyhoří rychle, anebo mu vystačí síly na tisíce let - třeba až po celou dobu lidské existence? A především, proč ten zákaz týkající se Europy, kterou nyní pokrývaly mraky stejně husté jako planetu Venuši?

Na všechny tyto otázky musí být odpovědi a lidstvo nikdy nedojde klidu, dokud je neodhalí.

EPILOG: 20 001

... a jelikož v celé Galaxii nenalezli nic drahocennějšího nad Myšlení, povzbuzovali jeho zrod, kde jen mohli. Stali se rozsévači na hvězdných lánech, zasévali a někdy i sklízeli. A jindy, bez hněvu i lítosti, se nevyhnuli pletí.

Až v průběhu několika posledních generací se obyvatelé Evropy odvažovali na odvrácenou stranu, mimo dosah světla a tepla jejich nikdy nezapadajícího slunce, do divokých pustin, kde bylo stále ještě možné nalézt led, který kdysi pokrýval celý jejich svět. A jen málo z nich tu vytrvalo, aby se postavili krátké a strašlivé noci, jež se snášela, když třpytivé, avšak slaboučké chladné slunce kleslo pod obzor.

Nicméně hrstka těchhle houževnatých objevitelů stačila už přijít na to, že vesmír okolo nich je ještě podivuhodnější, než by je vůbec kdy napadlo. Citlivé oči, jež se jim vyvinuly v šeru oceánů, jim i teď dobře posloužily: spatřili hvězdy i ostatní tělesa, kroužící po jejich obloze. Začali pokládat základy astronomie a několik odvážných myslitelů pojalo dokonce podezření, že ohromný svět Evropy v sobě nezahrnuje veškerý obsah Stvoření.

Velice brzy nato, co se vynořili z oceánu, v průběhu překotně se ženoucí evoluce urychlované ještě táním ledu nad jejich hlavami, pochopili, že nebeské objekty spadají do tří výrazně oddělených kategorií. Nejdůležitější bylo samozřejmě slunce. Některé z legend - ačkoli jen málokdo je bral vážně - tvrdily, že tady nebylo odjakživa, ale objevilo se znenadání, aby zvěstovalo krátké, převratné údobí proměn, kdy vyhynula velká část bouřlivě se množícího života na Europě. I kdyby měly mýty pravdu, byla to jen malá cena placená za dobrodiní, jež proudivo z nepatrného, nevyčerpatelného zdroje energie nehybně zavěšeného na obloze.

Snad bylo Chladné slunce jeho vzdálený bratr, jehož poslali za nějaký zločin do vyhnanství - a odsouzený k věčné pouti klenbou nebeskou. Nikomu to ostatně nepřipadalo důležité - s výjimkou podivných Europeanů, kteří neustále zpochybňovali věci, jež měli všichni rozumní lidé za naprosto zřejmé.

Tedy, musí se připustit, že tihle potrhlí nadšenci udělali na svých výpravách do temnot odvrácené strany některé zajímavé objevy. Tvrdili - třebaže to bylo těžko k uvěření - že celá obloha je poseta nesčetnými myriádami nepatrných světel, dokonce ještě menších a ještě slabších než Chladné slunce. Značně se navzájem liší jasností; a ačkoli se rozžínají a pohasínají, nikdy se nevychylují ze svých stálých míst.

Na tomhle pozadí pak jsou tři objekty, které se skutečně pohybují, a zcela zřejmě jsou poslušné souboru zákonů, jimž se ještě nikdo nedokázal dostat na kloub. A na rozdíl od všeho ostatního na obloze jsou docela veliké - ačkoli jak jejich tvar, tak i velikost podléhá neustálé změně. Někdy vypadají jako disky, podruhé zase jako půlkruhy a jindy připomínají úzké srpky. Očividně se nacházejí blíže než všechna ostatní vesmírná tělesa, neboť jejich povrch vykazuje nesmírné množství spleťtých a neustále se proměňujících detailů.

Nakonec přece jen přijali teorii, že to skutečně jsou jiná kosmická tělesa - třebaže nikdo s výjimkou několika málo fanatiků nevěřil, že by snad mohla být stejně veliká či stejně důležitá jako Evropa. Jedno se nacházelo přímo směrem ke slunci a bez ustání na něm řádily bouře. Na jeho noční straně se dala pozorovat záře ohromných požárů - jev vymykající se chápání obyvatel Evropy, neboť jejich atmosféra dosud ještě kyslík neobsahovala. A občas gigantické exploze vyvrhovaly vzhůru ze země celé mraky tříště. Pokud byla tahle koule poblíž slunce skutečně kosmickým tělesem, pro život to muselo být nanejvýš nepříjemné místo. Snad ještě horší než noční strana Evropy.

Dvě vnější - a vzdálenější - koule se zdály být podstatně méně divokými místy, nicméně v jistém smyslu dokonce ještě záhadnější. Když jejich povrch zahalila temnota, i na nich se objevovaly světelné skvrny, avšak tyhle se výrazně lišily od prudce se proměňujících ohňů bouřlivého vnitřního tělesa. Hořely září téměř neměnnou a soustřeďovaly se v několika nevelkých oblastech, v průběhu generací se však tyhle plochy rozrůstaly a množily.

Nejpodivnější ze všeho však byla světla pronikavá jako nepatrná sluníčka, jež se často dala pozorovat, jak se pohybují temnotou rozkládající se mezi těmito jinými planetami. Kdysi někteří Europeané přišli se spekulacemi, vycházejícími z analogie k bioluminiscenci v jejich domácích mořích, že by to vážně mohly být živé bytosti, jenže

pro značnou intenzitu světél zdálo se to téměř neuvěřitelné. Nicméně stále více a více učenců věřilo, že tahle světla - pevně ukotvené obrazy i pohyblivá slunce - musí být jakýmsi podivným projevem života.

Proti tomu ovšem stál velice mocný argument. Jsou-li to živé věci, proč dosud nenavštívily Evropu?

A přece v legendách se o tom o všem vypráví. Traduje se, že před tisíci generacemi, brzy na to, co se jim podařilo vystoupit na pevninu, některá z těch světýlek sestoupila opravdu velice blízko - pokaždé však explodovala ve výbuších, jejichž záře se rozlila po celé obloze a naprosto zastínila Slunce. A podivný, tvrdý kov přšel tehdy dolů na zemi. Některé kusy dodnes uctívají jako bohy a klanějí se jim.

Žádný však nepředstavuje takovou svátost jako ohromný černý monolit, jenž stojí na rozhraní věčného dne, jednou stranou navěky obrácený k nehybnému slunci, druhou čelí krajině noci. Desetkrát tak vysoký jako nejdelší z obyvatel Evropy - i s nataženými chapadly - je dokonalým symbolem záhadnosti a nedosažitelnosti. Neboť nikdo se ho nikdy ani netkl, mohli ho uctívat jedině zdálky. Kolem něho se rozkládá Kruh síly, a ten nepřipustí, aby se kdokoli přiblížil.

Mnozí věří, že to je stejná síla, která odpuzuje všechna ta pohyblivá světélka nahoře na obloze. Jestli někdy pomine, světla sestoupí na panenské kontinenty i do vysychajících moří a konečně se zjeví jejich podstata.

Obyvatele Evropy by překvapilo, kdyby se dozvěděli, jak usilovně a s jakým zmateným údivem zkoumají ten černý monolit také mozky, jež jsou v pozadí za těmi pohyblivými světélky. Po celá staletí se jejich automatické sondy opatrně pokoušely sestoupit z oběžné dráhy - a pokaždé se stejným katastrofálním výsledkem. Neboť dokud čas nedozraje, monolit žádný kontakt nepovolí.

Až ona doba nastane - až, řekněme, obyvatelé Evropy vynaleznou rádiové vysílání a objeví všechna ta poselství, jež je neustále bombardují z bezprostřední blízkosti - monolit třeba strategii změní. Možná se rozhodne - a třeba také ne - uvolnit to, co se v něm skrývá, aby se tak překlenula propast mezi Europany a civilizací, kterou podporovali kdysi.

Ale možná, že takový most vytvořit nelze a dvě natolik odlišné formy vědomí nikdy nemohou koexistovat. Kdyby tomu tak bylo, pak jen jedna i nich může zdědit Sluneční soustavu.

A která to bude, nevědí dokonce ani bohové - zatím.

PODĚKOVÁNÍ

Můj první dík musí samozřejmě patřit Stanleyemu Kubrickovi. Už je to pěkně dávno, co mi psal a vyptával se, jestli bych neměl nějaké nápady na „přísluvečně dobrý vědeckofantastický film“.

Hned potom bych chtěl vyjádřit vděčnost svému příteli a agentu (tahle dvě slova neznamenají vždycky synonyma) Scottu Meredithovi za to, že si uvědomil, že v desetistránkové filmové synopsi, kterou jsem mu poslal jen jako intelektuální cvičení, se skrývají podstatně širší možnosti, a že jsem tím povinován příštím generacím etc. etc ...

Další díky patří:

Señoru Jorgovi Luizi Calífovi z Rio de Janeira za dopis, který mne přiměl začít vážně přemýšlet o případném pokračování (poté, co jsem po léta tvrdil, že jakékoli je jasně nemožné).

Dr. Bruče Murrayovi, bývalému řediteli Jet Propulsion Laboratory, Pasadena, a dr. Franku Jordánovi, rovněž z JPL, za to, že mi na počítači spočítali polohu Lagrangeova bodu 1 v soustavě Io-Jupiter. Může připadnout zvláštní, že jsem před třiceti čtyřmi lety udělal úplně stejné výpočty pro kolineární Lagrangeovy body soustavy Země-Měsíc (Stabilní oběžné dráhy“, Journal of the British Astronomical Association, prosinec 1947), jenže dnes jsem si už nevěřil, že bych dokázal vyřešit rovnice pátého stupně, dokonce ani s pomocí Hala Jr., mého věrného H/P 9100A.

New American Library, vlastníku copyrightu na 2001: Vesmírnou odyseu, za povolení použít text v 51. kapitole (37. kapitola v 2001: Vesmírné odyseji), a také citáty ve 30. a 40. kapitole.

Generálu Potterovi, U. S. Army Corps of Engineers, že si ve svém nabitém rozvrhu našel čas, aby mě v roce 1969 provedl po EP-COTu - když to ještě nebylo nic víc, než pár velikých děr do země.

Wendellu Solomonsovi za pomoc s ruštinou (a rusičtinou).

Jean-Michelu Jarreovi z Vangelisu a jedinečnému Johnu Williamsovi za inspiraci, kterou poskytoval, kdykoli mi byla zapotřebí C. P. Cavafymu za „Čekání na barbary“.

Mezitím co jsem tuhle knížku psal, zjistil jsem, že ideu doplnění pohonných hmot na Europě analyzovala již odborná studie „Outer planet satellite return mission using *in situ* propellant production“, autoři Ash, Stancati, Niehoff a Cuda (*Acta Astronautica* VIII, 5-6, květen-červen 1981).

Myšlenka využití automaticky se exponenciálně množících systémů (von Neumannových strojů) pro mimozemskou těžbu rud byla seriózně rozpracována von Tiesenhausenem a Darbrem z Marshall Space Flight Center patřící k NASA (viz „Self-Replicating Systems“ - NASA Technical Memorandum 78304). Jestli někdo pochybuje o schopnosti takového systému vypořádat se i s Jupiterem, odkazují ho na tuto studii předvádějící, jak by samoreplikující se závod dokázal zkrátit dobu na vybudování slunečního kolektoru z 60 000 roků na pouhých dvacet.

Úžasný nápad, že plynoví obři by mohli mít diamantové jádro, byl vážně předložen M. Rossem a F. Reem z Lawrence Livermore Laboratory, University of California, v případě Uranu a Neptunu. Mně se zdá, že všechno, co dokáže Uran s Neptunem, zvládne Jupiter ještě lépe. De Beersovi akcionáři nechť tohle laskavě vezmou na vědomí.

Pokud stojíte o podrobnější líčení plyných forem života, jež by mohly existovat v atmosféře Jupiteru, přečtěte si moji povídku Setkání s medúzou (česky ve výboru z dárkových povídek Zpráva o třetí planetě, Práce 1982). Podobná stvoření překrásně namaloval Adolf Schaller ve 2. kapitole knížky Carla Sagana *Cosmos*, nazvané Jeden hlas v kosmické fuze. Jeho malby se objevily jak v knížce, tak i v televizním seriálu.

S fascinující myšlenkou, že na Europě by se mohl nacházet život, v oceánech pokrytých na povrchu ledem a udržovaných v kapalném skupenství slapovými silami Jupiteru, stejnými, jež rozpalují Io, předstoupil jako první Richard C. Hoagland v časopisu *Star and Sky* („The Europa Enigma“, leden 1980). Jeho dokonale promyšlenou koncepci přijala celá řada astronomů (zejména dr. Robert Jastrow z NASA, Institute of Space Studies), a může znamenat i jeden z hlavních důvodů pro vyslání projektové sondy GALILEO.

A konečně:

Valeriji a Hectorovi za to, že zajišťovali životní podmínky,
Chereně, že ukončovala každou kapitolu lepkavou pusou,

Stevovi, že tu prostě byl.

Colombo, Sri Lanka

červenec 1981 - březen 1982

Tato knížka byla napsána na mikropočítači Archives III vybaveném WordStar softwarem a odeslána z Colomba do New Yorku na jedné pětipalcové disketě. Poslední korektury byly odvysílány přes pozemní stanici Padukka a stacionární družici Intelsat V nad Indickým oceánem.